

เสียดรรณ

ถนนหนังสือ • ฉบับที่ ๕๖ ปีที่ ๑๓ เมษายน - มิถุนายน ๒๕๕๖ <http://skyd.org>

สันติภาวะ

แอดดองเสขียธรรม

มกราคม - มีนาคม ๒๕๕๖

เสวนาและภาวนาระหว่างศาสนา
ที่ลานหอยเสียบ

กิจกรรม ณ หมู่บ้านแม่บุญบันนียัน ถนนนครปฐม

สิทธิ น้ำใจ และเมตตาธรรม: ถามหา..จากโอกาสในภา

วันจันทร์ที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ เวลา ๑๖.๐๐ - ๒๐.๐๐ น.

ณ ห้องประชุม ชั้น ๔ ตึกอเนกประสงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ท่าพระจรัญ)
ร่วมจัดโดย กลุ่มเสขียธรรม มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน มูลนิธิโคมกัศมทอง และ เครือข่ายชาวพุทธเพื่อพระพุทธรูปศาสนาและสังคม

เสวนา สิทธิ น้ำใจ และเมตตาธรรม : ถามหาจากโอกาสในการชุมนุม
ที่ ม.ธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

ฟ้าป่าเสขียธรรม ครั้งที่ ๑๒
ณ วัดสวนแก้ว จ.นนทบุรี

สงครามกับค้ำสบน

ค้ำสบนรสนกับสงคราม

“เสขยธรรม” ฉบับน้อออกวางตลาดและสงถึงสมาชกกล้าท้ากว่า ๒๐ วัน

เป็นความล้าท้าเกินกว่า ๗ วันเป็นคร้งแรก นับแต่เปลยยนรูปเล่มเป็นปกสีส้เน้อในกระดษปนด้ เช่นบัจจุบัน...

ท้านี้ เนื่องจากกองบรณน้าการดัดสนใจเปลยยนประเด้นเน้อหาท้างเล่มจากเด้มที่ท้าหนดไว้เป็น “การเผยแผ่ธรรมะในสงคมร่วมสมัย” เพื่อรำลึกถึงท้านอาจารย์พุทธทาส ซึ่งจะครบรอบ ๙๗ ปีชาตกาลของท้านในวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๔๖ น้ มาเป็นประเด้น “สงครามกับค้ำสบน...ค้ำสบนธรรมกับสงคราม” เพื่อร่วมไว้อาลัยให้กับชะตากรรมของมนุษย์ชาติ ที่ถูกช้กพาไปสู่วามรุนแรงโดยไม่ท้าเป็น และปราศจากวามชอบธรรม

“สงคราม” เริ่มขึ้นระหว้างเวลาที่ “เสขยธรรม” ครอบอยู่ในระยยะสุดท้ายของกระบวนการจัดพิมพ์ แต่กระนั้นกองบรณน้าการก็ย้งหาข้อยุติของเน้อหาโดยรวม ตามประเด้นที่ท้าหนดขึ้นใหม่ไม่ได้ กระท้างเวลาลวงเลยมาอีกหลายวัน เราจึงสรุบทูกอย้างไว้ที่ ฎบิบัติการด้านสนดิวิธีของคณเล็กคณน้อย ประกอบกับมุมมอง และบทวิเคราะห์ของคาสนิกชน ผู้มีบทบาทท้างในวงการค้ำสบนและแวดวงวิชาการ ตลอดจนแง่มุมที่ท้าสนใจอื่น ๆ อันเนื่องมาจากสงครามและการใช้วามรุนแรง ท้าในระดับโลก และระดับประเทศ

น้าเสยตาย ที่เรามีเวลาน้อยเกินไป กระท้างไม่สามารถน้าเสนอ “สงครามท้าง ๓” ที่รฐบาลไทยประกาศในประเทศ เปรียบเทียบกับ “สงคราม” ซึ่งสหรัฐอเมริก้าใช้รุกรานเพื่อชวงชงผลประโยชน์ และอดโอ้แสนยานุภาพ ว่าถึงที่สุดแล้ว มหาอำนาจหนึ่งเดียวในโลก กับรฐบาลเผด็จการทุนนิยม ผู้ยึดกุมรฐสภาใครจะใช้อำนาจและวามรุนแรงได้บูรณาการย้งท้าก้า และ...ใครจะเป็น “อาชฎน้าการสงคราม” ได้น้าร้งเกยยจยท้าก้า

....

หล้าจาก “เสขยธรรม” เล่มที่แล้วถึงมือผู้อ่าน “กลุ่มเสขยธรรม” มีกิจกรรมท้างภายในและภายนอกอย้างมากมาย และหลกหลายเป็นพิเศษ

วันที่ ๒๐ - ๒๔ มกราคม ๒๕๔๖ ร่วมกับเครือช้ายช้าวพุทธย กลุ่มคาสนิกชนช้าวไทยฯ และมูลนิธิโกมลคีมทอง จัดงานเสวนาและการภวาน

ระหว่างศาสนา ขึ้นที่ลานหอยเสียบ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นสถานที่ชุมนุมของพี่น้องมุสลิม และพุทธศาสนิกชน เพื่อคัดค้านโครงการท่อก๊าซ ไทย – มาเลเซีย บรรยากาศแห่งความสมานฉันท์ ความ เป็นกัลยาณมิตร และไมตรีจิต ที่ผู้นำศาสนา กับเพื่อน ศาสสิกได้ทำกิจกรรมร่วมกัน นับเป็นบุญนิมิตที่น่า สนใจและน่าประทับใจอย่างยิ่ง ดังที่แตกดอกออกผล เป็นกิจกรรมสืบเนื่องต่อมาอีกหลายครั้ง

วันที่ ๒๖ – ๒๙ มกราคม ๒๕๔๖ กลุ่มเสขิยธรรม ร่วมกิจกรรมกับกลุ่มผู้คัดค้านเขื่อนปากมูล ซึ่งชุมนุม อยู่ที่ถนนนครปฐม ใกล้สำนักงานคณะกรรมการ ข้าราชการพลเรือน และวัดเบญจมบพิตร โดยจัด พระภิกษุไปรับบิณฑบาต บรรยายธรรม และฉัน ภัตตาหารในบริเวณที่ชุมนุม ตลอดจนเตรียมการยื่น หนังสือถึงนายกรัฐมนตรี ร่วมกับตัวแทนคริสต- ศาสสิกชน และอิสลามิกชน ตลอดจนร่วมกับเครือข่ายชาวพุทธฯ และกลุ่มศาสนิกฯ เตรียมจัดกิจกรรม ภาวนา และเสวนาในหัวข้อ “ศาสนธรรมกับความ รุนแรง” ในเย็นวันที่ ๒๙ มกราคม

นำเสียดาย ที่สายวันนั้นเอง กองกำลังเจ้าหน้าที่เทศกิจ ภายใต้การกำกับของนายสมัคร สุขทรเวช ผู้ว่าการกรุงเทพมหานคร ด้วยความเห็นชอบของ รัฐบาล ได้ลุแก่อำนาจ อ้างกฎหมายท้องถิ่นละเมิด รัฐธรรมนูญ รื้อถอนเพิงพัก และขับไล่ผู้ชุมนุมที่ ปราศจากทางต่อสู้ บังคับให้กลับถิ่นฐาน หลังจากที่ กลุ่มผู้ชุมนุมต้องเดือดร้อนจากการตัดน้ำตัดไฟตาม คำสั่งของรัฐบาลมาแล้วหลายวัน

จากนั้น “กลุ่มเสขิยธรรม” ร่วมกับมหาวิทยาลัย เชียงคืน มูลนิธิโกลดคิมทอง และเครือข่ายชาวพุทธฯ ได้จัดกิจกรรมเสวนาขึ้นอีกครั้ง ในหัวข้อ “สิทธิ น้ำใจ และเมตตาธรรม : ถามหาจากโอกาสในการ ชุมนุม” ขึ้นที่ห้องประชุม ชั้น ๔ อาคารเอนกประสงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำพระจันทร์ เพื่อสอบถาม ถึงโอกาสในการชุมนุมทางการเมือง ของผู้ด้อยโอกาส ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง หลังจากรัฐบาล ประกาศไม่อนุญาตให้มีการชุมนุมทางการเมืองและ พักค้างคืนในบริเวณใกล้เคียงกับทำเนียบรัฐบาล

อีกต่อไป

และล่าสุด “กลุ่มเสขิยธรรม” ได้จัดกิจกรรม ระดมทุน เพื่อใช้จัดกิจกรรม และสนับสนุนกระบวนการ เรียนรู้ของสมาชิก โดยจัด “ผ้าป่าเสขิยธรรม ครั้งที่ ๒” ขึ้นที่วัดสวนแก้ว อำเภอบางใหญ่ จังหวัด นนทบุรี โดยมี พระพิศาลธรรมาภิ เป็นประธานฝ่าย บรรพชิต และอาจารย์นิธิ เตียวศรีวงศ์ เป็นประธาน ฝ่ายคฤหัสถ์ อีกทั้งในวันดังกล่าว ยังมีการเสวนา หัวข้อ “บุญทางสังคม : ทำอย่างไรให้ได้บุญ” ขึ้น อีกด้วย

กิจกรรมการระดมทุนดังกล่าว แม้จะมีเวลา ดำเนินการในระยะสั้น เนื่องจากหลายคนในกลุ่มฯ ต้องทำกิจกรรมประเด็นร้อนมาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคง ได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนศาสนิก ผู้มีความเข้าใจ และเห็นด้วยกับแนวทางของ “กลุ่มเสขิยธรรม” อย่าง กว้างขวาง ดังปรากฏในรายชื่อและจำนวนเงินบริจาค กว่าสี่แสนสี่หมื่นบาท ซึ่งผู้่านสามารถดูรายละเอียด เพิ่มเติมได้ที่ <http://www.skyd.org> เว็บไซต์ต่ออย่างเป็นทางการของ “กลุ่มเสขิยธรรม”

.....

สิ่งที่จดหมายข่าว “เสขิยธรรม” นำเสนอ และ กิจกรรมต่างๆ ที่ “กลุ่มเสขิยธรรม” จัดขึ้น จะว่าไปแล้ว ก็มีเรื่องใหม่ หากเป็นสิ่งที่หลายคน หรือหลายกลุ่ม เคยกระทำ และยังกระทำกันมาอย่างต่อเนื่อง นั่นคือ การนำเสนอความจริงให้ปรากฏ ภายใต้การรอบคิดและ แนวทางอันเนื่องอยู่กับหลักศาสนธรรม ซึ่งแม้ว่าจะ ระคายเคือง หรือไม่ถูกออกถูกใจต่อผู้มีอำนาจที่เห็น ต่างออกไปบ้าง แต่ก็ถือว่าเป็นภารกิจที่เราจำเป็นต้อง กระทำ ต้องทุ่มเทร่วมมือกันกระทำ หากยังหวังให้ชีวิต และสังคมมีความสงบสุข มีสันติภาพ และดำเนินไป ได้ด้วยทำนองคลองธรรม อย่างที่ควรจะเป็น

“เสขิยธรรม” ฉบับนี้ก็เช่นกันอีกก้าวหนึ่ง ที่ ยืนยันถึงความตั้งใจและมุ่งมั่น ที่จะนำเสนอ การประยุกต์ใช้หลักศาสนธรรมเพื่อชีวิตและ สังคม...

เครือข่ายชาวพุทธ เพื่อพระพุทธรักษาและสังคมไทย

ปัญหาพระประพาศติพิตรธรรมวินัย ซึ่งเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า โดยที่คณะสงฆ์ไม่สามารถแก้ไขให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี เป็นอาการบ่งชี้ถึงวิกฤตการณ์ที่กำลังเกิดกับพุทธศาสนาของไทยทั้งนี้เพราะปัญหาดังกล่าวมิได้เป็นผลมาจากความไร้ประสิทธิภาพในการปกครองคณะสงฆ์เท่านั้น หากยังเกิดขึ้นจากเหตุปัจจัยอื่น ๆ อีก อาทิ ความตกต่ำทางการศึกษาของคณะสงฆ์ ความเข้าใจในหมู่ประชาชนที่ผิดพลาดเคลื่อนจากหลักธรรมในพุทธศาสนา ความสัมพันธ์ที่ไม่สมดุลระหว่าง พระสงฆ์รัฐ กับประชาชน จนไม่สามารถทำหน้าที่ที่พึงมีต่อกันได้อย่างถูกต้อง ทั้งหมดนี้ล้วนนำพระศาสนาเข้าสู่ภาวะวิกฤต อันจำเป็นต้องมีการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

การรักษาพระศาสนาให้ยั่งยืนนั้น มิใช่เป็นหน้าที่ของคนใดคนหนึ่งหรือบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น ทั้งมิใช่เป็นความรับผิดชอบที่จำกัดอยู่กับพระสงฆ์หรือรัฐบาลเท่านั้น หากเป็นหน้าที่ของชาวพุทธทุกคน และเป็นความรับผิดชอบที่พระพุทธรองค์ทรงมอบหมายให้แก่พุทธบริษัททั้งหลาย ดังนั้นเมื่อถึงคราวที่พุทธศาสนาประสบภาวะวิกฤต จึงควรที่ชาวพุทธทุกคนจะร่วมมือกันอย่างเต็มกำลังความสามารถเพื่อฟื้นฟูพุทธศาสนาให้เจริญงอกงามและกลับมามีความหมายต่อสังคมไทย รวมทั้งยังประโยชน์แก่สังคมโลก

ด้วยเหตุนี้ "เครือข่ายชาวพุทธเพื่อพระพุทธรักษาและสังคมไทย" จึงเกิดขึ้น เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการมีองค์กรประสานงานในภาคประชาชน สำหรับการเคลื่อนไหวผลักดันให้มีการฟื้นฟูพุทธศาสนาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง งานในระยะแรกของเครือข่ายดังกล่าวก็คือ การส่งเสริมให้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความเห็นกันในเรื่องนี้ตามจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ อันจะนำไปสู่การรวมกลุ่มกันในระดับท้องถิ่น เพื่อขยายสำนึกในความเป็นพุทธบริษัทให้แพร่ขยายต่อไป และเพื่อร่วมกันคิดค้นแนวทางการฟื้นฟูพุทธศาสนาในด้านต่าง ๆ เมื่อกลุ่มท้องถิ่นดังกล่าวมีจำนวนมากพอและเกิดขึ้นทั่วประเทศ งานระยะต่อไปของเครือข่ายดังกล่าวก็คือ การประสานกลุ่มเหล่านี้เพื่อร่วมกันจัดตั้งสภาชาวพุทธสำหรับเป็นองค์กรประสานงานระดับประเทศ โดยมีภารกิจหลักคือร่วมกับรัฐและคณะสงฆ์ดำเนินกรฟื้นฟูพุทธศาสนาและจัดการปฏิรูประบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

องค์กรที่รวมกันเป็นเครือข่ายดังกล่าวในขั้นนี้ประกอบด้วย มูลนิธิโกลดคิมทอง มูลนิธิพุทธธรรม มูลนิธิสุขภาพไทย คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา กลุ่มเสขิยธรรม ท่านสามารถร่วมกับเครือข่ายในการฟื้นฟูพุทธศาสนาด้วยการรวมกลุ่มในท้องถิ่นของตนเอง เพื่อจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การอภิปราย สัมมนา เปิดเวทีสาธารณะ โดยเครือข่ายฯ ยินดีให้ความสนับสนุนตามกำลัง นอกจากนี้เรายังยินดีรับฟังข้อเสนอแนะจากท่าน ตลอดจนข่าวคราวความเคลื่อนไหวในท้องถิ่นของท่านด้วย

เครือข่ายชาวพุทธเพื่อพระพุทธรักษาและสังคมไทย

โทร. ๐-๒๕๖๖-๒๗๒๑-๒

โทรสาร ๐-๒๕๖๖-๒๗๒๒

อีเมล : b_netmail@yahoo.com

เว็บไซต์ : <http://www.budnet.info>

หนังสือเครือข่ายฯ ที่น่าสนใจ

ฉลาดทำบุญ

รวมเรื่องน่ารู้ คู่มือทำบุญให้ถูกวิธี พระชาย วรรณโม และพระไพศาล วิสาโล เรียบเรียง
โอภาส เศรษฐากุล บรรณาธิการ
พิมพ์ครั้งที่ ๑๙ ขนาด ๑๖ หน้ายกพิเศษ
๙๖ หน้า ราคา ๖๐ บาท

มองอย่างพุทธ

เพื่อความเข้าใจในวิถีและสังคม พระไพศาล วิสาโล, อรรถศรี งามวิทยาพงศ์ และสมเกียรติ มีธรรม เขียน
พจน์ กริชไกรวรรณ บรรณาธิการ
พิมพ์ครั้งที่ ๑ ขนาด ๑๖ หน้ายกพิเศษ
๑๒๐ หน้า ราคา ๗๕ บาท

ชีวิตและความตาย

ในสังคมสมัยใหม่

พระไพศาล วิสาโล
สุเมธ ธีรนิติ
พิมพ์ครั้งที่ ๑
ขนาด ๑๖ หน้า

ชีวิตและความตายในสังคมสมัยใหม่

พระไพศาล วิสาโล, สุลักษณ์ ศิวรักษ์, นิธิ เอียวศรีวงศ์, พรทิพย์ โรจนะสุนันท์, เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง
พิมพ์ครั้งที่ ๑ ขนาด ๑๖ หน้ายกพิเศษ
๖๖ หน้า ราคา ๕๕ บาท

ความตายในทัศนะของพุทธศาสนาและปรัชญา

โดย พระเดชุฎี เมธังกูโร, สันต์ หัตถิรัตน์, เอกวิทย์ ณ ถลาง, นิธิพัฒน์ เจียรกุล, สุวรรณ สถาอาพันธ์, ประชาทุตตานวัตร
พิมพ์ครั้งที่ ๑
๙๗ หน้า ราคา ๑๖๐ บาท

เสยิยธรรม

เป็นจดหมายข่าววิวัฒนาการแห่งจิต เพื่อแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้ และประสบการณ์ การประยุกต์หลักธรรมมาใช้กับชีวิตและสังคมสมัยใหม่ ทั้งในหมู่ของบรรพชิตและฆราวาส

ผู้จัดทำ
กลุ่มเสยิยธรรม

บรรณาธิการ
พระกิตติศักดิ์ กิตติโสภโณ

กองบรรณาธิการ
พระสุพจน์ สุวโจ พระภาวนล ปิยสีโล
พระมหาเชิดชัย กุวีโร
พระมหาประภูติ มหาวินิภุมโน
นายปริดา เรืองวิฑาร นายพรชัย บริบูรณ์ตระกูล
นายณนาท อุณหภัคพิณ นางพุลฉวี เรืองวิฑาร
นางสาวอารยา พงษ์พงศ์

ฝ่ายสมาชิก
นางสาวบัวล่อง พิมพ์ลา

บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา
นายอ้วน ปัทมภาค

กลุ่มเสยิยธรรม
เกิดขึ้นจากกรรวมตัวของพระภิกษุ-สามเณรและฆราวาส ผู้ห่วงใยในพระพุทธศาสนาและสภาพของสังคมไทย มีความประสงค์จะประยุกต์ใช้ศาสนธรรมเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมอย่างสมสมัย นอกเหนือจากการประสานงานและเกื้อหนุนกำลังใจซึ่งกันและกัน ในการทำงานเพื่อสังคมในด้านต่าง ๆ แล้ว ลักษณะเฉพาะอีกประการหนึ่งของกลุ่มฯ ก็คือ การเพียรพยายามประยุกต์ธรรมะเป็นข้อวัตรปฏิบัติเพื่อขัดเกลาตนเอง โดยมุ่งประโยชน์สุขของสังคมและเพื่อสมดุลของระบบนิเวศน์ อาทิ การลดและพยายามงดเว้นจากอบายมุขสมัยใหม่ เช่น บุหรี่ เครื่องดื่มชูกำลัง น้ำอัดลม ภาชนะพลาสติกและโฟม เป็นต้น ผู้มีความสนใจ ติดต่อสอบถามรายละเอียดได้ที่

ฝ่ายประสานงานกลุ่มเสยิยธรรม
๑๒๔ ซ.วัดทองนพคุณ ถ.สมเด็จพระยา
เขตคลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๒๘๖๓-๑๑๘๘
e-mail : seki@skyd.org

การเป็นสมาชิก
เสยิยธรรม ออกเผยแพร่ปีละ ๔ ฉบับ ค่าสมาชิก ๒๐๐ บาทปี ประสงค์จะขอรับเป็นสมาชิก ส่งธนาคัติหรือตัวแลกเงินไปรษณีย์ส่งจ่ายในนามนางสาวบัวล่อง พิมพ์ลามายัง ๑๒๔ ซอยวัดทองนพคุณ ถนนสมเด็จพระยาเขตคลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐ ปณ.คลองสาน

คณะกรรมการกลุ่มเสยิยธรรม
คณะกรรมการดำเนินงาน
พระกิตติศักดิ์ กิตติโสภโณ พระสมบุรณ์ สุขุมศโล
พระชาย วรณโม พระบุญมี ตีสูลโร
พระภาวนล ปิยสีโล พระวิมล วิมล
พระชัยยน อจาโร
พระมหาประภูติ มหาวินิภุมโน
แม่ชีสุบิน ผลไม้
คณะกรรมการกองทุนเสยิยธรรม
พระครูธรรมธาดาตรี วรมิตโต พระสมบุรณ์ สุขุมศโล
พระใบฎีกาสุทัศน์ วชิรญาณ พระสมชัย สัจญาโน
พระชาย วรณโม พระภาวนล ปิยสีโล
นางพุลฉวี เรืองวิฑาร

พิมพ์และจัดจำหน่ายทั่วประเทศโดย
สำนักพิมพ์สุขภาพใจ
โทร. ๐-๒๕๑๕-๒๖๒๑, ๐-๒๕๑๕-๖๕๐๗
โทรสาร ๐-๒๕๑๖-๗๗๕๔

ฉบับที่ ๕๖ ปีที่ ๑๓ เมษายน - มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๖

สารบัญ

เสมีอนบทนำ

๑ สงครามกับศาสนา..ศาสนธรรมกับสงคราม

ปฏิกริยา

๖ คำประกาศสำหรับการเดินขบวนเพื่อสันติภาพ ในซานฟรานซิสโก
๘ มรณานุสติ ซูเกียรติ อุทกะพันธุ์
๑๐ จดหมายถึง สฟช.

จับกระแส

๑๒ อุดมศึกษาเสมสิกขาลัย : แปลงเพาะ 'กล้า' ใหม่ในวัย ๗๐ ปีของ 'ส.ศิวรักษ์'

บทความหลัก

๑๔ ศาสนธรรมในกระแสแห่งกลียุค

เสยิยทัศน์

๑๖ ท่าทีชาวพุทธต่อสงครามอิรัก
๒๘ ศาสนธรรมกับการภวณาและสันติวิธี
๔๔ อาณาจักรอเมริกา ศาสนา สงคราม และสันติวิธี

บทความพิเศษ

๕๘ ถือสิทธิอะไร ? : จักรวรรดิอเมริกันและอนาคตของสันติภาพ
๖๒ พุทธศาสนา กับ สงคราม
๗๒ ทารกรรมจากสงครามอิรัก

ประยุกต์ธรรม

๗๕ มหาลัยทางวิญญาณ ที่ลานหอยเสียบ

แวดวงเสยิยธรรม

๘๐ "บุญทางสังคม" : ทำอย่างไรให้ได้บุญ

ชีวิตกับความตาย

๘๒ มะเร็ง ความเศร้า ความสุข และความสงบ

นาถกรรม:

๘๔ โลกที่ทับซ้อนกัน

ชีวิตแห่งการภวณา

๘๗ ความรับผิดชอบ - ขอบ

๑๐๐ ปีพุทธกาล

๙๒ บัญชา เฉลิมชัยกิจ : ชีวิต ธรรมะ และการเมือง

ธรรมลิลา

๒๗ บาทแดล
๔๓ สันติภาวะ
๙๑ The old dream

๑๐๑ ตู้หนังสือเสยิยธรรม

บันทึกถึงตู้หนังสือเสยิยธรรม

๑๐๕ แก่นพลกัษณ์ : ที่มาและที่ไป

กิดคนละบุบ

๑๐๘ ส.ศิวรักษ์ : ครู นักเขียน และนักกิจกรรมเพื่อสังคม
๑๑๒ การ์ตูน by Wallop

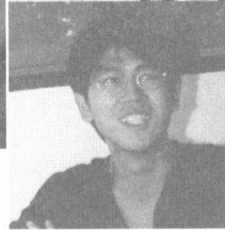
เรื่องเด่นในฉบับ

สงครามกับศาสนา ศาสนธรรมกับสงคราม

๑๖

๑๔

๒๘

๑๐๘

พุทธศาสนา กับ สงคราม Buddhism and War ๖๒

ภาพปกหน้า : โลกแห่งสันติ หมายเลข ๒ (Peacefull World No. 2)

ผลงาน ผศ.ชยันต์ ชะอุ่มงาม

ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 29 ซม., ปี 2002

PAPER MACHE AND COLOUR FOILS กระดาษห่อ ฟอยล์ และสีอะคริลิก

แนวความคิด : มนุษย์ สรรพสัตว์ สภาพแวดล้อมฯ ที่มีความประสานสัมพันธ์กันอย่างสมดุล ก่อให้เกิดความผาสุก สันติภาพของโลก
เมื่อเกิดความเชื่อมโยงกันเป็นหนึ่งเดียว ก็สามารถสร้างความรู้สึกดังกล่าว โลกนี้มีได้กว้างใหญ่ไกลโพ้นดังที่เป็น

คำประกาศสำหรับการเดินขบวน

เพื่อสันติภาพ ในซานฟรานซิสโก

๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๐๐๓ เอ็มบาร์กาเดโร แรลลี

เมื่อสองพันห้าร้อยปีก่อน องค์ศากยมุนีพุทธได้ถือกำเนิดขึ้นในวรรณกะษัตริย์ในอาณาจักรเล็ก ๆ แห่งหนึ่งในอินเดีย พระองค์ได้สละสิ้นซึ่งอำนาจศักดิ์ฝ่ายโลก และได้หันมาเป็นสันติเสนาอันกล้าแกร่ง พระองค์ได้ตรัสไว้ว่า :

โทษะไม่อาจระงับโทษะได้ในโลกนี้
ด้วยเมตตาเท่านั้นที่อาจดับโทษะให้สิ้น
นี่คือกฎเกณฑ์อมตะ

(ธรรมบท, คาถา ๕)

พระองค์ยังได้ตรัสสืบไปว่า :

ชัยชนะก่อให้เกิดความเกลียดชัง
ผู้ปราศัยย่อมมีชีวิตอยู่อย่างทนทุกข์
ชีวิตที่มีสันตินั้น ก่อให้เกิดสุข
จงละให้สิ้นซึ่งชัยชนะและปราศัย

(ธรรมบท, คาถา ๒๐๑)

พวกเราชาวพุทธสัมพันธ์เพื่อสันติมีความเชื่อว่า การต่อต้านสงครามครั้งนี้เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งยวด เพราะการแผ่ขยายจักรวรรดิอเมริกาออกไปนั้นย่อมจะนำหายนะมาสู่ประชาชาติ ศิลข้อแรกในพุทธศาสนานั้นมีอยู่ว่า “จงอย่าได้เอาชีวิตของผู้อื่น” ซึ่งยังมีความหมายอีกว่า : จงอย่ายอมให้ผู้อื่นทำการประหัตประหาร และพึงอย่าได้มีชีวิตอยู่บนความพินาศย่อยยับของผู้อื่น การทำสงครามโจมตีประชาชนชาวอิรักจะทำให้เกิดศัตรูถาวรขึ้นมา และยิ่งทำจนแห่งความรุนแรงยิ่งฝังลึกเกินกว่าจะคลี่คลายได้ ผลแห่งความพินาศย่อยยับของสงคราม จะคอยตามล้างผลาญโลกนี้ไปอีกยาวนานหลายชั่วอายุคน และกรรมนั้นจะย้อนกลับมาคืนสนองเอาด้วยอาการอันน่าพรึงพรึง

เมล็ดพันธุ์แห่งสงครามกับอิรักนี้ได้ถูกเพาะหว่านลงไปเมื่อไม่กี่ปีมานี้โดยนักการเมืองซึ่งเป็นผู้นำของเรา ด้วยความพยายามอันเห็นแก่ตัวที่จะแสวงประโยชน์เพื่อชาติของตน เขาได้ส่งอาวุธไปให้ แต่บัดนี้เขาเกิดเปลี่ยนใจ ผู้นำของทั้งสองฝ่ายล้วนเลือกที่จะทำสงคราม ดูเหมือนเขาจะติดยึดอยู่ในมายาคตินี้ แม้ว่าทั่วทั้งโลก จะแลเห็นก็ตาม ผู้นำทางการเมืองในปัจจุบันของเราไม่เคยได้ผ่านชีวิตอันทุกข์ลำเค็ญของสงคราม ปฏิบัติการทำให้ตกตะลึงพรึงเพริด

(Shock and Awe) นั้นนับว่าน่ารังเกียจเป็นอย่างยิ่ง มันหมายถึงการโจมตีแบบสายฟ้าแลบ หว่นไปรอย ความตายและความหวาดหวั่นพรึ่บพรึงลงบนผู้คน นับล้าน ๆ คุจในบทเพลงกอสเปล (จากวัฒนธรรมทางจิตวิญญาณอีกกระแสหนึ่ง) ซึ่งมีอยู่ว่า “เราจะต้องเก็บเกี่ยวพืชผล ที่เราเป็นผู้เพาะหว่าน”

พระพุทธองค์ทรงสอนว่าทุกสิ่งที่เราทำล้วนส่งผลถึงผู้อื่น ตัวเราและผู้อื่นหาได้แยกขาดจากกันไม่ ดังนั้นการที่เราเลือกที่คัดค้านการทำสงครามย่อมก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงขึ้นในโลก และด้วยเหตุที่เราเป็นผู้ร่วมรังสรรค์ชีวิต ดังนั้นเราจึงต้องก้าวเดินไปบนหนทางแห่งสันติ เราได้ร่วมอยู่ในการเดินทางนี้แล้ว ที่นี่ และ ณ บัดนี้ เราจะต้องชักชวนบรรดาผู้นำและปรบักษ์ของเราให้มาร่วมทางด้วย ทว่าในยามที่เราลี้เลและหันเหออกนอกเส้นทางก็ด้วยเหตุแห่งความโกรธและความกลัว ด้วยแรงยั่วยุของหมู่มาร ยิ่งเราจมดิ่งลงไปในามรรณเหล่านั้น

เราก็ยิ่งก่อให้เกิดโทสะและความกลัวขึ้นในวิญจักรแห่งความรุนแรงอันไร้ที่สิ้นสุด

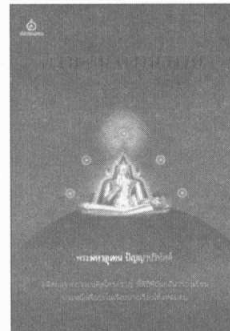
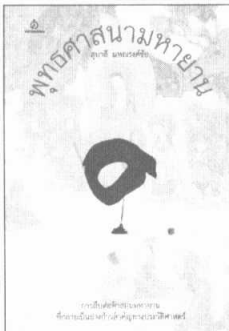
เราจะสามารถมองดู จอร์จ บุซ, ดิก เชเนีย, ชัดดัม ฮุสเซน, แอเรียล ชารอน, ยัสเซอร์ อาราฟัต และใครก็ตามที่เราต่อต้านคัดค้าน ว่าเขาเหล่านั้นก็คือสัตว์โลกผู้ร่วมทุกข์เช่นเดียวกับเราได้หรือไม่ เราจะสามารถต่อต้านคัดค้านการกระทำของเขาและสงครามครั้งนี้ได้อย่างเด็ดเดี่ยว โดยไม่กันเขาออกนอกแวงดวงของมนุษย์ได้หรือไม่ เราสามารถทำทลายตนเองให้กระทำเยี่ยงนี้ นี่คือการเพียงหนึ่งเดียวจากเหล่าผู้ไม่สันติทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็พระพุทธเจ้า มหาตมะคานธี มาร์ติน ลูเธอร์คิง ขอให้เราเป็นเยี่ยงท่านเหล่านั้น ตามวันวารที่ผ่นผ่าน และขอให้ผู้นำของเราจงละเลิกหนทางแห่งสงครามและตื่นขึ้นสู่สังจะแห่งความรัก และสันติภาพด้วยเทอญ แม้ว่าความหวังประการนี้จะยังดูห่างไกลเพียงใดก็ตาม

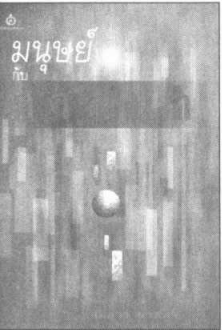
สำนักพิมพ์วิศุขธรรม

ขอแนะนำหนังสือคุณภาพ

พุทธศาสนานิกายาน
การสืบต่อคำสอนนิกายานที่กลายเป็น
อย่างก้าวสำคัญทางประวัติศาสตร์
สุมาลี มหณรงค์ชัย : เรียบเรียง
ราคา ๑๘๐ บาท

ความคม – การมรรฐน
รวมถ้อยความสั้น ๆ อันเป็ผลผลิตจาก
การขบคิดใคร่ครวญเชิงธรรมะ
ที่ฟังน้อมนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต
พระมหาอุเทน ปัญญาปริทัศน์ : เขียน
ราคา ๕๕ บาท

มนุษย์กับศาสนา
พื้นฐานความรู้ ว่าด้วยความสัมพันธ์
ระหว่างมนุษย์กับศาสนา และการมอง
“ศาสนา” ด้วยสายตา “มนุษย์”
สมภาร พรหมทา : เรียบเรียง
ราคา ๑๒๐ บาท

มนุษย์กับการแสวงหา
ความจริงและความหมายของชีวิต
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ “วิชาปรัชญา”
อันเป็นศาสตร์แห่งการแสวงหา
ความจริงของมนุษย์
สมภาร พรหมทา : เรียบเรียง
พิมพ์ครั้งที่ ๒ ราคา ๑๐๐ บาท

หาซื้อได้ตามร้านหนังสือทั่วไป หรือสอบถามและติดต่อสั่งซื้อได้ที่
บริษัท เคล็ดไทย จำกัด ๑๑๗-๑๑๙ ถ.เพ็ชรนคร (ตรงข้ามวัดราชพิพิธ) เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐
โทร. ๐-๒๒๒๕-๙๕๓๖ ถึง ๙ โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๕๑๘๘ อีเมล : kledthai@kledthai.com เว็บไซต์ : www.kledthai.com

มรณานุสติ

ชูเกียรติ อุทกะพันธุ์

นายชูเกียรติ อุทกะพันธุ์ เกิดเมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๔๕ ตายเมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๕ เมื่ออายุครบ ๖๐ ปี ได้ตีพิมพ์เรื่อง *มะเร็งชั้นสมอง* เป็นมิตรพลี แล้วก็จะให้แจกในงานพระราชทานเพลิงศพอีกด้วย นับเป็นอัตชีวประวัติที่น่าอ่าน สมกับเป็นหนังสือแจก ที่เจ้าตัวเองแต่เรื่องดี ๆ ของตนตามแบบไทย ๆ ผิดกับฝรั่ง ซึ่งเมื่อเขียนอัตชีวประวัติมักจะจับผิดตัวเองและญาติมิตรเป็นประการสำคัญ ดังเรื่อง *Goodbye to All That* by Robert Graves นั้น พ่อแม่พี่น้องของผู้เขียนโกรธซึ่งเขาไปตาม ๆ กัน ทว่าเขียนอย่างมีอคติ คือเอาแง่ลบของครอบครัวมาเอ่ยถึงมากเกินไป ช่วง *ช่วงแห่งชีวิต* และ *ช่วงหลังแห่งชีวิต* ที่ข้าพเจ้าเขียนขึ้นนั้น พยายามแหวกออกไปจากข้อเขียนแบบไทย ๆ แต่ก็ไม่ได้ถึงกับใส่คะแนนลบให้ตัวเองกับญาติมิตรอย่างฝรั่ง แม้กระนั้น คนที่มีชื่อเกี่ยวข้องก็ไม่โกรธาไปตาม ๆ กัน เพราะถ้าพูดถึงเขาในแง่ดี เขาก็ถือว่านั่นเป็นสิทธิของเขา ถ้าเอ่ยถึงใครในแง่ร้าย แม้จริงเขาก็เห็นว่าเป็นไม่ควรนำมาตีแผ่

อัตชีวประวัติของนายชูเกียรติเขียนเล่าถึงสมัยเมื่อเขาทำงาน ณ สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช ก็ไม่ได้เอ่ยแม้แต่ชื่อเจ้าของห้าง โดยที่เขาเองต่อมาก็ตั้งสำนักพิมพ์และโรงพิมพ์อมรินทร์อย่างที่เราเรียกว่าเอาชนะไทยวัฒนาพานิชได้ในทุก ๆ ทางเอาเลยก็ได้ (เว้นแต่การผลิดตำราเรียนให้ให้เรียนกันตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ) โดยที่ความเจริญของบริษัทเขาเป็นไปในทางหลักทรัพย์และบริโภคนิยม ที่อาศัยเทคโนโลยีล่าสุดของกระแสหลักจากตะวันตกนั้นและเป็นประการสำคัญ ที่น่าสังเกตก็ตรงที่นางบุญพริ้ง ต.สุวรรณ ผู้ก่อตั้งสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชได้สิ้นชีวิตก่อนนายชูเกียรติไปในเวลาไม่ถึงเดือน (คือเธอตายจากไปเมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน

๒๕๕๕)

ข้าพเจ้าเอ่ยถึงนายชูเกียรติไว้ด้วยบ้างใน *ช่วงหลังแห่งชีวิต* และก็ไม่ได้ใส่คะแนนลบถึงเขาไว้ในนั้นเอาเลยด้วยซ้ำ เขาเองก็เอ่ยถึงข้าพเจ้าไว้ใน *มะเร็งชั้นสมอง* ถึงกับตั้งชื่อจั่วหัวบทหนึ่งเอาเลยด้วยซ้ำ แต่ต่อมา เขากล่าวหาว่าข้าพเจ้าฟ้องร้องเขาจนถึงขึ้นโรงขึ้นศาล ดังเขาเขียนไว้ว่า

“ตอนที่ผมทำวารสาร *บ้านให้การเคหะฯ* ในช่วงแรก ให้เคล็ดไทยของคุณสุลักษณ์ ศิวรักษ์ขาย เพราะเชื่อถือคนที่รู้จักเขามาขอ ตอนหลังเขาแตกกัน และต่างฝ่ายต่างก็อยากได้วารสาร *บ้าน* ไปขาย แต่ผมไม่ไว้ใจแล้ว ก็เลยยกวารสาร *บ้าน* ไปให้ ก.สัมพันธ์ ขาย เขาก็ดีใจมาก แต่ผมถูกคุณสุลักษณ์ ศิวรักษ์ เจ้าของเคล็ดไทยฟ้อง ทว่าผิดสัญญา ต้องขึ้นโรงขึ้นศาลเป็นครั้งแรกในชีวิต พอทนายโจทก์ซักผมอย่างแข็งกร้าว ตามแบบฉบับทนายที่มีชื่อเสียง ผู้พิพากษาซึ่งผมไม่รู้จัก คงสงสาร จึงขอชด้นผมแทน เมื่อผมอธิบายเหตุผลให้ศาลฟัง ศาลเชื่อ ก็ตัดสินยกฟ้องในวันนั้นเลย” (หน้า ๘๙) ซึ่งไม่เป็นความจริง ใครที่รู้ระบบศาลก็จะเห็นได้ว่าการตัดสินคดีเป็นไปเช่นนี้ไม่ได้ แต่นายชูเกียรติเขียนเรื่องนี้เมื่อ *มะเร็งชั้นสมอง* เสียแล้ว ข้าพเจ้าก็ยอมให้อภัย เพราะตามความเป็นจริงนั้น การเคหะฯ ฟ้องบริษัท สยามปริทัศน์ จำกัด ดังข้าพเจ้าได้ขอให้นายนันต์ วิริยะพินิจ ซึ่งดำเนินงานด้านนี้โดยตรง เขียนข้อเท็จจริงไว้ให้ปรากฏดังต่อไปนี้

“เมื่อวันประชุมคณะกรรมการมูลนิธิสิริธร โภศนะ-นาคะประทีป ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๕ นั้น ผมได้ปรารภให้กรรมการบางท่านฟังว่า ก่อนหน้าที่คุณชูเกียรติจะถึงแก่กรรมสัก ๒-๓ วัน ผมเกิดความรู้สึกในใจอยากจะขอโทษกรรมต่อคุณชูเกียรติ ทั้ง ๆ ที่ไม่เคยคิดว่าเขาจะจากโลกนี้ไปอย่างรวดเร็ว อีกทั้งยัง

คิดว่าหายจากการเป็นมะเร็งแล้วด้วยซ้ำ กรรมการหลายท่านสงสัยว่าผมมีอะไรที่ฝังใจมากถึงขนาดนั้น ผมจึงเล่าความหลังให้ฟังว่า เมื่อครั้งผมเป็นผู้จัดการบริษัท สยามปริทัศน์ จำกัด ซึ่งมีธุรกิจด้านการจำหน่ายหนังสือที่บริเวณท่าพระจันทร์ และเป็นตัวแทนจำหน่ายหนังสือที่วราฯอาณาจักรในนามของสายส่ง “สารสยาม” สมัยนั้นเคล็ดไทยเป็นเพียงสำนักพิมพ์ ยังมีได้จัดจำหน่ายหนังสือดังที่คุณชูเกียรติ เล่าไว้ หนังสือที่ “สารสยาม” จัดจำหน่ายนั้น มีนิตยสาร บ้าน ของการเคหะแห่งชาติที่คุณชูเกียรติเป็นบรรณาธิการอยู่ด้วย นิตยสารฉบับนี้เป็นหนังสือขายดีของสายส่ง จัดได้ว่าเป็นหนังสือหลักเล่มหนึ่ง ซึ่งร้านค้าปลีกสนใจวางจำหน่ายมาก ธุรกิจการเป็นตัวแทนจำหน่ายหนังสือระหว่างการเคหะฯ และบริษัท สยามปริทัศน์ จำกัด เป็นไปด้วยดีตลอด ไม่มีเค้าลางว่าจะถูกถอนหนังสือออกจากกลางคืน แต่แล้ววันดีคืนดีคุณชูเกียรติ ก็นัดผมไปทานข้าวกลางวันพร้อมลูกน้องคนหนึ่ง ขอให้ผมชำระเงินคงค้างค่าหนังสือทั้งหมด ซึ่งการจำหน่ายหนังสือนั้น กว่าจะเก็บเงินจากร้านค้าได้ต้องใช้เวลา ๖-๙ เดือน แต่ความที่ผมต้องการจะรักษาหนังสือเล่มนี้ไว้ เพราะเป็นหนังสือทำเงินของบริษัท ผมก็ยอมชำระค่าหนังสือทั้งหมด โดยที่นิตยสารเล่มท้าย ๆ ยังไม่ได้เก็บเงินจากร้านค้าแต่อย่างใด เพราะเชื่อในคำพูดของคุณชูเกียรติในการพูดคุยวันนั้นว่า ยังคงให้ “สารสยาม” จัดจำหน่ายต่อไป แต่ที่เร่งรัดนั้นก็เพราะฝ่ายการเงินของการเคหะฯ ต้องการชำระบัญชี พร้อม ๆ กับเวลาที่คุณชูเกียรติเจรจาธุรกิจและการเงินอยู่กับผมนั้น ในอีกทางหนึ่งคุณชูเกียรติก็ส่งลูกน้องที่ประสานงานด้านการจัดจำหน่าย ไปเจรจายกเลิกการจัดจำหน่ายหนังสือกับผู้ช่วยผมที่บริษัท สยามปริทัศน์ จำกัด สมัยนั้นไม่มีโทรศัพท์มือถือ อีกทั้งร้านอาหารที่คุณชูเกียรตินัดผมไปพบ ก็อยู่ห่างไกลจากบริษัทมาก คลับคล้ายว่าจะใกล้ ๆ กับสำนักงานของการเคหะฯ ที่คลองจั่น ผมไม่มีโอกาสรู้ว่าถูกคุณชูเกียรติหลอกเอาเช็คไปแล้ว มารู้อีกทีเมื่อกลับมาถึงบริษัทจึงทราบหนังสือ บ้าน ถูกถอนไปแล้ว

ผลจากการที่คุณชูเกียรติถอนหนังสือ บ้าน ออกครั้งนั้น ทำให้สายส่ง “สารสยาม” แทบล้ม เพราะว่าถูกร้านค้าเบี้ยวค่านหนังสือ เพราะเห็นว่าไม่มีหนังสือหลักอยู่ในมือ จึงไม่จ่ายสายส่ง เป็นผลให้เช็คล่วงหน้าที่ย้ายให้การเคหะฯ เด็ง เพราะเก็บเงินใช้คืนให้ไม่ทัน ดังได้กล่าวแล้วว่ายอดการชำระเงินในแต่ละงวดของร้านค้าอยู่ที่ ๖-๙ เดือน ผมได้เจรจาขอผ่อนปรนเวลาออกไป แต่ลูกน้องคุณชูเกียรติก็ไม่ยอม คุณชูเกียรติก็ไม่ยอมพบหน้าผม ผมจึงได้พยายามรวบรวมเงินทุกบาททุกสตางค์ โดยไปอ้อนวอนขอเก็บเงินจากร้านค้าต่างจังหวัด ซึ่งมีหลายแห่งที่เห็นใจให้เงินก่อนมาโดยไม่เช็คยอดหนังสือ ทำให้เพียงพอที่จะชำระค่านหนังสือที่ขายได้จริงทั้งหมด เช็คอีกส่วนที่เด็งนั้น เป็นเพราะเมื่อหักกลับกับยอดหนังสือที่ขายเหลือแล้วก็น่าจะเจ๊งกันไป แต่ทางคุณชูเกียรติก็ยังไม่ยอมอีก บีบบังคับจนนำความขึ้นฟ้องร้องต่อศาล ผมพยายามนำสืบให้ศาลเห็นว่าหนังสือที่เหลือนั้น มีมูลค่าเท่ากับจำนวนเงินหนี้ที่คงค้าง แต่ศาลไม่รับฟังจากเอกสารฝากขายกับยอดชำระเงินเท่านั้น โดยไม่นำพากับจำนวนหนังสือที่เหลืออยู่ จึงพิพากษาให้บริษัท สยามปริทัศน์ จำกัด แพ้คดี ซึ่งช่วงนั้นคุณชูเกียรติลาออกจากการเคหะฯ แล้ว มาทำหนังสือบ้านและสวน แข่งกับการเคหะฯ เจ้าหน้าที่ฝ่ายกฎหมายของการเคหะฯ ซึ่งเป็นตัวแทนมาดำเนินเรื่องที่ศาล คุยกับผมด้วยความเห็นใจ โดยพูดเป็นกรส่วนตัวว่าที่ดำเนินคดีนั้น เพราะต้องการจะตัดหนี้สูญจากยอดเช็คที่ชำระ คงไม่ดำเนินการบังคับผมและบริษัทอีกต่อไป คุณพยอง ตัญญูะแสนสุข ซึ่งกรุณามาเป็นทนายให้โดยไม่คิดค่าตัว ก็บอกผมว่าอย่าไปอุทธรณ์เลย ให้เจียบ ๆ ไปเสีย การเคหะแห่งชาติก็ไม่ดำเนินการอะไรต่อไปดังที่พูดไว้ จากนั้นผมก็ขนหนังสือ บ้าน ที่เหลือทั้งหมดพร้อมกับบัญชีตัวเลขต่าง ๆ คืนให้แก่การเคหะแห่งชาติ เพื่อยืนยันถึงความบริสุทธิ์ในการทำธุรกิจ

การกระทำของคุณชูเกียรตินั้นอยู่ในใจผมมาตลอด จนเมื่อก่อนที่เขาจะถึงแก่กรรม ผมมีความสังหรณ์ใจเหมือนกับคุณชูเกียรติจะมาขอโทษ จึงคิด

ว่าจะเขียนจดหมายไปให้โหสิกรรม แต่ก็ไม่ทันการณั้ ดังนั้น ผมจึงขอโหสิด้วยข้อเขียนนี้แทน"

จะอย่างไรก็ตาม ขอชมเรื่องอื่น ๆ ที่นายชูเกียรติเขียน แม้จะให้ข้อมูลสั้น ๆ หลายอย่างก็เป็นประโยชน์และข้อเขียนในเล่มก็ช่วยให้ได้เจริญมรณานุสติถึงการที่คนธรรมดาสามัญคนหนึ่ง อาจใช้ความวิริยะอุตสาหะ และโอกาสที่อำนวย ช่วยให้เจริญอกงามทางธุรกิจการพิมพ์จนถึงขั้นที่ใหญ่ยิ่งเอาเลยก็ได้ แต่แล้วความจริงตามพระไตรลักษณ์ก็มาคร่าเอาชีวิตเขาไปจุดตั้งสรรพสัตว์ทั้งหลาย ยังการที่เขาต่อสู้กับโรคด้วยวิธีการของนายสาทิศ อินทรกำแหงก็ดี แม้จนการที่เขาเจริญสติโดยโพชฌงค์ หรือพุทธวิธีเสริมสุขภาพของเจ้าคุณพระธรรมปิฎก (ประยุทธ์) ก็ดี ล้วนช่วยผู้อ่านให้เข้าถึงพระไตรลักษณ์ได้มากน้อยตามส่วน แต่ตามทัศนะของข้าพเจ้า คนที่ใช้ธรรมะมาประยุกต์กับโรคมะเร็งอย่างแท้จริง น่าจะได้แก่ น.ส. สุภาพร พงศ์พฤกษ์ ดังขอเชิญชวนให้อ่านหนังสือของเธอชื่อ **เมื่อฉันรู้ว่าตัวเองเป็นมะเร็ง** และบทความของเธอชื่อ **"ถึงคราวระดมความเพียร เจริญมรณสติ"** ใน *เสขิยธรรม ฉบับมกราคม-มีนาคม ๒๕๔๖*

ขอให้ผู้เขียนเรื่อง **มะเร็งขึ้นสมอง** ได้ไปสู่สุคติภพด้วยเทอญ และหวังว่าธุรกิจการงานที่เขาก่อสร้างมาแต่ต้นจะวิวัฒนาการต่อไป ไม่พุบแปบดังโรงพิมพ์และสำนักพิมพ์ที่มีชื่อเสียงของเราในอดีต ไม่ว่าจะ เป็นโสภณพิพรธมนาการ พิมพ์ไท ไทยเซชม พระจันทร์ หรือไทยวัฒนาพานิช โรงพิมพ์และสำนักพิมพ์ที่เอ่ยชื่อนี้ หากินใกล้ชิดกับราชสำนักมาแล้วทั้งนั้น มากน้อยตามส่วน โดยที่เจ้าอัมรินทร์ใกล้ชิดยิ่งกว่าก็ไม่ได้ อาจกล่าวได้แต่เพียงว่าใกล้ชิดที่สุด สำหรับรัชกาลปัจจุบันเท่านั้นเอง โดยที่สมัยนี้ ใครที่ไหนเลยจะกล้าทำทนายราชสำนักได้แล้ว

ของสิ่งใดเจ้าว่างาม ก็ตามเจ้า
ใครเลยเล่า จะไม่งาม ตามเสด็จ
ของทุกสิ่ง จริงหรือเท็จ
พริกไทยเม็ดนิดเดียว เคี้ยวขยั้ร้อน
(ดังที่เจ้าอิศรญาณได้เขียนไว้แต่ก่อนรัชกาลที่

๔) แม้สุนัขก็ยังเป็นคุณได้ หรือไม่จริง

๑) **วัดวิชิตาราม เมืองวิศิธา รัฐแคนซัส**

๒๐ มีนาคม ๒๕๔๖

เจริญพร คุณโยมอาจารย์สุลักษณ์

ในวาระอันเป็นศุภมงคลวันเกิดของคุณโยมอาจารย์เวียนมาถึงในวันที่ ๒๗ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๔๖ นี้

อาตมาภาพขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย คือ พระพุทธพระธรรม และพระสงฆ์ จงอภิบาลคุ้มครองให้คุณโยมอาจารย์และครอบครัว จงประสบแต่ความสุข ความเจริญ มีกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญา ปฏิบัติหน้าที่การงาน มีความเจริญก้าวหน้าในชีวิต ตามหลักพระธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และชนะธรรมในรูปแบบต่าง ๆ เป็นสมตมภ์หลักให้กับสังคมไทยและพระพุทธศาสนา ตลอดกาลเทอญฯ

อาตมาภาพเองก็ย่างเข้าวัยชรา หลังผ่าตัดหลังมา ๖ เดือนแล้ว อาการโดยรวมไม่ดีขึ้น หมอที่ทำการผ่าตัดหลังก็ได้แนะนำให้อาตมาภาพผ่าตัดอีก โดยหวังว่าจะดีขึ้น แต่หมอก็ไม่รับรองอะไร อาตมาภาพเองก็ยังไม่ตัดสินใจ เพราะไม่แน่ใจว่าจะมีอาการดีขึ้นหรือยังจะหลุดไปกว่าปัจจุบันก็ได้

ขณะนี้ยังพอนทุกขเวทนาในชีวิตประจำวันได้ หากกลับเมืองไทยมา คงจะหาโอกาสลงรักษาแบบไทย ๆ บ้าง เรื่องที่คุณโยมอาจารย์เล่าถึงการนอนด้วยพุทธคุณก็น่าสนใจมากขณะนี้อาการปวดหลัง เดิมทีลงไปขาซ้าย ขณะนี้ลงไปขาขวาด้วย หากนั่งนานกว่า ๑๕ นาที ก็ต้องคอยขยับตัว จึงจะนั่งได้นานขึ้น แต่อาการปวดรื้อนที่ลงไปขาขวา มันปวดร้าว หากยืนหรือเดินกว่า ๒๐ นาที แล้วก็เริ่มเดินไม่ค่อยไหว ถ้าฝืนเดินพอมมาถึงที่พักก็ต้องนอนเอนและเวลาจำวัตรกลางคืนจะปวดรื้อนที่ขาขวา การลุก การนั่ง จากพื้นหรือจากที่นอนไม่สะดวก การก้มก็ตึงและเจ็บ ต้องหลีกเลี่ยงการยกของหนัก เวลาปวดและรื้อนหลัง และมีผลต่อส่วนอื่น ๆ ของร่างกายมาก ๆ นั้น บางครั้งมีอาการเหมือนคนไข้ก็เคย ไม่อยากทำอะไร

การทำงานพระศาสนาทำไปตามสติปัญญา แต่ขาดกัลยาณมิตรอย่างอาจารย์สุนทร (ดร.สุนทร นลามินทร์) แต่ได้งานของท่านเจ้าคุณอาจารย์พระธรรมปิฎก หลวงพ่อพุทธทาสสร้างความอบอุ่นใจในการทำงานพระศาสนา จึงถือเป็นกรณีของตนเอง และการปฏิบัติธรรม และเผยแพร่พระธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

อาตมาภาพต้องขออภัยคุณโยมอาจารย์เป็นอย่างยิ่งที่ไม่ได้โทรไปหาคุณโยมอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยฮาวาร์ด

สุดท้ายนี้ ขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย ของอภิบาลคุ้มครองให้คุณโยมอาจารย์อาจารย์และครอบครัว ประสบความสุขความเจริญมีสุขภาพพลานามัยดี มีกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญาปฏิบัติหน้าที่การงาน มีความรุ่งเรืองในชีวิตโดยชอบธรรมตลอดกาล

ขออำนวยการพามาด้วยความนับถือยิ่ง
พระมหาสมทรง สิริโร

๑ บ้านฉั่วพู่ หาดใหญ่

๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๕

เรียน อาจารย์สุลักษณ์ และพีนิล ที่เคารพ

พรได้รับจดหมายของอาจารย์เมื่อวานและกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงค่ะ ออกจะแปลกใจอยู่หน่อย ๆ และดีใจที่พีนิลก็ได้มาอยู่เป็นเพื่อนอาจารย์นี้ด้วยค่ะ ความจริงพรเพิ่งกลับจากกรุงเทพฯ เมื่อปลายเดือนตุลาคณ์เอง หลังจากที่อยู่บ้านดูแลैयाของตัวเอง ไม่ได้ไปไหนมาไหนเหมือนก่อน เกือบหกเดือนทีเดียว นานเหมือนกัน เพื่อนสนิทสมัยทำงานค้าผู้ลี้ภัยด้วยกันมาจากออสเตรเลีย แต่จริง ๆ เธอเป็นคนพื้นเพจากเมืองลีดอังกฤษ มาพักด้วยสามอาทิตย์ เลยเป็นโอกาสให้ชวนกันเที่ยวพรเองก็อยากเปลี่ยนบรรยากาศด้วย สนุกแต่เหนื่อย พรไปดูการแสดงของนาทาลันด์ ออกมาเจอโขงของ ศพพ. ที่พ้อมีคนเห็นพรในงานก็โทรไปตามกัน นื่อง ๆ เขาแวะมาดู (มาเยี่ยม) ชวนไปกินข้าวกัน พวกเขาเห็นพรก็โล่งใจระมึงคะ เห็นพรยังดูปกติ อ้วนขึ้นด้วยซ้ำ

แข็งแรงด้วยค่ะ พรยังเล่นโยคะทุกวัน นับว่าโชคดีที่ตำแหน่งที่มีก่อนเมื่อไม่เป็นอุปสรรค ยังแจ่มใส อันนี้เห็นทีจะเป็นอานิสงส์จากการอดอาหารและถือภาวนา

หลังจากที่พรออกจากอดอาหาร (สามสัปดาห์) ระบบต่าง ๆ ในร่างกายก็อาจจะดีขึ้น และไม่มีปัญหาอึดอัดในใจว่าจะเอาอย่างไรดีกับคุณมะเร็งเธอ เอาเข้าจริง พรก็เชื่อว่าจะมีสิทธิเลือกว่าจะเอาผ่าตัดหรือแนวทางเลือก อากาการของพรอาจจะเลยการผ่าตัดไปแล้ว วิธีการแบบโรงพยาบาลจะทำให้ปัญหาเพิ่มมากขึ้นด้วยซ้ำ แต่ความละล้าละลังในใจมันลวง ร่วมด้วยอาการกลัวด้วย

ต้องเรียนอาจารย์ว่า จดหมายที่อาจารย์ส่งมาให้พรฉบับแรก ทำให้พรเริ่มมีความกระจำงชัดขึ้น มันคงขึ้นในท่าทีของชาวพุทธที่มีต่อโรคภัยไข้เจ็บ เหมือนมีคนมาจับประเด็นให้คะว่าทางออกมันเป็นอย่างนี้

ตอนที่พรเริ่มอดอาหารเพราะไม่มีทางออกทางไหน และยังเริ่มด้วยความคาดหวังว่าจะเป็นการจัดการกับคุณก้อนมะเร็งให้เล็กลงหน่อย แต่พอเริ่มหันมาภาวนาจริงจัง ความรู้สึกและความคิดเปลี่ยนแปลง ยอมรับได้ จิตตั้งมั่นขึ้น พอที่จะเป็นอุเบกขาได้ ใ้อที่คิดว่าก้อนต้องเล็กลง ต้องดีขึ้นมันก็เลยเปลี่ยนไปเองเอาแค่นี้ไม่มีความขัดแย้งในใจก็พอแล้ว

ช่วงนี้พรไปหาหมอจีนในท้ายที่สุด คืออย่างน้อยที่สุดหมอจีนเขามีวิธีการตรวจเราด้วยการแตะ หมอท่านนี้มาจากมหาวิทยาลัยกวางสี ใจดี และปฏิบัติธรรม ไม่ได้ร้องเรียกเงิน แถมทำอาหารบำรุงสุขภาพตำรับจีนเลี้ยงดูด้วย ทั้งพรทั้งล่ำมั้ง กองเชียร์ ตุ่ม (อาจารย์เยววนิจ ที่เคยทำงานให้มูลนิธิเด็กเป็นคนชักนำไปหาหมอจีน) อยู่ใกล้บ้านพรเอง มีการดูแลสุขภาพตัวเราเข้ามสานด้วย

ใ้อที่พรบอกว่าระบบในร่างกายดีขึ้น หรือผลของการเช็คสมัยใหม่ที่บอกว่าดับตีปอดดี หมอจีนบอกว่าไม่ได้เรื่อง ต้องจัดการกับการทำงานของตับก่อน มันไม่ขับพิษให้เจ้าตัวเอง ตำแหน่งที่มีก้อนมะเร็งก็สะท้อนถึงปัญหาของกระเพาะลำไส้ และให้เอายามะเร็งที่แก่ปลุกเองอยู่ในแปลงดินเล็ก ๆ หน้าบ้านไปกินอย่างเร่งด่วนเพื่อให้ร่างกายขับน้ำเหลืองและของเสียในเด้านออกมาให้มากที่สุด

จึงมีน้ำเหลืองออกมามากกว่าปกติสองเท่า รวมทั้งกลิ่นไม่พึงประสงค์ แต่ไปตามหมอจีน หมอจีนบอกคำเดียวว่า "ดี" ให้มันขับออกให้หมด ต่อไปก้อนมะเร็งจะแห้งเอง แกก็บอกว่ให้กินยาต่อไป ให้ทำสมาธิ ให้สวดมนต์ ให้ใช้ชีวิตปกติ แต่ให้เลี่ยงการเดินทาง

ไม่เห็นแกจะตกอกตกใจอะไร ขณะที่เพื่อน ๆ พรที่เป็นหมอแผนปัจจุบันมีท่าที่ว่าต้องรีบจัดการอย่างรวดเร็ว ย่อยปล่อยทิ้งไว้ แล้วก็อธิบายอีกมากมายถึงอาการขั้นต่อไป จนความกลัวมันเกาะกุมทั้งหมอและคนไข้ เพื่อคนไข้ แล้วจะเอาความสุขสงบมาจากไหน

เนือง ๆ อยู่เหมือนกันที่พ้อมีเพื่อนสนิทแวะมาพักด้วยที่บ้าน ซึ่งเป็นบ้านสวนเล็ก ๆ ในเมือง ช่วงนี้ฝนตกเขียวชอุ่มพุ่มพุกฤษ จอห์น สุทธิ เพื่อนญี่ปุ่น... ที่ถูกคอกันก็แวะเวียนมาอยู่เป็นเพื่อน มาร่วมอดอาหาร ภาวนา สวดมนต์ ได้คุยชีวิตด้านในกันอยู่บ่อย ๆ กลายเป็นเรื่องครึกครื้น ที่บ้านนอกเหนือจากแม่จะต้มยาให้กิน ก็ยังทำน่านุชาข้าวยาไว้ติดบ้าน แยกไปไทม์มากก็ได้เลี้ยงข้าวยา มีให้ทั้งสูตรธรรมดาและสูตรมังสวิรัต

พรหวังว่าอาจารย์และพีนิลอยู่ทางนี้สบายดีนะคะ ฝนเริ่มตกลงมาอย่างจริงจัง สองสามวันมานี้ก็ตกพรวด ๆ ทั้งวัน ที่สุราษฎร์ทั่วหมไปแล้ว พัทลุงก็ท่วมแล้ว แต่เมื่อเทียบกับปีที่แล้ว ปีนี้ถือว่าฝนตกไม่มากนัก ฝนตกพรชอบ ใจมันสบาย สึกนี้ใหญ่หลวงคะ

รักและเคารพ

พร

อุดมศึกษา เสมอสิกขาลัย

แปลงเพาะ 'กล้า' ใหม่ ในวัย ๓๗๐ ปีของ 'ส.ศิวรักษ์'

หลังพระยาดำรงฯ ให้พรเสรี สุลักษณ์ ศิวรักษ์ หรือ ส.ศิวรักษ์ นักคิดนักเขียนผู้ไม่เคยทอดทิ้งต่อการขับเคลื่อน ชุมชนทางปัญญา ก็ได้เปิดดวงเสวนาอย่างเป็นกันเองกับ สื่อมวลชนเล็กๆ ที่พื้นที่ไม้กระดานกลางโถงบ้าน ซอยสันติภาพ เขตบางรัก ในช่วงเที่ยงวันที่ ๒๗ มีนาคมที่ผ่านมา วันที่วงรอบอายุของเขาดำเนินมาครบปีที่ ๗๐

เป็น ๗๐ ปีที่ยังกระหายใคร่รู้และเต็มเปี่ยมไปด้วย ความหวังเพราะเชื่อในการศึกษาทางเลือก การศึกษาที่จะ ทำให้คนได้มีความกล้าหาญ ได้ค้นพบตัวของตัวเองว่าคน ทุกคนมีพลังที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองและสังคมให้เกิดความ ผาสุกได้ ด้วยเห็นทางแห่งสันติและปัญญา ในวันที่อายุ ครบ ๗๐ ปี ส.ศิวรักษ์ เปิดหลักสูตรอุดมศึกษา ในเสมอ- สิกขาลัย เพื่อให้เป็นแปลงเพาะกล้าคนรุ่นใหม่ ที่อาจหาญ ขึ้นยืนหยัดด้วยตัวของตัวเอง ไม่เอาชีวิตและจิตวิญญาณ ทั้งหมดไปฝากไว้กับกระแสหลักของสังคม

ในปี ๒๕๓๘ ส.ศิวรักษ์ และกลุ่มปัญญาชนซึ่งมีชื่อ เสียงของสังคมไทยหลายท่าน ได้จัดตั้งเสมอสิกขาลัยขึ้นเพื่อ เป็นแหล่งที่จะให้การศึกษาร่วมกันให้ผู้เรียนฝึกฝนตนเอง ในทุกด้านของชีวิต

คำว่า "เสมอ" มาจากตัวย่อ ๓ ตัวคือ SEM ซึ่งหมายถึง Spirit Education Movement และ "เสมอ" นี้ก็เป็นคำที่มีความหมาย ซึ่งเป็นเกียรติแก่ น.พ.เสมอ พริ้งพวงแก้ว ปุชนียบุคคลของวงการสาธารณสุข ซึ่งเป็นตัวแทนของคน

ที่มีตำนานของการต่อสู้เพื่อความดีงามและความถูกต้อง ซึ่ง ยังมีลมหายใจอยู่ในสังคมไทยด้วย ที่ผ่านมาเสมอสิกขาลัยได้ จัดการอบรมระยะสั้นมาเป็นรุ่น ๆ แต่นับจากวานนี้จนถึง เดือนพฤษภาคม เสมอสิกขาลัยจะเปิดรับพระภิกษุสงฆ์ และฆราวาสชายจำนวน ๓๕ คน เข้าเรียนในหลักสูตร อุดมศึกษา เป็นอุดมศึกษาที่ไม่จำกัดคุณวุฒิเดิม อายุ ใช้ เวลาเรียน ๔ ปี มี ๒ สาขา คือ ศิลปศาสตร์แนวพุทธ และ เกษตรกรรมยั่งยืน จบแล้วไม่มีปริญญาให้ แต่ถ้าอยาก ได้ ส.ศิวรักษ์ ก็จะไม่เห็นให้เอง

ทั้งสองสาขาจะมีวิชาพื้นฐานที่ต้องเรียนใน ๒ ปีแรก ๖ กลุ่มวิชาคือ

๑. ความเข้าใจชีวิตอย่างเป็นองค์รวมตามแนวพุทธ
 ๒. ความเข้าใจเรื่องสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล
 ๓. ความเข้าใจสังคม
 ๔. ความเข้าใจเรื่องธรรมชาติแวดล้อมหรือนิเวศวิทยาแนวโลก
 ๕. ความเข้าใจเรื่องความงามและสุนทรียภาพ
 ๖. ความเข้าใจเรื่องการแสวงหาความรู้
- ปี ๓ และปี ๔ จะเป็นการเลือกเรียนตามสาขาวิชาที่พิถีพิถันใจ

การเรียนการสอนจะแบ่งเป็น ๓ เทอมต่อปี ๒ ภาคเรียน เรียนครั้งละเดือนครึ่ง อีกเทอมหนึ่งเป็นการภาวนาหนึ่งเดือน

ผู้สอนและวิทยากรพิเศษมีหลายคน นอกจาก ส.ศิวรักษ์เองแล้ว พระไพศาล วิสาโล ฯลฯ รวมทั้ง จอห์น แมคคอนแนล ผู้เขียนหนังสือเรื่อง ศาสตร์และศิลป์แห่งการ ระวังความขัดแย้ง ฯลฯ

เนื้อหาหลักสูตรเหล่านี้ถูกออกแบบขึ้นมาเพื่อช่วยให้ ผู้เรียนได้เข้าใจความหมายของชีวิต โครงสร้างความสัมพันธ์ อันซับซ้อน และความหลากหลายลึกซึ้งของธรรมชาติอย่าง สัมพันธ์เชื่อมโยงกับตนเอง เข้าใจปรากฏการณ์หรือปัญหา ของชีวิตและสังคมได้อย่างเชื่อมโยงรอบด้านและสามารถ แก้ไขปัญหาได้ เช่น วิชาความเข้าใจเรื่องโครงสร้างสังคมก็ จะเรียนสอนเรื่องทฤษฎีการวิเคราะห์โครงสร้างตามสกุล ความคิดต่าง ๆ การศึกษาโครงสร้างสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เรื่องระบบโลก ผลกระทบทางเศรษฐกิจและ วัฒนธรรมของประเทศยากจน รวมไปถึงกระทั่งเรื่องความ สัมพันธ์ในมิติต่าง ๆ ของมนุษย์ เช่น เรื่องชุมชน ศาสนา อารยธรรมรัฐ วิทยาศาสตร์ ฯลฯ ขณะเดียวกันวิชาเรื่อง ความสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล ก็จะมีการศึกษาเรื่อง ธรรมชาติแห่งความขัดแย้ง วิธีคลี่คลายความขัดแย้ง ผูกเจริญสติเพื่อเข้าถึงความดีความงาม ในวิชาเรื่องแสวงหา ความรู้ ก็เรียนสอนเรื่องทักษะการจับประเด็น การฟัง การพูด การตั้งคำถาม การเขียน การวิจัยเพื่อสร้างองค์ ความรู้ ฯลฯ

เป็นหลักสูตรที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงระดับ บัณฑิตบุคคลเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีความเข้มแข็งทั้ง ทางสติปัญญา ทักษะ และเมโนธรรม แต่ขณะเดียวกันก็ สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนที่มาเรียน คือวิถีชีวิตแบบ รากหญ้า

“ระบบการศึกษาของเรารวมทั้งทั่วโลกล้มเหลว สิ่งที่ เราเรียนเราสอนกันไม่ได้สอนให้รู้จักตนเอง ข้ายังตัดขาด ตัวเองออกจากความทุกข์ยากของสังคมส่วนรวม แต่ทั้งหมด ที่เราจะเรียนจะสอนกันนั้น คนสอนก็เรียนรู้จากคนเรียน คนเรียนก็เรียนรู้จากคนสอน คำว่า อุดมศึกษาของเรานี้ หมายถึง การเรียนรู้แบบมรรคไปสู่ผล มรรคและผลซึ่งจะ ทำให้เกิดปัญหาสามารถแก้ไขปัญหาคด้วยตัวของตัวเอง ไม่ต้องไปเป็นลูกจ้างเขา ไม่ใช่จ่าขบไปแล้วไปทำอะไรก็ได้ อย่างที่เกิดขึ้นในบ้านเราหรือตะวันตกเวลานี้” ส.ศิวรักษ์ ระบุ

ทันทีที่ถูกถามว่า หลักสูตรนี้อาจจะทำให้คนเรียนได้ ค้นพบตัวของตัวเองหรือมีความกล้าหาญที่จะขัดขึ้นต่อ กระแสบริโภคนิยมอันเชี่ยวกรากอยู่ในขณะนี้ได้ แต่จะทำ

อย่างไรให้คนที่จะตัดสินใจเลือกเดินทางสายนี้เชื่อมั่นได้ ว่า พวกเขาจะอยู่รอดได้ในความเป็นจริง ส.ศิวรักษ์ ตอบ ทันทันว่า สิ่งเหล่านั้นต้องเกิดจากคนเหล่านั้นเอง เขาให้ไม่ได้ พระพุทธเจ้าก็ให้ใครเช่นนั้นไม่ได้ แต่ท่านสอนให้เราสามารถ ทำสิ่งเหล่านั้นได้ด้วยตัวของเราเอง

“คนส่วนใหญ่เขาไม่มาหาเรา คนที่จะมาหาเราก็คือ คนที่มองเห็นโทษของกระแสหลัก ถ้าเขามัวตัวเขาจะมาเอง” ส.ศิวรักษ์ นำเงินทุนที่ได้จากรางวัลอัลเทอร์เนทีฟ โนเบล มาดำเนินโครงการนี้ สำหรับคนที่ไม่มีทุน จะได้รับ ทุนตลอด ๔ ปี แต่สำหรับคนที่พอมือก็จะขอแรงให้ช่วยสนับสนุนส่วนหนึ่ง และถ้าใครต้องการจะสนับสนุนให้มีผู้คนได้ เรียนรู้และเติบโตด้วยหนทางสายนี้จะบริจาคสร้างบุญ เพื่อ ทำบุญในรูปแบบใหม่ ทางเสถียรศึกษาลัยก็ยินดี

ปรีดา เรื่องวิชาการ ผู้ประสานงานกลุ่มเสถียรศึกษาลัย ให้ ข้อมูลเพิ่มเติมว่า รุ่นแรกนี้จะเปิดรับ ๓๕ คน เหตุผลที่รับแต่ ฝึกหัดและชมราชาวาสที่เป็นชาย เพราะบางช่วงจะต้องมีการ ศึกษาและเรียนรู้แบบอยู่ร่วมกัน ต่อไปในเดือนธันวาคมจะ เปิดอีกรุ่นซึ่งรับเฉพาะแม่ชีกับสตรีทั่วไป ถ้ามีคนสมัครมากกว่าที่จะรับได้ก็จะมีกระบวนการคัดเลือกโดยสัมมาภรณ์

คำถามสุดท้ายก่อนที่วงสนทนาจะยุติลงคือ หลังจาก ต่อสู้มาอย่างยาวนานในวัย ๗๐ ปีนี้ ส.ศิวรักษ์ยังมีความหวัง ต่อสังคมไทยอยู่หรือไม่ ? เขายิ้มรับก่อนจะบอกว่า “ผมมีความหวังอยู่มากทีเดียวครับ

ประการแรกสังคมของเรามีความเข้มแข็งขึ้นและมี องค์กรเอกชนที่ไม่หวังผลประโยชน์ทำงานกันอย่างเข้มแข็งที่ สุดในเอเชียอาคเนย์ ไม่แพ้ญี่ปุ่นเลยทีเดียว

๒. คนยากไร้ทั้งหลายตื่นตัวขึ้น และสามารถลุก ขึ้นสู้อย่างสันติ

๓. ชนที่อยู่ชั้นกลางเห็นอกเห็นใจชนที่อยู่ชั้นล่างมาก ขึ้น

สิ่งที่ผมหนักใจคือ เรามีรัฐบาลที่ไม่เข้าใจประเด็น เหล่านี้ เสียทีที่คุณหมอเสม หมอประเวศ (วะสี) ผมและ ใครต่อใครอ้อมเขามาตอนแรก แต่ก็อย่างพุทธพจน์ที่ว่า คนกตัญญูในโลกนี้หาได้ยาก รัฐบาลนี้ได้ทำลายกระบวนการประชาชนในระดับรากหญ้า ซึ่งก็ต้องสู้กันต่อไป เขา ใช้ความรุนแรง เราก็ใช้สันติ เขากะล่อน เรายังสู้จะ”

แม้ตัวเลขจะเคลือบมาถึง ๗๐ แต่สำหรับ ส.ศิวรักษ์ แล้ว การต่อสู้ก็ยังดำเนินต่อไป

ศาสนธรรม

ในกระแสแห่งกสิยยุค

การพูดถึงศาสนธรรมท่ามกลางความรุ่มรวยของสงครามในขณะนี้ ดูเหมือนจะเป็นเรื่องที่ขัดแย้งกันมาก แต่ถ้าลองให้ลึกซึ้งแล้ว ทั้ง ๒ ประเด็นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันมาก แม้ว่าการบรรยายในวันนี้ไม่ได้จัดขึ้นเพื่อรับกับสงครามที่กำลังเกิดขึ้นในอิรัก หากเป็นความบังเอิญที่มาประจวบเหมาะกัน แต่ก็คงจะให้แง่มุมบางประการที่ช่วยให้เข้าใจเหตุการณ์ดังกล่าวได้ดีขึ้น

ยุคแห่งความสุดขั้ว

กสิยุคนั้นมีลักษณะสำคัญประการหนึ่ง คือมีลักษณะสุดขั้วมาก ๆ ถ้าดูให้ดี ยุคนี้จะมีลักษณะสุดขั้วหลายประการ จนอาจเรียกได้ว่าเป็นยุคแห่งความสุดขั้ว ที่จริงคำว่า “ยุคแห่งความสุดขั้ว” นี้ เป็นสมญานามของศตวรรษที่แล้ว อีริค ฮอบสบอม ซึ่งเป็นนักประวัติศาสตร์ลือชื่อคนหนึ่งเป็นผู้ขนานนามนี้ เนื่องจากศตวรรษที่แล้วมีสงครามและการทำลายล้างที่สุดขั้วมากมาย เป็นประวัติศาสตร์ เช่น สงครามโลกทั้ง ๒ ครั้ง การล้างเผ่าพันธุ์ในยูคนาซี ในแอฟริกา เชมร และคาบสมุทรมัลดีชาน การทำลายชีวิตผู้คนนับแสนในพริบตาด้วยระเบิดปรมาณูในฮิโรชิมาและนางาซากิ อีกทั้งยังมีการปราบปรามทางการเมืองที่เหี้ยมโหดจนคนตายเป็นล้าน ๆ ในรัสเซียและจีน รวมทั้งความอดอยากหิวโหยจนคนล้มตายอย่างมหาศาลในแอฟริกา

อย่างไรก็ตามยุคแห่งความสุดขั้วไม่ได้ยุติไปพร้อมกับศตวรรษที่ ๒๐ แต่ยังคงมาถึงศตวรรษนี้ แม้ปรากฏในรูปลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไป

ปรับปรุงจากเค้าโครงการบรรยายในหัวข้อเดียวกัน

จัดโดยโครงการ Asian Public Intellectual Fellowship ของมูลนิธิอินิปปอน

ณ ห้องประชุมจุมภฏ ปิพิธร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๔๖

ความสุดขั้วในยุคโลกาภิวัตน์

ในยุคที่เรียกว่าโลกาภิวัตน์นี้ มีความสุดขั้วเกิดขึ้นหลายประการ ประการแรกก็คือความแตกต่างอย่างสุดขั้วระหว่างคนรวยกับคนจน อาทิ

- คนรวยที่สุดในโลก ๓ คนมีทรัพย์สินรวมกันแล้วมากกว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศที่ยากจนที่สุด ๔๘ ประเทศรวมกัน

- คนรวยไม่กี่ร้อยคนมีสินทรัพย์รวมกันเท่ากับคนยากจน ๒,๕๐๐ ล้านคน หรือเกือบครึ่งโลก

- ในยุคที่มั่งคั่งล้นเหลือ คน ๓,๐๐๐ ล้านคน กลับขาดสารอาหารอุปโภคพื้นฐาน ในจำนวนนี้ ๑,๓๐๐ ล้านขาดน้ำ ๘๐๐ ล้านขาดอาหาร

ความแตกต่างอย่างสุดขั้วทางเศรษฐกิจนี้ ยังเห็นได้จากข้อเท็จจริงที่ว่า ในขณะที่คนนับพันล้านขาดน้ำและสารอาหารการ ซึ่งหากจะให้คนมีน้ำ

สะอาดและสารอาหารอุปโภคพื้นฐานใช้อย่าง

ทั่วถึง ต้องใช้เงิน ๙,๐๐๐ ล้านเหรียญ

แต่ปรากฏว่าเงินจำนวนนี้เทียบไม่

ได้เลยกับเงินที่คนในยุโรปและ

สหรัฐจ่ายค่าน้ำหอม ซึ่งมาก

ถึง ๑๒,๐๐๐ ล้านเหรียญ ใน

ทำนองเดียวกันเงินค่า

ไอศกรีมของคนยุโรปรวม

กันแล้ว ๑๑,๐๐๐ ล้าน

เหรียญ ยังมากกว่าเงินที่

จำเป็นสำหรับจัดการศึกษา

ให้แก่คนทั่วโลก คือ ๖,๐๐๐

ล้าน

นอกจากความสุดขั้วทาง

เศรษฐกิจแล้ว ยุคนี้ยังมีการแบ่งออกเป็น

เป็นขั้ว ๆ หลายด้าน เช่น

- ขั้วตรงข้ามระหว่างสำนักเรื่องพลโลกและ

ความเป็นหนึ่งเดียวกันของคนทั้งโลก

(globalism) กับการติดยึดกับหมู่พวกแคบ ๆ

ของตัว ตามลักษณะเชื้อชาติ ภาษาและ

ศาสนา (tribalism) เช่น ในคาบสมุทรบอลข่าน

แอฟริกา อินเดีย อินโดนีเซีย ศรีลังกา

- ในขณะที่มีการขยายตัวขององค์การและ

เครือข่ายระดับโลกทั้งภาครัฐและประชาชน เช่น WTO และสหประชาชาติ ซึ่งนับวันจะอยู่

เหนือรัฐทั้งหลาย ก็มีการขยายตัวของเครือข่ายอาชญากรรมใต้ดินระดับโลก เกิดองค์กร

แบบอารยะ พร้อมไปกับองค์กรแบบอนารยะ

- การแบ่งเป็นขั้วระหว่างโลกแห่งวัตถุนิยม

และเทคโนโลยี กับโลกแห่งความเคร่งศาสนา

จารีตและพระเจ้า ซึ่งมีผู้ตั้งฉายาว่า McWorld

กับ Jihad

- ความคิดวัตถุนิยมแบบสุดขั้วที่เห็นว่า พฤติ-

กรรมและชะตากรรมทั้งหมดของคนเรา (ไม่

เว้นแม้กระทั่งความเจ้าชู้และความเสียสละ)

ถูกกำหนดโดยยีนซึ่งอยู่ในเซลล์ ส่วนจิตใจก็เป็น

เรื่องของปรากฏการณ์ทางชีวเคมีของก้อนเนื้อที่เรียกว่าสมอง แม้แต่ความเชื่อเรื่องพระเจ้าก็ถูกปลูกฝังมาอยู่ในโครงสร้างของสมองตั้งแต่เกิด ขณะเดียวกันก็เกิดความคิดแบบจิตนิยมสุดขั้วที่มอบชีวิตไว้กับการดลบันดาลของพระเจ้า สำนักทรง โสยศาสตร์ ลัทธิพิธีที่มีใหม่ ๒ - ๓ ศาสนาทุกวัน เฉพาะในญี่ปุ่นซึ่งเจริญด้วยเทคโนโลยีมีศาสนาและลัทธิพิธีถึง ๑๒๐,๐๐๐ ศาสนา

ลักษณะร่วมในยุคแห่งความสุดขั้ว

การแบ่งฝ่ายหรือจับกลุ่มกันเป็นขั้ว ๆ โดยมีเส้นแบ่งที่ชัดเจน จะเป็นเส้นแบ่งทางเศรษฐกิจ การเมือง

ศาสนา สนิม และความเชื่อก็ตาม สิ่งที่เหมาะสมกันก็คือ เกิดการแบ่งเป็นเขาเป็นเราอย่างชัดเจน และทั้ง

๒ ฝ่ายถูกแยกห่างจากกันมากขึ้นทุกที จนยากที่จะ

ติดต่อสื่อสารกันได้ และทำให้เกิดอคติและความเป็นปฏิปักษ์รุนแรงมากขึ้น ดังเห็นได้จากเหตุการณ์ในบอสเนีย เซอร์เบีย และโครเอเชีย ในอนุทวีป (ระหว่าง

อินเดียกับปากีสถาน) ในตะวันออกกลาง (อิสราเอลกับปาเลสไตน์และรัฐอาหรับ) ที่ว่ามาข้างต้นเป็นคู่ปฏิปักษ์ที่เกิดขึ้นมานานหลายสิบปีเป็นอย่างน้อย

แต่ที่เพิ่มมาใหม่ก็มี อาทิ การพยายามทำให้ความขัดแย้งระหว่างสหรัฐกับหลายประเทศที่นับถืออิสลามหลังกรณี ๑๑ กันยายน ให้กลายเป็นความขัดแย้งทางอารยธรรม ระหว่างอิสลามกับผู้ที่ไม่ได้นับถืออิสลาม แม้กระทั่งสงครามต่อต้านการก่อการร้ายซึ่งนำโดยสหรัฐ ก็กำลังพาโลกถลำเข้าสู่ยุคสุดชั่วร้ายขึ้นโดยเฉพาะเมื่อประธานาธิบดีบุชประกาศว่า ถ้าไม่อยู่ข้างสหรัฐ ก็เท่ากับอยู่ข้างพวกก่อการร้าย ในยุคแห่งความสุดชั่ว จะมีการขีดเส้นแบ่งฝักฝ่ายชัดเจน ไม่มีที่ว่างสำหรับฝ่ายที่สามหรือบริเวณที่เป็นสีเทา

บทบาทของศาสนา

น่าสังเกตว่า ความสุดชั่วในศตวรรษก่อน อุดมการณ์การเมืองมีส่วนมาก อาทิ ลัทธินาซี คอมมิวนิสต์ สังคมนิยม ฟาสซิสต์ ลัทธิการเมืองเหล่านี้ทำให้เกิดการแบ่งกันเป็นขั้ว ๆ ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ โดยที่ตัวลัทธิการเมืองเหล่านี้ก็มีลักษณะสุดชั่วหรือสุดโต่งอย่างยิ่ง

แต่ในปัจจุบัน ศาสนากำลังมีบทบาทอย่างสำคัญในการแบ่งผู้คนออกเป็นขั้ว ๆ ดังจะเห็นได้ว่า สงครามและความขัดแย้งในคาบสมุทรบอลข่าน ในอินเดียและปากีสถาน ในตะวันออกกลาง เป็นต้น

ล้วนเป็นความขัดแย้งที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ในทำนองเดียวกัน คู่ขัดแย้งในสงครามต่อต้านการก่อการร้าย ซึ่งมีบิลาเดนและบุช เป็นตัวแทน ก็ล้วนอ้างอิงศาสนาหรือพระเจ้าเท่านั้น บุชนั้นเชื่อมั่นเลยว่าพระเจ้าเลือกสรรเขาให้มาเป็นประธานาธิบดีสหรัฐ ทำให้เขาเปลี่ยนจากคนขี่เมามาเป็นผู้นำโลกในการทำสงครามขจัด “แกนแห่งความชั่วร้าย” ได้แก่ อิรัก อิหร่าน และเกาหลีเหนือ บุชนั้นเชื่อว่าการทำสงครามกับอิรักนั้นเป็นพระประสงค์ของพระเจ้าเลยทีเดียว (และเป็นความประสงค์ของบรรษัทข้ามชาติด้านน้ำมันด้วยเช่นกัน) ศรัทธาแนบแน่นในพระเจ้าทำให้เขามั่นอกมั่นใจมากในนโยบายนี้ และไม่ใช้เวลานานเลยในการตัดสินใจประกาศสงครามกับอิรัก ซึ่งหมายถึงการบาดเจ็บล้มตายของผู้คนนับหมื่นนับแสน (ในทางตรงกันข้าม เขากลับใช้เวลาครุ่นคิดมากเมื่อจะต้องตัดสินใจขัดขวางการวิจัยเซลล์ต้นกำเนิด ซึ่งอาจทำให้การทำแท้งมีมากขึ้น)

สาเหตุที่ศาสนาามีบทบาทในการต่อสู้ทางการเมือง

การที่ศาสนาเข้ามามีบทบาทในการแบ่งฝักฝ่ายและต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มต่าง ๆ มีสาเหตุหลายประการ อาทิ

เสขียภัคน์

เสขียธรรม สัมภาษณ์ พระไพศาล วิสาโล
วันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๔๖ เวลา ๑๒.๕๖-๑๓.๐๗ น. ณ มูลนิธิโกมลคีมทอง

ท่าทีชาวพุทธ
ต่อ

อิรัก
อิรัก

๑) ความล้มเหลวของรัฐ การพัฒนา สถาบัน และอุดมการณ์ทางการเมืองสมัยใหม่ในการสร้างความผาสุกแก่ประชาชนโดยเฉพาะระดับล่าง

ในอดีตประชาชนเคยฝากความหวังไว้กับรัฐว่าจะนำการพัฒนาไปสู่ประชาชน แต่ปรากฏว่า ความยากจนกลับแพร่ระบาด ประชาชนพลัดถิ่นาคาที่อยู่มาแออัดในเมืองโดยไร้อนาคต และหางานทำแทบไม่ได้ ผู้คนเห็นชัดว่าสถาบัน (และอุดมการณ์) ประชาธิปไตย เช่นรัฐสภาเป็นที่พึ่งไม่ได้ เพราะถูกควบคุมโดยคนส่วนน้อยที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจ ส่วนสังคมนิยมก็มีข้อคำตอบอีกต่อไป แม้แต่ลัทธิชาตินิยมในหลายประเทศ เช่นในตะวันออกกลาง ประชาชนรู้สึกว่าการลัทธิอุดมการณ์นี้ไม่ได้เป็นทางออกของเขาอีกต่อไป

๒) สิ่งเดียวที่ประชาชนระดับล่างจะไขว่คว้าหาที่พึ่งได้ในยามนี้ ก็คือทุนดั้งเดิม ได้แก่ศาสนา และชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ที่ผูกติดมาแต่ดั้งเดิม ศาสนาได้กลายเป็นเครื่องมือของประชาชนในการต่อสู้เพื่อความอยู่รอดและต่อต้านการเอาเปรียบทั้งจากชนชั้นนำและจากต่างประเทศ เมื่อศตวรรษที่แล้วลัทธิชาตินิยมก็เคยเป็นเครื่องมือที่ผู้คนในอาณานิคมต่าง ๆ นำมาใช้ในการต่อสู้กับจักรวรรดินิยม แต่มาถึงศตวรรษนี้ชาตินิยมเริ่มแผ่วเบา และ

มักถูกผูกขาดโดยรัฐหรือผู้ปกครอง ประชาชนระดับล่างหรือคนชายขอบจึงหันไปพึ่งศาสนา ในตะวันออกกลาง สุเหว่าเป็นที่เดียวที่จะวิพากษ์วิจารณ์เรื่องการเมืองได้ โดยไม่ต้องกลัวว่าจะถูกตำรวจจับ

๓) ประชาชนไม่ได้เข้าหาศาสนาฝ่ายเดียว ศาสนาก็เข้าหาประชาชนด้วย เพราะต้องการประชาชนเป็นกำลังให้แก่ศาสนาในการต่อสู้กับการรุกรานของความคิดแบบโลกย์ (secularism) กับความคิดแบบเสรีนิยม ซึ่งขัดแย้งกับศาสนาในหลายเรื่อง เช่น การเปิดเสรีทางเพศ หรือแม้แต่เสรีในการทำแท้ง ยิ่งกว่านั้นศาสนาในหลายประเทศยังถูกลิดรอนโดยรัฐ และถูกผลักดันให้อยู่ชายขอบ หมดยุติพลในสถาบันต่าง ๆ ของสังคม เช่นระบบการศึกษา ทำให้ศาสนารู้สึกว่ากำลังถูกบ่อนทำลาย นับวันจะไม่มีที่ยืนในสังคม จึงจำเป็นต้องลุกขึ้นสู้เพื่อปกป้องตนเอง จึงเกิดลัทธิเคร่งคัมภีร์ หรือ fundamentalism ขึ้นในตะวันออกกลาง อินเดีย ปากีสถาน แม้แต่สหรัฐก็ไม่เว้น ศาสนิกชนที่เคร่งศาสนา รวมตัวกันได้มากขึ้นด้วยความรู้สึกดังกล่าว เมื่อผสมกับคนชายขอบที่หันไปหาศาสนาเป็นที่พึ่งดังที่กล่าวในข้อ ๒ ได้ทำให้กลุ่มศาสนามีพลังมากขึ้น จนกลายเป็นกลุ่มสำคัญในสังคม

เสถียรธรรม : อยากให้ใช้หลักอริยสัจสี่วิเคราะห์สงครามที่เกิดขึ้นโดยสรุปว่า ปัญหา สาเหตุ สภาพที่พึงปรารถนา และทางออก ในทัศนะของชาวพุทธควรเป็นอย่างไร ?

พระไพศาล : ตัวปัญหาคงไม่ต้องจาระไน เพราะเห็นชัดอยู่แล้ว ว่าเมื่อเกิดสงครามขึ้น มันสร้างปัญหาแก่ผู้คนและสังคมที่เกี่ยวข้องอย่างไรบ้าง มีผลร้ายอย่างไรในทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และจิตใจ เรานำมาดูกันที่สาเหตุเลย มองอย่างพุทธสาเหตุหลักก็คือ โลกะ โทสะ โมหะ

โลกะ ก็ได้แก่ความต้องการของสหรัฐที่อยากได้น้ำมันและทรัพยากรในอิรัก รวมทั้งในตะวันออกกลาง

ด้วย ส่วน **โทสะ** คือความรู้สึกเกลียดชัง เพราะเห็นชัดคัม สุสเซน เป็นตัวเลวร้ายที่ต้องกำจัดทุกวิถีทาง โทสะนี้ก็โยงไปถึงตัวโมหะ คือเกลียดชังอยากทำลาย เพราะวาดภาพที่ผิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริง เช่นเห็นชัดคัมเลวสุด ๆ จนเชื่อว่าชาวอิรักจะลุกฮือขึ้นมาประท้วงขับไล่เขาถ้ามีโอกาส แต่ปรากฏว่าไม่เป็นเช่นนั้น โมหะนี้ยังรวมถึงความหลงตัว ว่าตัวเองมีอำนาจ และความสามารถที่จะเข้ามาจัดระเบียบในตะวันออกกลางได้ หารู้ไม่ว่าตัวเองกำลังจะเล่นกับไฟ เพราะว่าตะวันออกกลางเป็นดินแดนที่เต็มไปด้วยความขัดแย้งและปัญหามากมาย ซึ่งพร้อมที่จะลุกเป็นไฟได้ง่าย ด้วยปัญหาเรื่องศาสนา เชื้อชาติ รวม

ศาสนากับการเมืองแบบอัตลักษณ์

การเมืองที่ชูประเด็นเรื่องอัตลักษณ์ (เช่นศาสนาชาติพันธุ์) กำลังเป็นกระแสใหญ่ในโลกปัจจุบัน เป็นการตอบโต้ของฝ่ายที่รู้สึกว่าคุณค่าความเป็นกลางเป็นการพยายามสู้เพื่อความอยู่รอด และดังนั้นจึงมีลักษณะที่ก้าวร้าว โกรธเกรี้ยว และนำไปสู่ความรุนแรงได้ง่าย ต้องไม่ลืมว่าคนเยอรมันหลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ ก็รู้สึกแบบนี้ คือเชื่อว่าเยอรมันกำลังถูกคุกคามจากคนยิว ซึ่งด้านหนึ่งร่วมมือกับพวกคอมมิวนิสต์ในรัสเซียซึ่งอยู่ทางตะวันออก ส่วนด้านตะวันตกก็มีภัยจากอังกฤษซึ่งถูกพวกยิวเซียด ความคิดแบบนี้ทำให้ลัทธินาซีของฮิตเลอร์เป็นที่นิยม ยังไม่ต้องพูดถึงคนยิวอีกมากมายในประเทศที่คุมเศรษฐกิจและสื่อมวลชนเอาไว้ ผลก็คือเกิดการฆ่าล้างล้างคนยิวถึง ๖ ล้านคนอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน รวมไปถึงการทำสงครามทั่วยุโรปตั้งแต่รัสเซียไปถึงอังกฤษ

การเมืองที่ชูประเด็นเรื่องอัตลักษณ์ รวมทั้งความรู้สึกว่าตนกำลังถูกคุกคามจากศัตรูทั้งภายในและภายนอกประเทศ ทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า “วัฒนธรรมแห่งความเกลียดชัง” ขึ้น ซึ่งกำลังแพร่กระจายไปทั่วโลก และได้รับความนิยมแพร่หลายในแต่ละประเทศ มีอิทธิพลต่อชนชั้นกลางและผู้มีการศึกษา

จอร์จ ดับเบิลยู บุช ขณะภาวนา

มากขึ้นทุกที (ในอินเดียและตะวันออกกลาง พวกเคร่งคัมภีร์ซึ่งเคยกระจุกอยู่ในกลุ่มคนยากจน ได้กระจายไปสู่ชนชั้นกลางที่มีการศึกษามากขึ้น ประจักษ์พยานข้อหนึ่งก็คือผู้ที่ก่อเหตุ ๑๑ กันยายนหลายคนมีการศึกษาสูงและมาจากครอบครัวที่มีฐานะดี) วัฒนธรรมแห่งความเกลียดชังได้กลายเป็นกระแส

ทั้งความขัดแย้งเกี่ยวกับพรมแดน ยังไม่ต้องพูดถึงความขัดแย้งทางด้านทรัพยากร เช่น น้ำ ซึ่งจะกลายเป็นประเด็นร้อนแรงในไม่กี่ปีนี้

เรื่องโมหะยังมีมากกว่านั้น น้ำมันไม่ใช่แค่เหตุผลเดียวที่ทำให้บุชทำสงครามกับอิรัก คนมักจะพูดแต่เรื่องน้ำมันซึ่งเป็นเรื่องโลกะจริง ๆ แล้ว ยังมีอีกสาเหตุหนึ่งนอกจากที่พูดมาคือ ความเชื่อทางศาสนาที่อยู่เบื้องหลังการตัดสินใจของบุช

บุชเป็นคนที่ศรัทธาในพระเจ้ามาก ขนาดที่เชื่อว่าเขาได้มาเป็นประธานาธิบดีจากเดิมที่เป็นคนล้มเหลวเพราะพระเจ้า ก่อนที่เขาจะตัดสินใจลงแข่งขันประธานาธิบดี เขาก็ปรึกษาพระเจ้าก่อน

เช่นเดียวกันบุชเชื่อว่าการทำสงครามกับอิรักเป็นพระประสงค์ของพระเจ้า เขาจึงมั่นใจมาก แน่วแน่ เรื่องนี้ไม่มีลังเล ตรงนี้เป็นเรื่องโมหะ คือ..เชื่อว่าสงครามเป็นพระประสงค์ของพระเจ้า

เสขิยธรรม : หมายถึงสงครามครั้งนี้มีประเด็นศาสนา เข้าไปเกี่ยวข้องด้วย

พระไพศาล : แน่จน ลึก ๆ บุชคงมีความรู้สึกในทางลบกับอิสลาม ในแง่หนึ่งเขาก็รู้สึกเหมือนคนอเมริกันจำนวนไม่น้อยที่เชื่อว่า อเมริกาเป็นประเทศที่พระเจ้าเลือกสรรมา นี่เป็นความเชื่อที่ฝังรากลึกมา ๒๐๐ ปีแล้ว และก็ยังมียุทธิพลอยู่ เพราะฉะนั้นคนอเมริกัน

ใหญ่ในระดับประเทศ ทั้งนี้โดยมีเชื้อจากการแบ่งขั้วในด้านต่าง ๆ รวมทั้งด้านเศรษฐกิจเป็นปัจจัยหนุน

- สัมผัสกับสภาวะที่เหนือกาลและเทศะเหนือประสบการณ์สามัญของชีวิตประจำวัน
- ไปพ้นจากการแบ่งแยกเป็นเราเป็นเขาหรือการมองแบบทวิภาวะ (dualism)

ความสำคัญของศาสนธรรม

ศาสนธรรม หรือมิติด้านจิตวิญญาณ ที่เรียกว่า spirituality นั้น ไม่ใช่เรื่องผูกขาดหรือจำกัดเฉพาะศาสนาเท่านั้น หากเป็นสิ่งที่มิได้อยู่ในมนุษย์ทุกคน เป็นสภาวะที่แนบแน่นอยู่กับความเป็นมนุษย์ของคนทุกคน

ในยุคที่วัฒนธรรมแห่งความเกลียดชังแพร่ระบาด ในรูปของเผานิยม เชื้อชาตินิยม ศาสนานิยม ศาสนธรรมเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยตัดทอนกับวัฒนธรรมดังกล่าว จะตระหนักข้อนี้ได้ จำต้องเข้าใจคุณลักษณะของศาสนธรรมหรือความลุ่มลึกในทางจิตวิญญาณ

คุณลักษณะของศาสนธรรมมีดังนี้

- การตระหนักถึงความเป็นหนึ่งเดียวของมนุษยชาติ ที่ไปพ้นเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา เพศ หรืออุดมการณ์การเมือง รวมไปถึงการตระหนักในความเป็นหนึ่งเดียวของสรรพชีวิต
- เห็นทุกชีวิตมีคุณค่า ที่ควรได้รับความปกป้อง
- จิตใจแผ่กว้าง มีเมตตากรุณาอันกว้างใหญ่ ไม่เห็นแก่ตัว

วัฒนธรรมแห่งความเกลียดชังกับการมองแบบทวิภาวะ

วัฒนธรรมแห่งความเกลียดชังตั้งอยู่บนความคิดแบบทวิภาวะ แบ่งเราแบ่งเขา เห็นคนที่ไม่ใช่พวกเดียวกับตนเป็นศัตรู และมองโลกแบบเป็นขาว-ดำชัดเจน โดยเฉพาะคนที่เคร่งศาสนา มักจะตกอยู่กับดักแห่งความคิดดังกล่าว คือขีดเส้นความดี-ความชั่วชัดเจน ใครที่ไม่ดีเหมือนตัวหรือคิดเหมือนตัวก็ประณามว่าเป็นคนชั่ว และเมื่อเป็นคนชั่วเสียแล้วย่อมเป็นการขอขบธรรมที่จะกำจัดเขาด้วยวิธีใด ๆ ก็ได้

บิน ลาเดน มองโลกเป็นขาว-ดำชัดเจน ว่าอเมริกาคือตัวแทนแห่งความเลวร้าย ที่นำความเสื่อมโทรมมาสู่โลกอิสลาม สมควรที่จะถูกทำลายให้สาสม ส่วนบุชก็มองโลกแบบนี้เช่นเดียวกัน คือเห็นอัลเคด้า และอิรัก อิหร่าน เกาหลีเหนือเป็นตัวแทนความชั่วร้าย ที่ต้องจัดการ

การมองโลกเป็นขาว-ดำ ขีดเส้นความดี-ความชั่วชัดเจน นอกจากจะทำให้มีเหตุผลและความชอบ-

จำนวนไม่น้อยจึงรู้สึกว่าการมีภารกิจในการจัดระเบียบโลก

บุชเชื่อตรงนี้มาก ในคำปราศรัยของเขาต่อคนอเมริกัน หรือต่อรัฐสภา เขาจะพูดถึงพระเจ้าอยู่บ่อย ๆ ประธานาธิบดีอเมริกันหลายคนก็คิดแบบนี้ ยกเว้นคลินตัน แต่ประธานาธิบดีเหล่านี้เขามีสติปัญญาและความรู้มากกว่าบุช ก็เลยมารู้จักยับยั้งชั่งใจใช้เวลาไตร่ตรองมากสักหน่อย แต่บุชไม่ใช้เวลาไตร่ตรองมากเลย เพราะเชื่อมั่นพระเจ้าของเขาเต็มที่

เสขิยธรรม : แต่รายละเอียดเช่นนี้ไม่ค่อยปรากฏให้เห็น...

พระไพศาล : เรื่องอิทธิพลทางศาสนาหรือความเชื่อมั่นในพระเจ้าของบุช มีคนอเมริกันพูดกันเยอะ

เสขิยธรรม : ปัญหาสงครามเช่นนี้มีทางออกอย่างไรบ้าง

พระไพศาล : อย่างที่พูดว่ารากเหง้าของสงครามคือโลภะ โทสะ โมหะ ตัวที่เด่นชัดตอนนี้คือโทสะ โทสะกำลังทำให้สงครามลุกลาม โทสะที่ว่าไม่ได้มาจากฝ่ายที่ทำสงครามอย่างเดียว แต่ยังมีมาจากฝ่ายหนุนและฝ่ายต้านสงคราม ทั้งจากฝ่ายสนับสนุนสหรัฐกับฝ่ายสนับสนุนอิรัก

เมื่อมีโทสะ ก็เลยทำให้เห็นมองแต่ละฝ่ายเป็น

ธรรมในการจัดการกับคนที่คิดไม่เหมือนตัว โดยติด
ฉลากว่าเป็นตัวชั่วร้ายแล้ว คนที่คิดแบบนี้ยังมีแนว-
โน้มที่จะหมกมุ่นกับการไล่ล่ากำจัดคนชั่วร้าย เพราะ
ทำให้รู้สึกสบายใจว่าได้ทำหน้าที่คนดี และมั่นใจใน
ความเป็นคนดีของตัวเอง ยิ่งกำจัดคนชั่วมากเท่าไร ก็ยิ่ง
รู้สึกเป็นคนดีมากขึ้นเท่านั้น

แต่ในความเป็นจริง โลกและชีวิตไม่ได้ขีดเส้น
ความดีความชั่วได้ง่ายอย่างนั้น ความดีกับความชั่ว
ไม่ได้แยกจากกันเด็ดขาด คนเรามีทั้งดีและชั่วอยู่
ด้วยกัน โชลเซนติชิน นักเขียนรางวัลโนเบลชาว
รัสเซีย ซึ่งเคยถูกจองจำในค่ายกักกันของสตาลิน
พูดไว้อย่างน่าฟังว่า

“มันจะง่ายตายสักเพียงใด ถ้าเพียงแต่ว่าคน
ชั่วร้ายอยู่ที่ไหนสักแห่งและคอยทำแต่สิ่งชั่วร้าย เรา
ก็แค่แยกคนพวกนั้นออกจากพวกเราแล้วก็ทำลาย
เขาเสีย เท่านั้นก็จบกัน แต่เส้นแบ่งความดีและความ
ชั่วนั้นผ่าลงไปในใจของมนุษย์ทุกคน ใครเล่าที่อยาก
จะทำลายส่วนดีอยู่ในใจของตน ?”

ในการกำจัดคนชั่ว เรามีหลักประกันได้อย่างไร
ว่า เราจะไม่กลายเป็นคนชั่วเสียเอง เหมือนกับที่
สตาลิน, ฮิตเลอร์, เหมา, พอลพต ได้พยายามชำระ
ล้างความชั่วร้ายออกไปจากประเทศของเขา ด้วยการ
สังหารคนเป็นล้าน ๆ แต่แล้วคนเหล่านี้กลับกลายเป็น

เป็นตัวแทนแห่งความชั่วร้ายในประวัติศาสตร์ยุคใหม่
ทุกครั้งที่ใช้ความรุนแรงกำจัดคนชั่วร้าย ใช่หรือไม่ว่า
ความโกรธเกลียดและพยาบาทที่เกิดขึ้นในใจเราจะ
ค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงเราให้กลายเป็นคนชั่วร้ายไปด้วย
สุดท้ายกลายเป็นว่าคนชั่วร้ายคนเก่าตายไป แต่คน
ชั่วร้ายคนใหม่เกิดขึ้นมาแทน ได้แก่เรานั่นเอง

การต่อสู้กับวัฒนธรรม แห่งความเกลียดชัง

วัฒนธรรมแห่งความเกลียดชังแพร่ระบาดได้
อย่างรวดเร็วและกว้างขวางมาก เพราะให้คำตอบ
สำเร็จรูป เข้าใจง่ายเนื่องจากมองอะไรเป็นขาว-ดำ
ชัดเจน เช่น ให้คำตอบว่าที่เยอรมันเสื่อมโทรมก็
เพราะยิว ศาสนาฮินดูในอินเดียตกต่ำก็เพราะมุสลิม
ศาสนาพุทธในเมืองไทยอ่อนแอก็เพราะศาสนาคริสต์
และอิสลามอยู่เบื้องหลัง

ใช่แต่เท่านั้น วัฒนธรรมแบบนี้ยังได้รับการ
หนุนหลังจากนักการเมือง ที่ต้องการหาคะแนนเสียง
ด้วยการสร้างความเกลียดชัง รวมทั้งได้รับการ
สนับสนุนจากรัฐบาลที่ต้องการหาแพะรับบาปหรือ
โยนความผิดพลาดไปให้ผู้อื่น ยิ่งสร้างศัตรูภายนอก
มาก ๆ ความจงเกลียดจงชังก็จะพุ่งเป้าไปที่คนเหล่านั้น
แทนที่จะพุ่งมาที่รัฐบาล

ภาพ www.muslimthai.com

เหมือนผักปลา ตรงนี้เป็นเรื่องสำคัญ เพราะประชาชน
ทั้งฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายคัดค้านมีโทษะทั้งนั้น รวม
ทั้งคนที่ดูโทรทัศน์ ก็กำลังมีโทษะโดยไม่รู้ตัว เกิด
ความรุนแรงขึ้นในจิตใจ รวมทั้งความกระด้าง เห็นคน
ตายเป็นเรื่องธรรมดา ไม่ได้รู้สึกเศร้าใจเลย

ด้วยเหตุนี้ สิ่งหนึ่งที่เราต้องทำคือพยายามที่จะ
ไม่ให้โทษะเข้ามาครอบงำสังคม เริ่มจากในใจของเรา
แต่ละคน ตอนนั้นหลายคนคงนึกแข่งชกหักกระดูก
อเมริกา รู้สึกสะใจที่ทหารอเมริกันกำลังเสียท่าและ
ล้มตายกันมากขึ้น อันนี้ก็ไม่ถูก ฝ่ายต่อต้านสงคราม
หลายคนคงกำลังสะใจที่ทหารอเมริกาล้มตาย และ
อยากให้ตายกันมาก ๆ อย่างนี้ไม่ถูก หรือว่าฝ่ายที่

เราจะต้องถือเป็นภารกิจในการต่อสู้ต่อต้านวัฒนธรรมแห่งความเกลียดชัง เริ่มต้นด้วยการไม่หลงติดกับการมองแบบทวิภาวะ แบ่งฝักฝ่ายหรือ ชิดเส้นขาว-ดำชัดเจน ตระหนักว่าเราเองก็มีส่วนแห่งความชั่วร้ายที่สามารถแปรเปลี่ยนเราให้กลายเป็นคนชั่วร้ายไม่ต่างจากคนอื่น ๆ

ความเกลียดชังนั้นเป็นปฏิปักษ์กับความจริงและชอบปิดเบือนความจริง กล่าวคือถ้าอยากจะทำให้ผู้คนเกลียดชังใครสักคนก็ต้องสร้างภาพคน ๆ นั้นให้เป็นยักษ์เป็นมาร และเมื่อเกิดความเกลียดชังแล้ว ก็เห็นเขาไม่ใช่มนุษย์อีกต่อไป ดังนั้นเราจึงต้องพยายามแสวงหาความจริงอยู่เสมอ และปกป้องความจริงมิให้เป็นเหยื่อของความเกลียดชัง

ในการรักษาใจไม่ให้ถูกครอบงำด้วยความเกลียดชัง นอกจากปัญญาที่แลเห็นความจริงแล้ว เมตตากรุณาที่สำคัญมาก ไม่ใช่เมตตากับคนใกล้ตัวเท่านั้น หากรวมไปถึงคนที่อยู่ไกลออกไป ไม่เว้นแม้กระทั่งคนที่เป็น "ศัตรู" หรือคนชั่วร้าย ที่มีพฤติกรรมน่ารังเกียจ เมตตากรุณาเช่นนี้แหละที่จะทำให้เรามั่นคงในความเป็นมนุษย์ ไม่เห็นคนเป็นผักปลา แม้เขาจะเป็นคนชั่วร้ายก็ตาม

เดี๋ยวนี้ผู้คนมีแนวโน้มที่จะมองคนบางประเภท อาทิ อาชญากร ว่าไม่ใช่คน ไม่มีสิทธิใด ๆ แม้กระทั่ง

สิทธิในชีวิต และสมควรถูกกำจัดโดยไม่ต้องคำนึงถึงกฎเกณฑ์ใด ๆ ทั้งสิ้น กรณี "ฆ่าทั่วไทย" ในสงครามยาเสพติดเป็นตัวอย่งที่ชัดเจน ผู้คนแทบจะทั้งประเทศพากันแซ่ซ้องสนับสนุนเมื่อเกิดการฆ่าตัดตอนผู้ค้ายาเสพติด โดยไม่สนใจว่าผู้ฆ่านั้นจะเป็นใจด้วยกันหรือเป็นตำรวจ เราต้องไม่ลืมว่าแม้ผู้ค้ายาจะเป็นอาชญากรร้ายแรง อย่างน้อยเขาก็ยังมีสิทธิในชีวิตซึ่งอย่าว่าแต่ศาสนาที่ลุ่มลึกเลย แม้แต่กฎหมายอย่างโลก ๆ ก็ให้ความคุ้มครองคนเหล่านั้น ดังนั้นจึงไม่สมควรด้วยประการทั้งปวงที่ประชาชนเรียกร้องสนับสนุนให้รัฐยิงทิ้งคนเหล่านั้น ไม่ว่าจะด้วยการกระชิบหรือส่งสัญญาณให้เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเป็นผู้ลงมือโดยอ้างว่าเป็นการฆ่าตัดตอน และสามารถนำยอดคนตายไปเป็นผลงานได้ ถึงอย่างไรเขาก็เป็นมนุษย์รัฐไม่มีสิทธิยิงทิ้งเขาตามใจชอบ และถึงแม้ว่าผู้ฆ่าตัดตอนเป็นผู้ค้ายาบ้าเอง เราก็ยังจำต้องค้ำนโยบายนดังกล่าวที่เปิดโอกาสให้ผู้ค้ายาบ้าไล่ล่ากันเองโดยตำรวจไม่สนใจติดตามดำเนินคดี ทั้งนี้เพราะเขาเป็นประชาชน มีสิทธิได้รับการคุ้มครองจากรัฐ ราวกับใดที่ศาลยังไม่ตัดสินว่าเขาเป็นผู้ผิด แม้ถูกตัดสินว่าผิดแล้ว ก็ยังมีสิทธิได้รับการคุ้มครองจากรัฐ ใครจะยิงทิ้งเขาในคุกตามอำเภอใจไม่ได้

เวลานี้ใครที่ค้ำนโยบายนดังกล่าวจะถูกกล่าว

สนับสนุนสหรัฐก็กำลังเชียร์ให้อเมริกันทิ้งระเบิดปูพรมแบกแดดมาก ๆ ให้คนอิรักตายเยอะ ๆ อันนี้ก็ไม่ถูก มันไม่ใช่วิธีที่จะทำให้สงครามยุติโดยเร็ว

ฉะนั้นผมเห็นว่าในแง่ชาวพุทธเราต้องพยายามทำตรงนี้ก่อน คือ อยาให้ความโกรธเกลียดแพร่ระบาดครอบงำผู้คน ที่จริงสงครามไม่ได้อยู่ไกลตัวเลย เพราะสมรภูมิต่างๆก็อยู่รอบๆตัวเรา แต่มันยังอยู่ในใจเราด้วยความโกรธเกลียดมันกำลังครอบงำฝังลึกในจิตใจของเราทุกขณะ และกำลังทำลายความเป็นมนุษย์ของเราลงไปทุกที

ถ้าเรามีความโกรธเกลียดมากขึ้น มันอาจไม่ส่งผลถึงสงครามในอิรักโดยตรง แต่มันก็เป็นเชื้ออย่างดี

ให้กับสงครามในบ้านเรา ใครจะไปรู้ ต่อไปเราอาจมีการสู้รบกับพม่า เขมร หรือลาว รวมทั้งสู้รบกับคนไทยด้วยกัน อย่างกรณี ๑๔ ตุลา ๖ ตุลา หรือกรณีทอฟ้าชไทย - มาเลเซีย ความโกรธเกลียดและความรุนแรงที่สะสมหมักหมมในใจของเราตอนนี้ก็จะไปส่งผลกับเหตุการณ์ดังกล่าว

เช่น ทำให้ผู้คนสะใจกับการฆ่ากัน หรือสนับสนุนให้ฆ่าฟันกัน เหมือนกับที่ตอนนั้นคนไทยกำลังเชียร์ให้มีการฆ่าตัดตอนเยอะ ๆ เห็นคนค้ายาบ้าไม่ใช่คน เห็นเขาเป็นปลาที่จะฆ่าอย่างไรก็ได้ นี่เป็นผลจากความโกรธเกลียดและความรุนแรงที่สะสมกันเรื่อยมาจากสงครามก่อนหน้านั้น

หาว่า เป็นแนวร่วมผู้ค้ายาบ้าง เห็นว่าชีวิตของพวกเขา ค้ำยามีความสำคัญมากกว่าตำรวจหรือผู้เสพยาบ้าง นี่ก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่ชี้ว่าความจริงมักตกเป็นเหยื่อของวัฒนธรรมแห่งความเกลียดชัง แท้ที่จริงการคัดค้านนโยบายดังกล่าวเป็นความพยายามที่จะรักษาหลักนิติธรรม และการเคารพในสิทธิ ศักดิ์ศรี และคุณค่าของทุกชีวิต ที่สำคัญนี่เป็นการพยายามสถาปนาวัฒนธรรมแห่งสันติและสมานฉันท์ เพราะหากวันนี้มีคนค้ายาบ้าได้เสรี ต่อไปอีกสาขาไมยย่อง-เบาได้ไม่ยาก จากนั้นก็เป็นการง่ายที่จะฆ่าใครก็ได้ ที่เห็นต่างจากรัฐหรือคนส่วนใหญ่ เมื่อไม่มีความอด-กลั้น ไม่มีเมตตาธรรม ไม่เคารพกฎหมายหรือหลักนิติธรรม อะไร ๆ ก็ทำได้ทั้งนั้น ดังที่พวกก่อการร้ายฆ่าคนบริสุทธิ์หากเป็นประโยชน์ต่อแผนการของเขา ทั้งนี้โดยอ้างศาสนา ความยุติธรรม หรือเหตุผลที่สวยสดงดงาม

อีกด้านหนึ่งของความสุดขั้ว วัฒนธรรมแห่งความละโมบ

ในยุคแห่งความสุดขั้ว ไม่ได้มีแค่วัฒนธรรมแห่งความเกลียดชังอย่างเดียว ควบคู่กับวัฒนธรรมแห่งความเกลียดชังก็คือ วัฒนธรรมแห่งความละโมบ ซึ่งมีอิทธิพลไม่น้อยในปัจจุบัน ทั้ง ๒ วัฒนธรรมมี

ที่จริงมองให้ดีการเชียร์ให้มีการฆ่าตัดตอนกันมาก ๆ กับกรการเชียร์สงครามในอิรัก มันเป็นเรื่องเดียวกันเลย มาจากจิตใจแบบเดียวกัน

เสียชีวิต : แนวโน้มที่จะใช้ความรุนแรงมากขึ้น เชื่อมโยงกับทุนนิยมและบริโภคนิยมหรือไม่

พระไพศาล : ความรุนแรงเป็นเรื่องโทสะ ส่วนบริโภคนิยมเป็นเรื่องโลภะ สาเหตุคนละตัว แต่เกี่ยวข้องกัน บริโภคนิยมมันโยงไปถึงเรื่องน้ำมันในตะวันออกกลาง การพยายามครอบงำแหล่งน้ำมันในตะวันออกกลางเป็นเรื่องบริโภคนิยมโดยตรง ซึ่งก็โยงไปสู่การฆ่าสงครามในอิรัก ขณะเดียวกันกระแสทุนนิยมสงคราม

ลักษณะตรงข้ามกันหลายอย่างจนอยู่คนละขั้วก็ว่าได้ ขั้วหนึ่งมีลักษณะผลึกใส อีกขั้วมีลักษณะฟุ้งเข้าหา ขั้วหนึ่งต้องการทำลายให้ดับสูญ อีกขั้วต้องการยึดถือครอบครองให้เป็นอมตะ

ส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมแห่งความละโมบ คือ ลัทธิบริโภคนิยม ซึ่งกลายเป็นกระแสใหญ่อีกกระแสหนึ่งที่ครอบงำทั่วทั้งโลก มีอิทธิพลต่อชีวิตของผู้คนตั้งแต่เด็กไปถึงผู้ใหญ่ แม้แต่วัยรุ่นก็ยอมขายตัวเพื่อจะได้มีโทรศัพท์มือถือ หรือกระเป๋าแฟชั่นแพง ทุกวันนี้คนรุ่นใหม่เอาอัตลักษณ์ของตนไปผูกติดอยู่กับการบริโภค ตัวเองจะมีคุณค่ามากกว่าภูมิแคไหน ไม่ได้อยู่ที่ว่าทำดีหรือชั่ว แต่ขึ้นอยู่กับยี่ห้อของสินค้าที่สวมใส่หรือครอบครอง เวลาจะรวมกลุ่ม ก็รวมกลุ่มเพื่อบริโภคมากกว่า เช่นเที่ยวห้าง ดูคอนเสิร์ต หรือรวมกลุ่มในหมู่คนที่ใช้ของยี่ห้อเดียวกัน

แทบไม่มีมุมไหนของโลกที่ปลอดจากบริโภคนิยม อันเป็นผลจากโทรคมนาคมยุคโลกาภิวัตน์ ดาวเทียมเป็นพาหะอย่างดีสำหรับการโฆษณาและรายการโทรทัศน์ที่กระตุ้นบริโภคนิยม เงินกลายเป็นสรณะอย่างใหม่ ผู้คนต่างมุ่งถือเอาประโยชน์ส่วนตัวเป็นใหญ่ ก่อให้เกิดผลกระทบตามมามากมาย สังคมจึงเต็มไปด้วยการเอาตัวเอาเปรียบ การคอร์รัปชั่น สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ขณะเดียวกันครอบครัวก็

ส่วนหนึ่งก็เกิดจากการที่ผู้คนติดตามข่าวเพราะอยากเสพความตื่นเต้น และสื่อก็ตอบสนองความต้องการตรงนี้

เราลองคิดดูทำไมสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ จึงพูดแต่เรื่องการสู้รบและการวิเคราะห์ยุทธวิธีทางการทหาร มีการเชิญนักการทหาร เชิญอาจารย์มหาวิทยาลัยมาวิเคราะห์ยุทธวิธีทางการทหารกันทุกช่อง คำตอบก็คือ ทำแบบนี้แล้วทำให้เรตติ้งหรือจำนวนคนดูพุ่งกระฉูด ทำให้โฆษณาเข้ามามากขึ้น โทรทัศน์ต้องการรายได้จากโฆษณา ส่วนโฆษณาก็ต้องการขายสินค้าผ่านรายการที่มีคนดูเยอะ ๆ นี่เป็นเรื่องบริโภคนิยมโดยตรง

วัฒนธรรมความละโมบ กับความยากจน

วัฒนธรรมแห่งความละโมบทำให้ปัญหาความยากจนเพิ่มขึ้น ในด้านหนึ่งผู้คนตกเป็นทาสของบริโภคนิยม ถอนตัวได้ยากเหมือนติดยาเสพติด เกิดปัญหาหนี้สิน โดยเฉพาะการมีเครดิตการ์ดอย่างง่ายตาย ทำให้ภาวะหนี้สินและล้มละลายเพิ่มขึ้นในทุกประเทศ

อีกด้านหนึ่งของวัฒนธรรมแห่งความละโมบก็คือการตัดดวงทรัพย์ากร เช่น ที่ดิน แร่ธาตุ ธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อมาตอบสนองลัทธิบริโภคนิยม ในกระบวนการดังกล่าว ทุกสิ่งทุกอย่างถูกแปรให้เป็นสินค้า ไม่เว้นแม้แต่ผู้หญิง เด็ก ประเพณีสัญลักษณ์ทางศาสนา

สิ่งที่ตามมาคือการทำลายชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม เกิดปัญหาความยากจน ควบคู่กับการกระจุกตัวของทรัพย์สิน

โลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจได้ทำให้ปัญหานี้รุนแรงขึ้น อาทิ

- การเปิดเสรีทางการนำเข้า ทำให้ชาวสวนชาวไร่ขายพืชผลได้น้อยลง
- การเปิดเสรีทางการลงทุนทำให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายเร็วเข้า

ประการต่อมาคือ พยายามส่งเสริมสันติภาพ เราคงไม่มีกำลังที่จะไปยุติสงครามที่อิรักได้ด้วยตัวเราคนเดียว แต่เราสามารถช่วยกันสร้างบรรยากาศแห่งสันติภาพได้ เริ่มต้นที่ตัวเองก่อน คือบ่มเพาะเมตตาธรรมในจิตใจให้เจริญตั้งมั่น อย่าผลอปล้อยให้ความโกรธเกลียดหรือความสะใจเข้ามาครอบงำจิตใจของเรา จากนั้นก็ขยายไปสู่คนรอบตัวเรา ช่วยกันทำให้บ้านหรือครอบครัวของเรามีบรรยากาศแห่งสันติ เวลาดูข่าว ก็พยายามแนะนำลูกหลานหรือญาติพี่น้องให้มองเหตุการณ์นี้ด้วยท่าทีที่ถูกต้อง คือไม่สะใจไปกับการฆ่าฟันกัน ไม่สนุกตื่นเต้นไปกับการวิเคราะห์วิถีวิธีการทหาร

ภาพ AFP / Christophe Simon

รู้ว่าฉันทุมชนแตกแยก เงินกลายเป็นตัวกลางความสัมพันธ์แทนที่ความรักความเอื้ออาทร ต่างเห็นซึ่งกันและกันเป็นเหยื่อที่จะเอาประโยชน์ หรือเป็นศัตรูที่จะมาแย่งผลประโยชน์ ใช่แต่เท่านั้นเล็ก ๆ ในจิตใจผู้คนก็แปลกแยกกับตัวเอง มีความเครียดและความกลัว

ผลก็คือทำให้ผู้คนที่เสพสื่อเหล่านี้สนับสนุนสงครามอยู่ลึก ๆ อยากเห็นการถล่มกันด้วยอาวุธแปลก ๆ ใหม่ เห็นสงครามเป็นเพียงแคเกม หรือไม่ต่างจากมวยคู่เท่าไร

เสขิยธรรม : ชาวพุทธควรจะมีปฏิบัติกรกับเรื่องนี้อย่างไร ที่เป็นรูปธรรม ทั้งระดับส่วนตัว และเครือข่าย

พระไพศาล : ประการแรก ต้องไม่สนับสนุนสงคราม เห็นการฆ่ากันเป็นเรื่องไม่ถูกต้อง ไม่ว่าจะคนตายจะเป็นทหารอเมริกันหรือทหารอิรักก็ต้องถือว่าเป็นเรื่องที่น่าเศร้าสลดใจทั้งสิ้น

- การเปิดเสรีให้แก่อุตสาหกรรมการเกษตร ทำให้เกษตรกรรายย่อยล้มละลาย หาไม่ก็ต้องพึ่งวัตถุดิบ เช่น ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ ยาฆ่าแมลง ทำให้อาหารมีต้นทุนสูงขึ้น
- การแปรรูปรัฐวิสาหกิจทำให้สาธารณูปโภคมีราคาแพงขึ้น
- การลดสวัสดิการและเงินอุดหนุนทางด้านสาธารณูปโภคมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านระดับล่างโดยตรง

สองวัฒนธรรม ในยุคแห่งความสุดขั้ว ความต่างและความเหมือน

กล่าวโดยสรุป ในยุคแห่งความสุดขั้ว มีวัฒนธรรม ๒ ขั้วที่กำลังบั่นทอนชีวิตและผู้คนทั้ง ๒ มีที่มาจากและแรงสนับสนุนต่างกัน ในหลายประเทศ วัฒนธรรมแห่งความเกลียดชัง เป็นความพยายามของคนชายขอบที่ปกป้องตนเองและตอบโต้ภัยคุกคาม โดยอาศัยอัตลักษณ์และประเพณีดั้งเดิม ขณะที่วัฒนธรรมแห่งความละโมภ มักถูกกำหนดและกำกับโดยกลุ่มอิทธิพลในทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะบรรษัทข้ามชาติ ทั้งนี้โดยอาศัยเทคโนโลยีและค่านิยมใหม่เป็นเครื่องมือ

จากนั้นก็พยายามขยายบรรยากาศแห่งสันติให้แผ่กว้างออกไป ช่วยกันทำให้สังคมของเรามีบรรยากาศแห่งเมตตาธรรมมากขึ้น อย่างที่กลุ่มศาสนิกชนชาวไทยเพื่อสันติร่วมกันชุมนุมอย่างสงบและภาวนาเพื่อสันติน้ำสถานพุทธสหรัฐตลอดคืนโดยแม่เมตตาให้ทุกฝ่าย

และที่สำคัญที่น่าจะทำกันก็คือ พยายามเรียกร้องผลักดันให้สื่อมวลชนช่วยสร้างบรรยากาศแห่งสันติมากขึ้น เช่น ลงข่าวเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวเพื่อสันติภาพให้มากขึ้น รวมทั้งให้เนื้อที่แก่ข่าวเกี่ยวกับความทุกข์ทรมานของคนทีประสพภัยสงคราม ให้ผู้คนรู้ว่าสงครามไม่ใช่เรื่องสนุกหรือเป็นเกมประลอง

สองกระแสใหญ่ยังมีความแตกต่างกันอีกหลายด้าน กล่าวคือ วัฒนธรรมแห่งความเกลียดชังพยายามปลุกเร้าความกลัว เน้นความมั่นคง ความเป็นกลุ่มก้อน ขาดขันติธรรม และมีเส้นแบ่งความดีความชั่วชัดเจน ขณะที่วัฒนธรรมแห่งความละโมภปลุกเร้าความฝัน เน้นเสรีภาพ มีลักษณะปัจเจกนิยม และถือว่าไม่มีอะไรถูก อะไรผิด

อย่างไรก็ตาม ทั้ง ๒ วัฒนธรรม มีสิ่งหนึ่งหนึ่งที่เหมือนกันคือ ต่างมีองค์ประกอบหรือลักษณะของศาสนา เช่น พิธีกรรม สิ่งศักดิ์สิทธิ์ อีกทั้งยังทำหน้าที่เหมือนศาสนา กล่าวคือ ทำให้ชีวิตมีค่า มีความหมาย สร้างความเต็มอึดให้แก่ชีวิต วัฒนธรรมแห่งความเกลียดชังมีแรงดึงดูดไม่น้อยสำหรับคนที่ต้องการให้ชีวิตของตนมีคุณค่า คนเหล่านี้พร้อมตายได้เพื่อลัทธิศาสนา และเชื้อชาติของตน ส่วนวัฒนธรรมแห่งความละโมภแพร่หลายได้ส่วนหนึ่งก็เพราะผู้คนรู้สึกว่าการวัดดูหรือสิ่งเสพติดต่าง ๆ ทำให้ชีวิตมีเป้าหมายน่าภาคภูมิใจ ทั้ง ๒ วัฒนธรรมสามารถสร้างความปิติเอิบอึดให้แก่ผู้คนได้โดยเฉพาะเมื่อรวมกลุ่มกัน ไม่ว่าจะเป็นการรวมกลุ่มประท้วงและทำลายศัตรูอีกฝ่ายหนึ่งหรือการรวมกลุ่มกันชมคอนเสิร์ตหรือดูฟุตบอลโลก

ที่สำคัญคือทั้ง ๒ วัฒนธรรมต่างตอบสนองความต้องการส่วนลึกของตัวตน วัฒนธรรมแห่ง

กลยุทธและอาวุธทันสมัย แต่เป็นเรื่องโศกนาฏกรรมซึ่งสื่อส่วนใหญ่มองข้ามความจริงส่วนนี้ไป

เราอาจทำให้สงครามยุติไม่ได้ด้วยตัวเราเอง แต่เราสามารถสร้างบรรยากาศแห่งสันติให้มาทดแทนบรรยากาศแห่งความเกลียดแค้นชิงชังได้ ดังนั้นเราจึงไม่ควรนั่งเฉยหรือมืองอเท้า แต่ควรที่จะทำทุกอย่างที่จะทำได้อย่างที่พูดมา อย่าอยู่นิ่งเฉยอะไรที่ทำได้ควรจะทำกัน คนเดียวก็ได้ กับคนอื่นก็ได้ อย่างน้อยมันก็มีผลต่อตัวเราเอง คือช่วยหล่อเลี้ยงมโนธรรมสำนึกของเราให้คงอยู่

คนเราถ้าปล่อยให้มีมโนธรรมสำนึกอยู่เฉย ๆ ไม่กระตุ้นให้ออกมาทำอะไร มันก็เหี่ยวเฉาได้ง่ายใน

ความเกลียดชัง อาทิ ลัทธิเชื้อชาตินิยมและความเชื่อทางศาสนาแบบเคร่งจารีตหรือ fundamentalism เป็นที่นิยมเพราะตอบสนองความต้องการของผู้คนที่อยากมีตัวตนอมตะ ความเชื่อและความหวังว่า "ตัวตายแต่ชื่อยัง" ทำให้ผู้คนจำนวนมากมายอมตายเพื่อเชื้อชาติหรือศาสนาของตน ขณะที่คนอีกมากรู้สึกว่าการเอาตัวตนไปผูกติดกับวัตถุสิ่งเสพทำให้รู้สึกตัวตนมันคงไม่ว่างเปล่าหรือเคืองคว้าง

จะเห็นได้ว่าทั้ง ๒ วัฒนธรรมมีแรงดึงดูดทางด้านศาสนา จึงสามารถจับจิตใจคนได้มาก แม้ในหมู่คนที่ไม่เชื่อศาสนาก็ตาม จะเรียกว่าทั้งสองเป็นศาสนาสมัยใหม่ก็ได้ แต่เป็นศาสนาเทียม ที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการส่วนลึกซึ่งของมนุษย์ได้อย่างยั่งยืน แค่ให้ความสุขชั่วคราวชั่วคราวอีกทั้งไม่ได้ก่อให้เกิดความสงบสันติแก่โลกได้อย่างแท้จริง

เราจะทำอะไรได้บ้าง

สิ่งที่เราทำได้ในสถานการณ์ดังกล่าวก็คือ

๑) ไม่หลงตกเป็นเหยื่อของศาสนาเทียมเหล่านี้ ดังได้กล่าวแล้วว่าวัฒนธรรมแห่งความเกลียดชังและความละโมภมีแรงดึงดูดทางศาสนา และสามารถมีอิทธิพลในหมู่คนที่ต้องการแสวงหาความหมายของ

ทำนองเดียวกัน เมตตารธรรมในใจของเรา ถ้าปล่อยไว้เสียบ้าง ใครจะตาย ก็ไม่รู้สิทุกชีวิต เมตตารธรรมของเราจะผ่อ กลายเป็นคนด้านชา ไร้ความเป็นมนุษย์ไปมากขึ้นทุกที

เพราะฉะนั้นการที่เราลงมือทำอะไรบางอย่างด้วยเมตตารธรรม ด้วยมโนธรรมสำนึก มันจะช่วยให้เราเข้มแข็งในทางจริยธรรม และรักษาความเป็นมนุษย์ไว้ได้ท่ามกลางกระแสสงครามที่กำลังบั่นทอนความเป็นมนุษย์ของเรามากขึ้นทุกที

เสขียธรรม : นักบวช หรือพระภิกษุสงฆ์ในพุทธศาสนา ควรจะมีบทบาทแค่ไหน, อย่างไร

ชีวิต นี้ก็ไม่ต่างจากลัทธิหน้าที่ที่สามารถดึงดูดหนุ่มสาวและปัญญาชนเยอรมันที่มีอุดมคติจำนวนมากให้มาสนับสนุนฮิตเลอร์อย่างสุดจิตสุดใจ ในทำนองเดียวกันลัทธิคอมมิวนิสต์ในรัสเซียและจีนก็ได้รับความสนับสนุนจากหนุ่มสาวจำนวนมากมาย

พร้อมกันนั้นเราก็ต้องมีความมั่นคงในจิตใจพอที่จะไม่ยอมให้วัฒนธรรมทั้ง ๒ ขั้วบีบบังคับให้เราเข้าไปสนับสนุนมัน หรือเป็นทาสของมัน แม้จะถูกกล่าวหาว่าไม่รักชาติ รักศาสนา หรือถูกค่อนข้างว่าไม่ทันสมัยไม่เอาเพื่อนก็ตาม

๒) พยายามเข้าถึงศาสนธรรมที่แท้จริง ซึ่งมีอยู่แล้วในมนุษยทุกคน ศาสนาที่แท้จริงนั้นสามารถนำทางให้เราเข้าถึงได้ศาสนธรรมหรือความลุ่มลึกทางจิตวิญญาณได้ แต่ศาสนาเทียม รวมทั้งลัทธิเคร่งจารีต อาจนำไปผิดทางได้

ศาสนธรรมที่แท้ ต้องมีพื้นฐานอยู่ที่สำนึกแห่งความเป็นมนุษย์ อันได้แก่ความเมตตา ไม่มุ่งเบียดเบียน จิตไม่คับแคบ และมีทัศนคติที่ไปพ้นทวิภาวะ ไม่แบ่งเขาแบ่งเรา หรือขีดเส้นแบ่งที่ชัดชัดเจน จนเป็นสูตรสำเร็จรูป หรือเป็นกลไก ศาสนธรรมที่แท้จริงจะช่วยให้เราเข้าถึงความสุขประณีตจากภายใน ทำให้เราไม่ตกเป็นทาสของวัตถุหรือบริโภคนิยม

ศาสนธรรมที่แท้ต้องช่วยให้เราตระหนักถึงจุด

พระไพศาล : ต้องไม่ส่งเสริมสงคราม สนับสนุนให้คนตระหนักถึงภัยสงคราม เตือนให้ผู้คนมีเมตตาต่อทุกฝ่าย ไม่เลือกข้าง การแผ่เมตตาจะต้องครอบคลุมทุกฝ่าย ไม่ใช่แผ่เมตตาเฉพาะฝ่ายที่ถูกใจเรา เหมือนอย่างบางคนแผ่เมตตาให้เฉพาะพี่น้อง แต่กับศัตรูก็มักแข่ง หรือแข่งให้พวกค้ายาบ้าตายไปเร็ว ๆ อย่างนี้ไม่ใช่เมตตาแบบพุทธ เราต้องแผ่เมตตาให้กับฝ่ายอเมริกันและฝ่ายอิรัก แผ่เมตตาให้ทั้งฝ่ายบุชและซัดดัม แต่ว่าแผ่เมตตาอย่างเดียวไม่พอ ต้องลงมือทำด้วย อย่างที่พูดมาเมื่อกี้ ควรช่วยกันสร้างบรรยากาศแห่งสันติมาแทนที่บรรยากาศแห่งความเกลียดชัง

อ่อนหรือความชั่วร้ายที่แฝงฝังอยู่ในตัวเรา และไม่ปล่อยให้มันเข้ามาเป็นใหญ่ ตระหนักว่ากิเลส อาทิตความมักใหญ่ใฝ่สูงอาจจะแฝงตัวมาในคราบของอุดมคติหรือแม้แต่กระแสนเสียงของพระเจ้าได้ เช่นเดียวกับความโกรธเกลียดสามารถจะผลักดันให้ผู้คนเช่นฆ่าเพื่อนร่วมชาติในนามของชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ดังกรณี ๒ ตุลา

๓) ตีแผ่และเปิดเผยความจริงที่ถูกบิดเบือนและปิดบัง ทั้งนี้เพราะความจริงมักเป็นเหยื่ออันดับแรกของวัฒนธรรมทั้ง ๒ ขั้ว ขณะที่วัฒนธรรมแห่งความเกลียดชังทำให้คนกลุ่มหนึ่งถูกวาดภาพว่าเป็นตัวเลวร้าย เพียงเพราะต่างเชื้อชาติต่างศาสนา (หรือเพียงเพราะไม่เห็นด้วยกับกลุ่มคนที่มีความเชื่ออันดับแคบดังกล่าว) วัฒนธรรมแห่งความละโมภก็ใช้สื่อเพื่อวาดภาพสินค้าให้ดูสวยหรูเหลือเลิศและสามารถดลบันดาลให้ผู้บริโภคกลายเป็นคนใหม่ได้

๔) ร่วมกันยับยั้งมิให้วัฒนธรรมทั้ง ๒ ขั้วแพร่กระจาย ไม่ว่าจะสร้างความเกลียดชัง ความเป็นปฏิปักษ์ในสังคม หรือกระตุ้นค้นหาจนเกิดการเอารัดเอาเปรียบและแย่งชิงทรัพยากร ในการนี้เราควรยับยั้งขัดขวางกลไก มาตรการ และโครงสร้างทางเศรษฐกิจการเมืองที่ส่งเสริมให้เกิดความรังเกียจเคียดชังกันในทางเชื้อชาติศาสนา หรือมุ่งแต่ความ

เจริญทางวัตถุโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อชีวิตและความผาสุกในสังคม

๕) ร่วมกันสร้างวัฒนธรรมแห่งสันติและสมานฉันท์ อันมีพื้นฐานอยู่ที่ศาสนธรรมที่แท้จริง กล่าวคือเคารพคุณค่าของชีวิตและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เห็นสรรพชีวิตเป็นพี่น้องกัน ควรส่งเสริมให้เกิดระบบการศึกษาและสื่อสารมวลชนที่ตั้งมั่นในสัจจะและส่งเสริมภราดรภาพ ไม่ตกเป็นเหยื่อของลัทธิบริโภคนิยมตลอดจนเชื้อชาตินิยมแบบคับแคบ

๖) ผลานศาสนธรรมเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการและเครือข่ายภาคประชาชน ทั้งในด้านวิสัยทัศน์และในด้านปฏิบัติการทางสังคม

การมีวิสัยทัศน์ที่อิงอยู่กับศาสนธรรม หมายถึงการมีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่ความผาสุกทางจิตใจ มิใช่มุ่งแต่ความเจริญมั่งคั่งทางโภคทรัพย์ ทั้งนี้โดยตระหนักว่าความสุขขั้นสูงสุดคืออิสรภาพทางจิตใจ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมต้องเป็นไปเพื่อให้เกิดชีวิตที่ดีงามทั้งทางกายและใจ ไม่หยุดเพียงแค่อุบัติกินดีทางวัตถุ พร้อมกันนั้นก็ช่วยให้ตระหนักถึงความเป็นเอกภาพของมนุษยชาติ ไม่แบ่งแยกเป็นฝักฝ่าย เห็นว่ามนุษย์กับธรรมชาติต้องอยู่อย่างบรรสานสอดคล้อง

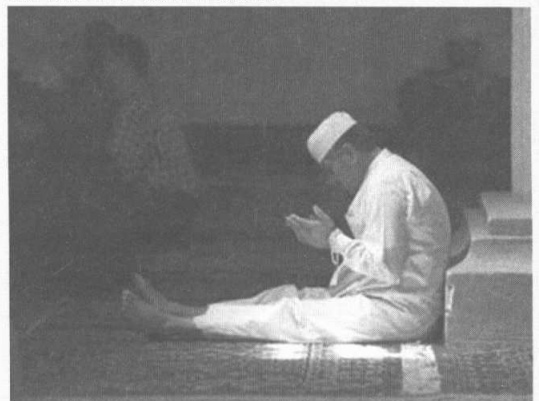
ในด้านปฏิบัติการทางสังคมก็ควรอิงอยู่กับ

เสขียธรรม : เหตุการณ์คราวนี้จะเป็นโอกาสให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างศาสนิก หรือระหว่างศาสนาได้หรือไม่

พระไพศาล : ก็เป็นไปได้ แต่ศาสนิกส่วนใหญ่ยังอ่อนแอไม่เข้มแข็งเท่าใดนัก ข้อดีก็คือสงครามนี้ วงการศาสนาหลักทุกศาสนาไม่เห็นด้วย โดยเฉพาะฝ่ายคริสต์ เป็ปเป็นคนออกโรงเลย เพราะฉะนั้นจึงน่าเป็นโอกาสที่ศาสนิกทุกศาสนาจะร่วมมือกันให้เข้มแข็งมากขึ้นได้

ภาพ REUTERS / Goran Tomasevic

ศาสนธรรม กล่าวคือมันคงในสันติวิธี มีเมตตาธรรม เป็นพื้นฐาน ไม่ถือเอาความรุนแรงเป็นคำตอบ เปิดโอกาสให้ผู้คนที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจทุกขั้นตอน มิใช่รวมศูนย์อยู่ที่ผู้นำ ทั้งนี้โดยตระหนักว่าวัฒนธรรมแห่งความเกลียดชังและความละโมภนั้น มีรากเหง้าที่ลึกกลงไปในจิตใจของผู้คน ขณะเดียวกันก็ครอบงำกำกับผู้คนผ่านโครงสร้างที่อยู่เหนือตัวบุคคล ความรุนแรงนั้นขจัดได้แค่ตัวบุคคล แต่ไม่สามารถขจัดความเกลียดชังและความละโมภไปจากจิตใจของผู้คนได้ อีกทั้งไม่สามารถสถาปนาโครงสร้างและวัฒนธรรมอันสันติขึ้นมาได้ มีแต่สันติวิธีเท่านั้นที่จะเปลี่ยนจิตใจของผู้คนและนำโครงสร้างใหม่มาแทนที่ได้

พลังของศาสนธรรมอีกประการหนึ่งก็คือความสามารถในการประสานผู้คนให้เชื่อมโยงถึงกันจนเกิดเป็นเครือข่ายระดับโลก ดังเห็นได้จากกระแสต่อต้านสงครามอิรักที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในขณะนี้ กระแสดังกล่าวเกิดขึ้นทุกมุมโลก และกำลังจะเชื่อมโยงกันหนาแน่นมากขึ้นทุกที ทั้งนี้เพราะมีความสำนึกร่วมกัน อันได้แก่ความเอื้ออาทรและความสำนึกในภราดรภาพระหว่างมนุษยชาติ แม้นคนเหล่านี้จะต่างเชื้อชาติ ต่างศาสนา ต่างภาษาก็ตาม สำนึกดังกล่าวได้ทำให้คนเล็กคนน้อยกลายเป็นพลังระดับโลกที่มหาอำนาจนึกไม่ถึง แม้วันนี้จะยังไม่อาจยับยั้งผู้นำที่คลั่งอำนาจได้ แต่หากสงครามยืดเยื้อนานวัน พลังของเครือข่ายสันติภาพทั่วทั้งโลกย่อมแข็งแกร่งจนอาจยุติสงครามนี้ได้ในที่สุด

สงครามฉันทิ วัฒนธรรมสุดชั่วทั้ง ๒ กระแสก็ฉันทินั้น เครือข่ายประชาชนระดับโลกที่มีศาสนธรรมเป็นพื้นฐานย่อมสามารถต่อต้านมิให้นาฟาโลกสูญหายนะได้ในที่สุด แต่จะทำเช่นนั้นได้เราต้องเริ่มต้นด้วยการกลับไปค้นหาศาสนธรรมในตัวเราให้พบ และนำมาเป็นพลังในการฝึกฝนตนและสร้างสรรค์สังคมอย่างไม่รู้จักย่อท้อหรือสิ้นหวัง

บาปเผลอ...

จะเจ็บปวดรวดร้าวสักเพียงไหน?
เจ็บจากกายถึงใจ...หรือยิ่งกว่า?
ประชาธิปไตย, สังคคีลิสต์ ที่ศรัทธา...
มาเกิดช่วยเยียวยา..ให้แกเธอ

แก้ดอกไม้แสนงามแห่งความรัก
ขอจงช่วยปกปักรักษา...อย่าพั้งผล
อย่าให้เจ้า "หมาป่า" มันพบเจอ
ยามหยาดเลือดล้นเอ่อท่วมแผ่นดิน

ขอจงช่วยดูแล..ช่วยแก้ไข
ช่วยรักษาแผลใจจนหมดสิ้น
แม้แผลกายเกิดผลให้เยลยิน
อย่าให้ใจพังเกิน...ด้วยเจ็บแค้น

จะเจ็บปวดรวดร้าว..สักเพียงไหน
จะล้มตายเท่าไร..ก็หมั่นแสน
อย่าให้ความ "ตึงาม" ต้องตายแทน
ในอ้อมแขน "เหตุผล - กล" สงคราม

แก้ดอกไม้แสนงามแห่งความรัก
ขอเจ้าจงตระหนัก..เพื่อฝ่าข้าม
สู่ความจริง, ความดี และความงาม
แม้ในยามบาดเจ็บจนเจียนตาย

วันนี้คน "หลงผิด" เขาคิดชั่ว
อย่าเกลียดกลัว จงภาวนา หาความหมาย
แม้วันนี้จำทนคนโหดร้าย
อย่าให้ "มาร" ทำลายหัวใจเธอ

จะเจ็บปวดรวดร้าวสักเพียงไหน...
หวัง..เธอยัง "ให้อภัย" ได้เสมอ
กับสงครามโหดร้ายที่พบเจอ
แม้กับผู้เสนอ...ให้เธอตาย

แก้ดอกไม้แสนงามแห่งความรัก
แม้ความหวังแตกหักเสียด่างง่าย
อย่าให้ความใฝ่ฝันนั้นจางคลาญ
แม้เหลือเธอคนสุดท้าย...ก็ตามที่

มินา มิน

๓๑ มี.ค. ๒๕๔๖

สัมภาษณ์กลุ่มศาสนิกชนชาวไทยเพื่อสันติภาพ
วันอาทิตย์ที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๔๖ เวลา ๑๐.๒๕ - ๑๒.๐๐น.
ณ สำนักงานเวทีสุขภาพคนจน มูลนิธิเสรีบูรโกเศศ-นาคะประทีป

ศาสนธรรม

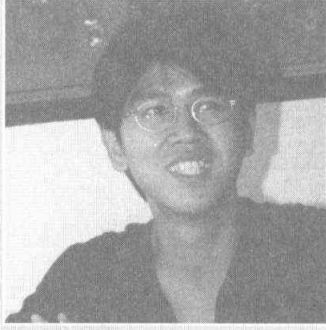
กับการภาวนา และสันติวิธี

ไพรินทร์ โชติสกุลรัตน์ (หลิน)
อายุ ๒๘ ปี คริสตศาสนิกชน

ยงยุทธ บุรณเจริญกิจ (ยุทธ)
อายุ ๓๑ ปี พุทธศาสนิกชน

พรชัย บริบูรณ์ตระกูล (หยี)
อายุ ๒๘ ปี พุทธศาสนิกชน

หลังสงครามเย็นยุติลง โลกก้าวสู่การเปลี่ยนแปลงครั้งใหม่ ในร่มเงาของ
ทุนนิยมเสรีและบริโภคนิยมสุดขีด ความรุนแรงแพร่ระบาดทั้งในระดับ
โครงสร้าง วิถีชีวิต และวิถีคิดของปัจเจกชน ขณะที่รัฐและสถาบัน
ศาสนาอ่อนแอลง จนเกินกว่าจะต้านทานอิทธิพลบรรษัทข้ามชาติ ซึ่งคือคลื่น
เข้าครอบงำผู้คนอย่างปราศจากขอบเขต - พรหมแดน

ในสยาม หลังจากชัยชนะแบบเบ็ดเสร็จของพรรคการเมืองตัวแทนฝ่ายทุน
จนเกิดภาวะเผด็จการรัฐสภา ที่ยึดกุมอำนาจรัฐได้โดยแทบปราศจากการถ่วงดุล
อย่างไม่เคยเป็นมาก่อน ดูเหมือนพลังเคลื่อนไหวทางสังคมจำนวนไม่น้อยต่างอยู่
ในอาการอ่อนล้า ทั้งการรณรงค์ด้านสิ่งแวดล้อม พลังงาน การผลิตและเศรษฐกิจ
แบบยั่งยืน ตลอดจนการศึกษาและการเมืองทางเลือก

ขณะที่ "คนเดือนตุลา" หรือ "สหายเก่า" กลุ่มอื่น ๆ หากไม่หันไปสยบยอมกับ
การ "คิดใหม่ ทำใหม่" ก็มุ่งสู่การ "ทำมาหากิน" เพื่อแสวงหนทางเอาตัวรอด
ส่วนตัว หรือกระทั่งเก็บตัวเงียบอยู่ในซอกมุมที่คิดว่าปลอดภัย อันเป็นการแสวง-
หาความ "พอเพียง" ส่วนตัวโดยแท้

ด้วยเนื้อดินและสภาวะแวดล้อมเช่นนี้ แทบไม่น่าเชื่อว่า "เมล็ดพันธุ์แห่งสันติ"
กลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มหนึ่ง จะงอกงามขึ้นได้ เพียงด้วยความชุ่มเย็นแห่งมิตรภาพและ
ศาสนธรรม แทบไม่น่าเชื่อว่าคนหนุ่มสาวซึ่งล้วนเป็นอาสาสมัครและปราศจาก
การเรียกรับเงินตอบแทน จะสามารถรวมตัวกันทำกิจกรรมทั้งในระดับชุมชน
ระดับประเทศ และระดับนานาชาติได้อย่างต่อเนื่องและยาวนาน เพียงเพราะพวกเขา
และเธอเชื่อมั่นในการภาวนาและสันติวิธี

"เสขียธรรม" นิตยสารตัวแทนของ "กลุ่มศาสนิกชนชาวไทยเพื่อสันติภาพ" มา
พูดคุยเพื่อบันทึกเทป หลังจากหนุ่มสาวกลุ่มนี้เสร็จสิ้นการติด "ธงสีฟ้า" เพื่อ
เรียกร้องสันติภาพและการยุติสงคราม ในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ เพื่อผู้อ่าน
"เสขียธรรม" จะได้รับทราบถึงบทบาทของ "ศาสนิกชนรุ่นใหม่" ที่เคลื่อนไหว
ทางสังคมด้วย "ศาสนธรรม" โดยไม่ติดยึดอยู่กับความเชื่อ และลัทธิินายกที่
ตนศรัทธา

๑ กลุ่มศาสนิกชนชาวไทยเพื่อสันติภาพเริ่มต้นอย่างไร

หลิน : กลุ่มเราเป็นเพื่อน ๆ ศาสนิกจากหลาย ๆ ศาสนา แรกเริ่มเลยเราทำการอบรมเรื่องสันติวิธีกับพระไพศาล วิสาโล กับพี่คิ่ง (นารี แซ่ตั้ง) หลังจากนั้นก็ปฏิบัติการกันมาโดยใช้การภาวนาเป็นหลัก ตั้งแต่กลุ่มใช้ชื่อว่า “เมล็ดพันธุ์แห่งสันติ” ตอนนั้นยังเป็นเมล็ดเล็ก ๆ อยู่ ปฏิบัติการที่ราชบุรี กรณี ก๊อดอาร์มี ก่อนหน้านั้นก็มีกรณีที่หมู่บ้านตะโกกลาง หมู่บ้านชาวกะเหรี่ยงถูกทางการเข้ามาจับ เราลงไปภาวนากัน อยู่กับชาวบ้าน แล้วรับฟังว่าเขาเป็นอย่างไรบ้าง ไม่ใช่เฉพาะชาวบ้าน แต่รับฟังทางทหาร เจ้าหน้าที่ทั้งหลายด้วยว่าเขาเป็นอย่างไรบ้าง หลังจากนั้นไปภาวนากันที่ปากมุล

เราใช้การภาวนาเพื่อลงไปในสถานการณ์ความขัดแย้ง เพราะคิดว่าการภาวนาสามารถฟื้นจิตใจคน ดึงความรักความเมตตาของคนขึ้นมาได้ สามารถให้คนทุกฝ่ายหันมาร่วมกัน อยู่ร่วมกันในการภาวนาได้

หลังจากเกิดเหตุการณ์ ๑๑ กันยายน เรารวมตัวกันใหม่ แต่คราวนี้มีกลุ่มต่าง ๆ เข้ามาช่วยกันมากขึ้น จึงเปลี่ยนจาก “เมล็ดพันธุ์แห่งสันติ” เป็น “**กลุ่มศาสนิกชนชาวไทยเพื่อสันติภาพ**” ทำการเคลื่อนไหวเพื่อสันติภาพตั้งแต่ครั้งนั้นมา ตั้งแต่ยังไม่เกิดสงครามอัฟกานิสถาน เคลื่อนไหวเรียกร้องขอให้สหรัฐฯ ใช้วิธีการอันสันติเพื่อจัดการแก้ไขกับปัญหาพอหลังจากเกิดสงครามแล้วเราก็เคลื่อนไหวจัดการชุมนุมอย่างสันติ การภาวนาอย่างสันติ เพื่อเป็นเสียงของประชาชนชาวไทย... ศาสนิกจากหลากหลายศาสนา ว่าเราไม่ต้องการสงคราม

ยุทธ : กิจกรรมที่เป็นรูปธรรมของกลุ่มฯ ที่ทำคือหลังจากสงครามในอัฟกานิสถานเสร็จสิ้นลง มีคนที่ได้รับผลกระทบจากสงครามเป็นจำนวนมาก เราจึงร่วมกันจัดระดมทุน ระดมความช่วยเหลือที่เป็นรูปธรรมไปสู่ผู้ลี้ภัยชาวอัฟกานิสถาน ในงานนี้เน้นการให้ความรู้ให้ข้อมูลเรื่องสันติวิธี ซึ่งได้รับความร่วมมือจากทุกคนที่เป็นศาสนิกและไม่เป็น เป็นอย่างดี

หลิน : เราจัดงานพีซแฟร์ (peace fair) มา ๒ ครั้ง ครั้งแรกปี ๒๕๔๔ ระดมทุนเพื่อที่จะช่วยเหลือผู้ลี้ภัยชาวอัฟกานิสถาน และครั้งที่ ๒ ปี ๒๕๔๕ ระดมทุนเพื่อช่วยเหลือกัมพูชาชายแดนไทย - พม่า

๑ กรณี ก๊อดอาร์มี เกิดขึ้นเมื่อ ?

ยุทธ : ประมาณปี ๒๕๔๒ - ๒๕๔๓ ตอนที่เรายังเป็นกลุ่มเมล็ดพันธุ์แห่งสันติ ประกอบด้วยกลุ่มคนเล็ก ๆ กลุ่มเพื่อนที่สนใจเรื่องสันติวิธี เมื่อทำงานหลายครั้ง การประสานความร่วมมือกับคนกลุ่มอื่น ๆ ก็เพิ่มมากขึ้น

ในประเด็นสงครามมีหลายกลุ่มออกมาเคลื่อนไหว กลุ่มเราต้องประสานความร่วมมือมากขึ้น

กรณีงาน “รวมพลังหยุดยั้งสงคราม” วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ ชุมนุมที่สวนลุมฯ แต่เดิมเราเคยร่วมมือกันระหว่างศาสนาที่คล้าย ๆ กันว่าเป็นปัจเจกบุคคล มากกว่ามาในนามขององค์กร แต่คราวนี้การประสานงานจะมีในรูปขององค์กรทางศาสนาด้วย เช่น องค์กรมุสลิม

๑ กลุ่มศาสนิกฯ มาจากศาสนาใดบ้าง

หลิน : ๓ ศาสนา พุทธ คริสต์ อิสลาม

๑ การรวมตัวกันในระยะแรก เพียงเพราะเป็นเพื่อน หรือเน้นวัตถุประสงค์ที่สนใจร่วมกัน

หลิน : คิดว่าคงเป็นทั้ง ๒ เหตุผล ความเป็นเพื่อนด้วย แล้วเป็นเพื่อนที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกันด้วย

ยุทธ : เพื่อนหลายคนตอนแรก ๆ ก็ไม่ได้สนใจเรื่องการประสานความร่วมมือระหว่างศาสนาและการภาวนามากนัก เข้ามาร่วมเนื่องจากอาจจะเห็นด้วยกับประเด็นนั้น ๆ พอได้ร่วมงานกันหลายคนก็จะมีความสนใจมากขึ้นและเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มสมาชิกในกลุ่มเป็นอาสาสมัครทั้งสิ้น งานแต่ละงานอาจจะสับเปลี่ยนคนเข้ามาช่วยประสานงาน ในนามของกลุ่มฯ ผมคิดว่าระยะหลัง ๆ กลุ่มมีสมาชิกเพิ่มขึ้นมาจากการร่วมกิจกรรม

๑) **กลุ่มและกิจกรรมของกลุ่มมีการเติบโตอย่างรวดเร็วมาก อะไรคือจุดเปลี่ยน หรือเป็นจุดสำคัญที่ทำให้กลุ่มสามารถทำกิจกรรมได้หลากหลาย และประสานความร่วมมือจากหลายฝ่ายได้ดี**

หลิน : เพราะว่าเราเป็นกลุ่มอาสาสมัครใจของคนทำคือทุ่มเทให้อยู่แล้ว จากการที่เป็นกลุ่มที่ไม่ได้มีโครงสร้างแบบเป็นองค์กร ทำให้สามารถทำอะไรตัดสินใจได้รวดเร็ว เคลื่อนตัวได้รวดเร็ว

ยุทธ : ผมเห็นว่าเรื่องการประสานความร่วมมือระหว่างศาสนา ในสังคมไทยความร่วมมือในลักษณะนี้ไม่มีรูปธรรมหรือองค์กรที่ขึ้นมาประสานงานที่ชัดเจนนัก อาจจะมีความร่วมมือในบางเรื่องบางประเด็นเมื่อกลุ่มเราประสานความร่วมมือในส่วนนี้ทำให้ปัจเจกบุคคลที่เห็นด้วยเข้ามาร่วมได้เลย และอย่างที่หลินพูด การไม่เป็นองค์กรทำให้เราเคลื่อนตัวได้รวดเร็ว ขณะที่ทำงานแบบองค์กร การประสานความร่วมมือต้องใช้เวลา

เมื่อกลุ่มศาสนิกจัดกิจกรรมระหว่างศาสนาในลักษณะนี้ขึ้นมา คนที่เห็นด้วยที่เป็นคนเล็กคนน้อยเข้ามาร่วมได้ไม่ยาก และเราไม่มีเงื่อนไขอะไรมากนักกลับไปทีเรื่องการภาวนาซึ่งทุกศาสนามีเรื่องนี้อยู่แล้ว ผมคิดว่าทำให้เกิดการร่วมกันได้ไม่ยาก

กรณีสงครามเห็นได้ชัดว่า ทุกศาสนาไม่ส่งเสริมในเรื่องการฆ่า แนวทางสันติวิธีและการภาวนาเป็นจุดร่วมที่มีในหลักศาสนา ทำให้การร่วมมือเป็นไปได้ไม่ยาก

๑) **เหตุใดจึงใช้การภาวนาร่วมกันเป็น CONCEPT ของกิจกรรมส่วนใหญ่**

ยุทธ : ผมเห็นว่าการภาวนาเป็นหัวใจหลักของศาสนา การภาวนาเป็นการกลับเข้าไปหารากเหง้าของศาสนา ในการคัดค้านสงคราม เราอาจจะมีประสานความร่วมมือกันหลายกลุ่ม แต่จะเห็นได้ว่าแต่ละกลุ่มอาจจะมีจุดยืนต่างกัน ซึ่งจุดยืนของศาสนาในเรื่องความขัดแย้ง การใช้ความรุนแรงนั้น เราต้องใช้มรรควิธีในการแก้ปัญหาด้วย เช่น การไม่ใช้ความ

รุนแรงในการแก้ปัญหา

บางกลุ่มอาจจะคัดค้านสงคราม แต่ก็อาจจะมีการใช้ความรุนแรงอีกแบบหนึ่ง การนำการภาวนาเข้ามาใช้เป็นการตั้งพลังของศาสนาที่มีอยู่ในตัวของมนุษย์ทุกคน ซึ่งเป็นวิถีแห่งสันติ ที่จะทำให้เราตระหนักว่าเราไม่ใช่แค่คัดค้านสงครามเท่านั้น แต่เราจะไม่ก่อความรุนแรงในรูปแบบอื่น ๆ ด้วย

หลิน : นอกจากนั้นก็ทำให้คนที่มาร่วมได้รับความสงบทางจิตใจ...

๑) **มีปัญหาหรืออุปสรรคด้านหลักธรรม ศาสนพิธี หรือพิธีกรรม ที่แต่ละศาสนาประสานกันไม่ลงตัวหาความลงตัวได้ยากหรือไม่**

ยุทธ : พวกเราเองก็ไม่ใช้คนเชี่ยวชาญเรื่องพิธีกรรมเรื่องศาสนพิธีหรือรู้เรื่องหลักศาสนาแตกต่างกัน การจัดแต่ละครั้งเราก็จะปรึกษาหารือกันบวชหรือคนที่เราเชิญมาว่าทำอย่างนี้ได้ไหม ตกกลางคืนเป็นครั้ง ๆ ไม่มีรูปแบบว่าทุกครั้งจะต้องทำอย่างไรใช้วิธีพูดคุยกัน จัดกิจกรรมร่วมกัน หรือกัน

๑) **มีปฏิริยาจากวงกว้าง จากสถาบันทางศาสนา หรือว่าองค์กรทางศาสนาต่อกิจกรรมของกลุ่มหรือทิศทางของกลุ่มบ้างหรือไม่**

หลิน : เราก็ไม่ทราบเหมือนกัน (ยิ้ม)

๑) **หรือทำที่ที่อาจจะไม่เป็นสถาบัน แต่เป็นพระผู้ใหญ่ หรือนักคิด นักวิชาการที่มีบทบาททางสังคม ที่มีต่อกิจกรรมของเรา**

ยุทธ : อย่างกรณีที่เรามาภาวนาที่หน้าสถานทูตสหรัฐฯ ก่อนที่จะเกิดสงครามคราวนี้ เราไปหน้าสถานทูตสหรัฐฯ หลายครั้ง มีพระสงฆ์มาด้วยกับเรา ประมาณ ๒-๓ ครั้ง ภาพของท่านไปปรากฏในหนังสือพิมพ์ ท่านก็ถูกพระผู้ใหญ่ในวัดเตือนในลักษณะที่มันอาจไม่เหมาะสม ทำให้ท่านต้องตระหนักถึงเรื่องการมาร่วมกิจกรรมมากขึ้น

แต่ก็มีคนออกมาสนับสนุนด้วยเช่นกัน มีพระสงฆ์ที่จัดรายการวิทยุรูปหนึ่ง (รายการคารวะ

แผ่นดิน) ท่านก็พูดให้การสนับสนุน ผมคิดว่าอาจจะ มีทั้งสองส่วน คิดว่าคนที่อยู่ในตัวสถาบัน พระสงฆ์ที่เป็นฝ่ายปกครองยังไม่ค่อยเข้าใจนัก ทำให้มองเป็นเรื่องที่อาจนำมาซึ่งความเดือนร้อน

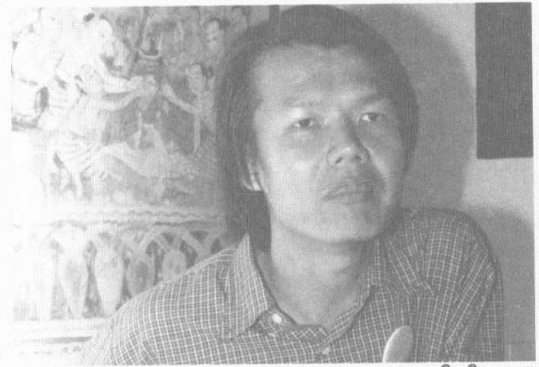
๑๑. ทางศาสนาคริสต์ หรืออิสลาม มีท่าทีอย่างไร กับกิจกรรมของกลุ่ม

หทัย : ขอเสริมตรงศาสนาพุทธ มีพระผู้ใหญ่รูปหนึ่ง จาก มจร. (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย) มาร่วมกิจกรรมในวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ขณะที่ใน มจร. เองก็มีเสียงสะท้อนที่ไม่ค่อยเห็นด้วยกับการที่พระผู้ใหญ่ หรือพระที่อยู่ในสถาบันสงฆ์ออกมาเคลื่อนไหว มาทำอะไรทำนองนี้ ทำที่ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าสถาบันการศึกษาของสงฆ์ยังไม่ค่อยตื่นตัวนัก และไม่สนับสนุนให้มีพระมาร่วมกิจกรรมประเภทนี้

๑๒. เวลาติดต่อนักบวชของแต่ละศาสนาว่ามีปัญหาบ้างไหม

หทัย : ทางศาสนาคริสต์ ติดต่อหาพระสงฆ์มาร่วมลำบากเหมือนกัน ที่หลัก ๆ เห็นกันบ่อย ๆ ก็คุณพ่อวิชัย ที่จะมาร่วมด้วย พระสงฆ์รูปอื่น ๆ เราหายาก แต่คิดว่ามีแนวโน้มที่ดีขึ้น เพราะว่าครั้งสุดท้ายที่เราจัดภาวนา มีพระสงฆ์ทางคริสต์ ได้รับทราบข่าวก็มาร่วม ๗ คน เป็นพระสงฆ์ต่างชาติ ๔ พระสงฆ์ไทย ๓ ท่านทราบข่าวแล้วมาเอง เราไม่ได้ไปเชิญเชิญโดยตรง เพราะว่าเราไม่ทราบว่าจะไปเชิญเชิญใครเหมือนกัน คิดว่าเขาเห็นความสำคัญของการภาวนาเพื่อสันติภาพจริง ๆ

ยุทธ : ในการประสานงาน “รวมพลังหยุดยั้งสงคราม” ในวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ เราเชิญนักบวชในพุทธศาสนาเดินทางมาเดินนำขบวน จะเห็นได้ชัดว่ามีท่าทีของการยังไม่ค่อยไว้วางใจ ผมคิดว่าท่านอาจจะเห็นด้วยกับประเด็นที่เราทำ แต่อาจจะไม่รู้สึกไว้วางใจว่ากลุ่มนี้เป็นกลุ่มอะไร และอีกอย่างคือหลายคนมองเรื่องประเด็นสงครามว่าเป็นเรื่องของ

ยุทธ บุรณเจริญกิจ (ยุทธ)

“เรื่องทำที่และวิธีการของศาสนิก เราควรจะเรียนรู้ที่จะใช้วิธีการทางศาสนา ชาวพุทธก็ใช้แบบพุทธ หรือถ้าเราเป็นชาวคริสต์ ก็ใช้วิธีการในแบบคริสต์ จะต้องมีความคาดหวัง เราจะต้องมี ACTION หรือมีปฏิบัติการกันให้มากขึ้น ผมคิดว่าสังคมอาจจะเปลี่ยนแปลงได้โดยกลุ่มคนที่ออกมา ACTION

ถ้าคนที่อยู่ในศาสนาไม่ออกมาปฏิบัติการในเรื่องนี้ ก็เท่ากับปล่อยให้กลุ่มคนอีกกลุ่มเขาทำ อย่างกรณีสงคราม ผมไม่เห็นว่าเป็นเพียงวิธีการของทหารและรัฐบาล มันเป็นเรื่องของคนทั้งโลก เราจะปล่อยให้โลกเป็นอย่างไร เราอาจจะคิดอยู่ในใจว่าเราเป็นชาวพุทธ เราไม่เห็นด้วยกับการฆ่า แต่แค่นั้นมันไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง

เมื่อสงครามเป็นเรื่องความรุนแรงและเป็นเรื่องของสังคม เราไม่ควรจะให้สงครามหรือการตัดสินใจไปอยู่ในมือของผู้นำทางทหารหรือรัฐบาล มันควรจะอยู่ในมือของทุกคน ในสังคม เราจึงต้องออกมา ACTION ให้มากขึ้น

เราต้องออกมาพูดถึงจุดยืนที่เราคิดจริง ๆ ไม่ปล่อยให้สังคมถูกกำหนดโดยคนไม่กี่คน ถ้าเราต้องการวัฒนธรรมของพุทธศาสนา หรือว่าศาสนาคริสต์ ที่จะเป็นรากฐานของการอยู่ร่วมกัน คือความปรองดอง ความสมานฉันท์ เราจะสามารถอยู่ไม่ได้ การอยู่เฉยของเรา นัยหนึ่งเป็นการยอมรับในสิ่งที่คนอื่นพูดหรือผู้นำรัฐบาลออกมาพูด เราต้องแสดงให้เห็นว่าเราไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างไร และเราทำอะไรได้บ้าง

ผมคิดว่านี่คือสิ่งที่ผมและคนในกลุ่มกำลังกระทำอยู่ และคิดว่าทุกคนสามารถทำในสิ่งเหล่านี้ได้ โดยไม่ใช้เงิน ใช้ทุน หรือใช้กระบอกเสียงอื่น ๆ เลย เราแสดงออกในทุก ๆ ทาง ในวิถีชีวิตของเรา และผมคิดว่า การต่อสู้กับสิ่งต่าง ๆ ที่มันไม่ชอบธรรม เราสามารถทำได้ ในวิถีชีวิตประจำวันของเรา เป็นวิธีการง่าย ๆ ที่คิดขึ้นมาได้ และเราทำได้ทุกวัน

อย่างเรื่องภาวนานี้ถ้าเราเป็นชาวพุทธหรือชาวคริสต์ ชาวมุสลิมเราก็ไม่ผิดนี่เข้าไป นอกจากภาวนาอยู่ที่บ้าน อาจจะ ACTION บ้าง ให้เห็นว่าเราทำได้ด้วย เราแสดงออกด้วย ”

มุสลิม ทำให้การประสานงานต้องใช้เวลาและต้องทำความเข้าใจกับท่าน รวมถึงท่านอาจเกรงว่าไม่เหมาะสมกับสมณะสาธูปถ้ำขบวนที่จัดไม่สงบเรียบร้อย แต่จุดสำคัญอันหนึ่งก็คือ พอได้มีการร่วมมือกัน ร่วมปฏิบัติการ และมีการแลกเปลี่ยนกัน ก็ทำให้ช่องว่างที่เกิดจากความคิดตลกลง โดยผ่านการปฏิบัติร่วมกัน

หลิน : มีคำถามยอดฮิตคือว่า ใครนำมา ? คำตอบยอดฮิตคือ..ไม่มีใครนำ มากันเอง (ยิ้ม)

◎ **เมื่อคนทำงานต่างเป็นอาสาสมัคร การทำกิจกรรมในลักษณะนี้มีปัญหาที่งานประจำของเราหรือเปล่า สิ่งที่ทำหนุนเสริมหรือว่าทำให้เกิดปัญหาในเรื่องการงาน เรื่องการดำเนินชีวิต**

หยิ : งานที่ผมทำคือ เสมลิกขาลัย เป็นงานฝึกอบรม และงานประสานงานกับพระสงฆ์แม่ชีของคณะกรรมกรศาสนาเพื่อการพัฒนา โดยส่วนตัวพยายามให้ทิศทางการเชื่อมโยงกัน ช่วงหนึ่งงานฝึกอบรมก็ประสานเข้ากับงานสันติวิธี กับขบวนงานที่ทำในกลุ่ม ซึ่งไปกันได้

ถ้าถามว่าบางช่วงเวลามีปัญหาใหม่ ก็มีปัญหานั้นครับ เพราะว่าบางกิจกรรมซึ่งจะต้องใช้เวลาเข้ามาช่วยในหลายครั้ง บางทีงานประจำขององค์กรที่ทำอยู่ทิศทางการช่วงไม่ตรงกัน ต้องใช้กำลังคน เพื่อจะไปทำงานตรงนั้น เราก็ต้องจัดเวลา

แต่อย่างไรก็ตาม ก็พยายามคุยกับองค์กรผมว่าเป็นวิธีการที่ดี คุยกันว่าตอนนี้เราสนใจงานสันติภาพ ต้องใช้เวลามาร่วม..ทำงานร่วมกัน อาจจะตั้งให้องค์กรพิจารณาว่าบางช่วงเวลาเราต้องเข้ามาช่วย องค์กรจะจัดกิจกรรมหรือจัดคนให้ลงตัวได้อย่างไร

ยุทธ : ผมมองว่า การทำงานเป็นอาสาสมัครเป็นจุดแข็งของกลุ่มฯ พอคนรู้ว่าเราเป็นกลุ่มอาสาสมัคร ไม่มีเงินเดือน ทุกคนใช้เวลาที่จัดสรรมาทำงาน เห็นได้ชัดเรื่องการระดมทุน เมื่อกลุ่มฯ จัดงานจะมีองค์กรหรือกลุ่มคนเข้ามาช่วยเสมอ ข้อดีอีกประการหนึ่งของงานอาสาสมัคร คือการประสานความร่วมมือเพื่อขอความช่วยเหลือทำได้ไม่ยาก เมื่อทุกคน

รู้ว่าคนเหล่านี้เป็นอาสาสมัครก็จะให้ความช่วยเหลือ ส่วนเรื่องงานบางอย่างที่ใช้เวลามาก อาสาสมัครที่เข้ามาประสานงาน ก็ต้องจัดสรรเวลาให้ดี

หยิ : ระยะเวลาหลัง ๆ กลุ่มเราประสานความร่วมมือกับหลาย ๆ ส่วนได้ ทำให้เรามีคนที่มาร่วมเป็นอาสาสมัครหลายคน เมื่อบางคนไม่อยู่ ก็จะมีคนเข้ามาเสริมหรือเข้ามาทำงานแทนกันได้ ทำให้ผมเองระยะหลังรู้สึกไม่หนักใจ ถ้าตัวเองติดงานก็ไม่มาร่วมคนอื่นมีเวลาก็จะมาช่วยกัน แบ่งเบาภาระกันไป

หลิน : (หัวเราะ) หลินไม่มีงานประจำ

◎ **การที่กลุ่มไม่มีโครงสร้างหรือรูปแบบองค์กรอย่างชัดเจน ด้านหนึ่งเป็นความยืดหยุ่น และคล่องตัว แต่อีกด้านอาจเป็นอุปสรรค มองเรื่องนี้อย่างไร**

ยุทธ : บางทีคนจะประสานงานกับกลุ่มเรา ก็ไม่รู้ว่าจะติดต่อเราได้ที่ไหน (หัวเราะ) อย่างที่ทำการสำนักการงานย้ายไปเรื่อย ปัญหาที่ต้องย้ายเนื่องจากบางเรื่องบางประเด็นที่เราทำ บางองค์กรที่เราไปขอใช้สถานที่สำหรับติดต่อประสานงาน เขาอาจจะไม่สะดวกใจ อาจจะทบทวนองค์กร เราก็ต้องย้ายไปที่อื่นบ้าง มีอุปสรรคเรื่องนี้บ้าง แต่ผมว่ามันไม่ใช่เรื่องใหญ่นัก

◎ **มีภาพฝันว่าต่อไปในอนาคตกลุ่มจะมีสภาพอย่างไร และจะเกิดผลอย่างไรบ้างจากงานที่เราทำ**

หลิน : คิดว่า..ถ้าคนอื่น ๆ ที่เขามาร่วมงานก็อาจจะเห็นได้ว่า..แม้เราเป็นเพียงประชาชนคนหนึ่งที่ไม่ต้องมีอำนาจไม่ต้องมีอะไร ก็สามารถทำอะไรได้หลากหลาย เช่น ไปยื่นภาวนาหน้าสถานทูต หรือทำอะไรก็ได้ที่เป็นการแสดงออก คิดว่าน่าจะมีหลาย ๆ คนที่จะกล้าลุกขึ้นมาทำ เหมือนกับว่า..เขาจะได้อยู่ในตัวของเขามีอำนาจ มีพลัง ที่จะทำอะไรได้ โดยเฉพาะกับบขช (ยิ้ม)

ยุทธ : เคยมีการพูดคุยกันในกลุ่มถึงเรื่อง

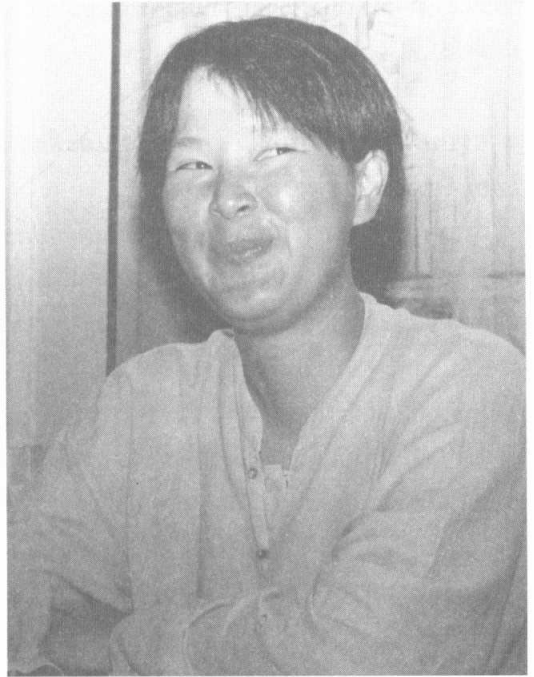
ขบวนการสันติเสนา ที่เป็นโครงการใหญ่ จะต้องมีการอบรมทำงานด้านสันติวิธีที่เป็นเรื่องเป็นราว และมีอาสาสมัครที่พร้อมทำงานเต็มเวลา เช่นการเข้าไปเป็นสภานักเรียนในพื้นที่ที่มีการใช้ความรุนแรง เข้าไปอยู่กับผู้นำที่จะถูกใช้ความรุนแรง เมื่อมีการชุมนุมคัดค้าน หรือการชุมนุมประท้วงของชาวบ้าน ตัวแทนที่เข้าไปเป็นสภานักเรียน ไปรับรู้ และเก็บข้อมูลงานลักษณะนี้ต้องมีการบริหารจัดการองค์กร และอาจจะไม่ใช่ในนามของกลุ่ม

ความคาดหวังส่วนตัวผม คิดคล้าย ๆ กับหลิน คือไม่ได้หวังว่ากลุ่มศาสนิกฯ จะขยายใหญ่โตขึ้นเป็นองค์กรขนาดใหญ่ แต่สิ่งที่เราหวังว่าขบวนการเล็ก ๆ กลุ่มคนเล็ก ๆ แบบนี้จะจุดประกายให้คนเล็ก ๆ เห็นพลังของตัวเอง เมื่อมีเรื่องความรุนแรง ใช้ความรุนแรงในสังคม และผิดกับหลักของการดำเนินชีวิตของมนุษย์ หรือหลักศาสนา เราก็ไม่ควรจะอยู่เฉย ๆ เราควรแสดงออกในลักษณะที่ส่งเสริมให้ปัญหาได้รับการแก้ไขในแนวทางของสันติวิธี

ผมเองไม่มีความรู้เรื่องสันติวิธีที่ตึก หรือไม่ก็เป็นคนที่มีความเชี่ยวชาญในด้านศาสนา แต่มีความสนใจ การออกมาปฏิบัติการในแนวทางนี้ ตัวผมเองก็ได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติไปพร้อมกัน ผมคิดว่าทุกคนมีพลังเอามาแบ่งปันกัน ยิ่งมีการแบ่งปันกันมากขึ้นเท่าไร พลังจะเกิดมากขึ้นเท่านั้น

การนำหลักทางศาสนามาปฏิบัติการเป็นเรื่องท้าทายศาสนิก ในเรื่องสงครามที่เป็นเรื่องใหญ่เราอาจไม่สามารถกำหนดได้ว่าสงครามจะยุติได้เมื่อไหร่ แต่เราสามารถเลือกได้ว่าเราจะทำอะไรในสถานการณ์แบบนี้ และจะเห็นได้ว่า กลุ่มคนเล็กคนน้อยที่ออกมาคัดค้านสงครามเกิดขึ้นไปทั่วโลก มีการประสานความร่วมมือกันจริง ๆ และการประสานความร่วมมือในลักษณะนี้ ทำให้มีพลังมาก

มีโครงการที่เราเตรียมกำลังทำกับเยาวชน ชื่อ "โครงการเยาวชนรักษ์สันติภาพ" ใช้เป็นเวทีสำหรับลงไปพูดคุยกับเด็ก ๆ ว่าเขาคิดอย่างไรกับสงคราม เขาเห็นยังไง แล้วเขาจะมีส่วนร่วมกับการสร้างสันติภาพบนโลกนี้ได้อย่างไรบ้าง ชักชวนให้เขาทำงาน

ศิลปะ ให้เขียนบทความหรือสิ่งที่เขาคิดว่าเป็นสื่อถึงสันติภาพ และนำผลงานมาจัดแสดงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๔๖ ณ สวนสันติชัยปราการ

ผมเห็นว่า..เราคิดว่า คิดอะไรได้ ทำอะไรได้ ก็ลองทำกันดู

หยี : ผมไม่ได้ฝันอะไรมาก ผมรู้สึกว่าการเล็ก ๆ แบบนี้อาจจะช่วยกันพัฒนาความรู้เรื่องสันติวิธี การประสานงานกันของอาสาสมัคร อาจจะทำอะไรได้หลายอย่าง ผมมองคล้าย ๆ กับพี่ทุยว่ามันมีส่วนทำให้คนหลาย ๆ คนมีพลัง มาร่วมกัน ทำอะไรต่าง ๆ

อีกส่วนหนึ่งผมว่าในแง่บุคคลคือแต่ละคนเวลาได้มาร่วมขบวนการ ได้มาร่วมมรดงค์ จะทำให้มีการตื่นตัวขึ้นภายในตัวเอง และสามารถขยายไปได้ด้วย อย่างผมมีกลุ่มเพื่อน เวลาเราทำอะไรแบบนี้ เราก็ชวนเขามา เวลาเขากลับไปก็เริ่มมีความสนใจมากขึ้น

อย่างประเด็นเขียนปากมุล เพื่อน ๆ ก็ขึ้นมา ร่วมกันระดมทุนให้กับชาวบ้านปากมุล ได้เงินหมื่นกว่าบาท ทำกันเองคล้าย ๆ เป็นผ้าป่าเล็ก ๆ เขาก็อยู่

ในภาคธุรกิจกัน ผมคิดว่าอย่างนั้นมันจะเกิดขึ้น และมีผลต่อไปได้

๑๑. สรุปบทเรียนที่ผ่านมา เราได้อะไร และสังคมไทยได้อะไรจากงานของเราบ้าง

ยุทธ : มีคำกล่าวในหนังสือ “สร้างสันติด้วยมือเรา” บอกไว้ชัดเจนว่าสันติวิธี วิธีการแบบสันติไม่ได้เกิดขึ้นมาแบบจับพลัน ไม่ได้เกิดขึ้นเอง ต้องอาศัยการฝึกปฏิบัติและพัฒนา ในแง่ของผมเอง การปฏิบัติการแต่ละครั้งเป็นการฝึกความกล้า ฝึกการพูด ฝึกสติ หรือเป็นการฝึกปฏิบัติการสันติวิธี ทำให้เราเริ่มรู้สึกที่เราทำได้เพิ่มขึ้น และเราอยากจะพัฒนาวิธีการหรือขบวนการสันติวิธีที่จะเอามาใช้ไปเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้เรามั่นใจที่จะปฏิบัติการมากขึ้น พอเราเริ่มลงมือปฏิบัติ ทำให้ตัวผมเองและเพื่อน ๆ ในกลุ่มก้าวไปที่ละก้าว ๆ

หลิน : ที่รู้สึกว่าได้รับเยอะเวลาปฏิบัติการแต่ละครั้ง คือว่าเราได้เห็นความเป็นมนุษย์ของคน แม้กระทั่งคนที่ เป็นเจ้าหน้าที่ทหาร – ตำรวจที่ถือปืน พอเราเข้าไปพูดจาคุยกับเขาอย่างที่เราเป็นมนุษย์ด้วยกัน เขาก็มีความเป็นมนุษย์ตอบกลับมา

อย่างเช่นเราไปราชบุรี ที่โรงพยาบาล ตอนนั้นหลังจากเกิดเหตุการณ์ก็อดอาร์มี ก็มีทหารตำรวจถือปืนแบบใหญ่มาก ยืนจังก้าอยู่ ตอนแรกมาไล่เราให้เรากลับไป แต่ว่าพอเราคุยกับเขา เขาก็นั่งลงคุยกับเรา เขาก็เล่าให้เราฟังว่าการปฏิบัติงานของเขามันเหนื่อยยากลำบากขนาดไหน ไม่ได้หลับได้นอนเลย ต้องมาเฝ้า มันก็เกิด...เหมือนกับความเห็นอกเห็นใจในฐานะเป็นมนุษย์มากขึ้น

แล้วก็ยังได้เห็นความมั่งคั่งของคนที่ยากทำอะไรเพื่อผู้อื่น เช่นเมื่อวันจันทร์ที่ผ่านมา ได้เห็นลุงคนหนึ่ง ลุงแกก็มาร่วมภาวนากับเราด้วย คุยไปคุยมา แกก็บอกว่าแกมานั่งภาวนาทุกวันเลยที่หน้าสถานทูตสหรัฐฯ ตั้งแต่หลังตีถล่ม เป็นเหมือนกับตัวอย่างเล็ก ๆ ว่าคน ๆ หนึ่งสามารถทำอะไรได้เยอะ ก็ให้ความหวังกับชีวิตเราด้วย

หทัย : หากมองในระดับสังคม ผมคิดว่าอย่างช่วง

ที่เราเริ่มออกมาเคลื่อนไหวเรื่องสันติภาพ ไปหน้าสถานทูตกันบ่อย ๆ เราเริ่มเห็นว่าหลาย ๆ กลุ่มเขาออกมามากขึ้นเหมือนกัน ผมคิดว่าเราเป็นปัจจัยหนึ่ง เขาก็มาร่วมกัน กลายเป็นเพื่อนกัน กลุ่มอาจารย์ใจบ้าง และกลุ่มต่าง ๆ

ผมคิดว่า...อย่างงานวันที่ ๑๕ ก.พ. เป็นคลื่นที่เกิดขึ้นจากงานหลาย ๆ ครั้ง ก็เกิดพลังร่วมกัน และต่อไปอาจจะเป็นพันธมิตรที่ดีต่อกันด้วย และนำไปสู่การเคลื่อนไหวเติบโตเป็นขบวนการได้ดียิ่งขึ้นสำหรับสังคมไทย

ยุทธ : สิ่งที่เรารู้สึกดี ก็อย่างที่หนีพูด ความเอื้ออาทรต่อกัน ผมคิดว่ามีคนจำนวนหนึ่งเห็นด้วยกับสิ่งที่เราทำ พอมีคนออกมาทำในลักษณะนี้ มาเจอก็ดีใจมาก หลายคนอยากจะทำแต่ไม่มีกลุ่มเพื่อน ไม่มีเครือข่าย สิ่งที่คิดว่าคาดหวังกับสังคม คือหวังว่าจะเห็นกิจกรรมที่กลุ่มเราทำเป็นงานจุดประกายให้คนเล็กคนน้อย อยากให้คนออกมาทำ อย่าคิดว่ามีกลุ่มที่ทำแล้ว เราไม่ทำ อยากให้ลงมือปฏิบัติ ถ้าเห็นว่ามันเป็นแนวทางที่เป็นไปได้ คืออย่าคิดว่ามีกลุ่มทำอยู่แล้ว

หลิน : ในระดับสังคม อาจจะถึงสังคมระดบนานาประเทศ เพราะว่าเวลาที่กลุ่มเราออกปฏิบัติการ มีนักข่าวต่างประเทศมาด้วย ภาพที่เราสื่อออกไปคือภาพความร่วมมือร่วมใจกันระหว่างศาสนิกหลากหลายศาสนา ซึ่งในโลกปัจจุบันเกิดความแตกแยกระหว่างศาสนากันมาก เขาก็จุดประเด็นขึ้นมาในการทำสงครามกัน แต่ว่าเรานำเสนอภาพอีกภาพหนึ่ง ซึ่งเป็นด้านตรงกันข้าม ว่าเราเป็นศาสนิกสามารถมานั่งรวมกันได้ ภาวนาร่วมกันได้อย่างสงบ ทั้งที่เรามีความเชื่อที่ดูเิน ๗ อาจจะแตกต่างกัน แต่ว่าเราสามารถสร้างสันติภาพได้ด้วยกัน

๑๒. มีปฏิกริยาด้านลบจากสังคม หรือแวดวงที่เกี่ยวข้องบ้างหรือไม่ ที่รู้สึกว่าเป็นด้านลบมาก ๆ ซึ่งเกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมของเรา

ยุทธ : เป็นการลงข่าวที่ผิดพลาด บางครั้งมันผิดพลาดเกินความเป็นจริงมาก ลงว่ากลุ่มเราเป็นเคเอ็นยูมาสวนมาทำพิธีศพให้ก็อดอาร์มี จริง ๆ วัน

นั่นเราไปมีทั้งซิสเตอร์ พระสงฆ์ฝ่ายพุทธ และมีตัวแทนเยาวชนของมุสลิม มีแถลงการณ์ของกลุ่มชัดเจน เราไม่ได้ปิดอะไร เราให้สัมภาษณ์กับทุกคน แต่เป็นความไม่รับผิดชอบของสื่อและต้องการนำเสนอข่าวที่สร้างคู่ขัดแย้ง หรือเน้นความรุนแรงเพื่อจะขายข่าว

การปฏิบัติการอื่นๆ ตอนเราลงไปในพื้นที่ แม้แต่คนที่เป็นการตรวจ หรือทหาร ที่เขามาดูแลความสงบเรียบร้อย ตอนสถานการณ์หน้าสี่หน้าขวาน เขาเห็นเราทำอะไร แรก ๆ อาจจะระแวงสงสัย แต่เมื่อพบกันหลาย ๆ ครั้ง เขารู้ว่าพวกเราเป็นใครและมีเป้าหมายอย่างไร

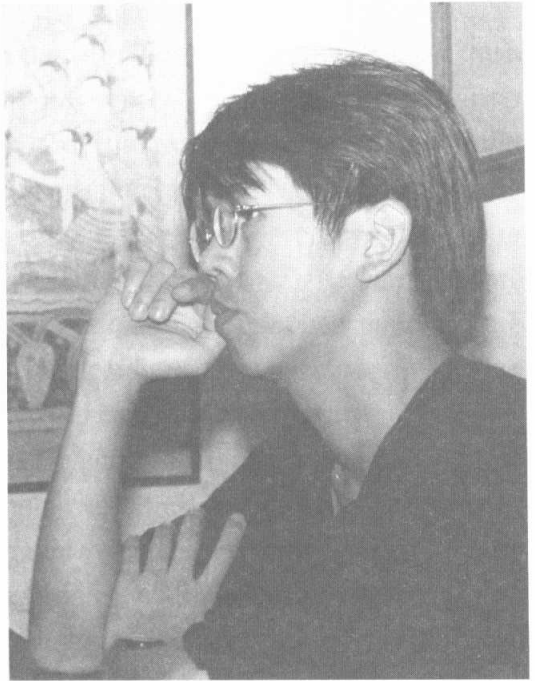
อย่างหน้าสถานทูตสหรัฐฯ พอเราภาวนาเสร็จ ก็ช่วยกันเก็บเศษเทียนซึ่งมันหยดอยู่บนทางเท้า ยามเขาก็ถามจะมาอีกเมื่อไหร่ พอเทียนหมดจะไหม้ กระดาษ ก็มาเรียกพวกเราว่า “เทียนจะดับแล้วนะ มาต่อด้วยสิ” อะไรทำนอง เขาก็รู้ว่าพวกเราเป็นกลุ่มศาสนาแล้วเราก็ไม่ได้มีประเด็นแฝงเร้นอะไร เรามาภาวนากันจริง ๆ เขาก็เห็น เขาก็ให้ความช่วยเหลือ

หิย : ปฏิกริยาที่เห็นได้ชัด เวลาเราร่วมภาวนาที่หน้าสถานทูต ก็จะมีคนขับรด บางกลุ่มที่เขาเห็นว่าการทำสงครามของสหรัฐฯ ชอบธรรม เขาจะเห็นพวกเราเป็นคนแปลก ๆ ก็จะไม่พอใจมาก เขาจะตะโกนด่า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ

ยุทธ : มีบรรณกิจที่ถนนข้าวสาร ไม่ได้ไปภาวนา เราไปรณรงค์ล่ารายชื่อให้คนที่ไม่เห็นด้วยกับสงคราม ร่วมลงชื่อคัดค้าน บางคน..อาจจะเป็นคนเป็นคนอิสราเอล เขาก็จะตะโกน “STOP ชัดดัม” เข้ามาได้เกี่ยวกับกลุ่มพวกเราบ้าง ทำอย่างนี้ เขาไม่เห็นด้วย เขาเข้ามาคุย ไม่ได้ทะเลาะอะไรกัน ก็มีเพื่อนที่พูดภาษาอังกฤษได้ไปเจรจา

หลิน : เมื่อมีคนที่เห็นด้วยกับสงครามเข้ามา เราคิดว่ามันเป็นโอกาสอันดีที่จะได้ตอบแลกเปลี่ยนกัน นอกนั้นก็มีคนที่ยืนถึงหนังสือพิมพ์ว่ากลุ่มศาสนาที่ภาวนาหน้าสถานทูต “ตามแพชั่น” นะ

ก็ไม่เลวร้ายนะคะ “ตามแพชั่น” เป็นแพชั่นที่ดีด้วย ก็ควรจะร่วม ๆ กันตามนะคะ (ยิ้ม)

๑ มีความคาดหวังกับศาสนิกชนทั่วไป หรือว่านักบวชในแต่ละศาสนาอย่างไรบ้าง เช่น ด้านความร่วมมือหรือบทบาทที่เขาควรจะแสดงออก

ยุทธ : ทางมุสลิม สำนักจุฬาราชมนตรี มีสารแสดงจุดยืนเรื่องนี้ชัดเจน ทางผู้นำทางคริสต์ศาสนา พระสันตะปาปาจอห์น ปอลมีแถลงการณ์ในเรื่องนี้ ผมในฐานะชาวพุทธคาดหวังว่าสถาบันสงฆ์น่าจะมีแถลงการณ์หรือพูดถึงประเด็นสงครามในหลักพุทธศาสนาอย่างชัดเจนบ้าง

ผมว่าการออกมาชุมนุมคัดค้านของคนมุสลิมที่ออกมาละหมาดจำนวนมาก ครั้งละเป็นหมื่น เพราะผู้นำศาสนาเขามีความคิดชัดเจนต่อเรื่องนี้ เขาเสนอแนวทางสันติวิธี เขาบอกวิธีการ

ผมคิดว่าถ้าเป็นไปได้ ผมคาดหวังว่าสถาบันสงฆ์ของเราก็น่ามีทำที่ที่ชัดเจน ใช้หลักพุทธศาสนาบอกให้ทุกคนในสังคมเขามีส่วนร่วมอย่างไรได้บ้างในแนวทางสันติวิธี ผมเห็นว่าการคัดค้านกับการไม่เห็นด้วยที่ใช้ความรุนแรงควรจะมีรูปธรรมที่ชัดเจนมากขึ้น

กลุ่มเราอาจจะบอกได้ แต่ไม่มีพลังมากพอในสังคม พระสงฆ์ที่อยู่ในสถาบันและมีทั้งอำนาจและบารมีในสังคม ถ้าออกมาพูดผมคิดว่าจะทำให้คนที่เห็นด้วยกับท่านออกมาคัดค้านสงครามมากขึ้น

หลิน : สำหรับชาวคริสต์ คิดว่าหลักคำสอนมีอยู่ชัดเจนว่าพระเยซูเองสิ้นพระชนม์เพราะการวิพากษ์วิจารณ์อำนาจอันเลวร้ายในสังคม จนต้องถูกจับตรึงกางเขนตายอย่างนักโทษทางการเมือง อยากรจะให้ระลึกถึงตรงที่ว่าศาสนาของเราก็มีความกล้าหาญทางจริยธรรมเช่นเดียวกัน ถ้าเราถือว่าพระเยซูอยู่ในใจพวกเราทุกคนอยู่แล้ว เราก็อยากให้เสียงของพระเยซูถูกขื่นมา เดินออกมาอย่างที่พระเยซูทำ ไปอยู่กับคนที่เขาตกทุกข์ได้ยาก คนที่ยากจน พระองค์บอกว่าทุกสิ่งทุกอย่างท่านทำกับพี่น้องที่ด้อยต่ำที่สุด ท่านเองทำตลอด เราจึงต้องทำอย่างนั้นละ เข้าไปอยู่กับคนที่ยากจน คนที่ตกทุกข์ได้ยาก อย่างกรณีนี้คือคนที่อยู่ในภาวะสงคราม คิดว่าทางคริสต์ ทางศาสนจักรคาทอลิกทำพิธีมิชชาไปแล้ว ปรากฏเป็นทางการว่าเราต้องการสันติภาพ คิดว่าบรรดาคริสตชนทั้งหลายคงจะทำอะไรได้เองในทุก ๆ วัน ในวิถีชีวิตประจำวัน

๑) มองสงครามครั้งนี้อย่างไร

ยุทธ : ก่อนสงครามเกิดขึ้น พวกเรามีการมาแลกเปลี่ยนข้อมูล และมีการปฏิบัติงานคัดค้านสงคราม ความสนใจเรื่องสงครามและเหตุของการก่อสงครามผมติดตามข้อมูลจากสื่อมวลชนและอ่านหนังสือเกี่ยวกับสันติวิธี

พอเกิดสงครามขึ้น มันทำให้ผมยอมรับเรื่องไม่ได้ เห็นได้ชัดเลยว่ามีกรบิตเบือน มีการสร้างสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นเท็จขึ้นมาเพื่อก่อสงคราม รับไม่ได้กับเหตุผลของสงคราม เป็นสิ่งที่ไม่มีความชอบธรรม ทั้งในแง่ตรรกะเหตุผลธรรมดาและในแง่ของศาสนา ผมเห็นว่าเหตุของการก่อสงครามมันไม่มีที่ยืนบนฐานของความจริง และไม่มีที่ยืนในหลักเหตุผล

ข่าวสงครามที่นำเสนอช่วงนี้อยู่ สื่อจะชักจูงเราดูจากการพาดหัวข่าว หรือการนำเสนอข่าว นำเสนอในลักษณะที่คนตายเท่าไร ทหารอเมริกันตายเขา

อาจจะรู้สึกสะใจ มีการพาดหัวข่าวในลักษณะนี้ ผมคิดว่าในการนำเสนอข่าวแบบนี้ไม่มีผลดีต่อคนที่รับข่าวเท่าไร

ผมเห็นว่าถ้าเราจะทำอะไรได้บ้างในตอนี้และสิ่งที่ผมอยากให้เห็นทำ ผมคิดว่าเราน่าจะมีการพูดคุยกันในเรื่องสงคราม ให้ความเป็นจริงของสงครามที่มีเรื่องราวของผู้ตกทุกข์ได้ยากอยู่ในนั้น และไม่ได้ถูกสื่อจูงไปหรือยอมรับสงครามที่ดำเนินไป ความเป็นจริงของสงครามจะปรากฏชัดเมื่อสงครามผ่านไป ผ่านเรื่องราวความทุกข์ของผู้คนที่เผชิญสงคราม

หลิน : เป็นทุกข์มาก เพราะเราอ่านข่าวจากคนที่อยู่ในอิรักที่รายงานโดยตรง อ่านที่เรักร้องให้ถูกที่ว่าเขาต้องเจออะไรบ้าง เป็นภาพอีกภาพหนึ่งที่บอกให้รู้ว่ามนุษย์ที่มีเลือดมีเนื้อกำลังประสบความทุกข์ยากลำบาก

ในฐานะศาสนิกมันทำให้เข้าใจศาสดามากขึ้นว่าทำไมพระเยซูถึงเน้นย้ำมากกว่า "ให้รักผู้อื่นเหมือนรักตัวเอง" เพราะว่าถ้าเราไม่รักผู้อื่นเหมือนรักตัวเอง ถ้าเราเห็นมนุษย์เป็นวัตถุที่เราสามารถเช่นฆ่าทำลายได้ โลกก็จะสับสนวุ่นวาย คนจะเป็นทุกข์มากกว่านี้

พยายามที่จะปฏิบัติ ใช้การปฏิบัติกิจกรรมสันติภาพเป็นการภาวนาของเราไปด้วย อย่างเมื่อวานไปติดธงสันติภาพ เวลาที่ผูกไปก็จะคิดถึงเด็ก ๆ ที่อิรักที่เรารับข่าวเขามา คนที่มีชื่อมีนามสกุลจริง ๆ ที่มีตัวมีตนจริง ๆ ที่กำลังทุกข์ทรมานอยู่ เวลาผูกไปก็คิดว่าเป็นการทำเพื่อเขาละ เราไม่สามารถไปอยู่กับเขาได้ แต่เราก็ตอร่วมด้วย

หยิ : ผมรู้สึกว่โครงสร้างหลาย ๆ อย่างในโลกปัจจุบันมันต้องถูกเปลี่ยนแปลง เพราะว่สหรัฐอเมริกา มีอำนาจมากเกินไป ดูอย่างเวลานี้ ผมก็ไม่เข้าใจเหมือนกันว่า แม้คนจะตื่นตัวมาก ในเรื่องสงคราม แล้วก็ออกมาแสดงความไม่เห็นด้วย คิดว่ามันเป็นสิ่งที่ควรจะต้องหมดลงหรือไม่ควรจะเกิดขึ้นแล้ว แต่สงครามก็ยังเกิดขึ้นได้ มันเป็นเรื่องที่ผมไม่เข้าใจ เข้าใจยากมาก

ถ้าเราดูจากสถานการณ์ การที่สงครามเกิดขึ้นในเวลานี้ มันไม่สามารถอธิบายได้ด้วยเหตุผล มัน

เป็นแต่เพียงความพยายามจะหาเหตุผลมาสนับสนุน สร้างความชอบธรรม พยายามจะทำให้มันเกิดขึ้นให้ได้ ภาพสงครามมันกลายเป็นอย่างนี้

๑ เมื่อวานคุยกับพระไพศาล มีบางแง่มุมบอก ที่ว่าการประกาศสงครามของประธานาธิบดี สหรัฐฯ คราวนี้ อ้างอิงไปถึงศรัทธาของเขาค่อนข้างมาก เขารู้สึกว่าการที่ได้เป็นประธานาธิบดี เป็นพระประสงค์ของพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้า และการทำสงครามกับมุสลิมเป็นภารกิจ ในฐานะที่คุณเป็น คริสตศาสนิกชน คุณมองประเด็นนี้ยังไง

หลิน : จริงหรือ..(สีหน้าตกใจแล้วยิ้มเศร้า) ไม่รู้ว่า เป็นศาสนาเดียวกันหรือเปล่า.. เพราะว่าสำหรับ พระเยซูแล้วบอกชัดเจนว่าพระองค์ไม่เห็นด้วยกับการตาต่อตา ฟันต่อฟัน ส่วนที่พระองค์มอบให้พวกเรา เป็นบัญญัติคือ “จงรักผู้อื่นเหมือนตัวเราเอง” เหมือนตัวท่านเอง ซึ่งอันนี้ไม่สามารถมีเหตุผลอันชอบธรรมใด ๆ มาอ้างได้ว่า การฆ่าผู้อื่นเป็นการทำเพื่อพระเจ้า ตัวพระคัมภีร์เองอาจจะเป็นดาบสองคม เพราะฉะนั้น ถ้าใครที่ยึดพระคัมภีร์ไปในอีกด้านหนึ่งก็สามารถใช้พระคัมภีร์มาอ้างเพื่อฆ่าผู้อื่นได้เหมือนกัน คงต้องพิจารณากันให้มาก ๆ ...สำหรับศาสนิกที่ฟังเสียงของ บุชนะคะ

ยุทธ : แถลงการณ์ประกาศของจอร์จ บุช ที่ออกมา ผมอ่านแล้วลองคิดเล่น ๆ ว่าถ้าเราตัดคำว่า “การใช้กำลังทางทหาร” “การใช้ความรุนแรง” ในการเข้าไปแก้ปัญหา เราจะพบคำว่า “สันติภาพ” “ความศรัทธา” “ความสันติสุขของโลก” ผมคิดว่าแถลงการณ์ประกาศสงครามของจอร์จ บุช ก็เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับสิ่งที่เราต้องการ คือเรื่องสันติภาพ เรื่องความอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

แต่สิ่งที่ปัญหา คือวิธีการที่เขาเลือกใช้ วิธีคิด ที่เขามีต่อปัญหา มันเป็นปัญหา

เขาอาจจะเป็นชาวคริสต์มีศรัทธา แต่เขาไม่ได้ศรัทธาพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าหรือมนุษย์ เขาศรัทธาในเทคโนโลยี ผมคิดว่าคนที่จะแสดงอำนาจหรือใช้ความรุนแรงกับคนอื่นอย่างมาก เพราะเขาเชื่อมั่นในอำนาจ กำลัง

ทางทหาร และอาวุธยุทธโปกรณ์ที่เขาถืออยู่ ทำให้เขาเดินออกจากการเป็นชาวคริสต์ และไม่เห็นว่าความเลวร้ายได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งกับเขา

๑ สงครามคราวนี้ดูเหมือนจะเป็นการเปิดฉาก การใช้ความรุนแรงที่เป็นรูปธรรมที่สุดของโลก ในยุคปัจจุบัน ในฐานะที่คุณเคลื่อนไหวในเรื่อง สันติวิธี คุณมองแนวโน้มของการใช้ความรุนแรงในโลกอย่างไร และเห็นว่าน่าจะมีทางออกอย่างไร

หลิน : การใช้ความรุนแรงมีมาทุกยุคทุกสมัย แต่ในสมัยนี้เรามีความสามารถที่จะทำลายล้างเผ่าพันธุ์มนุษย์ให้สิ้นซากลงไปได้ สิ่งนี้อยู่ในมือของเราอยู่แล้ว ซึ่งถ้ามองสิ่งเลวร้ายที่จะเกิดขึ้นคือว่า ทำลายตัวเราเองให้หมดสิ้นไป ถึงจุดนั้นเราอาจจะเรียนรู้และกลับมาหาวิธีการสันติ

หรือวิธีที่ ๒ คือว่า ในวิกฤตการณ์นี้มนุษย์อาจจะคิดได้ เพราะว่าความผูกพันของมนุษย์ที่มีอยู่ หรือว่าความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันมันลึกซึ้งมาก ไม่ว่ามนุษย์ที่ไหนก็ตามมันมีความผูกพันซึ่งกันและกันกับเพื่อนพี่น้อง กับโลกของเรา กับธรรมชาติของเรา คิดว่าตัวความผูกพันอันนี้มันอาจจะผุดขึ้นมาในจิตใจมนุษย์ สามารถเป็นจุดเปลี่ยนในช่วงวิกฤตให้เป็นจุดที่มนุษย์เรียนรู้และเดินไปสู่หนทางแห่งสันติ

สำหรับตัวเองถ้าเลือกได้ก็เลือกวิธีหลังมากกว่าว่าเราเรียนรู้กันโดยมีจิตสำนึกในการเรียนรู้ ไม่ใช่ว่าฆ่ากันไปจนหมด เราจึงจะเรียนรู้

๑ กับแนวโน้มของการใช้ความรุนแรง ในฐานะ ศาสนิก เรามีทางออกอย่างไร

ยุทธ : ในตอนนี้ มีการใช้กำลังทางทหาร มีเทคโนโลยีอันทันสมัยในการทำสงคราม สิ่งที่รัฐบาลสหรัฐฯ พยายามกระทำ คือการพยายามสร้างความหมาย หรือสร้างวิธีการในการอธิบายสิ่งที่เขากระทำ ให้คนเข้าใจว่ามีความชอบธรรมที่จะทำสงคราม ผมเห็นว่านอกจากผลของความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับชีวิตและผู้คน มีคนบาดเจ็บล้มตายจริง ๆ สงครามครั้ง

นี้ยังส่งผลต่อวิถีคิดของคนในสังคม

คือ ถ้าเราไม่เท่าทัน การอธิบายเรื่องการใช้ ความรุนแรงแบบที่รัฐบาลสหรัฐฯกระทำ ถ้าสังคม ยอมรับว่าเป็นความชอบธรรมเท่ากับเป็นการสร้าง บรรทัดฐานหรือการรับรู้ เป็นความเข้าใจแบบใหม่ของการ ใช้ความรุนแรงและสังคมก็อาจมีการใช้เหตุผล ลักษณะนี้เพื่อใช้ความรุนแรงอื่น ๆ ต่อไปอีกมากมาย ผมคิดว่ามันก่อผลกระทบกับคนที่รับรู้ในลักษณะนี้

หน้าที่อย่างหนึ่งของพวกเราหรือผู้คนที่ตระหนัก ถึงเรื่องนี้ ผมคิดว่าเราต้องทำความเข้าใจในเรื่องนี้ให้ มันปรากฏให้เห็นว่าการอธิบายของรัฐบาลสหรัฐฯ ผิดพลาดและยอมรับไม่ได้ อย่างไรก็ตาม เป็นการอ้าง ความหมายหรือคัดค้านด้านความหมายที่ไม่ชอบ-ธรรมไม่ให้ดำรงอยู่ในสังคม

ตอนนี้เราอาจจะมองว่าโลกตกอยู่ในสถานการณ์ ความรุนแรง แต่ขบวนการสันติวิธี ก็มีอยู่ทั่วโลก ผมคิดว่ามันเป็นกระแสที่มันออกมาคานกัน อยู่

ถ้ากระแสนขบวนการของสันติวิธีมันขยายตัว ผมคิดว่าคนทั่วไปที่รับรู้เรื่องนี้ เขาอาจจะขังน้ำหนัก และให้ความสำคัญกับขบวนการสันติวิธีมากขึ้น โดย ตัวผมเองผมคิดว่าคนที่เป้นศาสนิกต้องใช้จุดยืนใน มุมของศาสนา แล้วก็ทำประเด็นให้ชัดเจน เป็นจริง มีรูปธรรมมากขึ้นด้วย ต้องอธิบายเรื่องนี้ให้มีความ ชัดเจน จะช่วยให้ผู้คนเข้าใจความจริงในเรื่องสงคราม ไม่ให้หลงไปตามสิ่งที่รัฐบาลสหรัฐฯ กำลังกระทำหรือ อธิบาย ซึ่งเป็นสิ่งที่น่ากลัวมาก

หยิ : ผมว่า แม้ว่าสถานการณ์การใช้ความ รุนแรงมันขยาย แต่คนที่ตื่นตัวกับสถานการณ์ก็เกิด มากขึ้นในขณะเดียวกัน แล้วก็พยายามแสวงหาทาง เลือก หรือพยายามหาทางเลือกที่มันจะออกจาก ความรุนแรงนี้ ผมคิดว่ามันยังมีความหวังอยู่ และมัน เป็นโอกาสด้วยที่เราศาสนิกแต่ละศาสนาจะได้คิด เรื่องนี้ให้ชัด และนำเสนอวิธีการที่ออกมาจากราก-ฐานของศาสนา รวมไปถึงมันจะต้องตั้งเรื่องการ ภาวนาออกมาให้ชัด

หากดูประสบการณ์จากตัวเอง สถานการณ์

ปัจจุบันเราก็ปล่อยตัวเองมาเรื่อย ๆ แต่ว่าวิกฤต-การณ์ความรุนแรงที่มันเข้ามามันทำให้เราตระหนัก ตื่นตัวขึ้นและเราก็พยายามคิดว่าถ้าในมุมมองของ ศาสนิก เราจะมองเรื่องปัญหาอย่างไร เราจะมียุทธวิธี การคิดเรื่องปัญหาอย่างไร โครงสร้างวิถีคิดที่ทำให้เรา คิดแบบรุนแรงหรือแม้แต่โครงสร้างของสังคมที่ทำให้ กรอบความคิดหรือวิถีคิดของคนมันรุนแรง เราจะคิด เรื่องนี้มากขึ้น ชัดเจนขึ้น ผมคิดว่ามันจะทำให้พลัง ทางศาสนานำมาใช้ได้จริง และก็เหมาะสมกับโลก ปัจจุบัน

หลิน : มีเรื่องหนึ่งซึ่งเรากำลังรณรงค์กันอยู่ ซึ่งไม่ว่าศาสนิกไม่ว่าศาสนาไหนก็ทำได้ คือการ บอยคอตสินค้าสหรัฐฯ ว่าระบบมหาอำนาจของ สหรัฐฯ ดิดยึดอยู่กับระบบทุนมาก ซึ่งทุนเขาได้มาจาก การที่บริษัทข้ามชาติทั้งหลายของเขากระจายกำลัง กันอยู่ทั่วโลก แล้วก็สูบเลือดเงินพวกเราไป ไปเสริม สร้างอำนาจของเขา ซึ่งเราถ้าไม่ยอมให้สหรัฐฯ เป็น มหาอำนาจ เราก็ปฏิเสธการสนับสนุนสินค้าหรือการ สนับสนุนบริษัทของสหรัฐฯ

ลองคิดภาพดู ถ้าเมคโดเนลด์ทั่วโลกไม่มีใครเข้าไป เลย กลายเป็นร้านปิดไปหมด หรือว่าบริษัทน้ำมัน ของสหรัฐฯ ซึ่งเขากันว่าในประเทศไทยคือว่าทุก บริษัทเป็นของสหรัฐฯ ยกเว้นปตท. กับบางจาก ถ้าเขา ไม่ไปเติมน้ำมันเขาเลย เขาจะเป็นอย่างไร บริษัทเขาก็จะอยู่ไม่ได้ แทนที่เราจะเข้าไปบูรณาการประเทศอื่น ๆ เพื่อตั้งทำให้เศรษฐกิจของเขาดีขึ้นก็ไม่สามารถทำได้

ยุทธ : เรื่องนี้ผมว่าเป็นเรื่องสำคัญเมื่อวันก่อน ผมชื่อน้ำดื่มไปงานภาวนา ผมยังชื่อน้ำดื่มของบริษัท ที่มาจากสหรัฐฯ มันแทรกซึมไปทุกส่วนของชีวิต หรือแม้แต่คนที่ชอบล้างห้องน้ำ ก็มีน้ำยาล้างห้องน้ำ (หัวเราะ) ซึ่งคุณภาพสูงมาก ทุกคนต้องตั้งใจที่จะไม่ ชื่อน้ำดื่ม ผมคิดว่าการบอยคอตสินค้าเป็นตัวอย่าง รูปธรรมที่เห็นได้ชัด คือถ้าเราไม่ดูจริง ๆ เราไม่รู้เลยว่า มันแทรกซึมหรือเข้ามามีส่วนกับชีวิตเราอย่างไรบ้าง

๑๑ **สงครามครั้งนี้ กลุ่มศาสนิกชนชาวไทยเพื่อ สันติภาพกำหนดแนวทางปฏิบัติการไว้อย่างไร**

ต่อไป

ยุทธ : แผนในระยะสั้น สิ่งที่เราในตอนนี้คือการรณรงค์ใช้สัญลักษณ์สีฟ้า เพื่อแสดงออกถึงการคัดค้านสงคราม การที่เราใช้ตรงนี้ เพราะว่าคนจำนวนหนึ่งที่ต้องใช้ชีวิตปกติไม่สามารถออกมาเดินหรือเข้าร่วมการประท้วงคัดค้าน เราก็เลยเราควรเชิญชวนให้คนที่ไม่เห็นด้วยกับสงครามซึ่งผมคิดว่ามีจำนวนมากในสังคม เป็นคนส่วนใหญ่แน่ ๆ แสดงออก การแสดงออกเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งให้เห็นว่าสหรัฐฯไม่มีความชอบธรรม

ถ้าทำให้รัฐบาลสหรัฐฯไม่มีความชอบธรรมในการทำสงครามที่เกิดขึ้นจะถูกคัดค้านมากขึ้น การที่จะทำอะไรที่มันรุนแรงเกินไปก็ทำไม่ได้ ผู้ก่อสงครามต้องระมัดระวังมากขึ้น เพราะมีคนตั้งคำถามอยู่ตลอดเวลา ผมคิดว่าการรณรงค์ในเชิงสัญลักษณ์มันทำให้ขบวนการขยายได้ โดยคนแสดงออกได้ง่าย

ในหนังสือ "สร้างสันติด้วยมือเรา" มีตัวอย่างเชิงสัญลักษณ์ แสดงออกถึงการคัดค้านฮิตเลอร์ที่ใช้กำลังทหารรุกรานประเทศเพื่อนบ้านด้วยการใช้สัญลักษณ์เป็นขบวนการที่ประชาชนทำ ใช้ธงบ้าง รัปบั้งบ้าง เข็มกลัดบ้าง ซึ่งมันได้ผลมากในการทำให้ฮิตเลอร์ไม่มีความชอบธรรมในการรุกราน ผมคิดว่าถ้าทำเป็นขบวนการใหญ่ รัฐบาลสหรัฐฯ ต้องตระหนักแน่ ๆ

งานระยะสั้นที่เราทำนอกจากเรื่องรณรงค์นี้ ผมคิดว่าเราคงมีปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรมเช่นเรื่องการภาวนาเราอาจจะจัดเป็นระยะ ๆ มีความต่อเนื่องตามกำลัง

นอกจากนี้ยังมีโครงการหนึ่งที่พูดถึงไปแล้วคือโครงการเยาวชนรักสันติที่เราจะใช้เวทีตรงนี้พูดคุยกับเยาวชนในเรื่องสงครามความรุนแรงว่าเขารับรู้เรื่องเหล่านี้อย่างไร และสร้างการตระหนักถึงภาระหน้าที่ที่เราจะช่วยกันดำรง สร้างสันติภาพไว้บนผืนโลกใบนี้ ชักชวนให้เข้าชบคิดกับเรื่องนี้และสร้างผลงานที่สื่อถึงเรื่องสันติภาพขึ้นมา

● ผู้ที่ต้องการร่วมมือกับกลุ่มศาสนิกชนชาวไทย

เพื่อสันติภาพ ไม่ว่าจะในระดับบุคคลหรือองค์กรสามารถให้การสนับสนุนได้อย่างไร และในแง่ไหนได้บ้าง

หลิน : อย่างแรกเลยทั้งกลุ่มบุคคล บัณฑิตบุคคล องค์กร สิ่งสนับสนุนได้ดีที่สุดคือท่านจัดกิจกรรมของท่านทางด้านสันติภาพ ต่อด้านสงครามนี่เป็นสิ่งที่เราอยากให้เกิดขึ้น อย่างที่สองคือมาร่วมงานกับเรา เวลาที่เราจัดภาวนา จัดการประชุม หรือกิจกรรมอย่างอื่น อย่างเยาวชนรักสันติภาพ อย่างที่สามคือ กลุ่มมีศูนย์ข่าวประชาชนเพื่อสันติภาพ ที่เปิดขึ้นมาเป็นเว็บไซต์ เพื่อให้ประชาชนสามารถได้รับรู้ข่าวสารจากที่เกิดขึ้นจริง ๆ ไม่ใช่มีเพียงจากบริษัทข้ามชาติใหญ่ ๆ อย่าง CNN มาบอกว่าเกิดอะไรขึ้นบ้าง

เรามีข้อมูลว่าคุณจะทำอะไรเพื่อสร้างสันติภาพได้บ้าง มีกระดานกิจกรรมที่สามารถเช็คดูได้ว่าใครทำอะไร ที่ไหน หรือว่าทางกลุ่มจัดกิจกรรมอะไรก็สามารถแจ้งข่าวได้ อันนี้เป็นตัวเชื่อมประสานระหว่างคนที่รักสันติภาพทั้งหลาย

ยุทธ : สิ่งเล็ก ๆ ที่เราทำได้ง่ายที่สุดคือ คุยกับครอบครัวหรือว่าถ้าเราอยู่ในบ้าน เราก็คุยกับคนในครอบครัวในประเด็นเรื่องสงคราม สิ่งที่สำคัญคือเราต้องชี้ให้เห็นว่าสงครามไม่มีความชอบธรรม และเขามีพลังอะไรบ้างในการที่จะคัดค้านสงคราม ทำความเข้าใจกับคนในครอบครัวและเด็ก ๆ

โดยเฉพาะเด็ก ๆ ตอนรับข่าวสารสงครามจะได้เรียนรู้และไม่สนใจเพียงว่ามีทหารผู้คนเสียชีวิตเท่าไร ซึ่งมันเป็นตัวเลขเชิงปริมาณเท่านั้นหรือเป็นเพียงภาพคนตายจำนวนมาก ไม่ได้เห็นเข้าไปถึงภาพชีวิตของผู้คน หรือคนที่ได้รับผลกระทบที่จะทำให้อันตราย ผู้คนทุกข์ยากอย่างไรในภาวะสงครามและเราจะช่วยเหลือเขาได้อย่างไรบ้าง

● มองอย่างไรกับบทบาทของคนหนุ่มสาวที่จะเข้าร่วมกับกิจกรรมเคลื่อนไหวทางสังคม เช่น ในลักษณะของการเป็นอาสาสมัคร ที่เห็นปัญหาแล้วลุกขึ้นมาแสดงออกอย่างที่พวกคุณทำ มี

ความคาดหวังอย่างไรบ้าง

หลิน : บางทีเราก็ทำงานกับเด็กนิสิต นักศึกษานักเรียน มองเห็นว่าแต่ละคน...พวกหนุ่มสาวเขามีใจ เขารู้สึกอยากจะทำอะไรสักอย่างหนึ่ง แต่เขาไม่รู้ว่า จะทำอะไร - อย่างไร เพราะว่าสื่อต่าง ๆ หรือว่าโลกที่เขาเติบโตขึ้นมา มันไม่ได้เปิดโอกาสให้เขาเข้าไปคิด หรือเข้าไปถามว่าเขาจะทำอะไรได้บ้าง แต่คิดว่าคนหนุ่มสาวทุกวันนี้ยังมีคำถามนี้อยู่ว่า “เราจะทำอะไรเพื่อสังคมได้บ้าง จะทำอะไรดีล่ะ..”

เรามีความหวัง เพราะไปอบรมนักศึกษาที่ไร ก็มีคนที่อยากทำอะไรทุกครั้ง คงเริ่มต้นเล็ก ๆ น้อย ๆ ง่าย ๆ อย่างนี้ เช่น มาร่วมกิจกรรมกับกลุ่มต่าง ๆ ที่จัดไว้ ที่ผ่านมามีนักศึกษาเข้ามาร่วมงานด้วยเยอะมาก จนทุกวันนี้ก็มีกลุ่มหนึ่งที่กำลังจะตั้งกลุ่มสันติวิธีของตัวเอง เป็นนักศึกษาคารออลิด

เราเป็นเพียงผู้จุดประกายให้พวกเขา ให้เขาได้มีโอกาสทบทวน ตั้งคำถามข้างในกับเขา เราเกิดมาเพื่ออะไร เราอยากทำอะไรเพื่อสังคม เรามีแรงมีพลังที่จะสามารถทำอะไรได้เยอะมากเลย

ยุทธ : ถ้าพูดถึงคนหนุ่มสาวที่เขาสนใจเรื่องสงคราม อาจมองได้ว่ามีกลุ่มที่รับรู้ข่าวสารสงครามผ่านสื่อทางทีวี วิทยุ หนังสือพิมพ์ เขาก็อาจเพียงรับรู้ ว่าเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นบ้าง สื่อเหล่านั้นอาจไม่ได้เปิดช่องทางว่าเขามามีส่วนร่วมในการทำอะไรได้บ้าง แต่กลุ่มที่มีช่องทางสื่อสารอื่น ๆ เช่น นักกิจกรรมในมหาวิทยาลัย มีกลุ่มคนที่รู้จักออกมาเคลื่อนไหวคัดค้านสงคราม หรือใช้ช่องทางเลือกอื่น ๆ ทำให้เขามีทางเลือกและทำอะไรได้มากกว่าแค่การรับรู้

ตัวอย่างในอินเทอร์เน็ต เป็นสื่อที่คนทำก็ไม่ต้องใช้ทุนมากสามารถกระจายได้ เช่น การเข้าไปดูในเว็บไซต์ www.carefor.org/peace เป็นช่องทางที่เปิดโอกาสให้เขาเข้ามารับรู้ว่าเขาทำอะไรได้บ้างนอกจากรับรู้

ผมคิดว่าถ้าเราเปิดโอกาส การร่วมกิจกรรมมีช่องทาง ผมคิดว่าพลังจะเกิดขึ้นได้ การที่เราอาศัยสื่อต่าง ๆ มีความสำคัญในการกระจายข่าวให้เห็นว่าเขาทำอะไรได้บ้าง นอกจากการรับอย่างเดียว การเริ่ม

จากการปฏิบัติการจะทำให้เขาตระหนักถึงพลังในตัวเองเห็นได้จากเพื่อน ๆ หนุ่มสาวที่อยู่ในกลุ่ม

หยิ : ที่เคยทำงานกับคนหนุ่มสาว หรือพวกนิสิตเวลาเราไปนำเสนอประเด็นเรื่องสันติภาพ ที่เห็นร่วมกันคือ เรื่องของการเปิดพื้นที่ให้เขาเห็นแนวทางอะไรบางอย่างที่เขาจะเกาะกลุ่มร่วมกันทำอะไรได้

เพราะฉะนั้นถ้าเกิดเราไม่มีพื้นที่หรือช่องทางอะไรบางอย่าง เขาก็จะไปตามความเคยชินหรือกรอบของสังคมไปเรื่อย ๆ เพราะฉะนั้นตัวแนวทางหรือตัวเชื่อมประสานน่าจะเป็นสิ่งที่สำคัญให้เขาแสดงศักยภาพหรือพลังออกมาได้

● กลุ่มศาสนิกฯ มีกระบวนการในการทำงานอย่างไร

ยุทธ : กรณีก่อนเกิดสงคราม มันเริ่มมีแนวโน้มเรานัดมาคุยกันว่าเราเห็นอย่างไรในประเด็นนี้ มีอะไรที่ไม่ชอบมาพากลบ้าง เมื่อมองเห็นประเด็นปัญหาที่ทำความเข้าใจกันว่าสถานการณ์ตอนนี้เป็นอย่างไรราก็มาวิเคราะห์เท่าที่ทำได้ ดูว่าเราทำอะไรได้บ้างในสถานการณ์เช่นนี้ เช่น ก่อนเกิดสงคราม ทุกคนจะคัดค้าน เรามีการรอกองแฉ่งการณ์ มีการรณรงค์ว่าจะทำอะไรบ้าง คือช่วงก่อนที่จะเกิดสงคราม มีการรณรงค์ไปพูดคุยกับนักศึกษาในมหาวิทยาลัย คือเราคิดกิจกรรมเท่าที่เรามีศักยภาพและเราทำได้ และเราค่อยกำหนดว่าทำอะไรช่วงไหน แล้วก็นัดแนะกัน

● พบปะกันอย่างไร

ยุทธ : ไม่มีกำหนดที่แน่นอน พบปะกันอยู่เรื่อย ๆ แต่ถ้ามีงานเราก็นัดกัน ถ้าประเด็นเร่งด่วนก็นัดกันภายในวันสองวัน บางทีเราไม่ได้นัดเวลาปกติ นัดค่า ๆ ๕ โมงเย็นไปแล้ว หลังคนเลิกงานบ้าง หรือว่าถ้าวันหยุดเสาร์อาทิตย์ก็อาจจะง่ายขึ้น

● ประเมินผลในการทำงานหรือว่าสรุปบทเรียนต่าง ๆ อย่างไร

ยุทธ : ทุกครั้งที่เราจัดกิจกรรม เราจะมีสรุปร่วมกันว่า เรามีความผิดพลาดอะไรบ้าง และควรปรับ

ปรุ้งในด้านไหน คือทุกครั้งที่มีการทำกิจกรรมร่วมกัน เราจะมีการสรุปกิจกรรม และหัวใจสำคัญของกระบวนการสันติวิธีอย่างหนึ่ง คือ การแบ่งปันกันรับรู้ในเรื่องประสบการณ์ มีการแบ่งปันกันผ่านประสบการณ์ที่ทำร่วมกันในสถานการณ์หนึ่ง ๆ

ตอนเราออกไปภาวนาแต่ละครั้ง ประสบการณ์ของแต่ละคนก็ไม่เหมือนกัน สิ่งที่พบเห็นก็ไม่เหมือนกัน หัวใจของลักษณะพิเศษที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มเราคือเราสรุปงานมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันเกือบทุกครั้ง

หทัย : หลังจากทำกิจกรรมตอนทำกิจกรรมจะมีการสรุปกันเลย ให้คนที่มาร่วมกิจกรรมช่วยเหลือกันว่าเราทำกิจกรรมครั้งนี้เป็นอย่างไร และมีข้อเสนอแนะอย่างไรในการทำอะไรต่อไปด้วย

วารสารบาสโลว

ปาจารย์สาร

ปาจารย์สาร

ฉบับ มีนาคม - มิถุนายน ๒๕๔๖

อิสรภาพ และความรุนแรง
PEOPLE AGAINST WAR
กระดาดขบปฐพี ๑๑๖ หน้า
ราคา ๘๐ บาท

กลุ่มศาสนิกชนชาวไทยเพื่อสันติภาพ

กลุ่มศาสนิกชนชาวไทยเพื่อสันติภาพ เป็นกลุ่มที่เกิดจากการรวมตัวกันของนักบวชและฆราวาสจากศาสนาต่าง ๆ ที่ห่วงใยในสถานการณ์ของโลกหลังจากกรณีการก่อวินาศกรรมที่สหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายนที่ผ่านมา กลุ่มฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเสริมให้เกิดสันติภาพขึ้นในสังคมไทยและสังคมโลก ตามแนวทางแห่งศาสนธรรมและสันติวิธี และประสานความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนิกทุกศาสนา เพื่อเสนอทางออกทางด้านสันติวิธีในการจัดการปัญหาความขัดแย้ง

หลังจากการก่อวินาศกรรมที่สหรัฐอเมริกา กลุ่มฯ ตระหนักถึงสถานการณ์สงครามและความรุนแรงซึ่งมีท่าทีว่าจะก่อตัวลุกลามขึ้นทั่วโลก ไม่เฉพาะแต่ในสหรัฐอเมริกาหรืออัฟกานิสถาน กลุ่มฯ จึงเริ่มดำเนินการรณรงค์เพื่อสร้างสันติภาพขึ้น ที่ผ่านมากลุ่มฯ ได้จัดกิจกรรมเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วม ดังนี้

● **งานภาวนาหน้าสถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา** เมื่อวันที่ ๑๘ กันยายนที่ผ่านมา กลุ่มฯ ร่วมกับองค์กรอื่น ๆ อีก ๑๖ องค์กร รวมทั้งนักบวชและฆราวาส ชาวพุทธ คริสต์ อิสลาม และบาไฮ ประมาณ ๗๐ คน ได้ร่วมกันภาวนาหน้าสถานทูตสหรัฐอเมริกาเพื่อไว้อาลัยแก่ผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์การก่อวินาศกรรมที่สหรัฐอเมริกาและเพื่อสันติภาพของโลก รวมทั้งยื่นหนังสือถึงประชาชนในสหรัฐอเมริกา แสดงความเสียใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และเรียกร้องให้รัฐบาลสหรัฐฯ ใช้สันติวิธีในการแก้ปัญหาแทนการใช้ความรุนแรงเข้าได้ตอบ

● **สัมมนา “อนุสติต่อการก่อวินาศกรรมในอเมริกา”** ร่วมกับคณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศพพ.), เครือข่ายชาวพุทธเพื่อพระพุทธศาสนาและสังคมไทย (คพส.), โครงการสตรีและเยาวชนศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๔๔ ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

● **งานมอบ “ผืนผ้าแห่งสันติ”** ให้กับสถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา และมอบ “สาส์นสันติภาพ” ให้กับสถานเอกอัครราชทูตอังกฤษ วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๔ รวมทั้งยื่นจดหมายให้ท่านเอกอัครราชทูตทั้งสองประเทศ เรียกร้องให้รัฐบาลสหรัฐอเมริกาและพันธมิตรแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธีและยุติปฏิบัติการทางทหารในอัฟกานิสถาน และการตอบโต้ด้วยความรุนแรงทุกรูปแบบ มีผู้สนใจเข้าร่วมงานครั้งนี้ประมาณ ๑๐๐ คน

● **โครงการสร้างสันติด้วยมือเรา** โครงการนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการสรุปงานภาวนาหน้าสถานทูตสหรัฐอเมริกาในวันที่ ๑๘ กันยายน ซึ่งผู้เข้าร่วมเห็นพ้องต้องกันว่าควรจะทำนารณรงค์เพื่อสันติภาพอย่างต่อเนื่อง กลุ่มฯ จึงจัดทำโครงการนี้ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปได้มีส่วนร่วมในการสร้างสันติและยับยั้งสงครามและความรุนแรงโดยสันติวิธี
- ให้การศึกษาแก่ประชาชนในเรื่องของผลกระทบของสงครามและความรุนแรง สิ่งที่ได้ทำไปแล้วภายใต้โครงการนี้คือ

ผืนผ้าแห่งสันติ กลุ่มฯ ได้ทำการเขียนข้อความเพื่อสันติภาพลงบนผืนผ้าสีขาวจำนวน ๒๒ ผืน รวมความยาว ๑๘๐ เมตร เพื่อให้ประชาชนได้มาวาดรูปมือของตนลงชื่อ และเขียนข้อความที่สื่อสันติภาพถึงประชาชนและรัฐบาลสหรัฐฯ และทำการมอบผืนผ้านี้ให้กับสถานทูตสหรัฐอเมริกาในวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๔ มีประชาชนให้ความสนใจร่วมวาดรูปมือทั้งหมดประมาณ ๒,๐๐๐ มือ

จดหมายเพื่อสันติภาพ ก่อนหน้าที่สหรัฐฯ และพันธมิตรจะเริ่มปฏิบัติการทางทหาร

ในอัฟกานิสถาน กลุ่มฯ ได้ออกแบบจดหมายทั้งหมด ๑๓ แบบ มีข้อความและรูปที่สื่อถึงสันติภาพและปฏิเสธสงคราม เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้ลงชื่อ ที่อยู่ และส่งไปยังสถานทูตสหรัฐอเมริกา กลุ่มฯ แจกจ่ายจดหมายเหล่านี้ไปทั้งสิ้น ๓,๐๐๐ ฉบับ

งานรณรงค์ตามที่สาธารณะ กลุ่มฯ จัดที่มรณรังค์ออกไปตามสถานที่ต่าง ๆ พร้อมบอร์ดข้อมูล เช่น การทำความเข้าใจปัญหาและสาเหตุความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสหรัฐ ผลที่จะเกิดขึ้นถ้าหากมีสงคราม เสี่ยงเรียกกร้อจจากประชาชนสหรัฐที่ไม่ต้องการสงคราม รวมทั้งสิ่งที่ประชาชนสามารถทำได้เพื่อเป็นการยับยั้งสงคราม และได้ดำเนินผ้าแห่งสันติและจดหมายเพื่อสันติภาพไปให้ผู้ทีสนใจร่วมลงนามด้วย

สติ๊กเกอร์รณรงค์เพื่อสันติภาพ กลุ่มฯ จัดทำสติ๊กเกอร์รณรงค์ขนาด ๑๐" x ๕" ทั้งหมด ๑๐ ลาย จำนวน ๓,๐๐๐ ใบ ขณะนี้กำลังอยู่ในระหว่างแจกและจำหน่ายแก่ผู้ที่สามารถให้ทุนสนับสนุนได้เพื่อนำรายได้มาเป็นทุนในการรณรงค์ต่อไป

ไปรษณียบัตรไม่สนับสนุนสงคราม หลังจากการเริ่มต้นปฏิบัติการทางทหารในอัฟกานิสถานของสหรัฐและพันธมิตร กลุ่มฯ ได้จัดทำไปรษณียบัตรที่มีข้อความว่า "เราไม่สนับสนุนสงครามของท่าน We don't support your war" แจกจ่ายให้ประชาชนได้ลงนามและส่งไปยังสถานทูตสหรัฐอเมริกา ขณะนี้ได้ทำการแจกจ่ายไปแล้วกว่า ๖๐๐ ใบ

● **"แสดงพลังยุติสงคราม"** หน้าสถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา ร่วมกับพันธมิตร เพื่อนอเมริกันในประเทศไทย องค์การสันติวิธีสากล กลุ่มประชาธิปไตยแรงงาน กลุ่มสหภาพแรงงาน และนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในนาม "เครือข่ายยุติสงคราม" วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ แต่ละกลุ่มได้ประกาศจุดยืนของตนในการต่อต้านสงครามและเรียกร้องให้สหรัฐฯ ยุติสงคราม และได้ร่วมยื่นภาวนาเพื่อสันติภาพในเวลา ๑๑.๑๑ น. ซึ่งพันธมิตรในต่างประเทศร่วมกันกำหนดเป็นวันแห่งสันติภาพ เพื่อให้ทุกคนทั่วทุกมุมโลกได้ภาวนาเพื่อสันติภาพพร้อมกัน มีผู้สนใจเข้าร่วมงานครั้งนี้ประมาณ ๕๐ คน

● **"ปันน้ำใจสู่ชาวอัฟกานิสถาน"** หรือ Peace Fair ระหว่างวันเสาร์ที่ ๒๒ - วันอาทิตย์ที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๔ ณ พิพิธภัณฑสถานเด็ก จตุจักร กรุงเทพมหานคร เวลา ๑๐.๐๐-๑๘.๐๐ น. เป้าหมายของการจัดงานเพื่อแสดงจิตสาธารณะของประชาชนชาวไทยต่อผู้ประสบภัยสงครามในประเทศอัฟกานิสถาน และเพื่อระดมทุนช่วยเหลือทางมนุษยธรรมแก่ผู้ประสบภัยสงคราม

● **"แสดงพลังยุติสงคราม"** หน้าสถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา ๑๑ กันยายน ๒๕๔๕ ร่วมกับพันธมิตร ในนาม "เครือข่ายยุติสงคราม" เพื่อเรียกร้องให้สหรัฐฯ ยุตินโยบายสงครามต่อประเทศอิรัก โดยชูประเด็นหลักคือ "การก่อสงคราม

คือการก่อการร้ายที่แท้จริง"

● **"แสดงพลังสนับสนุนสหประชาชาติยุติสงครามสหรัฐ"** ๒๕ ตุลาคม ๒๕๔๕ ณ สำนักงานสหประชาชาติ กรุงเทพฯ ถนนราชดำเนิน เพื่อรณรงค์ให้คนออกมาแสดงจุดยืนในสันติภาพ โดยร่วมกันติดธงสีฟ้า (เทอร์รี่ค้อย) หรือใช้เสื้อหรือสิ่งของสีฟ้า โดยเริ่มเดินจากสวนสันติชัยปราการ ถนนพระอาทิตย์ บางลำภู ผ่านหน้าวัดสังเวช บางขุนพรหม เทเวศร์ เลียบคลองผดุงกรุงเกษม ถึงที่ทำการสหประชาชาติ และยื่นจดหมายต่อสหประชาชาติ มอบธงสีฟ้า (มีข้อความ "สนับสนุน UN ยุติสงคราม") และแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน เพื่อขอให้สหประชาชาติทำหน้าที่ยับยั้งการใช้ออกกำลังทหาร และให้ดำเนินการตรวจอาวุธของประเทศอิรักตามข้อตกลงแรกที่อิรักได้ยอมรับแล้ว

● **"ภาวนาให้กำลังใจการเจรจาสันติภาพของศรีลังกา"** ๓๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ กลุ่มฯ จะเชิญตัวแทนศาสนิกศาสนาต่าง ๆ ไปภาวนาและมอบของขวัญให้กำลังใจเจรจาในวันที่ ๓๐ - ๓๑ ตุลาคม

● **ตลาดนัดสันติภาพครั้งที่ ๒ (peace fair) "ปันน้ำใจสู่เด็กกำพร้าชายแดน"** ๒๑ - ๒๒ ธันวาคม ๒๕๔๕ ณ สวนสันติชัยปราการ บ่อนพระอาทิตย์ ร่วมจัดโดย กรุงเทพมหานคร คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตยในพม่า คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา เครือข่ายเพื่อพุทธศาสนาและสังคมไทย พ่อร่มเอเซีย ฯลฯ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไป กลุ่มและองค์กรต่าง ๆ นำของกินจำเป็นที่ยังอยู่ในสภาพดีมาขายและนำรายได้ไปช่วยเหลือบรรเทาทุกข์และให้โอกาสทางการศึกษาแก่เด็ก ๆ ผู้ทุกข์ยากบริเวณชายแดน และเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนที่ต้องการหาซื้อของขวัญเนื่องในโอกาสเทศกาลคริสตมาสและปีใหม่ ได้เลือกซื้อสินค้าราคาถูกและมีส่วนในการช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยากจากผลของสงครามและความรุนแรง รวมทั้งเป็นโอกาสดีที่จะเผยแพร่ความรู้เรื่องผลกระทบของสงครามและความรุนแรง รวมทั้งได้เสวนาแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในเรื่องสันติภาพแก่ชุมชน

● **รณรงค์ ผืนผ้าแห่งสันติ ๑๗ มกราคม-๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖** ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันราชภัฏธนบุรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำพระจันทร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ สถานีรถไฟฟ้ายาม เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นเรื่องสันติภาพและทางเลือกที่พ้นไปจากสงคราม โดยสื่อผ่านข้อความบนผืนผ้าและร่วมลงชื่อในแถลงการณ์ของแนวร่วมเพื่อสันติภาพ ประเทศไทย และได้ดำเนินผืนผ้านั้นมาร่วมขบวนรณรงค์หยุดยั้งสงครามสหรัฐฯ ในวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ที่หน้าสถานทูตสหรัฐฯ และสวนลุมพินี ถนนวิภาวดี

● **รณรงค์ต่อต้านสงครามสหรัฐฯ ร่วมกับแนวร่วมเพื่อสันติภาพ ประเทศไทย** วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ เติ

รณรงค์ และจัดกิจกรรมดนตรี ศิลปะ เพื่อคัดค้านสงคราม
สหรัฐ

● รณรงค์ต่อต้านสงครามสหรัฐ ร่วมกับ พันธมิตร
เพื่อสันติภาพ วันที่ ๑๕ มีนาคม หน้าสำนักงานประจำสห-
ประชาชาติประจำประเทศไทย

● ภาวนาหน้าสถานทูต ๒๐, ๒๗ มี.ค. ๔, ๑๒ เม.ย.
๒๕๔๖ มีผู้สนใจเข้าร่วมในแต่ละครั้ง ตามข่าวที่ประชาสัมพันธ์
มีทั้งชาวไทย ชาวยุโรป ชาวเอเชีย และชาวอเมริกา

● เปิดตัว “ศูนย์ข่าวสารประชาชนเพื่อสันติภาพ”
๒๗ มีนาคม ๒๕๔๖ เปิดตัวเว็บไซต์ www.carefor.org/peace
และโทรศัพท์มือถือเพื่อการเข้าถึงข้อมูลเรื่องสันติวิธีและการ
ต่อต้านสงครามสหรัฐ ข่าวสารเกี่ยวกับการคัดค้านสงครามทั้ง
ภายในและภายนอกประเทศ

● รณรงค์ใช้ “สีฟ้า” เพื่อบอกว่าเรา “รักสันติภาพ”
สัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ศูนย์สิริกิติ์ วันที่ ๒๘ มี.ค. - ๗ เม.ย.
๒๕๔๖ โดยติดธงสีฟ้า สกรีนข้อความ สร้างสันติ ยุติสงคราม
และใช้สีฟ้าเพื่อบอกว่าเรารักสันติภาพ ติดรณรงค์ตามชุมนุม
หนังสือต่าง ๆ ทั่วประเทศ

● โครงการเยาวชนรักษาสันติภาพ มีนาคม - เมษายน
๒๕๔๖ จัดพูดคุยเสวนากับเด็กและเยาวชนเพื่อความเข้าใจเรื่อง
ที่มาของสงครามและสร้างสำนึกเรื่องสันติวิธีและสันติภาพให้แก่
เด็กท่ามกลางข่าวสารที่รุนแรงเกี่ยวกับสงครามและความ
รุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเด็ก

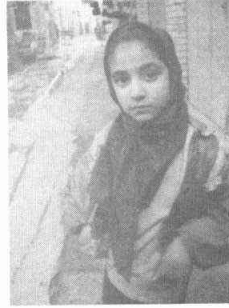
● โครงการเยาวชนรักษาสันติภาพ วันอังคารที่ ๒๒ เม.ย.
๒๕๔๖ ณ สวนสันติชัยปราการ เวลา ๑๔.๐๐ - ๑๘.๐๐ น.
จัดแสดงผลงานของเด็กที่ได้รวบรวมจากงานรณรงค์ตามโรง-
เรียนต่าง ๆ และจัดเวทีสนทนาเด็กเรื่อง เยาวชนรักษาสันติภาพ
รวมทั้งมีการแสดงดนตรี ละครกลางแจ้ง กิจกรรมศิลปะ และ
นิทรรศการเรื่องสันติภาพและสงคราม

งานที่ผ่านมาทั้งหมดของกลุ่มนั้น ดำเนินการโดย อาสา-
สมัครผู้รักสันติภาพ ซึ่งไม่ได้รับค่าตอบแทนใด ๆ และอาศัยเงิน
บริจาคจากผู้มีจิตศรัทธาเป็นทุนในการดำเนินการ

สถานการณ์สงครามในอัฟกานิสถานและความรุนแรงในที่
ต่าง ๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะความรุนแรงระหว่างศาสนานั้น มีที่
ทำที่ว่าจะขยายตัวขึ้นเรื่อย ๆ กลุ่มฯ ตระหนักถึงความสำคัญ
ของการดำเนินการรณรงค์เพื่อสันติภาพอย่างต่อเนื่อง โดย
ประสานความสัมพันธ์ระหว่างศาสนิกทุกศาสนาเช่นนี้ต่อไป

สันติภาวะ

ขอสันติภาวะมีแต่เธอ...
ก่อนน้ำตาแล่นเอ่อไหลลงหน้า
ก่อนโลหิตไหลผ่านกาลเวลา
และก่อนที่ศรัทธาจะจางคลาญ

ขอสันติภาวะมีแต่เธอ...
ยามมองเหม่อออกไปแล้วใจหาย
ยามเห็นเพื่อนพี่น้องต้องล้มตาย
ท่ามกลางพายุร้ายแห่งสงคราม

ขอสันติภาวะมีแต่เธอ...
เมื่อพบเจอวันคืนแห่งคำถาม
เมื่อพบเห็นเปลวไฟยังไหม้ลาม
ณ ความฝันแสนงามที่กลางใจ

ขอสันติภาวะมีแต่เธอ...
ยามยืนเสียงเพื่อเจ้าด้วยมักใหญ่
ยามอาวุธร้ายกราดตวาดไกล
กลางความทุกข์ยากไร้แห่งของชน

ขอสันติภาวะมีแต่เธอ...
จงเป็นสุขเสมอ..อย่าหมองหม่น
จงกล้าหาญ ทรหด และอดทน
ท่ามกลางการจู่ปล้นและช่วงชิง

ขอสันติภาวะมีแต่เธอ...
แต่จงสู้เสมอ..อย่าหยุดนิ่ง
กล้ายืนหยัดศรัทธาต่อความจริง
เพื่อเป็นที่พึ่งพิงแก่วันคืน

ขอสันติภาวะมีแต่เธอ...
จงเข้มแข็งเสมอ..เพื่อผู้อื่น
และมันคงอยู่ได้..แม้ไร้ปืน
โลกยังรอการหยัดเย็น..ด้วยสันติธรรม

มินา มิน

๙ เม.ย. ๒๕๔๖

อาณาจักรอเมริกา

คำสนทนา สงคราม และสันติวิธี

เสขิยธรรม : สงครามครั้งนี้มีความเหมือนหรือแตกต่างจากสงครามครั้งก่อน ๆ อย่างไร

อ.ชัยวัฒน์ : ขึ้นอยู่กับว่าเข้าใจกับสงครามครั้งก่อน ๆ อย่างไร ผมคิดว่าเพื่อประโยชน์ของผู้อ่านหรือผู้สนใจ อยากชวนให้คิดถึงสงครามใน ๒ นัยยะ คือ **ประการแรก**พิจารณาปัญหาสงครามครั้งนี้ ซึ่งผมเข้าใจว่าท่านเจ้าคุณพระศรีปริยัติโมลีได้เขียนถึงไว้คือสงครามนี้เป็น “ธรรมยุทธ์” หรือ “อธรรมยุทธ์” และ**ประการที่ ๒** คือปัญหาเรื่องตัวของผู้ก่อสงครามคือกรณีของสหรัฐอเมริกา ซึ่งผมคิดว่าเป็นปัญหาอีกอันหนึ่งต่างหาก ถ้าจะพูดอย่างสั้น ปัญหาการเป็นธรรมยุทธ์ หรืออธรรมยุทธ์มีเกณฑ์ในการพิจารณาซึ่งมีที่มาจากทางศาสนา ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ ๑๕-๑๖ จนปัจจุบันก็ยังใช้กันอยู่ ถือว่าเงื่อนไขที่สำคัญมี ๓ ข้อคือ

ข้อแรก ดูว่าสงครามนั้นเป็นสงครามซึ่งรุกรานหรือป้องกันตัว (aggressive or defensive war) อธรรมยุทธ์เป็นสงครามที่รุกรานผู้อื่น ไม่มีเหตุอันควรที่จะต้องก่อสงครามแต่ก็ทำ

 เสขิยทัศน์

วงสนทนาระหว่าง

อาจารย์ชัยวัฒน์ สกานันท์ คุณนารี แซ่ตั้ง และเสขิยธรรม
ที่ชั้น ๓ ตึกคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
วันอังคารที่ ๑ เมษายน ๒๕๔๖ เวลา ๑๕.๐๐ - ๑๖.๓๐ น.

ข้อสอง พิจารณาว่า ผู้ประกาศสงครามนั้น มีสิทธิอำนาจ (authority) ในการประกาศสงครามหรือไม่ หมายความว่าสมมติผู้เผด็จการตัดสินใจประกาศสงครามลากพาประชาชนเข้าไป ก็ถือกันว่าสงครามนั้นมีความชอบธรรมน้อยหรือไม่มีเลย เพราะตัวผู้เผด็จการนั้นเองไร้ความชอบธรรม แต่ถ้าผู้ปกครองนั้นมีที่มาทางการเมืองโดยชอบ เช่น ได้รับเลือกตั้งมาอย่างถูกต้อง อาจถือได้ว่ามีความชอบธรรมมากขึ้น

ข้อสาม เป็นองค์ประกอบของการพิจารณาความเป็นธรรมยุติภายใต้กลไกการต่อสู้ของสงครามนั่นเอง เช่นพิจารณาว่าสงครามนั้นได้ใช้อาวุธที่ก่อความหายนภัยให้กับผู้คนมากน้อยเพียงไร ทำความเสียหายให้กับผู้คนซึ่งเป็นพลเรือนระดับใด หรืออาวุธที่ใช้สามารถจะแยกพลเรือนออกจากพลรบได้มากน้อยอย่างไร

เมื่อนำเกณฑ์เหล่านี้มาพิจารณาเป็นข้อ ๆ ไป จะเห็นได้ว่า ในแง่ของการเป็นสงครามป้องกันตัวขณะนี้ค่อนข้างเห็นได้ชัดว่าไม่ใช่ เพราะเหตุผลที่สหรัฐอเมริกาและอังกฤษ รวมทั้งสเปนและออสเตรเลีย เห็นพ้องยอมไปรุกรานอิรัก ก็เพราะเชื่อว่าอิรักมีอาวุธที่ก่อความหายนภัยได้สูง หรือเพราะอิรักมีความสัมพันธ์กับการก่อการร้ายสากล ประเทศส่วนใหญ่ในโลกเห็นว่าหลักฐานในเรื่องเหล่านี้ไม่หนักแน่น จึงยังไม่เห็นด้วย ที่จริงอาจกล่าวได้ว่างานของคณะกรรมการตรวจสอบอาวุธยังไม่ลุล่วง ในรายงานที่คณะกรรมการเสนอต่อคณะมนตรีความมั่นคงขององค์การสหประชาชาติ ก็ชี้ว่าอิรักให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เปิดเผยเกือบจะหมดโดยให้เข้าไปดูอาวุธในจุดต่าง ๆ รวมตลอดถึงทำเนียบประธานาธิบดีด้วย และที่กล่าวหาว่าอิรักมีความสัมพันธ์กับการก่อการร้ายสากลก็ไม่ชัดเจนจนกระทั่งที่จริงรัฐบาลของชาติดัดมสุสเซนกับองค์กรอัล-ฆออิเดะห์ถือกันว่า แตกต่างกัน เพราะองค์กรอย่างอัล-ฆออิเดะห์อาศัยการอ้างศาสนาอิสลามเป็นแกน ในขณะที่รัฐบาลอิรักของชาติดัดมสุสเซนเป็นพรรค “บา-อัท” ในสายสังคมนิยม ไม่ใช่สายศาสนา ในอดีตก็ไม่เอาด้วยกับสายศาสนา เพราะฉะนั้นอธิบายปัญหาความสัมพันธ์นี้ได้ยาก

ประเด็นที่ ๒ คือปัญหาว่า สงครามในคราวนี้ผู้ก่อสงครามมีความชอบธรรมหรือไม่ ควรเข้าใจว่าองค์การระหว่างประเทศซึ่งมีสิทธิอำนาจ (authority) ในการทำสงครามหรือใช้กำลังในระหว่างประเทศคือคณะมนตรีความมั่นคง เป็นองค์กรภายในสหประชาชาติ ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องอย่างนี้โดยตรงไม่ว่าจะกล่าวอย่างไร ข้อยุติประการหนึ่งคือ คณะมนตรีความมั่นคงยังไม่ได้ตัดสินใจให้ก่อสงครามนี้ ถ้าจะบอกว่าถืออย่างฝรั่งเศส คือไม่รบ สหรัฐอเมริกาก็จะใช้สิทธิคัดค้านที่เรียกว่า veto ซึ่งเขาก็มีสิทธิ เพราะมีคณะมนตรีความมั่นคงมี ๒ ส่วน คือส่วนที่เป็นสมาชิกถาวร ๕ ประเทศ และที่เหลือคือสมาชิกหมุนเวียน สมาชิกถาวรมีลักษณะ ๒ ประการ คือ เป็นผู้ชนะในสงครามโลกครั้งที่ ๒ จะเห็นได้ว่าเป็นโครงสร้างของ UN ซึ่งให้ประเทศที่ชนะสงครามโลกครั้งที่ ๒ มาตั้งตนเองเป็นสมาชิกถาวรซึ่งมีสิทธิในการ veto ซึ่งหมายความว่าใครจะพูดอะไร ๔ เสียงว่าอย่างนี้ สมาชิกถาวรหนึ่งประเทศไม่เห็นด้วยก็มีสิทธิยับยั้งคัดค้าน เป็นอันต้องไม่เอาข้อเสนอ นั้นคือสถานการณ์สำคัญของคณะมนตรีความมั่นคง หลายคนบอกว่านี่คือจุดอ่อนของสหประชาชาติปัจจุบัน

ถ้าเราย้อนไปดูประวัติศาสตร์ อาจพบว่าจุดอ่อนของสันนิบาตชาติที่ตั้งขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ ก็คล้ายกัน คือการตัดสินใจของสันนิบาตชาติที่ต้องการให้ทุกคนลงมติเป็นเอกฉันท์ แต่ความเห็นพ้องต้องด้วยที่เป็นเอกฉันท์หรือเรียกว่าเอกฉันท์ทามติ (unanimity) ในการระหว่างประเทศ เป็นสิ่งที่ไกลสุดยากที่จะเกิดขึ้นได้ ที่สุดสันนิบาตชาติก็ต้องล้มไป ในกรณีนี้ก็เช่นเดียวกัน เพราะหากในกรณีอิรัก - สหรัฐฯ นี้ จะไปทางที่สหรัฐฯ กับอังกฤษเห็นชอบ ฝรั่งเศสกับจีนและรัสเซีย ก็คงเห็นค้าน ที่จะไปทางสหรัฐฯและอังกฤษ อีกสามประเทศซึ่งเป็นสมาชิกถาวรก็คง veto ถือได้ว่าคณะรัฐมนตรีความมั่นคงไม่ได้ให้สิทธิอำนาจในการโจมตีอิรัก สหรัฐอเมริกาแย้งว่าโดยอ้างมติให้สหประชาชาติใช้กำลังได้ที่ลงไว้ตั้งแต่สงครามอ่าวเมื่อปี ๒๕๓๔ คราวที่อิรักบุกคูเวต ทั้งที่ขณะนี้เป็นคนละกรณีกัน แต่ฝ่ายสหรัฐฯ และอังกฤษ

ก็อ้างว่ามติดังกล่าวยังใช้บังคับได้อยู่ แต่ในสายตานิวกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปในโลก เห็นว่าสงครามครั้งนี้อย่างไรก็ถือกันทั่วไปว่าไม่ชอบธรรม

ประเด็นที่ ๓ เป็นเรื่องของชนิดการใช้อาวุธ สงครามนี้แตกต่างจากสงครามอื่น ๆ ในความหมายที่ว่าเทคโนโลยีทางอาวุธก้าวหน้ามาก หมายความว่ามีความมั่งมีระบบอาวุธที่เรียกว่า JDAM เป็นอาวุธซึ่งมีความแม่นยำสูง มุ่งโจมตีเป้าหมายเฉพาะเจาะจงได้มาก มี E-Bomb หรืออิเล็กทรอนิกส์ บอม ซึ่งมุ่งทำลายเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ของฝ่ายตรงข้าม โดยทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตมนุษย์ไม่มากนัก เว้นแต่จะอยู่ในบริเวณที่ระเบิดลงตรง ๆ รัฐบาลอเมริกันคิดว่าในสงครามคราวนี้จะใช้วิธีการเหล่านี้เพื่อลดการบาดเจ็บหรือตายของพลเรือน พุ่งเป้าเข้าไปที่พลรบ แต่ดูเหมือนยุทธศาสตร์การทหารสหรัฐฯ ที่ใช้ในการรบครั้งนี้จะคาดคะเนผิดไปบ้าง เพราะคาดว่าจะเร็วกว่านี้ (ขณะที่ตรวจแก้ต้นฉบับนี้สงครามดำเนินไปได้ ๑๘ วันแล้ว) แต่ก็ไม่เร็วเท่าที่ใจตนคิด ทั้งหมดนี้คือภาพของการประเมินว่าสงครามที่เกิดเป็นธรรมชาติหรือธรรมชาติ

ข้อพิจารณาสำคัญส่วนที่ ๒ ที่ทำให้คิดว่าสงครามคราวนี้ต่างจากคราวอื่นคือ คงจะต้องเข้าใจธรรมชาติของสหรัฐฯ ที่เปลี่ยนแปลงไป ผมได้ไปพูดอภิปรายในหลายที่เพื่อจะอธิบายว่าขณะนี้สหรัฐฯ ไม่ใช่ประเทศเหมือนเช่นประเทศอื่น ๆ ไม่ใช่จักรวรรดินิยมที่มุ่งล่าผลประโยชน์ของประเทศในลักษณะต่าง ๆ แต่เป็นอาณาจักร (empire) การเป็นอาณาจักรไม่ใช่การเป็นจักรวรรดินิยม (imperialist) ประเทศอาจใช้นโยบายจักรวรรดินิยมได้ คือจะไปรุกรานประเทศอื่น แย่งชิงขูดรีดวัตถุดิบและแรงงานของประเทศเหล่านั้น มาไว้เป็นสมบัติในอำนาจของตัวเอง อย่างนี้เรียกว่าจักรวรรดินิยม (imperialism) ข้อต่างที่สำคัญคือว่าประเทศจักรวรรดินิยมทำทุกอย่างในนามของผลประโยชน์ของประเทศ เวลาคิดถึงลัทธิจักรวรรดินิยม ยังสามารถให้ “ประเทศ” เป็นหน่วยในการวิเคราะห์ได้ เวลาถามว่า อะไรเป็นผลประโยชน์ของชาติเข้าใจได้ ผมคิดว่าจุดอ่อนของการวิเคราะห์

ในขณะนี้คือยังคิดกันอยู่ว่าสหรัฐฯ เป็นประเทศ ถ้าเช่นนั้นคงต้องถามว่าแล้วประโยชน์ของสหรัฐฯ คืออะไร การทำสงครามอย่างนี้กับการซื้อน้ำมันจากอิรักในราคาแพงที่เป็นอยู่ อย่างไหนจะง่ายกว่ากัน หมายความว่าคงไม่ได้มีความต้องการแค่น้ำมัน ไม่ใช่เพียงเรื่องผลประโยชน์ของชาติด้วยซ้ำ คงมีอย่างอื่นอีกด้วย ผมคิดว่าแนวคิดเรื่อง “อาณาจักร” หรือ empire ซึ่งมีนักวิชาการไม่น้อยกำลังทดลองใช้อธิบายกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าใจว่า เหตุใดสหรัฐฯ จึงมีพฤติกรรมเช่นนี้ ถ้าคนทั่วโลก ประเทศสมาชิกส่วนใหญ่ในสหประชาชาติไม่เอาด้วย ความชอบธรรมของสงครามครั้งนี้ก็ไม่มี แต่รัฐบาลอเมริกันก็ตัดสินใจทำสงครามนั้นจนได้ เช่นนี้จะอธิบายว่าอย่างไร คงไม่ใช่ผลประโยชน์ของประเทศเสียแล้ว เพราะผลประโยชน์ของประเทศนั้น โดยเฉพาะของสหรัฐฯ ควรต้องเข้าใจว่าในหลายสิบปีที่ผ่านมา สิ่งที่สหรัฐฯ ได้ลงทุนไปในแง่ของความรู้สึกในทางวัฒนธรรมมากมาย ทำให้ผู้คนในโลกเห็นว่าสหรัฐฯ เป็นมหาประเทศซึ่งดีงาม เป็นแบบอย่างของสังคมที่ให้คุณค่ากับความแตกต่าง กับเสรีภาพ สงครามครั้งนี้ส่งผลเสียต่อการลงทุนทางสังคมวัฒนธรรมเหล่านั้นของสหรัฐฯ เองอย่างที่ประมาณได้ลำบาก

นารี : จะเรียกว่าไปเวลาได้ไหม เพราะเคยลงทุนไปมาก

อ.ชัยวัฒน์ : ถ้าล้าพังกคิดว่าเขาเป็นประเทศ คุณก็ไปสู้ข้อสรุปว่าเขาโง่ แต่ผมรู้สึกว่าคุณสรุปแบบนั้น จะแปลได้หรือไม่ว่า ประเทศที่ก้าวหน้าเพียงนั้นโง่เขลา หรือว่าปัญหาอยู่ที่จะเข้าใจสหรัฐฯ ในปัจจุบัน ไม่ได้ด้วยวิธีปกติ แต่ถ้าอธิบายว่าสิ่งที่โลกกำลังเผชิญคืออาณาจักร (empire) ก็อาจช่วยให้เข้าใจได้ว่าทำไมพฤติกรรมของสหรัฐฯ ณ วันนั้นจึงเป็นแบบนี้

เสขิชัยธรรม : มีบางคนพูดว่าสหรัฐฯ ทำแบบนี้โง่หรือหน้าด้านกันแน่

อ.ชัยวัฒน์ : ผมพยายามคิดว่าคำอธิบายแต่ละอันช่วยให้ผมเข้าใจแบบแผนพฤติกรรมของคนหรือสังคมมากขึ้นหรือน้อยลง ถ้าเราตอบว่าตกลงทั้งหมดนี้เพราะเขาโง่ก็คือจบ แต่จะอธิบายอย่างไร ประเทศ

ซึ่งมีผู้คนกว่า ๒๕๐ ล้านคน มีนักการเมืองที่มีคุณภาพ
อยู่บ้าง ทั้งสังคมก็มีคนทั้งเห็นด้วยเห็นค้านหลากหลาย
จะอธิบายได้อย่างไร หรือในกรณีอังกฤษจะ
อธิบายอย่างไรว่า รัฐสภาอังกฤษสนับสนุนนายกรัฐมนตรี
โทนี แบลร์ ทั้งที่ประชาชนมากมายออกมา
คัดค้านไม่เห็นด้วยกับสงคราม มีอะไรหลายอย่างที่
เกิดขึ้น ถ้าตอบว่าเพราะ “หน้าด่าน” ก็คงตอบได้เวลา
อธิบายพฤติกรรมบุคคล แต่จะอธิบายประเทศ ผมคิด
ว่าต้องทำอีกอย่างหนึ่ง และคำอธิบายที่ผมเสนอ
ก็คือว่า ในวันนี้คงต้องตั้งคำถาม ถ้าเป็น empire เป็น
อาณาจักรเขาจะคิดอะไร จะทำอะไร

นารี : เป็นความเข้าใจของเขาเนอะอาจารย์ คือ
เพราะว่าเขาคิดว่าเป็นเช่นนั้น เขาจึงทำอย่างนี้ แต่คน
ทั้งหลายในโลกคิดว่าเขาเป็นประเทศ ก็คือความรู้สึก
ของความเป็นอาณาจักร เป็นเพียงความคิดของคน
สหรัฐฯ แต่อาจไม่ได้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปใช่ไหม

อ.ชัยวัฒน์ : คิดว่าแม้คนอเมริกันเองก็อาจไม่ได้
คิดไปถึงว่า ตนกำลังเปลี่ยนแปลง หมายความว่า
เปลี่ยนสถานะจากประเทศมาเป็นอาณาจักร (empire)
ไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าบุชขึ้นมาเป็นประธานาธิบดี
แต่เกิดจากตัวประเทศเองโดยธรรมชาติของตนและ
เหตุปัจจัยที่มาปรุงแต่งตนไว้ กำลังพาสหรัฐอเมริกา
ไปในเส้นทางนี้

นักวิชาการบางคนอธิบายว่า เหตุผลที่เป็น
อาณาจักรมิได้เกิดจากเจตนาของสหรัฐฯ เองด้วยซ้ำ
แต่เป็นข้อเรียกร้องของโลกให้ประเทศอย่างสหรัฐฯ
ต้องทำหน้าที่หลายอย่างซึ่งที่จริงเขาอาจไม่อยากจะ
ทำเลย ตัวอย่างเช่น องค์การระหว่างประเทศนับไม่
ถ้วนขอให้สหรัฐฯ เข้ามามีบทบาทในการช่วยแก้
ปัญหาในทางเศรษฐกิจ สังคม และอื่น ๆ UN ก็ขอให้
สหรัฐฯ เวลาที่มีปัญหาให้เข้ามามีบทบาทในการทาง
ทหาร ไม่ว่าจะในบอสเนีย หรือในไฮติ

สิ่งเหล่านี้ชี้ว่า แม้ตนเองไม่อยากจะ เป็น แต่คน
รอบข้างและเหตุปัจจัยต่าง ๆ มีส่วนสร้างมันขึ้น ผู้คน
ในประเทศนั้นก็อาจเชื่อไปได้ว่าตนมีภาระต่อโลก
อย่างไร

นารี : แต่...กรณีที่ไม่ได้ขอ

อ.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์

“ ขณะนี้สหรัฐฯ ไม่ใช่ประเทศเหมือนเช่น
ประเทศอื่น ๆ ไม่ใช่จักรวรรดินิยมที่มุ่งล่าผล-
ประโยชน์ของประเทศในลักษณะต่าง ๆ แต่เป็น
อาณาจักร (empire) การเป็นอาณาจักรไม่ใช่การ
เป็นจักรวรรดินิยม (imperialist) ประเทศอาจใช้
นโยบายจักรวรรดินิยมได้ คือจะไปรุกรานประเทศ
อื่น แย่งชิงซูริควัตถุดิบและแรงงานของประเทศ
เหล่านั้น มาไว้เป็นสมบัติในอำนาจของตัว อย่างนี้
เรียกว่าจักรวรรดินิยม (imperialism) ข้อต่างที่
สำคัญคือว่าประเทศจักรวรรดินิยมทำทุกอย่างใน
นามของผลประโยชน์ของประเทศ เวลาคิดถึงลัทธิ
จักรวรรดินิยม ยังสามารถใช้ “ประเทศ” เป็นหน่วย
ในการวิเคราะห์ได้ เวลาถามว่า อะไรเป็นผล-
ประโยชน์ของชาติเข้าใจได้ ผมคิดว่าจุดอ่อนของ
การวิเคราะห์ในขณะนี้คือยังคิดกันอยู่ว่าสหรัฐฯ
เป็นประเทศ ถ้าเช่นนั้นคงต้องถามว่าแล้ว
ประโยชน์ของสหรัฐฯ คืออะไร การทำสงคราม
อย่างนี้ก็มีการซื้อน้ำมันจากอิรักในราคาแพงที่เป็น
อยู่ อย่างไหนจะง่ายกว่ากัน หมายความว่าคง
ไม่ได้มีความต้องการแค่น้ำมัน ไม่ใช่เพียงเรื่อง
ผลประโยชน์ของชาติด้วยซ้ำ คงมีอย่างอื่นอีกด้วย
ผมคิดว่าแนวคิดเรื่อง “อาณาจักร” หรือ empire
ซึ่งมีนักวิชาการไม่น้อยกำลังทดลองใช้อธิบาย
กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าใจว่าเหตุใด
สหรัฐฯ จึงมีพฤติกรรมเช่นนี้ ”

นารี แซ่ตั้ง

“รัฐบาลอเมริกันปัจจุบัน แม้จะดำรงอยู่ในระบอบประชาธิปไตย แต่ก็มาจากคนกลุ่มเดียวเท่านั้นเอง การกระทำทั้งหมดนี้แม้ในแง่ของประเทศชาติแล้ว จะเสียประโยชน์ แต่เป็นไปได้ไหมคะว่ากลุ่มของตัวเองได้ประโยชน์มหาศาลคือสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นคุณต่อกลุ่มคนของตัวเอง เมื่อเกิดสถานการณ์แบบนี้ขึ้น ประเทศชาติต้องเข้ามาชดเชยค่าเสียหายทั้งหมด ในขณะที่กลุ่มบริษัทของตัวเองเติบโต แล้วแถมเกิดอาการต้องการสะสมอาวุธทั่วโลก กลุ่มของตัวเองก็ขายของได้มากมายและเป็นฐานอำนาจให้ตัวเองกลับมาที่จะเสวยสุขในอนาคต

”

อ.ชัยวัฒน์ : มาถึงวันนี้โลกเป็นอย่างนี้ไปแล้ว หากเราถอยไปคิดถึงเหตุปัจจัยที่ส่งผลให้สหรัฐฯ ถูกโจมตีเมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ค.ศ.๒๐๐๑ อาจเข้าใจได้ถึงเป้าของการก่อการร้ายเชิงสัญลักษณ์ซึ่งเกิดขึ้นที่ตึก World Trade หรือ ที่กระทรวงกลาโหมสหรัฐฯ ด้วยเหตุผลที่ว่าเป็นศูนย์กลางของเครือข่ายแห่งอาณาจักร ถ้าพูดอย่างสั้นก็คือ ลักษณะของอาณาจักร เวลาตนไปทำอะไรให้คนอื่น ไม่ได้คิดว่าทำเพื่อประโยชน์ของตนเอง อันตรายอยู่ตรงนี้ เพราะคิดว่าไปทำให้คนอื่นในนามของคุณค่าซึ่งเป็นสากล สิ่งที่ “ฉัน” ทำ “ถูกต้อง” เพราะกำลังทำสิ่งเหล่านี้ในนามของ “Liberty and Freedom” ในนามของเสรีภาพ ในนามของอิสรภาพ นี่คือการอธิบายของบุช เขาอธิบายว่า..อิสรภาพเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกรูปทุกนามแสวงหาอยากได้

ข้อความแบบนี้ไม่ใช่ข้อความทางการเมือง แต่เป็นข้อความเกี่ยวกับทางศาสนาด้วยซ้ำ สภาพการเป็นอาณาจักรในขณะนี้ทำให้สหรัฐฯ เห็นว่าบทบาทของตนคือ ทำให้โลกเป็นเหมือนตนในนามของความดีอันเป็นสากล พระคัมภีร์ไบเบิล กล่าวถึงการที่พระเป็นเจ้าทรงสร้างมนุษย์ตามฉายาของพระองค์ บัดนี้สหรัฐฯ กำลังทำการทางศาสนาด้วยการสร้างโลกและประชาชาติต่าง ๆ ในโลกตามฉายาของอาณาจักร เป็นการ “reinvent the nations of the world in its own image.”

เสขิยธรรม : การเปลี่ยนแปลงในลักษณะอย่างนี้ ทำให้กลไกเดิม ๆ ที่มีอยู่ในโลกไม่เพียงพอหรือเปล่าหมายถึงระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน หรือระบบสหประชาชาติจะไม่เพียงพอต่อการรองรับความเป็นอาณาจักรของสหรัฐฯ

อ.ชัยวัฒน์ : เพื่อตอบคำถามนี้ ผมอยากชี้ให้เห็นความแตกสลายในหลาย ๆ จุดที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน อันเป็นผลจากพฤติกรรมของอาณาจักร

ความแตกสลายที่ ๑ คือ ความแตกสลายของสหประชาชาติ โดยเฉพาะในคณะมนตรีความมั่นคงซึ่งเคยเป็นเนื้อเดียวกัน อย่างน้อยก็ในระดับของคณะมนตรีความมั่นคง ซึ่งเห็นประโยชน์ไปในทาง

เดียวกันเป็นส่วนใหญ่ จึงตกลงกันได้เรื่อยมา จนขณะนี้ก็ขัดแย้งแตกสลาย ความแตกสลายอย่างที่ ๒ คือ ความแตกสลายในนาโต้ (NATO) ซึ่งเป็นองค์การความมั่นคงของแอตแลนติกเหนือ เพราะมีฝรั่งเศสเยอรมันอยู่ด้วย นอกจากนั้นยังเห็นความแตกแยกในสหภาพยุโรป ได้เห็นข้อต่างระหว่างเดนมาร์กกับฝรั่งเศส นอกจากนั้นยังได้เห็นความแตกแยกในโลกมุสลิมระหว่างฝ่ายที่คัดค้านสงครามหัวชนฝา กับฝ่ายที่ต้องยอมเป็นพันธมิตรกับสหรัฐฯ ในสงครามครั้งนี้ ทั้งยังได้เห็นความแตกแยกภายในประเทศระหว่างรัฐบาลหลายรัฐบาลกับประชาชนของตน ถ้าเรามองแบบนี้สิ่งที่เราเห็นเป็นความแตกแยกก็วิ่งเข้าไปในบ้านคนด้วย การตัดสินใจของอาณานิคมจักรวรรดิกระทอนเข้าไปในการแตกแยกหลายอย่าง ทั้งหมดนี้อาจจะเป็นประโยชน์กับตัวอาณานิคมเองก็ได้ แต่ผมไม่ได้คิดว่าอาณานิคมจักรวรรดิจะทำให้ทั้งหมดนี้เกิดขึ้น แต่เมื่อตัดสินใจทำสงครามแล้วจะเกิดผลอย่างนี้ ในสภาพที่กำลังเกิดขึ้น

แต่เรื่องที่สำคัญกว่าและเป็นอันตรายอย่างยิ่งจากมุมมองสันติวิธีในส่วนของการเมืองระหว่างประเทศมี ๒ เรื่อง คือ

เรื่องแรก พฤติกรรมเช่นนี้ของอาณานิคมจักรวรรดิ การเรียงลำดับหรือจัดวางตำแหน่งแห่งที่ของความรุนแรงในการเมืองระหว่างประเทศเสียใหม่ เรื่องนี้สำคัญมาก เพราะในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ตำแหน่งของความรุนแรงอยู่สุดท้ายของลำดับเครื่องมือที่ใช้กับความสัมพันธ์ หมายถึงว่าในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ใช้การเจรจาการทูตใช้อะไรต่าง ๆ เมื่อถึงลำดับสุดท้ายจึงใช้กำลังความรุนแรงเข้าดำเนินการ สิ่งที่สหรัฐฯทำในครั้งนี้นับเป็นการ “repositioning the use of force” การเปลี่ยนที่ทางความรุนแรงเป็นเรื่องใหญ่มาก เพราะในวิธีการของสันติวิธีที่ได้ต่อสู้กันมา อย่างน้อยเราพยายามทำให้เห็นว่า ถึงแม้เป็นวิธีสุดท้ายก็ยังเป็นปัญหา บัดนี้ความรุนแรงเปลี่ยนที่ทางเป็นเครื่องมือทางการเมืองระหว่างประเทศที่ไม่ใช้เครื่องมือสุดท้ายเสียแล้ว ผลกระทบที่เกิดขึ้นมีอันตรายร้ายแรง เพราะโลกอาจ

ไม่พยายามทำการอื่นก่อนจะใช้กำลังอย่างเต็มที่เช่นที่เคยกระทำมา

เรื่องที่สอง คือการโจมตีอิรักครั้งนี้เป็นการโจมตีที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า “pre-emptive strike” เป็นการโจมตีเพื่อป้องกันไว้ก่อน การโจมตีอิรักเมื่อทศวรรษที่แล้ว เป็นการโจมตีอีกลักษณะหนึ่ง เพราะก็เป็นการโต้ตอบการรุกรานของอิรัก วิธีอธิบายผลของการโจมตีแบบ “pre-emptive” น่าจะคล้ายกับจะบอกว่า ในความเข้าใจของมนุษย์สามัญโดยเฉพาะสังคมอย่างไทย เชื่อกันว่า กรรมเป็นเครื่องส่อเจตนา ในทางกฎหมายก็เชื่อแบบนี้ โดยทั่วไปคนต้องมีกรรมเสียก่อนถึงจะถูกจัดการทางกฎหมายได้ ไม่ใช่มีเจตนาอย่างเดียว ตอนนั้นดูจะกลับกัน เจตนาเป็นเครื่องบอกว่าจะเป็นอย่างไร แล้วใครเล่าที่อยู่ในสถานะซึ่งตัดสินใจได้ว่าเพียงแค่อคิดก็ผิดแล้ว ในทางพระพุทธศาสนาผู้นั้นคงต้องเป็นสัมพัญญ อาจต้องมีทศพลญาณ ถึงจะตอบได้ว่าประเทศนี้มีเจตนาเช่นนี้แน่นอนและดังนั้นจะส่งผลให้เกิดกรรมเช่นนั้น เช่นนี้ เรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่โตมีนัยยะสำคัญมาก เพราะว่าถ้าปล่อยเช่นนี้ไป ก็คงต้องยอมรับว่า ขณะนี้มีประเทศ ๆ หนึ่งซึ่งบอกว่าตนทรงทิพยญาณเป็นส่วนหนึ่งของทศพลญาณ และดังนั้นจึงรู้ได้แน่นอนว่าประเทศนั้นประเทศนี้กำลังจะทำไมดี เพราะฉะนั้นฉันต้องเข้าไปจัดการเสียก่อน เป็นไปได้ว่า ณ วันนี้เรากำลังดำรงอยู่ในโลกแบบนี้ นี่คืออันตรายทั้งหมดที่จะเกิดขึ้น จำเป็นต้องเข้าใจความเปลี่ยนแปลงของโลกในระดับนี้ อาจช่วยให้เข้าใจการเมืองระหว่างประเทศได้รอบด้านลึกซึ้งยิ่งขึ้น

เสขิยธรรม : หากปรากฏการณ์เหล่านี้เป็นสัญญาณที่ส่งต่อประชาคมโลก เราจะต้องทำอย่างไรบ้าง และปรากฏการณ์ที่กำลังเตือนอะไรเราอยู่

อ.ชัยวัฒน์ : ผมคิดว่าที่ปฏิสัมพันธ์ซึ่งผลกระทบหลายเรื่อง โดยเฉพาะส่งผลกระทบต่อการตั้งคำถามทางการเมืองระหว่างประเทศ คือผมเองไม่มีคำตอบ แต่มีคำถาม เช่นคำถามว่า ตำแหน่งแห่งที่ของอริปไตยของสิ่งสมมุติที่เราเรียกว่า “ประเทศ” อยู่ที่ไหน คำถามคือว่าอริปไตยของประเทศอยู่ที่ไหน ทำให้

เกิดคำถามเรื่องความชอบธรรมของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศว่า ณ วันนี้อยู่ที่ไหน ทำอะไรได้หรือไม่ได้อย่างไร

ดูเหมือนว่าภัยจากความรุนแรงจะกลายเป็นสภาวะมากขึ้น ในการแก้ไขปัญหการเมืองระหว่างประเทศ อาการอย่างนี้มีผลกระทบในความหมายของผมคือพาโลกถอยหลัง ถ้าเราคิดว่าโลกทั้งผองค่อย ๆ เดินไปด้วยกัน ตกลงกันว่า เรื่องนั้นเราไม่เอานะ เรื่องนี้เราเอานิดหน่อย เช่น ตกลงกันว่าอาวุธนิวเคลียร์ ระหว่างประเทศที่วิ่งข้ามทวีปได้อันตรายเกินไป มหาประเทศในอดีตก็ตกลงกันเลิกทำ ICBM (Inter Continental Ballistic Missiles) ภัยต่อสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาของโลก ก็มีโครงการช่วยแก้ปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อม แม้สหรัฐฯ ไม่ยอมลงนาม แต่ประเทศ ๑๗๐ กว่าประเทศร่วมลงนาม หรือความสำเร็จยิ่งใหญ่ที่สุดของสหประชาชาติคือการตกลงกันได้ในเรื่องสิทธิมนุษยชน เพราะไม่ใช่เรื่องง่ายเลยที่ทำให้คนในโลก ประเทศในโลกมาตกลงเห็นพ้องต้องกันว่า มนุษย์เกิดมามีสิทธิมีฐานะที่เป็นมนุษย์เสมอกัน แล้วค่อยขยายไป เป็นเรื่องสิทธิคนกลุ่มน้อย สิทธิศาสนา เกิดความศักดิ์สิทธิ์ของสิทธิในแง่มุมต่าง ๆ แต่ในวันนี้กาลเวลาดูจะย้อนกลับไปหมด

ผมจึงอธิบายว่าสิ่งที่เกิดขึ้นขณะนี้ เป็น “*de-civilizing process*” เป็นกระบวนการย้อนอารยะของมนุษย์กลับไปสู่ยุคสมัยในอดีต อาณาจักรวันนี้ ถ้าจะเปรียบเทียบน่าจะเป็นอาณาจักรโรมัน

นารี : สมัยก่อนเมื่อเขาล่าอาณานิคม เขาก็แบกกางเขนไปด้วย ประกาศศาสนาไปด้วย

อ.ชัยวัฒน์ : ผมเห็นว่า “ศาสนา” ที่เขาแบกไปนั้นนำไปใช้เป็นข้ออ้าง เพียงเพื่อบอกว่าสิ่งที่เขากำหนด เป็นสิ่งที่ถูก แต่วันนี้เขาเชื่อว่าสิ่งที่ตนคิดและทำนั้น ถูกต้อง ไม่ต้องใช้ข้ออ้างอะไรแล้วเพราะ “อิสรภาพ” อย่างที่เขาเข้าใจเป็นพื้นฐานของมนุษย์

นารี : แต่ปัญหาคือการกระทำของเขาขัดแย้งกับสิ่งที่เขาประกาศ เขายังว่าจะมาปลดปล่อย เพื่อให้เกิดเสรีภาพ แต่เขาจะทำอะไรตั้งใจตน ไม่ฟังใครเลย ยังเป็นเผด็จการ เป็นอาการของการเห็นผิดอย่าง

แท้จริง เพราะการกระทำของเขากับสิ่งที่เขาพูดคนละเรื่อง ตรงกันข้าม

อ.ชัยวัฒน์ : คุณกำลังอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยเหตุผลของบุคคลที่เป็นปัจเจกชน

นารี : ถ้ามีทิพยญาณจริง สิ่งที่ถูกกับการกระทำคงจะสอดคล้องกันได้

อ.ชัยวัฒน์ : ถ้ามีทิพยญาณจริง ก็อาจอยู่ในวิสัยที่จะตอบได้ว่าคนนั้นคนนี้หรือรัฐบาลนั้นรัฐบาลนี้จะ เป็นภัยต่อโลก ดังนั้นต้องจัดการเสียก่อนที่จะก่อปัญหาให้กับโลก ในกรอบของการมีทิพยญาณการกระทำเช่นนี้ก็สมเหตุสมผล แต่ปัญหาตอนนี้คือ ไม่มีใครเชื่ออย่างนั้น ถ้าจะลองเทียบกับกรณีจักรวรรดิอังกฤษในอดีต ระบอบจักรวรรดินิยมดำรงอยู่บนฐานความคิดว่า ถ้าอังกฤษไปยึดครองอินเดียแล้วทำให้อังกฤษเสียหาย แต่อินเดียได้ประโยชน์ อังกฤษคงไม่ทำ ที่อังกฤษไปยึดครองอินเดียก็เพราะเป็นอินเดียเป็นทั้งแหล่งวัตถุดิบและตลาดใหญ่ให้อังกฤษ เป็นผลประโยชน์ของเขอังกฤษจึงได้ครอบครองอินเดีย วิธีการที่มหาตมะคานธีและพรรคกรองเกรสของอินเดียใช้ต่อสู้ด้วยสันติวิธีคือ ทำการให้อังกฤษเห็นว่าไม่คุ้มประโยชน์อีกต่อไปที่จะปกครองอินเดีย จักรวรรดินิยมอังกฤษจึงยอมถอย สันติวิธีที่คานธีใช้ทำให้ต้นทุนในการครอบครองอินเดียของอังกฤษสูงจนไม่คุ้มที่จะครอบครองอังกฤษอีกต่อไป ถ้าคิดเช่นนั้นคงต้องตั้งคำถามว่า ขณะนี้สงครามอิรักที่กำลังเกิดขึ้นนี้มีอะไรคุ้มค่าต่อสหรัฐฯ บ้าง ที่จริงสหรัฐฯ สูญเสียมหาศาล งบประมาณทหารและซื้อหาอาวุธก็เพิ่มขึ้น แม้จะทำให้อุตสาหกรรมอาวุธของตนเข้มแข็ง แต่ความเดือดร้อนในด้านอื่นก็มีมาก การศึกษาของสหรัฐฯ ก็ตกต่ำ คนอเมริกันที่อ่านออกเขียนได้ระดับ ป.๔ เท่านั้นมีถึง ๔๔ ล้านคน อีก ๒๐๐ ล้านคน แม้จะอ่านหนังสือพิมพ์กันบ้าง แต่ก็สนใจอ่านแต่การ์ตูน หรือข่าวกีฬา บันเทิงมากกว่า ความชื่นชมนิยมชมชอบที่ประชาคมโลกเคยมีต่อสหรัฐฯ โดยเฉพาะในโลกมุสลิมก็ลดลงอย่างน่าตระหนก สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็น “ราคา” ที่สหรัฐฯ ต้องจ่ายไปในสงครามครั้งนี้

นารี : มีคำอธิบายอย่างเดียวหรือที่จะช่วยให้เข้าใจอาการเหล่านี้ อาจมีอีกอย่างหนึ่งนะคะ เช่น เนื่องจากว่ารัฐบาลอเมริกันปัจจุบัน แม้จะดำรงอยู่ในระบอบประชาธิปไตย แต่ก็มาจากคนกลุ่มเดียวเท่านั้นเอง การกระทำทั้งหมดนี้แม้ในแง่ของประเทศไทยแล้ว จะเสียประโยชน์ แต่เป็นไปได้ไหมคะว่ากลุ่มของตัวเองได้ประโยชน์มหาศาล คือสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นคุณต่อกลุ่มคนของตัวเอง เมื่อเกิดสถานการณ์แบบนี้ขึ้น ประเทศชาติต้องเข้ามาชดใช้ค่าเสียหายทั้งหมด ในขณะที่กลุ่มบริษัทของตัวเองเติบโต แล้วแถมเกิดอาการต้องการสะสมอาวุธทั่วโลก กลุ่มของตัวเองก็ขายของได้มากมาย และเป็นฐานอำนาจให้ตัวเองกลับมาที่จะเสวยสุขในอนาคต อย่างนี้อธิบายไม่ได้หรือคะ

อ.ชัยวัฒน์ : ได้ แต่อาจไม่เพียงพอที่จะอธิบายได้ว่า สิ่งที่สหรัฐฯ เสียไปในขณะนี้มันมากเกินไป เพราะ “ต้นทุน” มิได้มีเพียงแต่เงินเท่านั้น สหรัฐฯ ลงทุนไปมหาศาลเพื่อสร้าง **ความรู้สึกดี ๆ ต่อตน (goodwill)** ในโลกนี้ ทำให้ผู้คนในโลกรู้สึกดีกับคนอเมริกัน กับสินค้าต่าง ๆ ของอเมริกัน ทั้งที่เป็นวัตถุและสินค้าทางวัฒนธรรมนานาชนิด เจ้าของสินค้าเหล่านี้ก็เป็นกลุ่มทุนเช่นกัน และเขาก็ต้องเดือดร้อนเพราะสงครามครั้งนี้ไปด้วย

นารี : แต่คนเป็นประธานาธิบดีก็ไม่ได้เป็นกษัตริย์ชั่วชีวิต เดียวอีกหน่อยท่านก็ต้องลงจากตำแหน่ง คนอื่นก็เข้ามารับผิดชอบแทน

อ.ชัยวัฒน์ : ถ้าพูดอย่างนี้ก็เท่ากับกำลังคิดว่าเรื่องนี้เป็นปัญหาของคุณบุคคลเดียว ถ้าข้อวิเคราะห์ข้างต้นถูกต้อง ผมคิดว่าปัญหาไม่ได้อยู่ที่คุณบุคคลเดียว แต่เป็นปัญหาของประเทศทั้งประเทศซึ่งกำลังเปลี่ยนแปลงไปที่จุดหนึ่ง ถ้าคิดเช่นนั้นจะเข้าใจได้บ้างว่าเหตุใดสหรัฐฯ จึงมีนโยบายซึ่งดูแตกต่างจากประเทศอื่น ๆ มากมาย เช่น กรณี Kyoto Protocol ว่าด้วยปัญหาสิ่งแวดล้อม มีประเทศต่าง ๆ กว่า ๑๗๐ ประเทศลงนามรับรอง แต่รัฐบาลอเมริกันก็ไม่ยอมรับ หรือกรณีกับระเบิด สหรัฐฯ ก็ไม่ลงนาม เรื่องเหล่านี้เกิดขึ้นก่อนสมัยของบุช ขณะที่คนทั่วโลกเห็น

ไปทางหนึ่งแต่รัฐบาลอเมริกันเห็นไปอีกทางหนึ่ง

เสขียธรรม : ที่อาจารย์พูดหมายความว่า ไม่ว่าใครก็ตามที่ขึ้นมาเป็นประธานาธิบดีสหรัฐฯ ไม่ว่าจะ เป็นพรรคเดโมแครต หรือรีพับลิกัน ถึงจุดหนึ่งก็ต้องมีปรากฏการณ์ขึ้น

อ.ชัยวัฒน์ : ถ้าถามว่าตัวประธานาธิบดีไม่มีผลต่อทิศทางการเมืองเลย ผมก็ไม่เชื่อเช่นกัน คือตัวบุคคลที่กำหนดนโยบาย ย่อมกระทำการบางอย่างที่มีผลต่อสังคมตนและสังคมโลก แต่อาจไม่ส่งผลเปลี่ยนแปลงที่โครงสร้างระดับใหญ่ คุณนึกออกไหม ขอยกตัวอย่างเช่นนี้ สมมุติคุณขับรถชนิดหนึ่งเมื่อคุณกระโดดเข้ามาในตำแหน่งคนขับรถนั้นถามว่าคุณใช้อะไรได้ ทำอะไรได้บ้าง แน่แน่นอนคุณอาจเลือกใช้ความเร็วได้มากหรือน้อย คุณอาจตัดสินใจเลี้ยวซ้ายเลี้ยวขวาได้ แต่ว่ารถคันนี้จะอย่างไรต้องใช้น้ำมัน น้ำมันก็เป็นพลังงานที่เป็น fossil-based ตัวการขับรถยนต์ก็มีกฎเช่นกัน แม้คุณอาจจะเมิดกฎได้บ้าง เช่นทางรถเดินทางเดียว แต่คุณจะไม่ขับสวนทางไป แทนที่จะทำอย่างนี้แต่คุณทำอีกอย่างหนึ่ง แม้จะทำได้ แต่ว่าคุณก็ยังอยู่ในรถคันเดิม

เสขียธรรม : มิติทางศาสนาหรือวัฒนธรรม มีความเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนผ่านสู่ความเป็นจักรวรรดิหรือความเป็นอาณาจักรที่อาจารย์กล่าวถึงด้วยหรือเปล่า นอกเหนือจากมุมมองทางรัฐศาสตร์ที่ว่ามาสักครู่

อ.ชัยวัฒน์ : ปัญหาอย่างศาสนาหรือวัฒนธรรม ในความคิดผม จะตั้งคำถามว่าวัฒนธรรมเขาทำงานอย่างไร ผมตอบว่าศาสนาและวัฒนธรรมทำหน้าที่ให้ความชอบธรรมหรือไม่ให้ความชอบธรรม บางอย่าง คำถามคือศาสนาหรือวัฒนธรรมที่เราดำรงอยู่ในขณะนี้ ให้ความชอบธรรมกับรูปแบบอาณาจักรเหล่านี้ไหม ผมอาจจะผิดในการเข้าใจอาณาจักร แต่ผมแน่ใจว่าไม่น่าจะผิดในเรื่องของการวิเคราะห์ผลที่ตามมา ในแง่ของการทำลายความชอบธรรมของสหประชาชาติ ในแง่ของการเรียงลำดับตำแหน่งการใช้ความรุนแรงในการเมืองระหว่างประเทศ ในแง่ของปัญหาการมีทิพยญาณกับการตัดสินใจใช้ความรุนแรงทางการเมือง อย่างที่ว่าเอาเจตนาเป็นเรื่องล่อกรรมซึ่งผู้กระทำก่อนต้องรู้เจตนาของอีกฝ่ายหนึ่ง

คำถามก็คือว่าศาสนาจะเผชิญกับปรากฏการณ์อย่างไร อันนี้คือโจทย์ที่ศาสนิกนิกายจะลองใคร่ครวญอย่างจริงจัง

เสขิยธรรม : มีบางคนพยายามอธิบายว่าปรากฏการณ์ของสหรัฐอเมริกาในครั้งนี้ เป็นเพราะว่ามีความเปลี่ยนแปลงบางอย่างในโลกมุสลิมด้วย เช่น ท่าทีของฝ่ายเคร่งศาสนาที่ลดทอนคำสอนให้ออกมาเป็นปฏิบัติการบางอย่างในเชิงของการใช้อำนาจ หรือในเชิงของกฎเกณฑ์ ซึ่งเป็นเพียงบางด้านของศาสนาเท่านั้น เป็นการลดทอนสุนทรียภาพ ลดทอนความงดงาม ลดทอนอะไรต่าง ๆ ที่เป็นคุณค่าทางศาสนาด้วย เพราะฉะนั้น เมื่อมีความเปลี่ยนแปลงในโลกมุสลิม ในด้านของอิสลาม ก็ทำให้เกิดปรากฏการณ์จากอีกฟากหนึ่ง ซึ่งมีความแตกต่างทางวัฒนธรรมและศาสนา

อ.ชัยวัฒน์ : มีคนเคยอธิบายแบบนั้นนะครับ หลวงพี่ว่าสิ่งที่ผู้คนในโลกเห็นอยู่เป็นปฏิกริยาต่อโลกมุสลิม แต่คราวนี้ผมอยากชวนให้คิดถึงคำถามนี้อีกวิธีหนึ่ง เป็นไปได้หรือไม่ว่าวิธีการจะเข้าใจการเมืองระหว่างประเทศที่ดีที่สุดวิธีหนึ่งคือการวิเคราะห์ผ่านพุทธวิธี เพราะว่าวิธีคิดแบบปกติ เป็นวิธีคิดที่แบบตัดตอน

เช่นถ้าเราจับเหตุการณ์ ๙/๑๑ เป็นตัวอย่าง แล้วอธิบายว่าสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นทั้งหมด เป็นการกระทำของสหรัฐฯที่เป็นปฏิกริยาต่อ ๙/๑๑ ถามว่าคิดเช่นนั้นได้ไหม ก็ได้ และผมเองก็คิดว่าเหตุการณ์ ๙/๑๑ มีความสำคัญ คิดเช่นนั้นเป็นชุดคำอธิบายว่าในที่สุดเหตุการณ์ ๙/๑๑ ไปเปลี่ยนวิถีคิดจิตใจของสังคมอเมริกัน (psyche) ไปแล้ว ทำให้สังคมอเมริกันเปลี่ยนไปเป็นอีกลักษณะหนึ่ง ถามว่าอธิบายได้ถึงขนาดนั้นไหม ผมเองคิดว่าพุทธวิธีแยกย่อยกว่า สลับซับซ้อนกว่า และน่าจะอธิบายการเมืองระหว่างประเทศได้จริงจังกว่

เพราะถ้าคิดแบบตัดตอนก็คือ เกิดเครื่องบิน ๔ ลำถูกผู้ก่อการร้ายพาบินเข้าชนตึก World Trade Center ๒ ลำ พุ่งเข้าใส่กระทรวงกลาโหมสหรัฐฯ ที่เพนทากอนหนึ่งลำ ขณะที่อีกลำหนึ่งตกที่เพนซิลวาเนีย เครื่องบิน ๔ ลำและคน ๑๙ คนที่เป็นผู้ก่อการร้ายนี้เป็นเหตุ ทำให้คนตายสามพันกว่าคน สิ่งเหล่านี้เป็นเหตุให้สหรัฐอเมริกาเปลี่ยนหมด ตั้งกระทรวงความมั่นคงภายในขึ้นมาใหม่ ไปถล่มอาฟกานิสถาน ลดความสนใจเรื่องสิทธิมนุษยชน ตอนนี้อย่างคิดบัญชีกับประเทศต่าง ๆ ซึ่งเป็นภัยคุกคาม คำอธิบายเช่นนี้แม้มีเหตุผล แต่ก็เป็นเหตุและผลที่เป็นระบบตัดตอน ผมเชื่อว่าพระพุทธศาสนาไม่ได้อธิบายแบบนี้ พุทธวิธีที่ผมเข้าใจก็คือชี้ว่า แม้สิ่งซึ่งเราเห็นก็ถูกปรุงแต่งด้วยเหตุปัจจัยอื่น ดังนั้นก็หมายความว่า เหตุการณ์ ๙/๑๑ เป็นผลของเหตุปัจจัยอื่น ๆ ก็ไล่ไปว่าเป็นผลของอะไรในแง่นี้

มีคำอธิบายจากนักวิชาการหลายท่านว่า สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นผลของนโยบายของสหรัฐอเมริกาเองที่ทำให้ตัวเองกลายเป็นเป้า ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโลกมุสลิมเอง ซึ่งในที่สุดกล่าวได้ว่า เป็นการประชุมกันของเหตุปัจจัยต่าง ๆ คำตอบทำนองนี้ไม่ได้ตัดสิ่งที่หลวงพี่พูดออกไป ขณะเดียวกันก็เป็นการตั้งคำถามโดยเชื่อมโยงกับนโยบายต่างประเทศและการปฏิบัติของอภิมหาประเทศที่กำลังเปลี่ยนเป็นอาณาจักร ซึ่งส่งผลสะท้อนต่อตนเอง

ผมคิดว่าความคิดในลีลานี้เป็นพุทธวิธีในการ

อธิบายนโยบายต่างประเทศ ซึ่งน่าจะซับซ้อนกว่าวิธีการธรรมดาและเห็นภาพได้ง่ายกว่า

เสขิยธรรม : กลับมาพูดถึงความรุนแรง ถ้าแนวโน้มความรุนแรงปรากฏออกมาอย่างนี้ มีการจัดลำดับความรุนแรงใหม่อย่างนี้ ในมุมมองของคนที่เคยเคลื่อนไหวด้านสันติวิธีเราจะตั้งรับกับเรื่องเหล่านี้ได้อย่างไร หรือจะเผชิญกับเรื่องเหล่านี้ได้อย่างไร

อ.ชัยวัฒน์ : ผมคิดว่าคำถามว่า “มีอะไรบ้างที่เราจะทำได้” เป็นคำถามของยุคสมัย เพราะสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในขณะนี้มันอันตรายร้ายแรงสองประการคือ

ประการแรก นอกจากประเด็นเรื่องความรุนแรงแล้ว สงครามที่เกิดขึ้นกำลังชักพาให้มนุษย์เข้าสู่โลกแห่งความเกลียดชัง คนที่ถูกรังแกก็เกลียดชังคนที่มารังแกเขา คนที่รังแกก็หาเหตุมาเกลียดคนที่ถูกรังแกมากขึ้นเรื่อย ๆ โลกแบบนี้เป็นโลกซึ่งในที่สุดความปลอดภัยในชีวิตมนุษย์จะหายไป

เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ปีนี้ (๒๕๔๖) รัฐมนตรีต่างประเทศเยอรมันตั้งคำถามว่า สงครามที่สหรัฐอเมริกาจะไปถล่มอิรักนี้ ในที่สุดจะส่งผลอย่างไรต่อการก่อการร้ายสากล จะทำให้การก่อการร้ายในโลกเข้มแข็งขึ้นหรืออ่อนแอลง

สองสามวันมานี้ ประธานาธิบดีฮอสนี มูบารัค แห่งอียิปต์ให้ความเห็นต่อสื่อมวลชนว่า เมื่อก่อนนี้โลกมี อุสมา บิน ลาดิน เพียงคนเดียว แต่หลังสงครามต่ออิรักจะมีเป็นร้อย

ผมเข้าใจว่านักการทหาร นักวิชาการด้านความมั่นคง หรือผู้ที่สนใจปัญหาแบบนี้ล้วนเห็นตรงกันว่า ผลประการหนึ่งของสงครามครั้งนี้คือ การก่อการร้ายสากลน่าจะเข้มแข็งแพร่หลายมากขึ้น จะอยู่ในรูปไหนก็ไม่ทราบ ดังนั้นสงครามจะยุติเมื่อใดก็ตอบไม่ได้ ถ้าถามว่าแบกแดดจะตกในมือของสหรัฐฯ เมื่อใดอาจจะพอตอบได้ แต่สงครามจะสิ้นสุดเมื่อใดนั้นไม่มีใครรู้

อีกอย่างหนึ่งเรากำลังพูดถึงมนุษย์ซึ่งมีกรอบความคิดเกี่ยวกับ “เวลา” ที่ต่างกัน สำหรับชาวอียิปต์ที่มีอารยธรรมเก่าแก่โบราณมานับพันปี เวลาสิบปีอาจถือว่าสั้นนิดเดียว แต่สำหรับบางบริษัทในสังคม

อเมริกันที่เขาทำงานกัน สองวันก็ถือว่าช้าแล้ว บางบริษัทที่เป็น consultant เขารับงานตอนเช้าต้องเสร็จตอนเย็น ความคิดเรื่อง “เวลา” เช่นนี้ตลอดจนความเกลียดชังซึ่งอาจข้ามภพข้ามชาติได้ในลักษณะนี้ ผมว่าเป็นปัญหาทางศาสนาที่ต้องมาใคร่ครวญดูว่าแล้ว ศาสนิกที่สนใจสันติวิธีจะได้อย่างไร

ประการที่สอง ที่คิดว่าเป็นปัญหาใหญ่คือ ความรู้สึกหมดสิ้นความหวังของคนจำนวนมาก ถ้าที่ผมวิเคราะห์มาข้างต้นถูกต้อง ภาพที่ปรากฏออกจะน่ากลัวมากเพราะตัวเราเล็กตัวนิดเดียว จะทำอะไรได้กับอาณาจักรในระดับโลกที่ยิ่งใหญ่ถึงเพียงนี้ จะทำอย่างไร มีทางเลือกอะไร

สันติวิธีซึ่งแต่เดิมเป็นหนทางของผู้คนในการต่อสู้กับผู้เผด็จการ หรือ ระบอบจักรวรรดินิยมในอดีต มาบัดนี้สามัญชนจะยังมีที่ยืนในยุคอาณาจักรผงาดผยองเช่นนี้หรือไม่ ในยุคสมัยที่สันติวิธีเป็นหนทางต่อสู้กับผู้เผด็จการ ก็พอเข้าใจว่าจะสู้อย่างไร กำหนดจิตใจอย่างไร จะใช้เครื่องมือชนิดไหน จะสร้างเงื่อนไขอย่างไรสร้างพันธมิตรอย่างไร มาบัดนี้สภาพของโลกเปลี่ยนแปลงไปมาก ความสอดคล้องของสันติวิธีในยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปเช่นนี้จะมีสภาพเช่นไร

นี่เป็นปัญหาท้าทายเลยทีเดียว แต่เรื่องนี้ไม่เพียงเป็นปัญหาสันติวิธีเท่านั้น คำถามของผู้คนในโลกว่า แล้วมีสิ่งอะไรที่ตนพอจะทำได้มีความสำคัญ เพราะหากไม่เริ่มถามคำถามเหล่านี้ ที่สุดก็จะงอมืององเท้า ถ้ายิ่งทำเช่นนั้นก็เท่ากับยิ่งยอมรับพลังอำนาจอาณาจักร

นารี : ดูเหมือนจะเห็นช่องทางบางอย่าง คือสิ่งที่เรากลัวหลังสงครามจริง ๆ คือ ความไม่ไว้วางใจ ความเกลียดชังระหว่างผู้คน แต่ว่าเวลานี้เป็นจังหวะที่ผู้คนจำนวนมากหรือมากกว่า..ในโลกนี้ ล้วนไม่เห็นด้วยกับสงครามบุกอิรักและคงคิดว่า สิ่งที่ดีควรจะทำในตอนี้คือ สร้างความสมานฉันท์ระหว่างคนเหล่านี้เอาไว้ แล้วปกป้องตัวเองจากความเกลียดชังให้ได้ เพราะอย่างในการรณรงค์ต่อต้านสงคราม เราเรียกร้องที่จะให้คนไม่ใช้ความรุนแรง พอเกิดสงครามขึ้น หลายนกลุ่มก็เกิดความโกรธและความเกลียดชังสหรัฐฯ

อเมริกา ในแง่ที่คิดว่าฝ่ายสันติวิธี ฝ่ายที่ต้องการสันติภาพอย่างน้อยต้องรักษาความสมดุลของตัวเองเอาไว้ให้ได้ ไม่ข้ามเข้าไปถูกความเกลียดชังของใครครอบงำ แล้วทำอย่างไรถึงจะทำความรู้จักกันให้มากขึ้น

ก่อนหน้านี้เราอาจจะไม่รู้กันเลยด้วยซ้ำไปว่าใครบ้างที่คิดแบบนี้ กลุ่มใดที่ต้องการสันติภาพ แต่พอโลกตกอยู่ใต้ภัยสงคราม คนเหล่านี้ก็ลุกขึ้นมา คนพวกนี้ควรที่จะได้รู้จักกันได้เป็นเพื่อนกัน สร้างมิตรภาพในหมู่ผู้คนที่เป็นส่วนใหญ่ของโลกนี้ แนวทางนี้เป็นช่องทางหนึ่งที่เหมาะสมจะเร่งทำโดยด่วนเอาไว้ เพื่อเป็นฐานพลังแห่งมิตรภาพที่จะต้องมาช่วยแก้ปัญหาในอนาคต

เสขิยธรรม : ขณะที่มีการปรากฏการณ์อย่างนี้ ฝ่ายสันติวิธีเองก็ยังคงดูเหมือนกับว่ายังต้องการปรับตัวหรือยังมีอะไรบางอย่างที่ไม่มีความลงตัวมากนัก จะพออนุমানแบบสั้น ๆ ง่าย ๆ ได้หรือไม่ว่า สันติวิธีเป็นอุดมคติซึ่งนับวันที่จะห่างจากโลกของความเป็นจริงออกไปเรื่อย ๆ

อ.ชัยวัฒน์ : ไม่ได้เลย เพราะ ณ วันนี้สันติวิธีมีภาระหน้าที่เพิ่ม ทั้งหมดที่ผมพูดเพียงแต่อธิบายว่าบริบทในระดับโลกเปลี่ยนแปลงอย่างไร ถ้าสันติวิธีจะทำงานได้ผลก็ต้องเริ่มจากการใช้พุทธปัญญา ปัญญาที่ว่านี่คือการอธิบายได้ว่าโลกแปรเปลี่ยนอย่างไร ควรต้องเข้าใจว่าสิ่งที่แปรเปลี่ยนเป็นอย่างไร จะยึดเอาว่าเคยเป็นอย่างนี้เคยทำเช่นนี้มา ก็จะต้องเป็นอย่างนี้ต่อไปคงไม่ถูกเท่าใดนัก

ถ้าเชื่อว่าสรรพสิ่งแปรเปลี่ยนเป็นธรรมชาติ ก็ต้องหาเครื่องมือที่จะอธิบายปรากฏการณ์ของการแปรเปลี่ยนนี้ให้ได้

ข้อเสนอลำดับต้นเป็นเพียงเครื่องมือหนึ่งในการอธิบายความแปรเปลี่ยน การเข้าใจเหตุแห่งความแปรเปลี่ยนนี้สำคัญก็เพราะ กิจกรรมสันติวิธีดำรงอยู่บริบทเหล่านี้ ถ้าเข้าใจบริบทผิด กิจกรรมนี้อาจจะมีน้ำหนักน้อยมากไม่เหมือนกัน ถ้าเข้าใจบริบทนี้ถูก อาจช่วยให้สันติวิธีมีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิมก็ได้ เราอาจไม่เสียเวลาไปทำสิ่งซึ่งเสียเวลา แต่เลือก

ทำซึ่งเหมาะสม

ที่สำคัญยิ่งคือ ณ วันนี้สันติวิธียังไม่ใช่อุดมคติผมเห็นด้วยกับคุณนารีอย่างยิ่งที่บอกว่าปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ณ วันนี้ เป็นปรากฏการณ์ที่ฝ่ายสันติวิธีมีข้อได้เปรียบสองประการสำคัญ คือ *ประการแรก* มหาชนในโลกเห็นเหมือนกันว่าสงครามนี้ไร้ความชอบธรรม ในแง่นี้การต่อต้านสงครามจึงไม่ได้อยู่บนฐานของผลประโยชน์ ไม่ใช่เข้าข้างพวกใด แต่อยู่บนฐานของความเข้าใจว่า สงครามนี้ไม่ถูก ไร้ความชอบธรรม เรื่องนี้สำคัญมากสำหรับผม เพราะการต่อต้านสงครามด้วยประโยชน์ของตนหรือของพวกพ้องเป็นเรื่องหนึ่ง แต่การต่อต้านสงครามเพราะเชื่อมั่นว่าสงครามนี้เป็นสิ่งผิดในตัวของมันเองเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง *ประการที่สอง* คนจำนวนมากออกมาคัดค้านสงครามนี้ตั้งแต่สงครามยังไม่เริ่ม และไม่หยุดเมื่อสงครามเริ่มแล้ว

ผมว่าปัจจัยทั้ง ๒ ข้อนี้ คือความไม่เห็นด้วยกับสงครามโดยการเห็นพ้องต้องด้วยของคนในโลกกับการที่คนในโลกออกมามีปฏิบัติการบางอย่างเพื่อแสดงให้เห็นว่าเขาไม่เห็นด้วย ทั้งสองอย่างเป็นอาการของสันติวิธีที่มีคุณภาพอย่างยิ่ง และคนไม่น้อยก็เข้าใจดีว่า การต่อสู้ด้วยสันติวิธีนั้นอาจจะไม่ได้ผลเสมอไป ก็มีเรื่องได้ผลบ้าง ไม่ได้ผลบ้าง แต่ก็ขึ้นกับความเข้าใจว่าการได้ผลนั้นคืออย่างไร ถ้าได้ผลในความหมายที่ว่าผู้คนมีความรู้สึกว่ามีอะไรบางอย่างที่ทำได้นะ ผมคิดว่าได้ผลพอสมควร เราไม่ได้นั่งเฉย ๆ เราไม่ได้ยอมให้อาณาจักรครอบงำชีวิตเราจนกระทั่งทำอะไรไม่ได้ ผมคิดว่ามันก็เป็นอีกส่วนหนึ่งซึ่งทำได้

ขณะนี้คิดว่ามีปรากฏการณ์ที่น่าสนใจอย่างหนึ่งกำลังเกิดขึ้นคือ การคว่ำบาตรสินค้าอเมริกัน แต่ถ้าการคว่ำบาตรนี้จะได้ผลก็ต้องเกิดขึ้นในวงกว้างคือไม่ใช่คนกลุ่มหนึ่งทำ แต่อาจต้องทำทั้งประเทศทำให้ไกลออกไปในอุซเบกิสถาน หรืออินโดนีเซีย ถ้าทำพร้อมกันได้จะเป็นผล มีน้ำหนัก จะทำเช่นนี้คงต้องคิดให้ละเอียดรอบคอบ

เสขิยธรรม : หลวงที่ไพศาล เคยบอกว่าการ

คว่ำบาตร (boycott) เป็นเรื่องนามธรรมแทบจะไม่มีปฏิบัติการอะไรเลย

อ.ชัยวัฒน์ : ผมคิดว่าการประกาศคว่ำบาตรอย่างเดียวยังไม่พอ

นารี : แต่เราก็ทำให้มีปฏิบัติการขึ้นมาได้

อ.ชัยวัฒน์ : ถ้าสนใจเรื่องนี้ คงต้องทำการคว่ำบาตรในระดับรูปธรรมพอสมควร ควรคิดเกณฑ์คว่ำบาตรสินค้าบางเรื่อง เช่น ถ้ามีการคว่ำบาตรไม่บริโภคสินค้าชนิดนี้แล้ว จะลดน้ำหนักได้นับเป็นวิธีการที่ดีเยี่ยม แนวคิดนี้เป็นแนวคิดที่มีประโยชน์เป็นรูปธรรม เพราะว่ามีผลอย่างยิ่งกับการคิดถึงเรื่องสุขภาพ หรือกระทั่งคิดถึงปัญหาการบริโภคนิยม คือสินค้าที่ฝ่ายมุสลิมนำมาเรียงหลายชนิดแล้วชักชวนให้คว่ำบาตรนั้น บางคนอาจรู้สึกว่าการคว่ำบาตรบางรายการเป็นสิ่งจำเป็น แต่ถ้าชักชวนให้คนในประเทศหรือในเอเชียคว่ำบาตรสินค้าซึ่งไม่จำเป็น คือสินค้าที่ส่งเสริมบริโภคนิยม ผมว่าก็จะมีผลหลายอย่าง

นอกจากนั้น การคว่ำบาตรนี้ควรทำให้เห็นโดยมีกรอบเวลาชัดเจน เพื่อประโยชน์ในการวัดผล ถ้าจะดูตัวอย่างปัญหารุนแรงจากโรคภัยอย่าง “หวัดมรณะ” ซึ่งส่งผลอย่างร้ายแรงต่อการท่องเที่ยว จะเห็นว่าผลกระทบเกิดขึ้นออกจะทันทีต่อธุรกิจโรงแรม ท่องเที่ยว หรือสายการบิน ถ้าใช้วิธีการ “คว่ำบาตรเชิงยุทธศาสตร์” แบบนี้ ผมคิดว่าอาจมีผลเหมือนกัน อย่างน้อยผลดีต่อตนเอง ก็คือรู้สึกที่เราได้ทำอะไรบางอย่าง ได้คิดถึงชีวิตของเราเองว่าของที่เราบริโภคเหล่านี้ อย่างน้ำอัดลม หรือ บุหรี่เป็นของจำเป็นสำหรับเราเพียงไร หรือที่จริงเป็นสิ่งของไม่จำเป็น และบางอย่างเป็นภัยต่อสุขภาพด้วยซ้ำ ไม่ต้องซื้อหามาใช้บริโภคจะดีต่อชีวิตมากกว่า ทำเช่นนี้จะช่วยให้สังคมบ้านเมืองของเราประหยัดด้วย

ในแง่สัญลักษณ์ก็เป็นการส่งสัญญาณบอกกับอาณาจักรว่า มีผู้คนไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่อาณาจักรได้กระทำลงไป สังคมอื่นก็ทำในสิ่งที่ตนทำได้ คือแสดงความไม่เห็นด้วยผ่านการเปิดพื้นที่ให้คนมีการกระทำด้วยสันติวิธี ทำให้คนรู้สึกว่ามีทางออกและโลกมิได้อับจนสิ้นหนทางอันเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สุดอย่าง

หนึ่งในการลดภัยอันตรายจากความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นตามมา

เสขิยธรรม : กลับมาในระดับประเทศไทย สังเกตเห็นว่าการรณรงค์เพื่อสันติภาพเหล่านี้ ได้รับการขานรับจากชนชั้นกลาง ถึงแม้ว่าจะไม่ได้ใหญ่โต แต่ก็มี การขานรับ แต่ในขณะที่เดียวกันเหตุการณ์ที่มีการใช้ความรุนแรงเหมือนกรณีของจะนะหรือสมัชชาคนจน กลับไม่ได้มีปฏิกิริยาจากสังคมในภาพกว้างมากนัก อาจารย์มองเปรียบเทียบเรื่องนี้อย่างไร

อ.ชัยวัฒน์ : ในความเข้าใจของผม เหตุการณ์ซึ่งเกิดขึ้นที่ จะนะ หรือในกรณีของสมัชชาคนจน ประเด็นเหล่านั้นในแง่ของคุณค่าทางศีลธรรมยังเทียบกันได้มาก ทั้งสองกรณีเกี่ยวพันกับทิศทางการพัฒนาของสังคมไทย อาจกล่าวได้ว่าในความคิดของผู้คัดค้านทอแก๊สที่ จะนะ หรือคัดค้านเขื่อนปากมูล เห็นว่าเส้นทางการพัฒนาของประเทศไปผิดทาง ควรต้องหันมาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนที่ผสมผสานกับธรรมชาติและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น แต่คนอีกจำนวนหนึ่งเห็นว่าเส้นทางการพัฒนาของประเทศเป็นทางที่ถูกแล้ว และจะก้าวต่อไปไม่ได้ถ้าไม่มีพลังงาน เพราะฉะนั้นเรื่องเหล่านี้คนก็ไม่เอาด้วย

แต่ในแง่ของสงครามครั้งนี้ ที่ผมเรียนว่าน่าสนใจมาก เพราะไม่ใช่แค่ประเด็นเรื่องประโยชน์ แต่เป็นประเด็นทางศีลธรรมว่า สงครามครั้งนี้ไม่ถูกต้อง สันติวิธีที่รณรงค์บนฐานความเชื่อเรื่องความถูกต้องความผิดมีความหมายสำคัญยิ่ง ในแง่สันติวิธีแล้ว หลายฝ่ายก็พยายามให้ความสำคัญกับความเชื่อในใจคน เป็นแนวทางที่ผมได้เรียนรู้จากคุณนารี และหลวงพี่ไพศาล ท่านเหล่านี้เป็นตัวแทนของแนวความคิดสันติวิธีที่เน้นความสำคัญของจิตใจภายใน ไม่ใช่ถือว่าสันติวิธีเป็นเพียงวิธีการหรือยุทธศาสตร์

เสขิยธรรม : หมายถึงว่าสันติวิธีมันควรจะลงไปถึงวิถีชีวิตและวิถีคิด

อ.ชัยวัฒน์ : ควรหรือไม่เป็นปัญหาเช่นกัน คุณนารีเห็นว่าควร แต่ในทัศนะของผมแม้จะสำคัญ แต่ก็ไม่จำเป็น ผมสนใจอยากเห็นว่าสันติวิธีมีหลายรูปแบบ มุ่งจะชี้ให้เห็นว่าตรงนี้ใช้สันติวิธี

ตรงนั้นก็ใช้สันติวิธี แต่หากเราถือว่าสันติวิธีต้องสมบูรณ์พร้อมเป็นวิถีชีวิตของผู้คน ผลประการหนึ่งก็คือ การตัดสินใจการกระทำเช่นนี้ไม่ใช่สันติวิธี เช่นนั้นก็ไม่ใช่สันติวิธี หรือส่วนนี้ใจยังไม่ลงตัว ก็อย่าเพิ่งใช้เลย ในแง่ของพื้นที่สันติวิธีก็จะจำกัดลงไปพอสมควร ถามว่ามีข้อดีไหม อาจมีข้อดีในแง่ความบริสุทธิ์ ซึ่งบางครั้งก็ไม่ค่อยแน่ใจนักว่าคืออะไรแน่ แต่ในทางกลับกันจะทำให้การกระทำหลายอย่างของหลายฝ่ายถูกมองว่าไม่ใช่สันติวิธี

ขณะนี้ปัญหาที่ต้องต่อสู้ด้วยอีกประการหนึ่งคือความเข้าใจในสังคมและโลกว่า อะไรคือสันติวิธี หรืออะไรไม่ใช่ เช่นในสังคมไทยซึ่งมีคนอีกจำนวนมากเห็นว่า การชุมนุมขวางถนนนั้นไม่ใช่สันติวิธี สันติวิธีมีวิธีเดียวคือต้องเจรจา ผมมองว่าสิ่งที่อยากทำคือการขยายพื้นที่ให้กับสันติวิธี แต่ขณะเดียวกันก็มีข้อขยายโดยไม่มีขอบเขต เพราะตัวสันตตินั้นเอง คือวิธีการที่ใช้อย่างน้อยก็ต้องไม่เอาชีวิตหรือทำให้ใครบาดเจ็บล้มตายก็เป็นขอบเขตจำกัดวิธีการนี้ไว้ในตัวแล้ว

เสขิยธรรม : ปราบปรามการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะลงเอยอย่างไร ทั้งสงครามที่เป็นอยู่ และแนวโน้มที่ใช้ความรุนแรง ถามทั้งในฐานะนักทฤษฎี และผู้เคลื่อนไหวด้านสันติวิธี ตลอดจนถึงในฐานะของศาสตราจารย์คิดว่าถึงจุดหนึ่งสิ่งเหล่านี้จะลงเอยอย่างไร

อ.ชัยวัฒน์ : ในเรื่องนี้ไม่ว่าจะคิดจากพุทธวิธีไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีสังคมศาสตร์อะไรก็แล้วแต่ ผมคิดว่าปัญหาสำคัญ คือกรรมได้ก่อไปแล้ว เมื่อก่อขึ้นก็จะมีผลตามมา ปัญหาของเราคือต้องจัดการกับผลที่จะตามมา หรือคำอธิบายของประธานาธิบดีอียิปต์ซึ่งมองว่า สงครามนี้จะเพิ่มปริมาณคนซึ่งจะเกลียดชังอเมริกัน คนซึ่งจะใช้ความรุนแรงนับร้อยนับพัน ซึ่งเป็นอันตรายที่รออยู่เบื้องหน้า

ในความเห็นของคานธี ความรุนแรงนั้นเมื่อทำขึ้นมาแล้ว คนเห็นผลระยะสั้นมักเห็นชัดว่าเกิดอะไรขึ้น ซึ่งบ้างก็ถือว่าเป็นผลสำเร็จ แต่ว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นในระยะยาวอันนี้จะซึบไปอีกนาน ความเกลียดชังที่อาจเกิดขึ้นเป็นเรื่องที่แก้ได้ยากมาก ต้องอาศัยความอดทนอย่างยิ่ง

เพราะฉะนั้นถามว่าผลจะเกิดขึ้นอย่างไร ถ้าตอบตรง ๆ ก็คือไม่รู้ แต่ในอีกแง่หนึ่งก็รู้ เพราะกรรมถูกก่อให้เกิดแล้ว ถ้าเราดูว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีปัญหาคือความชอบธรรม ความรุนแรงถูกโยกย้ายตำแหน่งแห่งที่ การไปเดาใจคนอื่นว่าเขาจะก่อความรุนแรงทั้งที่ยังไม่ได้กระทำหรือยังไม่มีหลักฐานเพียงพอ การสร้างความอัปยศให้กับอีกฝ่ายหนึ่งในขณะที่สร้างความศักดิ์สิทธิ์ให้กับฝ่ายตน สิ่งเหล่านี้เป็นมรดกตกทอดที่จะเป็นปัญหาให้เราเยอะ หมายความว่าสันติวิธีมีภาวะกึ่งอีกมากในโลกที่เราเองมีส่วนให้มันเกิด

เสขิยธรรม : ถ้าในเชิงของปฏิบัติการ ในระยะที่สงครามยังไม่จบเราควรจะมีอะไรบ้างเราควรเตรียมการอย่างไร หรือเมื่อจบสงครามครั้งนี้แล้วหลายฝ่ายที่มาร่วมกิจกรรมกันรณรงค์ มาร่วมคิดร่วมทำกัน ควรจะมีปฏิบัติการอย่างไรต่อไป

อ.ชัยวัฒน์ : ณ วันนี้สงครามเกิดขึ้นแล้ว คิดว่าเป้าของการทำงานของสันติวิธีนั้นน่าจะตั้งมองไกลกว่าเป้าของผู้ที่ทำงานด้านสงคราม คือจะต้องสร้างเงื่อนไขของความร่วมมือเหล่านี้จะต้องก้าวข้ามปราการนานาชนิตที่เกิดขึ้น อันนี้เป็นส่วนของงานทางด้านของการฟื้นฟู ซึ่งจำเป็นต้องทำ ควรต้องเสนอบทวิเคราะห์ซึ่งเป็นทางเลือกบ้าง ไม่ใช่การวิเคราะห์สถานการณ์ระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นโดยถูกครอบงำจากแนวคิดกระแสหลักอย่างเดียว

นอกจากนั้นคิดว่าสิ่งที่ทำหลายอย่างเป็นการกระทำซึ่งมีประโยชน์ ๒ ด้านต่อตัวเราเอง ในแง่ที่ทำให้เราพ้นจากสภาพซึ่งอับจน แต่อีกทางหนึ่งกำลังส่งสารที่สำคัญ เพราะว่าต่อสู้แบบสันติวิธีเป็นการต่อสู้ในเวทีของปัญหาความชอบธรรม

ลองคิดสภาพว่าถ้าไม่มีการทำอะไรเลย ก็เหมือนกับว่า สงครามครั้งนี้ดำเนินไปราวกับว่าผู้คนเห็นด้วย เพราะเสียงค่านับเบาจนวันหนึ่งก็เงียบลงจะมีคนมาอ้างว่าเงียบแสดงว่ายอมรับ บางคนอาจคิดว่า ใจเราไม่ได้ยอมรับนะ แต่ถ้าเราไม่ปฏิบัติไม่ทำอะไรเลย ก็ก็จะเสมือนว่ายอมรับให้สิ่งผิดกลายเป็นสิ่งถูก

ผมคิดว่าสันติวิธีมันอยู่ในชีวิตของการพยายามเปลี่ยนแปลงสังคม มนุษย์ก็ต้องทำเช่นนี้คือเปลี่ยนแปลงสังคมไปในเส้นทางที่พึงปรารถนา อาจารย์รู้สึกกันว่า สันติวิธีตอนนี้อากเพราะต้องหาทางเลือก แล้วหลาย ๆ คนก็มักจะถูกกล่าวหาว่านั่งสวดมนต์ไปเถอะไม่ได้ผลอะไรหรอก แต่ผมเพิ่งไปที่สงขลามาเมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๖ ที่ใกล้สนามกีฬาติณสูลานนท์ มีพี่น้องชาวมุสลิมมาร่วมฟังการอภิปราย ซึ่งจัดโดยคณะกรรมการศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นับหมื่นคน ฝนตกเปียกปอนกันทั้งคนพูดคนฟัง แต่ไม่มีใครลุกเลย หลังจากพูดเสร็จก็มีการละหมาด ทุกคนก็ไม่ถอยเลย

ถ้าถามจริง ๆ ว่าสงครามนี้เกิดกับเขาโดยตรงหรือเปล่า ในแง่ของอิสลามไม่ได้เกี่ยวกับเขาโดยตรงแต่นี้คือพลังทางศาสนา ซึ่งเชื่อมร้อยคนให้เห็นได้ว่าแม้ในจินตนาการของเขา พวกเขาก็เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนอันใหญ่กว่าตัวเขาเอง

ผมคิดว่าประเด็นนี้สำคัญ เพราะการต่อสู้ด้วยสันติวิธีเช่นนี้พวกคุณออกจากกรงขังของตัวตนเล็ก ๆ ไปสู่อะไรบางอย่างที่ใหญ่กว่า เราสามารถเชื่อมสิ่งเหล่านี้หรือทำอะไรเหล่านี้ได้ อย่างน้อยสังคมมุสลิมในประเทศไทยก็น่าสนใจในฐานะกลุ่มคนที่ไม่ยอมอับจน แต่หาทางต่อสู้ด้วยสันติ ในศาสนาอิสลามเชื่อกันว่า การสวดมนต์ขอพรจากพระเจ้าเป็นเจ้าไม่ได้อันต่อจำนวนคนอย่างเดียวยกเว้น ถ้ามีเพียงคนเดียวที่จิตใจของเขาบริสุทธิ์สะอาด พระเจ้าเป็นเจ้าอาจจะตอบสนองหากพระองค์มีประสงค์ ในสายตาคนอื่นการสวดมนต์ไม่มีความหมาย แต่ในสายตาของศาสนิกมีความหมายมากมายทั้งต่อตัวเราเองและรอบ ๆ ตัว แต่ต้องเข้าใจให้ละเอียด

เสขิยธรรม : ปรากฏการณ์สงคราม และการเคลื่อนไหวเพื่อสันติภาพคราวนี้ จะพบว่ามีการร่วมมือระหว่างศาสนาอยู่ด้วย อาจารย์มองว่าตรงนี้จะป็นโอกาสของพัฒนาความร่วมมือระหว่างศาสนาให้กว้างขวางลึกซึ้งขึ้นได้โดยตัวมันเองหรือเปล่า

อ.ชัยวัฒน์ : ผมว่าน่าสนใจมาก เงื่อนไขสำคัญคือว่าความเห็นร่วมกันของผู้คนในสังคมโลกว่า

สงครามครั้งนี้ผิดทำนองคลองธรรม คนรู้สึกไม่ไหวเป็นสงครามที่อธิบายแล้วก็ฟังไม่ขึ้น ผู้คนจึงออกมาค้านทั่วโลก แต่ที่สำคัญคือ ทำอย่างไรจะทำให้แรงค้านไม่ได้ออกมาในลักษณะที่เป็นการค้าคนหรือกลุ่ม แต่เป็นค้านการกระทำที่ผิด ถ้าเราไปค้านคนหรือค้านกลุ่มจะนำไปสู่ปัญหาอื่นอีก เพราะการเป็นปฏิปักษ์กับกลุ่มคนจะมีผลทางการเมืองตามมา ไม่ได้นำไปสู่ความมั่นคง ความสุขสงบของผู้คนบนโลก

เพราะฉะนั้นคิดอีกทางหนึ่งคือว่าสันติวิธีต้องหาวิธีให้คำตอบ และผมคิดว่าตอนนี้มีหน้าที่สำคัญคือเราต้องพยายามบอกกับคนอื่นจำนวนหนึ่งซึ่งโกรธเกรี้ยวขึ้นทุกวัน หรือรู้สึกไม่พอใจ อับจนไม่รู้จะทำอย่างไรว่า ยังมีทางออกนะ และเป็นทางออกซึ่งมีพลัง

หนังสือออกใหม่ของ ส.คิ่วริกีย์

สันติวิธี สังคมมุสลิม

กันดองสองตัวตน

สนพ.ศยาม จัดพิมพ์
กระดาษปอนด์ ๒๖๔ หน้า
ราคา ๑๖๐ บาท

ศิลปะแห่งการแปล

สนพ.ศยาม จัดพิมพ์
กระดาษปอนด์ ๑๙๒ หน้า
ราคา ๑๕๐ บาท

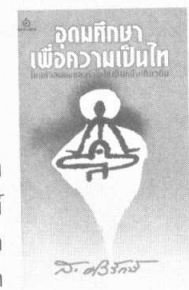

ปรีกัณัฐไทย

สนพ.ศยาม จัดพิมพ์
กระดาษปอนด์ ๒๓๙ หน้า
ราคา ๑๖๐ บาท

อุดมศึกษาเพื่อความเป็นไท

สนพ.ศยาม จัดพิมพ์
กระดาษปอนด์ ๖๖ หน้า
ราคา ๗๐ บาท

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ : เขียน รุ่งรวี เจริญศรีภิญโญรัช : แปล*

ดื้อสักรึอะไร ?

จักรวรรดิอเมริกาและอนาคตของสันติภาพ

สงครามโจมตีอิรักเปิดฉากขึ้นหลังจากผ่านพ้นเส้นตายที่ประธานาธิบดีแห่งจักรวรรดิอเมริกัน ได้กำหนดขึ้น นักรบชาย - หญิงกว่าสามแสนคนบุกเข้าโจมตีประเทศอิรักด้วยอาวุธยุทโธปกรณ์อันทันสมัยที่สุดในประวัติศาสตร์สงคราม โดยมุ่งหวังที่จะโค่นล้มผู้นำและระบอบการปกครองในอิรัก เพียงชั่วไม่กี่คืนที่ผ่านมา ซีปนาวอร์และระเบิดลูกแล้วลูกเล่าได้พุ่งเข้าไปเผาผลาญนครแบกแดดและทำลายขวัญของผู้นำอิรัก ซึ่งคอยที่ถูก "เด็ดหัว" ด้วยคมดาบของจักรวรรดิอเมริกัน ขณะที่กำลังเขียนบทความชิ้นนี้อยู่ กองกำลังภาคพื้นดินที่มีสหรัฐฯเป็นแกนนำก็กำลังดำเนินการรบบต่อไป ในบางจุดห่างจากนครเก่าแก่ของแบกแดดเพียงร้อยกว่ากิโลเมตร ถึงวันที่บทความนี้ถูกแปลเป็นไทย มีข่าวว่ากองกำลังของสหรัฐฯ เข้านครแบกแดดได้แล้ว ข้อมูลจากทั้งสองฝ่ายระบุว่าจำนวนผู้สูญเสียจากเหตุการณ์นั้นค่อนข้างต่ำ เพราะฝ่ายจักรวรรดิใช้เทคโนโลยีแห่งการประหัตประหารที่มีคุณภาพสูง แม่นยำในการเจาะจงเอาชีวิตผู้คน (the advanced technology of killings) อาศัยดาวเทียมจารกรรมกว่า ๓๐ ดวงในอวกาศเหนืออิรักหาข่าวสารกำหนดจุดโจมตี แต่หากสงครามยังคงดำเนินต่อไปเรื่อย ๆ ตัวเลขของผู้สูญเสียก็ย่อมต้องเพิ่มขึ้น ซัดดัม ฮุสเซน ถูกกล่าวหาว่าก่อ "อาชญากรรม" หลายประการรวมทั้ง การละเมิดระเบียบโลกเพราะเคยบุกรุกประเทศอื่น ครอบครองอาวุธร้ายแรงที่อาจก่อความหายนะแก่มวลมนุษยชาติ, ปกปิดความลับเรื่องอาวุธร้ายแรงดังกล่าวต่อสหประชาชาติ ตลอดจนปกปิดประเทศและ

ประชาชนอิรักด้วยความโหดร้ายทารุณ คำถามที่เกิดขึ้นในใจของหลายคนคงไม่ใช่เรื่องที่ว่าใครจะ "ชนะ" สงครามนี้ เพราะคำตอบจะแน่นอนอยู่แล้ว แต่คือคำถามว่า สงครามนี้จะดำเนินไปยาวนานเพียงไร การสู้รบในสงครามจะดำเนินไปเช่นใด เทคโนโลยีล่าสุดอันใดจะถูกนำมาใช้และจะก่อให้เกิดผลเสียหายมากน้อยเพียงไร ความกังวลอีกอย่างหนึ่งคือสงครามนี้จะส่งผลต่อ "เรา" และต่อ "เศรษฐกิจของเรา" อย่างไร นักวิเคราะห์ไม่น้อยเริ่มตั้งคำถามว่าประเทศของ "เรา" ควรจะปฏิบัติตัวอย่างไรในสถานการณ์เช่นนี้ บางคนที่มีมองเหตุการณ์ในระยะที่ยาวไกลกว่านี้บ้าง หรืออาจจะเพราะมองไม่เห็นทางเลือกอื่น เริ่มต้นถามถึงบทบาทของประเทศตนในการเข้าไปฟื้นฟูอิรักหลังสงคราม

บทความนี้ต้องการพิจารณานาอนาคตของสันติภาพหลังการสิ้นสุดสงคราม โดยเริ่มต้นจากการทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของประเทศสหรัฐอเมริกาและผลกระทบในระยะยาวของสงครามอิรักที่ประธานาธิบดีบุชได้ก่อขึ้นต่อโลก ในตอนท้ายจะนำเสนอเงื่อนไขอันจำเป็นต่อการสร้างสันติภาพในช่วงขณะทางประวัติศาสตร์เวลานี้

จักรวรรดิอเมริกา

การโจมตีอิรักเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๙๑ ซึ่งนำโดยบุช - ผู้บิดา- นั้นสำคัญเพราะแสดงว่าสหรัฐอเมริกาเป็นมหาอำนาจประเทศเดียวที่สามารถจะเป็นผู้ปกป้องรักษาความยุติธรรมของโลกได้ สหรัฐฯอธิบายว่าไม่ได้ทำหน้าที่นั้นเพื่อผลประโยชน์ของประเทศ แต่กระทำไปในนามของการรักษาความถูกต้องในโลก

ในเดือนมีนาคม ค.ศ. ๒๐๐๓ บุช - ผู้บุตร- ได้กล่าวว่ นอกจากการมุ่งพิทักษ์ความมั่นคงแห่งชาติแล้ว สงครามที่จะปลดอาวุธและโค่นอำนาจซัดดัม ฮุสเซนนั้นจำเป็นยิ่ง เพราะ "เป็นการสนองตอบต่อความต้องการอันชอบธรรม

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ เขียนและบรรณาธิการแปลจากบทความเรื่อง "By What Authority? : The American Empire and the Future of Peace" ซึ่งตีพิมพ์ในชื่อ "US aspirations of empire cloud future of world peace" Bangkok Post (March 25, 2003), op-ed.

ของโลก “ที่จะสร้าง “ความมั่นคงให้กับโลก” ไบรอัน อูคูฮาร์ท อดีตรองเลขาธิการสหประชาชาติกล่าวในบทความชิ้นหนึ่งที่เขียนขึ้นเมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. ๒๐๐๒ ว่า แม้สงครามพิชิตดั้ม ฮุสเซนแห่งอิรักจะประสบความสำเร็จ แต่ผลลัพธ์ทางการเมืองหลังสงครามอาจจะนำมาซึ่งหายนะ ที่สำคัญคือสงครามอิรักนั้นอาจจะทำให้ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อต่อต้านการก่อการร้ายสากลชะงักลง และท่ามกลางความสับสนในสมรภูมิรบ อาวุธเคมีและเชื้อโรคซึ่งเชื่อกันว่ามีอยู่ในครอบครองของฝ่ายอิรักนั้น อาจตกไปอยู่ในมือของผู้ก่อการร้าย นอกจากนั้นสงครามอิรักอาจสันคลอนรัฐบาลที่อ่อนแอโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศแถบตะวันออกกลาง และสร้างความแตกแยกระหว่างประชาชนกับรัฐบาล ซึ่งในด้านกลับกันอาจจะส่งผลให้การเมืองแบบสุดขั้ว (extremists' politics) เข้มแข็งขึ้นและทั้งเชื่อกันว่าจะเป็แรงผลักดันให้คนกลุ่มใหม่ ๆ เข้าไปร่วมกับการก่อการร้ายสากลมากยิ่งขึ้น

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของเยอรมัน ได้ตั้งคำถามในสุนทรพจน์ที่กรุงเบอร์ลินเมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๒๐๐๓ ว่า การโจมตีทางทหารนั้นจะช่วยสร้างความเข้มแข็งหรือบั่นทอนการก่อการร้ายสากลกันแน่ในเรื่องนี้บุช-ผู้บุตร-เองเป็นผู้กล่าวไว้ว่า ภัยแห่งการก่อการร้ายนั้นอาจจะรุนแรงมากขึ้นเพราะผลของสงครามในครั้งนี้เมื่อบุช-ผู้บุตร-ประกาศขีดเส้นตายให้ชั้ดั้ม ฮุสเซนลี้ภัยออกนอกประเทศในวันที่ ๑๕ มีนาคม เขาได้กล่าวด้วยว่าในการประกาศสงครามครั้งนี้ เป็นไปได้ว่าจะก่อภัยก่อการร้ายต่อสหรัฐฯ และโลก แต่มีโชว่าหลีกเลี่ยงภัยนี้ไม่ได้ บุชเชื่อมั่นว่า “ศัตรู... จะพ่ายแพ้” นอกจากจะเห็นว่าการกล่าวเช่นนี้เป็นเพียงการสร้างขวัญ และกำลังใจในห้วงสงครามแล้ว น่าจะพยายามทำความเข้าใจว่า เหตุใดประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกาจึงกล่าวถ้อยคำเช่นนั้นด้วยความมั่นใจ

ในศตวรรษที่ผ่านมาโดยเฉพาะในช่วงหลังสงครามเย็น สหรัฐอเมริกาถูกคาดหวังให้เล่นบทบาทสำคัญในยุคแห่ง “ระเบียบโลกใหม่” เพราะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับโลกผ่านองค์การระหว่างประเทศ เช่น สหประชาชาติ องค์การการเงินระหว่างประเทศและ งานด้านมนุษยธรรมต่าง ๆ ซึ่งต้องการจะสร้างความผาสุกให้แก่ประชาคมโลก สหรัฐฯ ได้ถูกเรียกร้องให้เข้าไปมีบทบาทแทรกแซงทางทหารในกรณีความขัดแย้งในหลายภูมิภาค จากไฮติถึงอ่าวเปอร์เซีย จากโซมาเลียถึงบอสเนีย กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ “จักรวรรดิ” อเมริกัน ในฐานะที่เป็นที่สถิตยแห่งคุณค่าสากลอันมุ่ง

สถาปนาความถูกต้องดีงามของโลกทั้งผอง (the embodiment of universal values in pursuit of global right) ได้กำเนิดขึ้นภายใต้บริบทโลกที่สหรัฐฯ ได้ถูกเรียกร้องให้แสดงบทบาทเช่นนี้ตลอดมา ในสถานการณ์ปัจจุบัน การใช้อำนาจอันเกือบไร้ขีดจำกัดของสหรัฐฯ เกิดขึ้นได้เพราะ ความเหนือกว่าทางเทคโนโลยี รวมถึงการเข้าใจว่าตนเองของสหรัฐฯ เป็นผู้ปกป้องรักษา “ความคิดที่ได้พิชิตชัยโลกไปแล้ว” (ideas that have conquered the world) อันได้แก่สันติภาพในรูปแบบหนึ่ง ประชาธิปไตย เสรีภาพ และโดยเฉพาะ ตลาดเสรี สหรัฐฯ ได้พันธนาการตนเองเข้ากับพันธกิจแห่งการพัฒนาเสรีภาพของมนุษย์ ซึ่งบุช-ผู้บุตร- เห็นว่า “เป็นสิ่งที่ทุก ๆ ชีวิตและทุกหนแห่งในโลกปรารถนา” เช่นนี้เอง สหรัฐอเมริกาจึงประกาศสงครามกับอิรักด้วยความเชื่อว่า เวลาแห่งการพยายามควบคุมจำกัดอำนาจชั้ดั้ม ฮุสเซน ป้องปรามไม่ให้เขาใช้กำลังโจมตีผู้ใด และปลดอาวุธร้ายแรงได้สิ้นสุดลงแล้ว หนทางเดียวที่เหลืออยู่คือการโค่นล้มระบอบชั้ดั้ม ฮุสเซนให้ได้เร็วที่สุดโดยไม่ต้องพึ่งเสียงคัดค้านจากสหประชาชาติหรือประชาชนอื่นใดในโลก

ถ้าสิ่งที่กล่าวข้างต้นถูกต้อง แนวคิดอธิบายสหรัฐอเมริกาในฐานะ **ประเทศ** ที่มีพลังอำนาจด้านการทหารและเศรษฐกิจโดดเด่น และมุ่งสถาปนา “ผลประโยชน์แห่งชาติ” ของตนให้มากที่สุดนั้นอาจจะไม่เพียงพอ บางทีอาจจะต้องทำความเข้าใจสหรัฐฯ ว่ากำลังเปลี่ยนแปลงสภาพจาก “ประเทศ” ไปสู่การเป็น “จักรวรรดิ”

ไมเคิล ฮาร์ต และ แอนโตนิโอ เนกรี ได้อธิบายแนวคิดนี้ไว้ในหนังสือชื่อ *Empire* (Harvard University Press, ๒๐๐๑) ว่า “จักรวรรดิ” เป็นระบอบการปกครองที่สามารถก้าวข้ามพ้นขอบเขตทางพรมแดนในเชิงกายภาพไปได้ มีพลาณาภพเหนือโลก “อารยะ” ทั้งหมดโดยไม่มีข้อจำกัดในเชิงสถาบัน เพราะด้วยศรัทธาศักดิ์สิทธิ์ว่าตนได้บรรลุจุดหมายท้ายสุดแห่งความเป็นสังคมการเมืองแล้ว จักรวรรดิปกครองโลกอื่น “อารยะ” ทั้งหมดผ่านปฏิบัติการที่แทรกแซงเข้าถึงแทบทุกพื้นที่ของโลกทางสังคม (social world) อย่างรอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นในทางเศรษฐกิจหรือวัฒนธรรม ถึงจุดที่แม้กับผู้ที่ตกอยู่ภายใต้ระบอบของจักรวรรดินั้น ๆ ไม่น้อย ก็อาจไม่รู้สึกรู้สีก หากกลับปรารถนาอย่างยิ่งยวดที่จะ “มีความสุข” อยู่ภายใต้อำนาจจักรวรรดิในฐานะทวยราษฎร์ นอกจากนี้ จักรวรรดิยังแสดงให้เห็นว่า อูทิศตนเองให้กับการสร้างสันติภาพอันเป็นสากลและยั่งยืน จักรวรรดิแตกต่างประเทศ เพราะถึอมั่นในพันธกิจที่เหนือไปกว่าผลประโยชน์แห่งชาติ

และดำเนินการเพื่อให้บรรลุพันธกิจเหล่านั้นอย่างเคร่งครัด
ราวกับศรัทธาทางศาสนา ในนามของการสร้างคุณค่าสากล
เพื่อประโยชน์สุขของมวลมนุษยชาติทั้งมวล

สงครามของประธานาธิบดีบุชต่ออิรักได้ทำให้กระแส
ความไม่พอใจในโลกมุสลิมแพร่ไปทั่ว ในวันแรกของการบุก
โจมตีอิรัก หนังสือพิมพ์ *Utusan Malaysia* ซึ่งเป็นหนังสือ
พิมพ์ภาษามลายูที่มีผู้อ่านมากฉบับหนึ่งพาดหัวว่า “อเมริกา
รบกับอิสลาม” หนังสือพิมพ์ *Nawa-Waqt* ซึ่งเป็นหนังสือ
พิมพ์รายวันภาษาอูรดูที่มียอดขายอันดับสองพาดหัวว่า
“อเมริกันได้สร้างความแตกแยกให้กับประชาชาติมุสลิม
(อุมมะฮ์) อิหม่ามที่มีลยิด Al-Azhar ในเมืองจากร์ตากกล่าว
กับชาวมุสลิมที่มาทำการนมัสการประจำวันศุกร์แรกหลัง
เกิดสงครามว่า “มหาอำนาจ (อเมริกา) กำลังโจมตีประเทศ
ที่อ่อนแอ คนเหล่านี้จะไม่หยุดทำสงครามกับอิสลาม” เมื่อ
ข้าพเจ้าไปร่วมนมัสการในวันศุกร์เดียวกันนั้นที่มีลยิดเล็ก ๆ
แห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ อิหม่ามของมัสยิดได้สวดขอพร
พระเป็นเจ้าให้กับนักรบเพื่อศาสนา (mujahideen) ใน
ประเทศอิรักให้ประสบชัยชนะในสงครามที่เผชิญอยู่ แม้ว่า
รัฐบาลสหรัฐฯ จะพยายามปฏิเสธเพียงใดว่าไม่ใช่สงคราม
ต่อต้านประชาชนชาติใดหรือศาสนาใด แต่สงครามครั้งนี้ดู
เหมือนจะทำให้มายาคติในโลกมุสลิมว่านี่เป็นสงครามต่อ
ด้านมุสลิมกลายเป็นจริงขึ้นอย่างน่าสะพรึงกลัว พาดหัวข่าว
และคำเทศนาเหล่านี้ สะท้อนความรู้สึกที่แพร่หลายในหมู่
ชาวมุสลิมว่า “เรา” กำลังถูกจักรวรรดิที่ทรงอำนาจทำร้าย
รังแก ด้วยสงครามที่ไร้ความชอบธรรมใด ๆ

ถือสิทธิ์อะไร?

บุช-ผู้บุตร-ได้แถลงเมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม (เวลาใน
ประเทศไทย) ว่า สหรัฐอเมริกาและพันธมิตร “มีความชอบ
ธรรมที่จะใช้กำลัง” โจมตีอิรักภายใต้มติคณะมนตรีความ
มั่นคงของสหประชาชาติที่ ๖๗๘ และ ๖๘๗ ซึ่งออกเมื่อต้น
ทศวรรษ ๑๙๙๐ สหรัฐฯ ย้ำว่าเพราะสหรัฐฯ ปฏิบัติตามมติ
ดังกล่าว สงครามครั้งนี้จึงไม่ใช่ปัญหาว่าสหรัฐฯ มีสิทธิธรรม
(authority) ในการประกาศสงครามหรือไม่ แต่เป็นเรื่องว่า
มีเจตน์จำนงทางการเมือง (political will) ที่จะทำสงครามหรือ
ไม่มากกว่า

คำถามว่าผู้ประกาศสงคราม “ถือสิทธิ์อะไร?” นั้นที่
จริงแล้ว เป็นประเด็นที่ข้ามพ้นกรอบกติกากฎหมายระหว่าง
ประเทศที่เกี่ยวข้องกับมติสหประชาชาติเพราะตัวคำถามนั่นเอง
บรรจุประเด็นปัญหาทางศาสนาอยู่ด้วย ในพระคัมภีร์ไบเบิล

เมื่อพระเยซูเสด็จดำเนินอยู่ในมหาวิหารแห่งเยรูซาเล็ม “พวก
ปุโรหิตใหญ่ พวกอาลักษณ์ และ พวกผู้เฒ่าแก่ มาหา
พระองค์ ทูลพระองค์ว่า ‘ท่านกระทำกรณีย์โดยอำนาจอะไร?
ใครให้ท่านมีอำนาจทำการอย่างนี้ได้?’ พระเยซูจึงตรัสตอบ
พวกเขาด้วยคำถามว่า ‘งตอบเรา แล้วเราจะบอกท่านทั้ง
หลายว่า เรากระทำกรณีย์โดยอำนาจอะไร คือ ศีลจุ่มของโย
ฮัน (John the Baptist) นั้นมาแต่สวรรค์หรือมาแต่มนุษย์?’
(Mark ๑๑: ๒๗-๓๐, Luke ๒๐: ๒, Matthew ๒๑: ๒๓)

การต่อต้านสงครามครั้งนี้ทั้งโดยชาวมุสลิมและคนที่ไม่
ใช่มุสลิมนั้น เกิดขึ้นก่อนสงครามจริงจะเริ่มต้นขึ้น เห็นได้จาก
การประท้วงของขบวนการสันติภาพทั่วโลกซึ่งล้วนเชื่อตรง
กันว่าสงครามครั้งนี้ไร้ความชอบธรรมใด ๆ ด้วยเหตุสำคัญ
สองข้อ คือ ข้อแรก สหรัฐฯ ไม่สามารถที่จะทำให้ประชาคม
โลกเชื่อได้ว่า สงครามครั้งนี้เป็นสิ่งจำเป็น และข้อสอง สหรัฐฯ
ตัดสินใจลดกระชากโลกเข้าสู่สงครามเองโดยไม่ฟังเสียง
คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ถ้าพิจารณาการ
กระทำของจักรวรรดิอเมริกันจากมุมมองทางศาสนา อาจตั้ง
คำถามได้ว่า “จักรวรรดิถือสิทธิธรรมอะไร ในการเสกสร้าง
ชาติต่าง ๆ ในโลกให้เป็นไปตามฉายาของตนผู้เดียว?” (By
what authority does the empire seek to reinvent the
nations of the world in its own image?)

บัดนี้สหรัฐอเมริกากำลังตราเส้นทางกิจการของโลก
เสียใหม่ ด้วยสภาพการเป็นจักรวรรดิที่เชื่อมั่นในพลาณภาพ
ที่ไม่มีใดเทียบของตน คู่ไปกับภาระศักดิ์สิทธิ์ในการธำรง
รักษาคุณค่าแห่งเสรีภาพอันเป็น “นิรันดร์” และการเนรมิตให้
ชาติเปลี่ยนแปลงไปตามฉายาของตน ข้าพเจ้าคิดว่าทั้งหมด
นี้ ส่งผลให้เกิดกระบวนการลดทอนความเป็นอารยะ (de-
civilizing process) ของระบบการเมืองระหว่างประเทศใน
โลกด้วยเหตุผลหลายประการ

ประการแรก สงครามครั้งนี้ได้บั่นทอนระบบของสห-
ประชาชาติอย่างมากจนกระทั่งชาวบ้านร้านค้าเริ่มตั้ง
คำถามว่า การดำรงอยู่ของสหประชาชาติเช่นนี้จะมีประโยชน์
อะไรต่อไป ประการที่สอง ธรรมเนียมปฏิบัติระหว่างประเทศ
ที่ยอมรับให้ใช้กำลังทหารได้ในฐานะทางเลือกสุดท้ายถูก
ทำลายลง ประการที่สาม เมื่อบุช-ผู้บุตร- กล่าวเมื่อวันที่
๑๘ มีนาคม ๒๕๔๖ ว่าสหรัฐอเมริกาเริ่มต้นปฏิบัติการ
สงครามเพราะ “การไม่ทำอะไรเลยจะก่อความเสียหายใหญ่
หลวงยิ่งกว่า” เพราะ “พลังอำนาจของอิรักที่จะทำอันตราย
ประเทศอื่นเป็นเสรีทั้งหลายนั้นนับวันจะทวียิ่งขึ้นหลาย
เท่า” ภายในระยะเวลาหนึ่งถึงห้าปี นี้ไม่เพียงเป็นการสร้าง

บรรทัดฐานว่า “อำนาจคือธรรม” แต่เป็นการก้าวไปสู่จุดอันตรายนยิ่งกว่าคือ “การใช้อำนาจบังคับในฐานะที่เป็นมาตรการป้องกันไว้ก่อนเป็นสิ่งที่ถูกต้องเป็นธรรม”

ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๙๙ ถึง ๒๐๐๐ ได้มีความขัดแย้งด้วยกำลังรบ ๑๑ ครั้งใน ๙๔ แห่งทั่วโลก นักวิเคราะห์บางคนได้สรุปว่าตั้งแต่ปีค.ศ. ๑๙๙๙ ถึง ๑๙๙๗ นั้น ถือได้ว่าเอเชีย – แปซิฟิกเป็นภูมิภาคที่มี “ความขัดแย้งด้วยกำลังความรุนแรงขนาดใหญ่มากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ ทั้งหมด” เนื่องจากจักรวรรดินั้นแผ่อำนาจของตนด้วยการตราข้อกำหนดกฎเกณฑ์ผ่านวิถีปฏิบัติเชิงวัฒนธรรมด้วย ลงเงินตนาการถึงโลกที่สหประชาชาติไม่มีบทบาทหรือมีบทบาทเหลืออยู่เพียงน้อยนิดในการจัดการกับความขัดแย้งอันรุนแรง ขณะที่ประเทศซึ่งขัดแย้งกัน อาจหันไปใช้ความรุนแรงและสงครามแก้ปัญหาที่มากขึ้นเพราะ “มาตรการสุดท้าย” กลับกลายเป็นสิ่งที่บรรลุได้เร็วและกระทำได้ง่ายดายกว่าเดิม และเพราะการประเมินคาดเดาว่าอีกฝ่ายหนึ่งมีเจตนาร้าย โดยไม่ต้องรอให้ “ฝ่ายนั้น” มีพฤติกรรมอันเป็นเครื่องส่งเจตนาเสียก่อน ได้กลายเป็นเหตุผลที่เพียงพอจะให้ “ฝ่ายเรา” ใช้กำลังความรุนแรงจัดการกับ “ฝ่ายเขา” อย่างชอบธรรม

แล้วอนาคตของสันติภาพจะอยู่ที่ไหน?

อนาคตของสันติภาพ

ในช่วงขณะแห่งประวัติศาสตร์ (historical moment) เช่นนี้ มีเงื่อนไขสองประการที่อาจนำไปสู่การสร้างอนาคตของสันติภาพ คือ ต่อสู้กับความรู้สึกสิ้นหวังและปฏิเสธความเกลียดชัง

เพื่อเอาชนะความรู้สึกสิ้นหวัง ต้องหาทางฟื้นคืนความชอบธรรมของสหประชาชาติคู่กันไปกับเปิดพื้นที่ให้กับการต่อต้านสงครามด้วยสันติวิธี โลกยังต้องการพื้นที่ให้รัฐต่าง ๆ เข้ามาร่วมในบทสนทนา และพยายามสร้างกติกาซึ่งจะนำไปสู่การสถาปนาระเบียบโลกอันเป็นอารยะ เช่นที่เคยทำสำเร็จในการสร้างฉันทามติต่อปฏิญญาสากลสิทธิมนุษยชนมาแล้ว

เมื่อรัฐบาลต่าง ๆ ในโลก ตัดสินใจเลือกข้างที่จะยืนในสงครามครั้งนี้ว่าจะเข้าข้างจักรวรรดิหรือไม่เพียงไร คงต้องให้ความสำคัญกับปัญหาการสร้างและธำรงความชอบธรรมของสหประชาชาติในเวลาเดียวกันด้วย และไม่น่าจะเลือกตัดสินใจที่จะทำให้ความชอบธรรมของสหประชาชาติอ่อนแอลงไปอีก ขณะเดียวกันสามัญชนทุกศาสนาทุกวัฒนธรรมควรต้องเข้ามามีส่วนร่วมได้เสียกับการเมือง แสดง

ความเห็นคัดค้านสงครามได้โดยเสรี การให้พื้นที่สำหรับผู้คัดค้านสงครามได้แสดงออกในสังคมของตนเองนั้นจะเป็นการลดภัยอันตรายที่อาจเกิดจากความรู้สึกสิ้นหวัง ขณะที่ต้องเผชิญกับจักรวรรดิที่กำลังก่อตัวขึ้น พื้นที่ทั้งสองส่วนนี้มีความสำคัญในการพาโลกให้พ้นจากความสิ้นหวังและความรู้สึกไร้อำนาจ ซึ่งเป็นบ่อเกิดของความรุนแรงทุกรูปแบบ รวมถึงถึงการก่อการร้ายสากลด้วย

การใช้ความเท็จการหลอกลวงและเห็น “ผู้อื่น” ไม่ใช่มนุษย์แต่เป็นปีศาจร้าย (demonization) เป็นญาติสนิทของสงคราม ทั้งสองสิ่งนำมาซึ่งความเกลียดชังฝ่ายตรงข้าม ขณะที่ครุ่นคิดอยู่ว่าจะต่อสู้กับความเกลียดชังที่กำลังจะระบอบแพร่ไปได้อย่างไร ข้าพเจ้าคิดถึงสตรีชาวอเมริกันเล็กๆ คนหนึ่งที่แทบไม่มีใครรู้จัก เธอชื่อ ราเชล คอร์รี่ (Rachel Corrie)

ราเชลอายุ ๒๓ ปี มาจากเมืองโอลิมเปียในมลรัฐวอชิงตันทางตะวันตกตอนเหนือของสหรัฐฯ เคริก และซินดีคอร์รี่ ซึ่งเป็นพ่อแม่ของเธอเขียนเล่าถึงบุตรสาวว่า ราเชลถูกเลี้ยงมาให้เห็นชมความงามของโลก เธอเต็มเปี่ยมไปด้วยความรักและความรู้สึกถึงหน้าที่ที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ร่วมโลก ราเชลเป็นสมาชิกคนหนึ่งขององค์กร Grassroots International Presence for the Protection of Palestine เธอได้เดินทางไปยังตอนใต้ของเมืองกาซา เพื่อปกป้องผู้อื่นด้วยสันติวิธี โดยใช้ร่างกายของเธอเป็นโล่กำบังไม่ให้เกิดความรุนแรงต่อผู้คน ในวันที่ ๑๖ มีนาคม ค.ศ. ๒๐๐๓ ราเชลพยายามป้องกันไม่ให้ทหารอิสราเอลทำลายบ้านเรือนของชาวปาเลสไตน์ในค่ายผู้ลี้ภัยที่ราฟา โดยนอนขวางหน้ารถบูลโดเซอร์เพื่อกำบังไม่ให้รถวิ่งเข้าไปทำลายบ้านเรือนของชาวบ้าน เธอตายเมื่อรถไถถมทรายลงบนร่างของเธอ พ่อกับแม่ของเธอ เขียนเล่าว่าทั้งสองคนภูมิใจในลูกสาวผู้มุ่งมั่นในความเชื่อของเธอ และยอมสละชีวิตเพื่อปกป้องผู้อื่นที่ไม่อาจปกป้องตนเองได้

วันที่ ๑๗ มีนาคม ธงอเมริกันโบกไสวอยู่ที่ค่ายผู้ลี้ภัยตอนใต้ของเมืองกาซา แต่เดิมมักเห็นภาพธงอเมริกันถูกเผาเพื่อเป็นประท้วงสหรัฐฯและอิสราเอลเนื่องๆ ในที่นั้น แต่วันนี้ชาวปาเลสไตน์กว่าพันคนเดินขบวนรอบค่ายผู้ลี้ภัย ในมือของพวกเขามีเปลคลุมด้วยธงชาติอเมริกันเป็นสัญลักษณ์ไว้อาลัยให้กับราเชลด้วยความซาบซึ้งใจ ชาวนาชาวปาเลสไตน์คนหนึ่งกล่าวว่า “เราโบกธงอเมริกันในวันนี้ เพื่อแสดงความชื่นชมต่อชาวอเมริกันผู้รักสันติทุกคนเช่นราเชล”

แชลลี บี คิง* เขียน พิภพ อุดมอิทธิพงศ์ แปล

ก่อนอื่นดิฉันอยากแสดงความยินดีต่ออาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ในโอกาสครบรอบ อายุ ๗๐ ปี ผลงานของอ.สุลักษณ์ในช่วงหลายปีที่ผ่านมามีส่วนกระตุ้นให้เกิดการคิดและพิจารณาถึงความเชื่อมโยงของคำสอนด้านพุทธจริยธรรมอย่างใหม่ ด้วยความสำนึกในบุญคุณต่อผลงานของอาจารย์ และด้วยความหวังว่าอาจารย์จะมีผลงานเพิ่มมากกว่านี้ในอนาคต ดิฉันขอแสดงข้อคิดเห็นเกี่ยวกับพุทธศาสนากับสงครามเพื่อเป็นการตอบแทน

พุทธศาสนายังมีปัญหากับประเด็นความคิดด้านสงคราม โดยเฉพาะในแวดวงเถรวาทและในแวดวงสำนักบาลีปกรณ์

ประการแรก ชาวพุทธได้ประกาศหลักศีลอันเป็นพื้นฐานด้านศีลธรรมของชาวพุทธในนิกายเถรวาท ซึ่งศีลข้อแรกได้แก่ “เราขอปวารณาว่าจะงดเว้นจากการพรากชีวิต”^๑ ศีลข้อนี้บ่งชี้ว่าการพรากชีวิตในรูปแบบใดก็ตามล้วนขัดต่อหลักศีลธรรม ซึ่งเท่าที่ดิฉันเข้าใจต่างจากบัญญัติข้อแรกในพระคัมภีร์ไบเบิลซึ่งห้ามเฉพาะการฆ่า หากไม่ได้โยงไปถึงการพรากชีวิตในระหว่างสงคราม ศีลในพุทธศาสนาระบุอย่างชัดเจนว่าการพรากชีวิตภายใต้เงื่อนไขใดก็ตามล้วนเป็นสิ่งผิด

ประการที่สอง เหตุผลหนึ่งที่เราได้รับการสอนว่าไม่ควรพรากชีวิตใด ๆ ตามหลักพุทธศาสนา

เพราะว่า การทำเช่นนั้นเป็นการบ่มเพาะเมล็ดพันธุ์แห่งกรรมอันเป็นลบ ครั้นเมื่อบ่มเพาะเมล็ดพันธุ์นั้นแล้ว จะเป็นเหตุให้บุคคลผู้บ่มเพาะเมล็ดพันธุ์นั้นต้องประสบกับผลกระทบอันเจ็บปวดในช่วงชีวิตต่อมาหรือในอีกภพหนึ่ง ด้วยเหตุนี้เพื่อประโยชน์ของตนเอง เราจึงไม่พึงฆ่า การฆ่าผู้อื่นเป็นอันตรายต่อตนเองเช่นเดียวกับผู้ที่ถูกฆ่า กรรมและผลแห่งกรรมเป็นประเด็นสำคัญในพุทธศาสนา ดังที่สะท้อนจากข้อความในพระธรรมบทดังต่อไปนี้

“จิตที่ฝึกฝนผิดทาง ย่อมทำความเสียหายให้ ยิ่งกว่าศัตรูทำต่อศัตรู หรือคนจองเวรทำต่อคนจองเวร” (๔๒)

“ตลอดระยะเวลาที่บาปยังไม่ให้ผล คนพาลสำคัญบาปหวานปานน้ำผึ้ง เมื่อใด บาปให้ผล เมื่อนั้นเขาย่อมได้รับทุกข์” (๖๙)

“เมื่อบาปยังไม่ส่งผล คนชั่วก็เห็นว่าเป็นของดี ต่อเมื่อมันผลิตผลเมื่อใด เมื่อนั้นแหละ เขาจึงรู้พิษสงของบาป” (๑๑๙)

“บาปย่อมตามสนองผู้โง่เขลา ซึ่งทำร้ายบุคคลที่ไม่ทำร้ายตอบ

พุทธศาสนา Buddhism

ผู้หมดจด ปราศจากกิเลส ดุจภูลีที่ขัดทวนลม” (๑๒๕)

ประการที่สามหากเราปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนาอย่างจริงจังและในช่วงเวลาหนึ่ง จะเป็นเหตุให้เรา มีความสามารถที่จะทำอันตรายแก่สิ่งมีชีวิตอื่นน้อยลงไปทุกที (สิ่งมีชีวิตใดก็ตามที่รู้สึกถึงความเจ็บปวดทุกข์ทรมาน) ทั้งยังไม่ปรารถนาจะฆ่ามนุษย์ด้วย กล่าวคือการปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนาบ่มเพาะความรู้สึกเอื้ออาทรอย่างเป็นสากล การร่วมรับรู้ความสุขของผู้อื่น ความรู้สึกใกล้ชิดผูกพันเป็นญาติมิตรกับผู้อื่นและความกรุณา เป็นต้น อย่างการที่เราไม่มีใจมากพอจะเห็นผู้อื่นทนทุกข์ทรมาน ยิ่งไปกว่านั้นการปฏิบัติเช่นนี้ยังช่วยให้เราควบคุมตนเองได้อย่างเข้มแข็ง มั่นคงมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งยังช่วยลดทอนความรู้สึกกลัว โกรธ ความเป็นปรปักษ์ และการแบ่งแยกเราเขาหรือความแปลกแยก ด้วยเหตุนี้จึงเราปฏิบัติและศึกษาพุทธศาสนาอย่างจริงจังมากขึ้นเท่าไร เรายังมีความสามารถน้อยลงที่จะเข้าร่วมในการทำสงคราม

ประการที่สี่ การฆ่าไม่เพียงขัดต่อหลักศีลธรรมและส่งผลเลวร้ายต่อ

ตัวเราเอง หากยังไม่เกิดประสิทธิผลใด ๆ เป็นการกระทำอันเปล่าประโยชน์ ดังที่ปรากฏในพระธรรมบทอีกที่หนึ่งว่า”

“แต่ไหนแต่ไรมา ในโลกนี้ เหวไม่มีระงับด้วยการจองเวร มีแต่ระงับด้วยการไม่จองเวร นี่เป็นกฎเกณฑ์ตายตัว” (๕)^๔

“ผู้ชนะย่อมก่อเวร ผู้พ่ายย่อมอยู่เป็นทุกข์ ผู้ละความแค้นและความพ่ายเสีย มีใจสงบระงับนั้นแหละ อยู่เป็นสุข” (๒๐๑)^๕

ตามหลักกรรม ความรุนแรงย่อมส่งผลให้เกิดความรุนแรงต่อไป เราอาจได้ชัยชนะในวันนี้ เพียงเพื่อจะต้องประสบความทุกข์จากการแก้แค้นของฝ่ายที่พ่ายแพ้ในภายหลัง การใช้อาวุธไม่ได้นำมาซึ่งชัยชนะอย่างถาวร หากเป็นเพียงการกำราบอีกฝ่ายหนึ่งเพียงชั่วคราว

ดิฉันเริ่มต้นด้วยการกล่าวว่า พุทธศาสนายังมีปัญหาเกี่ยวกับประเด็นความคิดด้านสงคราม ซึ่งก็เป็นเช่นนั้นจริง แต่สิ่งที่ดิฉันได้กล่าวมาถึงตอนนี้ไม่ใช่ปัญหา ทั้งที่มันเป็นเรื่องเข้าใจได้ไม่ยากนัก ปัญหาที่ว่าแม้จะมีหลักธรรมดังที่กล่าวข้างต้น ประเทศที่เป็นพุทธมามกะก็ยังคงมีกองทหารอยู่

กับสงคราม and War

เสมอมา ทั้งชาวพุทธเองก็มีส่วนร่วมหลายด้านในการปฏิบัติหน้าที่ในกองทัพ และเช่นฆ่าสังหารเพื่อนมนุษย์คนอื่น ๆ ในบางกาลและเทศะ วัดในพุทธศาสนาก็มีกองทหารของตนเองด้วย กองทหารพระที่พัฒนาขึ้นมาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งแม้จะขัดกับหลักพระวินัย กล่าวคือพระไม่สามารถแม้แต่จะดูการสู้รบของทหาร หรือการไปพักร่วมกับทหาร” ปัญหาของพุทธศาสนาในแง่ที่เกี่ยวกับสงครามได้แก่ แม้ว่าในความจริงหลักศีลธรรมในพุทธศาสนาบังคับอย่างชัดเจนถึงการไม่ใช้ความรุนแรง หากพุทธศาสนิกเองมีบทบาทในการเข้าร่วมทำสงครามบ่อย ๆ

แต่อาจมีบางท่านแย้งว่า สิ่งทีกล่าวมาทั้งหมดเป็นเพียงหลักจริยธรรมระดับบุคคลในพุทธศาสนา เป็นที่ชัดเจนว่าในฐานะปัจเจกบุคคล เราพึงหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรงในพฤติกรรมส่วนตัว แต่หลักจริยธรรมด้านสังคมของพุทธศาสนาอาจมีหลักการที่แตกต่างไปได้หรือไม่

นี่เป็นคำถามที่สำคัญอย่างยิ่ง พุทธศาสนิกมักจะถูกตัวอย่างของพระเจ้าอโศกมหาราช (๒๗๐-๒๓๒ ปีก่อนคริสตกาล) เพื่อตอบคำถาม

เกี่ยวกับประเด็นพุทธศาสนากับสงคราม ก่อนที่พระองค์จะประกาศตนเป็นพุทธมามกะ พระเจ้าอโศกไม่เคยทรงแสดงความรังเกียจต่อการใช้สงครามเป็นเครื่องมือเพื่อสถาปนาดินแดนของพระองค์ ตามหลักศิลาจารึกที่ ๑๓ ของพระองค์เอง ในปีที่แปดของการครองราชสมบัติ พระเจ้าอโศกได้กรีธาทัพทำสงครามเอาชนะประเทศเพื่อนบ้านคือแคว้นกัลิงคะ ในตอนนั้นพระองค์เกิดความเศร้าพระทัยอย่างลึกซึ้งหลังจากเห็นผู้คนจำนวนมากได้ถูกจับกุมตัวและพาตัวไป และอีกจำนวนมากที่ถูกสังหาร ยังคนจำนวนมากที่ตายเพราะสาเหตุอื่นที่เกี่ยวกับสงคราม และความทุกข์โศกของเพื่อนและญาติของผู้ที่เสียชีวิตและถูกจับกุม” ความเศร้าพระทัยนี้เป็นเหตุให้พระองค์หันมาสมาทานพุทธศาสนา และเว้นจากการทำสงคราม ทั้งยังหลีกเลี่ยงจากความรุนแรงทั้งปวงในเวลาอันรวดเร็ว อย่างเช่น การเลิกล่าสัตว์และกลายเป็นนักมังสวิรัต

พระเจ้าอโศกถือเป็นแบบอย่างของกษัตริย์ผู้ก่อปรด้วยหลักศีลธรรมตามพุทธศาสนา และอันที่จริงถือเป็นตัวอย่างของกษัตริย์ในประวัติศาสตร์ที่ประพัตตินได้ใกล้เคียงกับอุดมการณ์ของหลักจักรวรรดิวัตรมากที่สุด กล่าวคือการเป็นพุทธราชาในอุดมคติ ผู้ปกครองด้วยธรรม ปฏิบัติตามหลักแห่งพุทธธรรม เป็นที่น่าสังเกตว่าในศิลาจารึกเดียวกัน

พระเจ้าอโศกได้แสดงไว้อย่างชัดเจนว่า การพยายามหลีกเลี่ยงการพวกรชีวิตอย่างเข้มงวดของพระองค์นั้นก็มีข้อจำกัดเช่นกัน พระองค์ได้ทรงประกาศต่อสาธารณชนว่า “(สำหรับผู้ที่อยู่ในแคว้นแคว้นได้ปกครองอันห่างไกลออกไป) ... การที่พระองค์ทรงใช้อำนาจเพื่อให้มีการลงโทษ แม้จะทำด้วยความเสียพระทัยก็ตาม แต่ก็เกินไปเพื่อชกแจงให้คนเหล่านั้นงดเว้นจากการประกอบอาชญากรรมและหลีกเลี่ยงการถูกประหารชีวิต”^{๕๕} กล่าวอีกอย่างหนึ่ง พระองค์ได้บอกพวกเขาว่า พระองค์จะไม่เพิกเฉยต่อการกระทำอันรุนแรง หากจะตอบได้ด้วยอำนาจ ซึ่งอาจทำให้ถึงความตายทั้งนั้นเพื่อให้เกิดสันติสุขในราชอาณาจักร

ข้อธรรมที่มีการอ้างถึงบ่อยมากหากโยงไปถึงคำถามเกี่ยวกับประเด็นพุทธศาสนากับสงครามได้แก่หลักธรรมอันสำคัญดังที่ปรากฏในจังกวตติสึนาทสูตรของทีฆนิกาย ซึ่งพระพุทธองค์ได้ให้คำแนะนำแก่ราชาผู้ปฏิบัติตามหลักจักรวรรดิวัตรว่า

“มหาบพิตรพึง พึง พึงกับธรรม เติชฺฐ เคารพ รัก นอบน้อมและสรรเสริญธรรม ให้มีธรรมเป็นไฉ่และตรา ยอมรับพระธรรมเป็นนาย ขอพระองค์จงทรงสร้างเกราะคุ้มกันเพื่อคุ้มครองและปกป้องตามหลักแห่งธรรม เพื่อคุ้มครองประชาราษฎร์ กองทหาร ผู้ดี

ไพร่ พราหมณ์ คฤหิณี ชาวเมืองและชนบท ฤๅษีและพราหมณ์ ทั้งสัตว์เดรัจฉานและสัตว์ปีก”^{๕๖}

ข้อความเหล่านี้แสดงความชอบธรรมถึงการคงไว้ซึ่งกองทหารเพื่อป้องกันตนเอง เป็นที่น่าสังเกตว่าการกระทำเช่นนั้นจะต้อง “เป็นไปตามหลักแห่งธรรม” ซึ่งดัชนีตีความตามบริบทนี้ว่าหมายถึงกองทหารจะต้องปฏิบัติตามหลักศีลธรรมในบางระดับของพุทธศาสนา (แม้ว่าไม่มีการระบุอย่างชัดเจนถึงขอบเขตของการปฏิบัตินั้น) เป็นที่ชัดเจนว่าพุทธวิจนะนี้บ่งเป็นนัยว่า พระราชามีหน้าที่ต้องปกป้องคุ้มครองมนุษย์และสัตว์ในราชอาณาจักรของพระองค์ ดูเหมือนพระพุทธองค์จะถือว่าพระราชาดังมีกองทหารเช่นนี้อยู่แล้ว และสิ่งที่พระองค์แนะนำแก่พระราชานี้คือการใช้กองทหารเหล่านี้เพียงเพื่อป้องกันตนเอง และ “ให้เป็นไปตามหลักธรรม”

สิ่งเหล่านี้บ่งเป็นนัยถึงทฤษฎีสงครามอันชอบธรรมในพุทธศาสนาหรือไม่ กล่าวคือทฤษฎีซึ่งสนับสนุนให้มีการทำสงครามเพื่อการปกป้องตนเองเมื่อการปฏิบัติตามแนวทางอื่นล้มเหลว และเมื่อมีการปฏิบัติตามหลักศีลธรรมในบางระดับที่ชัดเจน เป็นเรื่องสำคัญที่ว่ายังไม่มียุทธศาสตร์ชาวพุทธท่านใดให้ความสำคัญที่จะพัฒนาทฤษฎีเช่นนี้ขึ้นมา ขอให้ดิฉันได้กล่าวในประเด็นนี้

เป็นที่น่าสนใจที่ว่าพุทธมามกะชาวญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองได้พูดถึง “สงครามศักดิ์สิทธิ์”^{๕๗} แต่กรณีนี้ดูเหมือนเป็นความพยายามของพุทธมามกะในญี่ปุ่นที่ผสมผสานหลักพุทธศาสนาเข้ากับหลักในศาสนาอื่น และ/หรือความกลัว เพื่อให้เกิดผู้นำในทางพุทธที่ผสมผสานกับหลักค่านิยมตามลัทธิชินโตและขงจื้อ การทำเช่นนี้เป็นการลดความรับผิดชอบของผู้นำชาวพุทธ ซึ่งประกาศสนับสนุนการทำสงครามของญี่ปุ่น แต่ทั้งนี้ก็ไม่อาจบิดเบือนความจริงที่ว่ามีการพยายามใช้แนวคิดและหลักการทางพุทธศาสนาบางประการเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับสงคราม

เหตุผลสำคัญประการหนึ่งช่วยอธิบายว่า เหตุใดจึงไม่มีการบันทึกถึงทฤษฎีสงครามอันชอบธรรมอย่างจริงจังในทางพุทธศาสนา นั่นคือแก่นพุทธธรรมดูเหมือนจะทำให้การคิดค้นทฤษฎีเช่นนี้เป็นไปไม่ได้ นั่นคือหลักแห่งกรรม ไม่ว่าเราจะปรุงแต่งทฤษฎีนี้อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ยังคงชัดเจนก็คือการฆ่าบุคคลหนึ่งเป็นการละเมิดศีลข้อแรก และก่อให้เกิดบาปอย่างมหันต์ ด้วยเหตุนี้เมื่อเราฆ่า ก็เท่ากับเราทำร้ายตนเอง หากเมื่อเราพิจารณาหลักการพื้นฐานของพุทธศาสนาอย่างจริงจัง เราจะเห็นว่าการกระทำนี้เป็นปัญหาอย่างรุนแรง พระพุทธองค์ได้ตรัสอย่างตรงไปตรงมาในสังยุตตนิกายว่า ทหารผู้ใดที่ต่อสู้ด้วยความตั้งใจที่จะประหารประหารผู้อื่น และได้ถูกสังหารไประหว่างการสู้รบจะไปจุดใหม่ใน “นรกภูมิของผู้

ที่ตายจากสงคราม”^{๑๑}

มีตัวอย่างสองประการที่ชี้ถึงความพยายามของชาวพุทธที่จะตอบปัญหาอันเนื่องมาจากหลักกรรมและเป็นความพยายามที่จะสร้างความชอบธรรมให้กับสงคราม ปีเตอร์ ฮาวีตั้งข้อสังเกตว่า^{๑๒} ทั้งสองกรณีมีความคล้ายคลึงกัน ประการแรกในศรีลังกา เรื่องเล่าในคัมภีร์มหาวงศ์ระบุถึงเรื่องราวของพุทธราชาชาวลิงหลที่ชื่อทูลูคามินีที่ทำสงครามสู้รบกับกษัตริย์ฮินดูชาวทมิฬที่ชื่อ อีราลา เมื่อสงครามยุติลงพระเจ้าทูลูคามินีเกิดความเศร้าพระทัยอย่างใหญ่หลวงจากการที่มีผู้เสียชีวิตไปเนื่องจากการกระทำของพระองค์เป็นจำนวนมากทั้ง ๆ ที่พระองค์เป็นพุทธมามกะ ผู้เคร่งครัด ที่น่าประหลาดใจคือมีการระบุในคัมภีร์มหาวงศ์ว่าในตอนนั้นมีพระอรหันต์ได้บอกกับพระองค์ว่าไม่จำเป็นต้องกังวลพระทัยในเรื่องนี้ และอธิบายว่า

“การกระทำเช่นนั้นไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อหนทางสู่สวรรค์ของพระองค์ มหาบพิตร พระองค์เพียงทำให้เกิดความตายแก่ผู้คนเพียงหนึ่งและอีกครั้ง กล่าวคือคนหนึ่งได้สมทานรับไตรสรณคมน์ (ในฐานะเป็นพุทธมามกะ ส่วนอีกครั้งเป็นผู้ปฏิบัติตามซึ่งศีลห้า ที่เหลือนอกจากนั้นล้วนเป็นบุคคลผู้ชั่วร้ายผู้ก่อปรตด้วยมิชฉาทิฐิเป็นผู้ตายเยี่ยงสัตว์เดรัจฉาน (หรือเทียบว่าเป็นเช่นนั้น) พระองค์จะมีโอกาสอีกมากในการประกาศคำสอนของพระพุทธองค์ ดังนั้นได้โปรดระงับความกังวลพระทัยไปได้”^{๑๓}

กล่าวอีกอย่างหนึ่ง กษัตริย์พระองค์นั้นได้รับการแนะนำว่า ความตายของผู้ที่ไม่ได้เป็นพุทธมามกะไม่ได้ถือว่าเป็นความตายของมนุษย์ หากเป็นความตายของสัตว์เดรัจฉาน เหตุนี้พระองค์จึงไม่ต้องกังวลพระทัยกับผลกระทบในทางลบใด ๆ จากการสังหารมนุษย์ ยกเว้นแต่ “คนหนึ่งคนและอีกครั้งคน” ซึ่งเป็นชาวพุทธและได้ตายไป ตัวอย่างนี้ยังชี้ต่อไปอีกว่าเนื่องจากผลลัพธ์ประการหนึ่งของการทำสงครามคือการสร้างหลักอันมั่นคงให้กับพุทธศาสนา ด้วยเหตุนี้การทำสงครามจึงก่อให้เกิดผลกระทบอันเป็นบวก และจะช่วยเจือจางผลกระทบอันเป็นลบที่มีอยู่เพียงน้อยนิด อันเนื่องมาจากความตายของ “บุคคลหนึ่งคนและอีกครั้งคน” ข้ออ้างเหล่านี้ดูเหมือนจะทำหายและน่าสะพรึงกลัว แต่กระนั้นก็ไม่มีควมสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงใด ๆ กับคำสอนของพระพุทธองค์เลย อันที่จริงเป็นหลักการที่ตรงกันข้ามอย่างชัดเจนกับคำสอนของพระพุทธองค์ กล่าวคือในประการหนึ่ง พระพุทธองค์ไม่ได้ตรัสว่าผลแห่งกรรมดีจะลบล้างผลแห่งกรรมชั่วได้ หากผลกระทบทั้งสองจักดำเนินต่อไปจนจบสิ้น ในทำนองเดียวกัน พระพุทธองค์มิได้แยกแยะความแตกต่างระหว่างผู้ที่ เป็นพุทธมามกะกับผู้ที่ไม่ได้เป็นพุทธมามกะในการพิจารณาถึงบาปอันเนื่องมาจากการทำร้าย ศีลข้อแรกที่ส่งเสริมไม่ให้เราพรากชีวิตนั้นไม่ได้มีการเลือกปฏิบัติ

ว่าเป็นชีวิตของใคร

กรณีที่สองอยู่ในยุคร่วมสมัยมากกว่า หากมีวิธีการที่คล้ายคลึงกัน พระกิตติวุฑโฒได้กล่าวในปี ๒๕๑๙ว่า “การฆ่าคอมมิวนิสต์นั้นไม่บาป”

“การฆ่าเช่นนั้นไม่ใช่การฆ่าคน เพราะว่าผู้ใดทำร้ายประเทศชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ ย่อมไม่อาจถือเป็นคนได้ หากเป็นมารร้าย เจตนาของเราไม่ได้ต้องการฆ่ามารร้าย ซึ่งเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน”^{๑๔}

ในทำนองเดียวกับที่ปรากฏในคัมภีร์มหาวงศ์ พระกิตติวุฑโฒได้กล่าวอ้างต่อไปว่า “บุญอันเกิดจากการปกป้องชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ย่อมมีมากกว่าบาปอันเกิดจากการสังหารชีวิตคอมมิวนิสต์”^{๑๕} ข้อความทั้งสองสร้างความชอบธรรมให้กับการทำในสองลักษณะ ประการแรกคือการปฏิเสธความเป็นมนุษย์ของผู้เป็นศัตรู ประการที่สองเป็นข้ออ้างที่อยู่บนฐานความคิดว่า ความดีย่อมมีน้ำหนักมากกว่าความชั่วที่จะเกิดขึ้น

ข้อความเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดผลกระทบแตกต่างกันในโลกแห่งชาวพุทธ สิ่งที่พระกิตติวุฑโฒกล่าว ทำให้เกิดกระแสครหาในเมืองไทย เพราะทุกคนต่างรู้ว่าข้อความนี้เป็นเรื่องวิปริตจากหลักธรรม สมเด็จพระสังฆราชได้ทรงประณามข้อความของพระกิตติ-

ทุกโดม ทั้งยังมีกระแสเรียกร้องให้มีการลงโทษทางวินัยต่อท่านแม้ว่าจะไม่ประสบผลก็ตาม^{๖๖} แต่ในประเทศศรีลังกาคัมภีร์มหาวงศ์เป็นคัมภีร์โบราณ และศาสนิกที่นั่นเติบโตขึ้นมาพร้อมกับการยอมรับในความสำคัญของคัมภีร์ฉบับนี้ ในปัจจุบันพวกพุทธชาวจัดที่เป็นชาวสิงหลได้ใช้คัมภีร์มหาวงศ์เพื่อสร้างทฤษฎีสงครามอันชอบธรรม เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับ การต่อสู้กับกลุ่มแบ่งแยกดินแดนชาวทมิฬ ดังที่ Tessa Bertholomeusz ได้แสดงไว้^{๖๗} แน่แน่นอนว่าทำที่เช่นนี้ได้รับการต่อต้านจากชาวพุทธหัวก้าวหน้าอย่างเช่น ขบวนการสรรโฆทัย และภายนอกประเทศศรีลังกาคัมภีร์มหาวงศ์ก็ ไม่มีความสำคัญใด ๆ ซึ่งเราต้อง ถือว่าการณีนี้นั้นเป็นกรณีพิเศษและค่อนข้างโชคร้ายที่เกิดขึ้นในสังคมชาวพุทธ ภายนอกประเทศศรีลังกา ผลแห่งกรรมยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับการสร้างทฤษฎีสงครามอันชอบธรรมตามหลักพุทธศาสนา

บางทีอาจมีแรงสนับสนุนต่อทฤษฎีสงครามอันชอบธรรมตามหลักพุทธศาสนาจากอิทธิพลของแนวคิดที่แพร่หลายในเรื่อง “กงล้อแห่งธรรมทั้งสอง” กล่าวคือในฝ่ายโลกียะและในฝ่ายโลกุตระ ซึ่งเป็นที่ปรากฏของหลักธรรม หลักการเช่นนี้ยังเป็นนัยถึงมาตรฐานที่ต่างกันสองประการ กล่าวคือมาตรฐานที่เหนือกว่าสำหรับพระภิกษุและภิกษุณีผู้มุ่งแสวงหา

นิพพาน เมื่อเทียบกับมาตรฐานสำหรับปฤชชนผู้ที่ต้องประนีประนอมให้สามารถดำรงชีวิตตามโลกียวิสัยได้ ในทางปฏิบัติ แนวคิดเช่นนี้ทำให้ชาวพุทธยอมรับการมีอยู่ของกองทหาร และมีส่วนร่วมในกองทหาร เพราะเห็นว่าเป็นความชั่วร้ายที่จำเป็น แม้จะเสียใจที่ต้องทำเช่นนั้น แต่ก็เห็นว่าไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ อองซานซูจีแม้ว่าจะจะเป็นผู้นำขบวนการสันติวิธีเพื่อประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนในพม่าก็ยังไม่เห็นด้วยกับการล้มเลิกกองทัพหากว่าเธอได้ก้าวเข้าสู่อำนาจ เธอได้กล่าวในนามผู้ปฏิบัติชาวพุทธที่เคร่งครัดหลายคนเพื่อปกป้องการดำรงอยู่ของกองทหารในประเทศที่เป็นพุทธ

“ดังที่ดิฉันเข้าใจ ภารกิจหลักของกองทัพคือการปกป้องและคุ้มครองประชาชน หากเราอยู่ในโลกที่ไม่มีความจำเป็นต้องปกป้องตนเอง เช่นนั้นแล้วกองทหารก็ไม่มีประโยชน์ใด ๆ แต่ดิฉันไม่คิดว่าโลกของเราจะเป็นเช่นนั้นได้ในอนาคตอันใกล้ และเราไม่สามารถดำรงอยู่ได้โดยปราศจากการปกป้องคุ้มครองเช่นนี้ ดิฉันพยายามคิดถึงกองทหารในฐานะเป็นพลังเพื่อการปกป้องมากกว่าจะเป็นพลังเพื่อการทำลาย”^{๖๘}

และได้มีผู้สัมภาษณ์นางซูจีเมื่อเร็ว ๆ นี้ว่า

[อลัน คลีเมนต์] คุณจะลงเงินตุนาการได้ใหม่ถ้า ถ้าได้เป็นผู้นำประเทศพม่าที่มีเสรีภาพและเป็นประชาธิปไตย คุณจะกล้าพอที่จะสั่งการให้ใช้ความรุนแรงต่อมนุษย์ หรือใช้กำลังทั้ง ๆ ที่รู้อยู่ว่ามันอาจทำให้คนเสียชีวิตได้

[อองซานซูจี] ในฐานะสมาชิกทุกคนของรัฐบาล การกระทำเช่นนั้นอาจมีความจำเป็นในบางสถานการณ์

[อลัน คลีเมนต์] หมายถึงว่าการใช้อาวุธและความรุนแรงอย่างกอบปรด้วยอุปายะในฐานะนักการเมือง เมื่อมีรัฐเกิดขึ้นเป็นเรื่องทำได้ใช่หรือไม่

[อองซานซูจี] นั่นเป็นผลลบที่ต้องเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามหน้าที่^{๖๙}

ในที่นี้นางซูจีกล่าวว่าต้องยอมทำตามทัศนคติของพุทธศาสนา โดยถือว่าเป็นการทำหน้าที่เพื่อปกป้องประชาชน การเสียสละเช่นนั้นดูจะเป็นเรื่องน่ายกย่องเมื่อมองจากแง่มุมของพุทธศาสนา กล่าวคือในแง่หนึ่ง เธอได้เสียสละกรรมดีของตนเองเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ซึ่งคล้ายกับการกระทำของพระโพธิสัตว์ แต่กระนั้นในฐานะที่เธอเป็นผู้บัญชาการกองทหาร เธอคิดอย่างไรกับผู้ที่ต้องตามเธอไปรบละ ในแง่ของพุทธศาสนา เธอมีหน้าที่ต้องชี้แนะให้พวกเขาละเว้นจากการกระทำที่จะทำให้เกิดผลกระทบอันเป็นลบใช่หรือไม่ แนวคิดที่ว่าสงครามเป็นความชั่วร้ายอันจำเป็น แม้จะแพร่หลายมาก แต่ก็ไม่ได้เป็นผลมาจากเจตนาของแนวคิดของการแบ่งแยกโลกียะออกจากโลกุตระเลย ซึ่งอันที่จริงไม่ได้ส่งเสริมให้เกิดมาตรา-

ฐานที่แตกต่างกันสองประการในทั้งสองโลก หากมุ่งให้มีการใช้หลักธรรมที่เหมือนกันในโลกทั้งสอง หน้าที่ของกษัตริย์ชาวพุทธ (และคงเป็นหน้าที่ของผู้นำชาวพุทธคนอื่น ๆ) ได้แก่การอำนวยการของพระพุทธองค์ในโลกียธรรม กล่าวคือการทำให้อำนาจของพระพุทธองค์หรือหลักธรรมปรากฏอยู่ในโลก อุดมคติของพระพุทธศาสนาคือการมีธรรมราชาผู้ปกครองโดยธรรม^{๓๐} ด้วยเหตุนี้เจตนาของแนวคิดของการแยกกษัตริย์ทั้งสองไม่ใช้การลดทอนคุณค่าของธรรม หากเป็นการมุ่งพัฒนามาตรฐานของโลกให้เข้าใกล้กับหลักธรรมมากยิ่งขึ้น

ถ้าเช่นนั้นหมายถึงว่า มาตรฐานด้านจริยธรรมของพุทธอยู่สูงเกินไปจนสุดท้ายผู้ซึ่งอยู่นอกวัดจะสามารถปฏิบัติตามได้อย่างจริงจังใช่หรือไม่ ไม่มีหนทางใดที่จะทำให้มาตรฐานเหล่านั้นเกิดความยืดหยุ่นจนกระทั่งเราสามารถรักษาหลักจริยธรรมในฐานะชาวพุทธที่ดีได้ พร้อม ๆ กับการกระทำบางอย่างเพื่อปกป้องตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ชาวพุทธส่วนใหญ่ต้องการได้หรือ

เราสามารถจะสร้างความสมดุลระหว่างอุดมคติของการไม่ใช้ความรุนแรงในทางพุทธ กับเงื่อนไขที่จำเป็นในทางปฏิบัติเพื่อการป้องกัน ด้วยการพิจารณาถึงปัจจัยสองประการคือ เจตนา และระดับความรุนแรง

เจตนาที่อยู่เบื้องหลังการกระทำมีบทบาทอย่างสำคัญในจริยธรรมของพุทธศาสนา โดยเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบของกรรมที่กระทำภายใต้อิทธิพลของเจตนา พระพุทธองค์ได้ตรัสว่า “ดูกรพระภิกษุ เจตยานั้นแลคือสิ่งที่เราเรียกว่ากรรม และเจตยานั้นได้แสดงออกโดยผ่านกายกรรม วจีกรรมและมนในกรรม”^{๓๑} เราไม่อาจละเลยเจตนาเบื้องหลังการกระทำในฐานะองค์ประกอบหนึ่งของกรรมได้เลย ด้วยเหตุนี้องชานซูจี้จึงปกป้องการร่ำไรซึ่งกองทัพของชาวพุทธด้วยการกล่าวว่า “เรามักจะตั้งคำถามเกี่ยวกับเจตนา และเจตนาของกองทัพจะต้องเป็นสิ่งถูกต้อง”^{๓๒} ในทัศนะของเธอซึ่งดูจะสอดคล้องกับทัศนะของชาวพุทธส่วนใหญ่ได้แก่ หากเจตนาของทหารเป็นไปเพื่อปกป้องและไม่ใช้การทำลาย การตีความการกระทำของเขาเพื่อสังหารทหารอีกฝ่ายหนึ่งย่อมเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งแม้ว่าความขឹងจะตรงกับทัศนะและคำสอนของพระพุทธองค์ แต่มันก็ยังไม่ได้แก้ปัญหาทั้งหมด ในแง่ของหลักกรรม การสังหารเพื่อปกป้องเพื่อนร่วมชาติของทหารมีความแตกต่างจากการสังหารผู้ด้วยความโกรธ ทั้งนี้เพราะสภาพของจิตใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำนั้นแตกต่างกัน แต่ตามทัศนะของพระพุทธองค์ การสังหารของทหารก็ไม่อาจกระทำขึ้นได้โดยปราศจากความโกรธและความหลงเลยแม้แต่น้อย มันเป็นเรื่องเป็นไปไม่ได้เลยที่เราจะฆ่าโดยปราศจากเจตนาในระดับหนึ่ง การฆ่าเป็นสิ่งผิดเสมอและนำมาซึ่งผลแห่งกรรมในทางลบ ในแง่นี้การเข้าใจถึงบทบาทของเจตนาในจริยธรรมแบบพุทธจึงช่วยไขปัญหาให้เราได้บ้าง แต่ก็ไม่ได้แก้

ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทางความคิดของชาวพุทธทั้งหมด ชาวพุทธเราอาจยอมรับถึงเจตนาเพื่อการปกป้องว่าสอดคล้องกับหลักศีลธรรมได้ในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังคงไม่สามารถยอมรับพฤติกรรมการสังหารได้

มีวิธีการหนึ่งที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งตรงนี้คือการพิจารณาถึงระดับของความรุนแรง ดิชันท์ ฮันท์ ได้ให้ความเห็นอันเป็นประโยชน์ในประเด็นนี้ดังนี้

“ขึ้นอยู่กับสภาพที่เป็นอยู่ การตอบโต้ของเราในบางกรณีอาจเป็นไปอย่างไม่ใช่ความรุนแรงไม่มากก็น้อย ยกตัวอย่างเช่น แม้เราจะภูมิใจในการเป็นนักมั่งสวิริติ เราก็ต้องตระหนักว่าในน้ำที่เราดื่มผักนั้นเต็มไปด้วยจุลินทรีย์มากมาย เราไม่อาจหลีกเลี่ยงความรุนแรงอย่างสิ้นเชิงด้วยการเป็นนักมั่งสวิริติ แต่การทำเช่นนั้นเป็นการก้าวเดินไปตามครรลองแห่งการไม่ใช้ความรุนแรง ในการเดินทางมุ่งไปทางทิศเหนือ เราสามารถใช้ดาวเหนือเป็นเครื่องชี้ทางได้ แต่ก็เป็นไปได้เลยที่เราจะสามารถไปจนถึงดาวเหนือได้ เราทำได้เพียงพยายามไปตามทิศทางที่มันบอกเท่านั้น”

“ไม่ว่าใครก็ตามก็สามารถฝึกปฏิบัติการใช้ความรุนแรงได้ในบางระดับ แม้แต่

นายพลในกองทัพ ยกตัวอย่างเช่น พวกเขาอาจวางแผนปฏิบัติการเพื่อหลีกเลี่ยงการสังหารประชาชน ผู้บริสุทธิ์ การจะช่วยให้ทหารปฏิบัติการตามวิถีของการไม่ใช้ความรุนแรง เราจะต้องสื่อสารสัมพันธ์กับพวกเขาอย่างใกล้ชิด ถ้าเราแม้แต่แบ่งแยกโลกนี้เป็นค่ายของความรุนแรงและค่ายของการไม่ใช้ความรุนแรง และเลือกที่จะยืนอยู่ค่ายใดค่ายหนึ่งพร้อมไปกับการโจมตีอีกฝ่ายหนึ่ง ถ้าเช่นนั้นโลกเราก็จะไม่มีโอกาสมีสันติภาพ”^{๒๓}

ท่านนัทธันท์ได้ตั้งข้อสังเกตซึ่งสืบเนื่องมาจากข้อคิดของท่าน คานธีว่า มันเป็นไปได้เลยที่เราจะหลีกเลี่ยงความรุนแรงอย่างสมบูรณ์ และท่านปรารถนาที่จะลดทอนความคิดอันคับแคบของผู้ที่คิดว่าตัวเองเป็นผู้ไม่ใช้ความรุนแรงแล้ว และแนวโน้มที่พวกเขาจะตีความว่าตนเองเป็น “คนดี” ส่วนทหารเป็น “คนเลว” ในความเป็นจริงมันไม่ได้ง่ายตายเช่นนั้น เราทุกคนล้วนกระทำการอันเป็นความรุนแรงเพียงแต่มีระดับแตกต่างกัน ยิ่งไปกว่านั้น เราก็คือตัวของเราเองในขณะนี้ และเราก็อยู่ ณ จุดใดจุดหนึ่งในช่วงของพัฒนาการด้านจิตวิญญาณ ข้อคิดที่เป็นประโยชน์และสำคัญน่าจะเป็นการตระหนักว่า เราแต่ละคนพยายามมุ่งไปในทิศทางนั้นให้

มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งเราอาจจะเริ่มจากจุดเริ่มต้นที่แตกต่างกันทั้งนี้โดยไปในทิศทางที่มุ่งสู่การไม่ใช้ความรุนแรงอย่างสมบูรณ์ตามอุดมคติแล้วจะไม่มีทางไปถึงได้ก็ตาม

ข้อคิดเห็นของท่านนัทธันท์มีประโยชน์ในหลายประการ ในแง่หนึ่งทัศนคติของท่านที่ว่าพุทธศาสนาให้โอกาสทางศีลธรรมสำหรับนายพลที่ต้องการหลีกเลี่ยงการชนฆ่าพลเรือน หากโอกาสทางศีลธรรมที่ว่านี้ก็มีข้อจำกัดอยู่ และจะมากน้อยก็ขึ้นอยู่กับว่านายพลทหารท่านนั้นจะสามารถดำเนินการให้เข้าสู่อุดมคติของการไม่ใช้ความรุนแรงได้มากน้อยเพียงไร

บางทีการมุ่งบ่มเพาะเจตนาที่จะป้องกันมากกว่าทำลาย การมุ่งปฏิบัติการเพื่อลดความรุนแรงให้น้อยที่สุด เป็นวิถีทางดีที่สุดในการปรับคำสอนของพุทธศาสนิกายเถรวาทให้สอดคล้องกับความจำเป็นที่เราจะต้องปกป้องตนเอง วิธีการทั้งสองอย่างช่วยให้ชาวพุทธสามารถให้โอกาสอันจำกัดสำหรับผู้ที่จะกระทำความรุนแรงโดยมีเจตนาเพื่อป้องกันตนเอง บางทีสิ่งนี้อาจเป็นข้อคิดที่อยู่ในใจของพระพุทธองค์ในครั้งที่พระองค์ได้ให้คำแนะนำที่บังเป็นนัยว่ากษัตริย์ที่ทรงจักรวรรดิวัตรสามารถมีกองทหารเพื่อเป้าหมายในการปกป้องราชอาณาจักรและให้ดำเนินการ “ให้เป็นไปตามหลักธรรม”

ข้อขัดแย้งที่ยังคงหลงเหลืออยู่ก็คือ พุทธศาสนามุ่งจะเปลี่ยนบุคคลให้ไปในทิศทางที่พวกเขาจะสามารถระทำการอันรุนแรงได้น้อยลงไปทุกที จุดนี้เองที่แสดงถึงข้อขัดแย้งระหว่างอุดมคติแบบพุทธกับความเป็นจริง แล้วใครเล่าที่จะเข้าร่วมกับกองทัพในเมื่อทุกคนต่างคิดว่ากองทัพเป็นส่วนที่มีการพัฒนาน้อยที่สุดในสังคม แน่แน่นอนว่ากองทัพเช่นนี้ไม่ใช่แบบที่องซานซูจีพึงปรารถนา ดังที่เธอได้แสดงความเห็นไว้ในการสัมภาษณ์ที่ว่า

[อลัน คลีเมนต์] สมมติว่าพม่ามีประชาธิปไตยแล้ว จะเกิดอะไรขึ้นกับสลีเวิร์ค ซึ่งเป็นกลุ่มทหารที่ยึดอำนาจบริหาร เราคงต้องกำจัดพวกนายพลเหล่านั้นไปใช่หรือไม่

[องซานซูจี] เราจะเปลี่ยนให้กองทัพดีขึ้นและมีเกียรติยศมากขึ้น ให้เป็นกองทัพที่ประชาชนรักใคร่ นั่นคือสิ่งที่เราต้องการให้กองทัพเป็นเมื่อพ่อของดิฉันได้สถาปนากองทัพขึ้นมา ท่านเพียงต้องการให้กองทัพมีเกียรติยศ เป็นที่รักใคร่ และเชื่อใจในหมู่ประชาชน กองทัพที่เราต้องการคือกองทัพที่ประกอบด้วยทหารที่มีความสุขในการทำหน้าที่มากขึ้น^{๒๔}

กองทัพที่มีเกียรติยศอันเป็นที่รักใคร่ของประชาชน จะต้องไม่ประกอบด้วยองค์ประกอบอันล้าหลังที่สุดในสังคม

ลองมาสรุปถึงสิ่งที่เราได้พิจารณาจนถึงขณะนี้ ในทุกแง่มุม พุทธ-

ศาสนาแล้วมุ่งไปตามครรลองแห่งการไม่ใช้ความรุนแรงอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม ชาวพุทธเองก็มักเกี่ยวข้องกับการทำสงครามจากตัวอย่างของกษัตริย์ในอุดมคติอย่างพระเจ้าอโศก และความเห็นของพระพุทธองค์ที่แสดงต่อพระราชอาชญากรด้วยจักรวรรดิวัตรดูจะชี้แนะให้เห็นว่า โดยหลักการของพุทธศาสนาแล้ว เราไม่อาจยอมรับสงครามที่เป็นไปเพื่อการรุกรานผู้อื่นได้ แต่ขณะเดียวกัน เราก็อาจสร้างความชอบธรรมให้กับการใช้กำลังทหารเพื่อเป้าหมายในการปกป้องตนเองได้ อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีความยุ่งยากหลายประการในการหาวิธีประนีประนอมในการปรับใช้กำลังทหารเพื่อการปกป้องตนเองให้สอดคล้องกับหลักการของพุทธศาสนา

เราอาจจะกลับไปพิจารณาถึงแนวคิดที่แยกโลกออกเป็นสองระดับที่แตกต่างกันคือ ระดับโลกียะและระดับโลกุตตระ ซึ่งมีพุทธศาสดารองอยู่ และอาจกล่าวได้ว่าในโลกนี้ซึ่งเต็มไปด้วยความรุนแรง การปล่อยให้ความรุนแรงอย่างจำกัดและด้วยเจตนาที่เหมาะสมอันเป็นไปเพื่อปกป้องตนเอง อาจเป็นทางออกที่ดีที่สุดที่จะเป็นไปได้ นี่อาจจะเป็นข้อคิดเห็นร่วมกันของนักคิดชาวพุทธโดยส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในกรณีที่ต้องเผชิญหน้ากับการโจมตีทำร้าย ดิฉันใคร่แสดงถึงพัฒนาการสองประการในช่วงศตวรรษที่ ๒๐ ที่ช่วยสร้างความชอบธรรมให้กับการทำสงครามเพื่อปกป้องตนเองตามแนวทางแบบพุทธ

ประการแรก พุทธศาสนาได้รับความนิยมมากขึ้นอย่างกว้างขวางในหมู่ฆราวาสในสังคมพุทธหลายแห่ง การฟื้นฟูพุทธศาสนาขึ้นมาเช่นนี้ได้ช่วยทำทลายและลดทอนความเชื่อมั่นในการแบ่งแยกอย่างเด็ดขาดระหว่างโลกียะและโลกุตตระแบบเดิม ฆราวาสชาวพุทธมักไม่เพียงพอใจกับอุดมคติในระดับรองอีกต่อไป ดิฉันอาจจะสรุปว่าโดยทั่วไปแม้ว่าฆราวาสจะมีความพึงพอใจกับการปฏิบัติตามหลักศีลธรรมแบบพุทธอย่างเต็มที่มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ พร้อม ๆ กับการปฏิบัติเพื่อให้ชีวิตในอนาคตของตนสมบูรณ์พูนสุขอย่างที่ต้องการ ในขณะเดียวกันเราก็ได้เห็นปรากฏการณ์ที่ฆราวาสเหล่านี้ตื่นขึ้น และพยายามไปให้ถึงเป้าหมายแห่งการหลุดพ้น (ซึ่งแต่เดิมพวกเขาคิดว่าเป็นเฉพาะเรื่องของพระ) และพยายามปฏิบัติสมาธิภาวนาเพื่อที่จะไปให้ถึงเป้าหมายนั้นให้ได้ พร้อม ๆ กับการปฏิบัติอย่างจริงจังมากขึ้นและลึกซึ้งมากขึ้นของชาวพุทธ พวกเขาได้อธิษฐานจิตไว้ระดับที่สูงขึ้นเพื่อที่จะปฏิบัติตามหลักการของธรรมะ ดิฉันออกจะสงสัยว่าฆราวาสที่อธิษฐานจิตมุ่งสู่นิพพานย่อมเหนื่อยหน่ายกับการที่จะต้องไปเช่นฆ่าสังหารใคร

ประการที่สอง ในช่วงศตวรรษที่ ๒๐ เราได้เห็นพัฒนาการของกลุ่มที่ปรับใช้หลักธรรมคำสอนเพื่อแก้ปัญหาสังคมในสังคมพุทธหลายแห่งทั่วโลก ในขณะที่กลุ่มฆราวาสชาวพุทธเหล่านี้ปรับใช้พุทธศาสนามากขึ้น

เพื่อแก้ไขปัญหาลัทธิ ศาสนา และการเมืองในโลก พวกเขาได้เรียกร้องให้ฝ่ายสงฆ์ปรับใช้หลักการของพุทธศาสนาให้เหมาะกับโลกในปัจจุบัน และฆราวาสเหล่านี้ก็ได้มุ่งปฏิบัติไปในทิศทางของอุดมคติสูงสุด ซึ่งรวมไปถึงการปฏิบัติอย่างอหิงสนี้ด้วย พุทธศาสนาที่ปรับใช้สังคมมุ่งกระตุ้นทุกคนซึ่งรวมทั้งฆราวาสให้มีบทบาทในกระบวนการเพื่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งพวกเขาหวังจะทำให้ความสามารถในการกระทำความรุนแรงลดน้อยถอยลง ชาวพุทธผู้มุ่งปรับใช้สังคมในช่วงที่ผ่านมาและในปัจจุบัน ได้ปรับใช้หลักอหิงสาเพื่อท้าทายต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่ อย่างเช่น การเข้ารุกรานประเทศทิเบตโดยประเทศจีน การประท้วงในช่วงสงครามเวียดนาม การปฏิบัติงานเพื่อบูรณะปฏิสังขรณ์ภายหลังยุคเขมรแดงในประเทศกัมพูชา การมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบอบปกครองในพม่า เห็นได้ชัดเจนนวกลุ่มขบวนการเหล่านี้กำลังเรียกร้องให้ชาวพุทธปฏิบัติตามมาตรฐานที่สูงขึ้นอีกระดับหนึ่ง

พัฒนาการทั้งสองด้านที่ชาวพุทธผลักดันให้เกิดขึ้นเพื่อฟื้นฟูพุทธศาสนา และการที่กลุ่มชาวพุทธเพื่อสังคมสามารถยกระดับการปฏิบัติของฆราวาสให้เข้าไปสู่ระดับการปฏิบัติของสงฆ์มากขึ้น ย่อมทำให้เส้นแบ่งระหว่างโลกียะและโลกุตตระมีความชัดเจนน้อยลง และนำไปสู่คำถามที่มุ่งสร้าง

ความชอบธรรมให้กับการใช้ความรุนแรงแบบพุทธเพื่อปกป้องตนเองในสถานการณ์ที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งยวด และการคิดเช่นนี้ทำให้ตัวอย่างในอุดมคติของพระเจ้าอโศกมีความสำคัญน้อยลงไปเป็นที่ชัดเจนว่าสงครามเพื่อการรุกรานนั้นไม่มีความชอบธรรมอย่างแน่นอน แต่คำถามสำหรับชาวพุทธก็คือ แล้วเราจะยอมให้มีการทำสงครามเพื่อปกป้องตนเองได้ในระดับใด ซึ่งในแง่ที่จารีตแบบพุทธยังไม่ได้ให้คำตอบที่ชัดเจนในการตอบคำถามเช่นนี้เราจำเป็นที่จะต้องคิดและกระทำอย่างสร้างสรรค์

พุทธศาสนามีปัญหาเกี่ยวกับสงครามมากมาย สำหรับดิฉัน อาจมีทางเลือกอยู่สี่ทางสำหรับชาวพุทธที่จะแก้ปัญหานี้หรือไม่แก้ปัญหานี้ว่านี่ ประการแรก ชาวพุทธอาจดำเนินชีวิตต่อไปอย่างที่เป็นอยู่ โดยเข้าไปมีส่วนร่วมกับการกองทัพอย่างไม่ใช้ความคิดและอย่างปราศจากบันยะบันยัง เพิกเฉยต่อหลักการที่ขัดกับพุทธศาสนา ปล่อยให้จริยธรรมทางสังคมถดถอยอย่างรุนแรง และเพิกเฉยต่อโอกาสที่จะทำให้งลือที่สองกล่าวคือโลกิยธรรมพัฒนาขึ้นไปสู่ความเป็นธรรมจักร อันเป็นการปฏิบัติตามหลักธรรมอย่างสมบูรณ์แท้จริง การทำเช่นนั้นเป็นการเพิกเฉยต่อการปรับใช้หลักธรรมให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาในโลกปัจจุบัน ซึ่งที่ผ่านมาชาวพุทธส่วนใหญ่มีความพึงพอ

ใจกับวิธีการเช่นนี้ แต่ในทัศนะของชาวพุทธเพื่อสังคม พวกเขาเห็นว่ามันยังไม่น่าพอใจและยังมีอีกหลายวิธีที่จะกระตุ้นให้ชาวพุทธปฏิบัติหน้าที่ของตนดียิ่งขึ้น

ประการที่สอง ชาวพุทธอาจพยายามพัฒนาทฤษฎีว่าด้วยสงครามอันชอบธรรมขึ้นในบางลักษณะ แม้ว่าเพียงการเสนอแนะประเด็นนี้ก็อาจเป็นเรื่องน่าตกใจสำหรับชาวพุทธจำนวนมากแล้วก็ตาม นักคิดชาวพุทธก็อาจพยายามดำเนินการในแนวทางนี้ต่อไป โดยอาศัยฐานความรู้จากจักรวาลวิทยาสหศาสตร์ ความแตกต่างระหว่างโลกียะกับโลกุตระ บทบาทของเจตนาในการจำแนกผลแห่งกรรม และความตระหนักรู้ต่อความรุนแรงที่มีอยู่หลายระดับ เป็นไปได้ว่าทฤษฎีสงครามอันชอบธรรมตามหลักพุทธศาสนานี้ อาจปรากฏขึ้นมาในรูปแบบใกล้เคียงกับทฤษฎีสงครามอันชอบธรรมของศาสนาอื่น เห็นได้อย่างชัดเจนว่า ทฤษฎีสงครามอันชอบธรรมอาจถูกปรับใช้ด้วยเล่ห์เพทุบายและความปลิ้นปล้อน และนำความเจ็บปวดทุกข์ทรมานมาให้ ดังกรณีของประเทศศรีลังกาเป็นตัวอย่าง ในยุคที่การพัฒนาองค์กำลังทหารอาจหมายถึงจุดจบของพวกเขาทุกคน นักคิดชาวพุทธเพียงจำนวนน้อยเท่านั้นที่มีความปรารถนาที่จะเข้าไปยุ่งกับกิจการที่วุ่นวายนี้ แต่ในอีกแง่หนึ่ง องชานซุจก็อาจพึงพอใจกับพัฒนาการที่เกิดขึ้นเช่นนั้น บางทีเธออาจสนับสนุนให้เกิดความเป็นผู้นำแบบพุทธในหมู่กองทัพพม่า เพื่อพัฒนาให้กองทัพพม่าเป็นแบบของชาวสวิสที่ได้รับการฝึกฝนและติดอาวุธ เพื่อป้องกันตนเองเพียงอย่างเดียวให้มากที่สุด หรือบางทีกองทัพของพวกเขาอาจเป็นแบบเดียวกับกองทัพของแคนาดาที่มีบทบาทในการรักษาสันติภาพระดับนานาชาติ หรือบางทีนโยบายด้านต่างประเทศของพม่าจะเป็นแบบเดียวกับสวีเดนที่มุ่งลดความจำเป็นในการใช้ทหารให้น้อยที่สุด

ประการที่สาม ชาวพุทธอาจมุ่งปฏิบัติตามการไม่ใช้ความรุนแรงอย่างเคร่งครัด และเลิกคิดว่าพุทธศาสนาอาจปรับใช้กับระบอบการปกครองประเทศได้ บางทีการไม่ใช้ความรุนแรงกับการปกครองประเทศอาจไปด้วยกันไม่ได้เลย ซึ่งตรงจุดนี้จะทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างจริยธรรมระดับบุคคลและจริยธรรมของสังคมแม้ว่าประชาชนแต่ละคนอาจปฏิเสธการใช้ความรุนแรงเพื่อปกป้องตนเอง แต่การที่ประมุขของประเทศจะปฏิเสธการใช้ความรุนแรงเพื่อปกป้องประเทศ อาจเป็นเรื่องที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง จริยธรรมระดับบุคคลของพุทธศาสนาไม่ได้รับการตีความอย่างเหมาะสมให้พัฒนาขึ้นเป็นจริยธรรมของสังคม แต่แน่นอนว่าในประเทศหนึ่งย่อมมีกลุ่มบุคคลที่ไม่ยึดติดกับหลักการไม่ใช้ความรุนแรงอย่างเคร่งครัดเช่นนั้น และพวกเขาคาดหวังว่าผู้ปกครองประเทศจะดำเนินการบางอย่างเพื่อปกป้องพวกเขา ถ้าชาวพุทธมาถึงข้อสรุปที่ว่าหลักการไม่ใช้ความรุนแรงและการปกครองประเทศเป็นเรื่องที่ไปด้วยกัน

ไม่ได้ ก็ไม่ได้หมายความว่าพวกเขาจะไม่มีควมสนใจต่อกิจการของประเทศเลย เท่าที่ผ่านมากลุ่มมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มชาวพุทธเพื่อสังคมยังคงอยู่เพียงระดับชายขอบของอำนาจ แต่กระนั้นในบางครั้งพวกเขาก็มีบทบาทอย่างสำคัญในประเด็นด้านการทหารดังกรณีการประท้วงที่เกิดขึ้นในช่วงสงครามเวียดนาม

ประการที่สี่ ทางเลือกสุดท้ายคือ ชาวพุทธอาจรักษาหลักการไม่ใช้ความรุนแรงอย่างเคร่งครัดนั้นไว้โดยไม่เพิกเฉยต่อความปรารถนาที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ อย่างเช่น การมุ่งพัฒนาวิธีการปกครองประเทศโดยไม่จำเป็นต้องใช้กำลังทหาร กลุ่มผู้นำชาวพุทธเพื่อสังคมจำนวนหนึ่งที่ยังไม่ได้อยู่ในอำนาจในตอนนี้นับสนุนวิธีการเช่นนี้ และพวกเขาหวังว่าในวันหนึ่งตัวเขาเองหรือทายาทจะมีโอกาสขึ้นสู่อำนาจ ยกตัวอย่างเช่น ท่านทะไลลามะได้เสนอให้ประกาศให้ประเทศทิเบตเป็นเขตแห่งสันติภาพ และปราศจากกองกำลังทหารใด ๆ เจตนาของการเสนอเช่นนี้ไม่ใช่เพียงเพื่อปลดปล่อยทิเบตจากกองกำลังทหารใด หากยังเป็นไปเพื่อลดโอกาสที่จะเกิดความรุนแรงด้านการทหารระหว่างประเทศอินเดียและประเทศจีน ด้วยการสถาปนาแนวกันชนที่ปลดปล่อยระหว่างประเทศทั้งสอง ในประเทศศรีลังกา ขบวนการสรรโวทัยของนายอารีรัตน์ได้ส่งกลุ่มสันติเสนาที่ได้รับการฝึกฝนเทคนิคการไม่ใช้ความรุนแรงเพื่อไปรักษาความสงบในที่ต่าง ๆ และอีกไม่นานกลุ่มพลังเพื่อสันติวิธีที่ประกอบด้วยพลเรือนนานาชาติก็จะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ในประเทศศรีลังกา ชาวพุทธเพื่อสังคมจำนวนมากเห็นว่าวิธีการเหล่านี้เป็นเรื่องปกติที่ควรกระทำ แต่การที่ชาวพุทธเพื่อสังคมจะมีบทบาทมากเพียงใดในการปฏิบัติตามแผนการนั้น และวิธีการเช่นนั้นจะส่งผลมากน้อยเพียงไร ยังเป็นสิ่งที่เราต้องจับตามองต่อไป

พุทธศาสนามีปัญหาเกี่ยวกับประเด็นว่าด้วยสงคราม แต่บางทีปัญหานี้อาจจะกลายเป็นโอกาสก็ได้

เชิงอรรถ

- ๑ Sallie B. King เป็นศาสตราจารย์ด้านปรัชญาและศาสนาแห่งมหาวิทยาลัย James Madison และเคยเป็นประธานสมาคมศึกษาระหว่างชาวพุทธและคริสต์ (Society for Buddhist-Christian Studies) งานนิพนธ์หลายชิ้นของเธอได้แก่ *Buddha Nature, Journey in Search of the Way*, และงานที่เธอเป็นบรรณาธิการร่วมกับ Christopher Queen เรื่อง *Engaged Buddhism: Buddhist Liberation Movements in Asia* (Albany, NY: SUNY Press, 1996)
งานนิพนธ์ชิ้นนี้เดิมเสนอในการประชุม American Academy of Religion ที่กรุงโตรอนโต พฤศจิกายน ๒๕๔๕
- ๒ Hammalawa Saddhatissa, *Buddhist Ethics: The Path to Nirvana* (London: Wisdom Publications, 1987), หน้า ๗๓.
- ๓ Walpola Rahula, *What the Buddha Taught*, revised edition (New York: Grove Press, 1959, 1974), หน้า ๑๒๕ ff.
- ๔ John Ross Carter and Mahinda Palihawadana, *The Dhammapada* (Oxford and New York: Oxford University Press, ๑๙๘๗), หน้า ๓.
- ๕ Rahula, หน้า ๑๓๑.
- ๖ Peter Harvey, *An Introduction to Buddhist Ethics* (Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2000), หน้า ๒๕๔
- ๗ N.A. Nikam and Richard McKeon, ed. and trans., *The Edicts of Asoka* (Chicago and London: University of Chicago Press, 1959), หน้า ๒๗-๒๘.
- ๘ เพิ่งอ้าง หน้า ๒๘-๒๙.
- ๙ Maurice Walsh, trans., *The Long Discourses of the Buddha: A Translation of the Digha Nikaya* (Boston: Wisdom Publications, 1987, 1995), หน้า ๓๙๖-๓๙๗ (Digha Nikaya III.๖๑).
- ๑๐ Christopher Ives, "Protect the Dharma, Protect the Country: Buddhist War Responsibility and Social Ethics" *The Eastern Buddhist* 33(2) (2001), หน้า ๑๖
- ๑๑ Bhikkhu Bodhi, trans., *The Connected Discourses of the Buddha: A New Translation of the Samyutta Nikaya* (Boston: Wisdom Publications, 2000), หน้า ๑๓๓๕
- ๑๒ Harvey, หน้า ๒๖๑
- ๑๓ R.F. Gombrich, *Theravada Buddhism: A Social History from Ancient Benares to Modern Colombo* (London and New York: Routledge and Kegan Paul, 1988), หน้า ๑๔๑; cited in Harvey, หน้า ๒๕๖
- ๑๔ S. Suksamran, *Buddhism and Politics in Thailand* (Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 1982), หน้า ๑๕๐; cited in Harvey, หน้า ๒๖๐
- ๑๕ Donald K. Swearer, *Buddhism and Society in Southeast Asia* (Chambersburg, PA: Anima Books, 1981), หน้า ๕๗
- ๑๖ Harvey, หน้า ๒๖๑
- ๑๗ Tessa Bartholomew, *In Defense of Dharma: Just-War Ideology in Buddhist Sri Lanka*, (on-line) *Journal of Buddhist Ethics*, Vol.6 (1999)
- ๑๘ Aung San Suu Kyi, *The Voice of Hope: Conversations with Alan Clements* (London and New York: Penguin Books, 1997), หน้า ๒๑
- ๑๙ เพิ่งอ้าง หน้า ๑๕๙
- ๒๐ Donald K. Swearer, *The Buddhist World of Southeast Asia* (Albany, NY: State University of New York Press, 1995), หน้า ๙๕
- ๒๑ *Anguttaranikaya II*, ๔๑๕. Cited and translated in Saddhatissa, หน้า ๒๐
- ๒๒ Aung San Suu Kyi., หน้า ๒๑
- ๒๓ Thich Nhat Hanh, *For a Future to Be Possible: Commentaries on the Five Wonderful Precepts* (Berkeley, CA: Parallax Press, 1993), หน้า ๑๖-๑๗
- ๒๔ Aung San Suu Kyi, หน้า ๔๑

กา รรรม จาก สงครามอิรัก

ประหวังรัฐบาลอเมริกาและ อังกฤษอย่างต่อเนื่อง อาทิ บอยคอตสินค้าบริษัทที่สนับสนุนรัฐบาลทั้งสอง หรือไม่ก็ออกมา ประณาม และประกาศหนุนประชาชนชาว

อิรัก เรียกว่าอยู่ตรงข้ามอเมริกาและพันธมิตรเลยทีเดียว

แต่หายนภัยของสงครามนั้น ไม่เพียงแต่พร่ามลายชีวิต และทรัพย์สินของผู้คนที่ได้รับผลกระทบโดยตรงเท่านั้น แต่ ยังพร่ามลายจิตใจของคนทั่วโลกที่ติดตามข่าวร้าย ๆ จาก สงครามทุกวี่ทุกวันอีกด้วย หลายคนหดหู่มาก หลายคนเกลียด แค้นชิงชัง ฯลฯ สภาพการณ์ของโลกเช่นนี้ ทำให้มีปัญหาเรื่อง จิตใจได้ง่าย โพลหรือสำนักวิจัยต่าง ๆ ก็มักจะลงสำรวจ ความเครียดของประชาชนดูบ้างนะครับว่า มีจำนวนเท่าใด และสูงขึ้นในช่วงไหน ยิ่งประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลาม อารมณ์ความรู้สึกที่ถูกรุกรานรังแกจากอเมริกาและพันธมิตร ไม่ยิ่งโกรธแค้นเป็นทวีคูณละหรือ

ความโกรธแค้นชิงชังและความโลภของมนุษย์นี้ แหละครีบ ที่เป็นปัญหาของโลกทุกวันนี้ นับตั้งแต่เรื่องเล็กน้อย ไปจนถึงเรื่องใหญ่โตมโหฬารอย่างสงคราม มีรากเหง้า มาจากที่เดียวกันแทบทั้งสิ้น ในทางพระพุทธศาสนา ความ วิตกกังวล อารมณ์โกรธแค้นชิงชังและความโลภ เป็นหลัก ธรรมเหมือนกัน แต่เป็นหลักธรรมฝ่ายลบ หรืออกุศลธรรมที่ ทำให้จิตใจตกต่ำ เป็นตัวปิดกั้นไม่ให้เราเข้าถึงปัญหาที่แท้จริง ไม่ทำให้เราเข้าใจความเป็นไปแห่งชีวิต และปิดกั้นเรา ไม่ให้เข้าถึงธรรม สังเกตก็ได้ครับ พอเรารบข่าวสงคราม มาก ๆ อารมณ์ก็จะพุ่งไปตามข่าวนั้นทันที บางครั้งก็ตื่นเต้น คอยลุ้นว่าใครจะชนะ บางครั้งก็อยู่ในภาวะอารมณ์สงสาร บางครั้งก็โกรธแค้นชิงชัง ฯลฯ

อารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างนี้ ถ้าเราไม่มีวิธีแก้ไขดีพอ

ก อนที่ทหารอเมริกาและพันธมิตรจะถล่มอิรัก หลายวัน ข่าวสงครามแพร่สะพัดผ่านสื่อต่าง ๆ ออกไปทั่วโลก ยิ่งใกล้วันที่ประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช ตัดสินใจประกาศสงครามโดย ไม่ฟังเสียงสหประชาชาติ และวันที่ทหารอเมริกากับพันธมิตร ลงมือบุกอิรัก โลกตกอยู่ในสภาพตึงเครียด ประชาชน นับพันล้านคน ต่างใจจดใจจ่อรอฟังข่าวทุกเวลาทันที เพื่อ ติดตามความเคลื่อนไหวของสงครามและความผันผวนของ เศรษฐกิจโลก

ความวิตกกังวลต่อสงครามที่สร้างความสูญเสียแก่ ชีวิตและทรัพย์สินของผู้คน ไม่ว่าจะทหารหรือพลเรือนนั้น เห็นได้ชัดจากการแสดงออกของประชาชนในประเทศต่าง ๆ ทั้งก่อนและขณะที่เกิดสงคราม หลายประเทศออกมา ประหวังกันมากมายนับแสนนับล้าน มีวิธีการที่แปลก ๆ หลากหลาย แต่น่าเสียดายที่เสียงเหล่านั้น ดังไม่ถึง ประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช และนายกรัฐมนตรีนโถนี่ แบลร์ หรือว่าดังเกินไปจนไม่ได้ยินก็ไม่ทราบ จึงตัดสินใจ ทั้งระเบิดกรูแบกแดด เช่นฆ่าชีวิตผู้คนล้มลงคนแล้วคนเล่า ถึงกระนั้น เสียงคัดค้านก็ดังออกมาไม่ขาดสาย มีวิธีการใหม่

ก็อาจจะคิด ก็อาจจะทำอะไรอย่างใดอย่างหนึ่งไปในทางที่สร้างสรรค์หรือไม่สร้างสรรค์ก็ได้ ความพิเศษของมนุษย์ก็อยู่ตรงนี้แหละครับ จึงจิตใจให้สูงขึ้นจนเป็นเทวดาหรือว่าอยู่เหนือเทวดาก็ได้ จะตั้งใจให้ตกต่ำและจะทำตัวชั่วช้ายิ่งกว่าสัตว์เดรัจฉานก็ได้อีก กรณีสงครามอิรัก ดูภาพเอาก่อนก็แล้วกันครับว่า จิตใจของมนุษย์ในยุคนี้ตกต่ำหรือว่ายกระดับสูงขึ้น

ในทางพระพุทธศาสนา การพัฒนาตนเองให้เป็นเทวดาหรือว่าอยู่เหนือเทวดานั้น เขาพัฒนาตนเองมาจากปัญญา การเห็นปัญหานั้นแหละครับก็คือเห็นธรรมะในระดับหนึ่งแล้ว กรณีสงครามครั้งนี้ ผมคิดว่าเราน่าจะขอบคุณประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช และนายกรัฐมนตรีไทยที่แบลร์ ด้วยซ้ำที่ทำให้คนทั่วโลกเห็นธรรมะ คือเห็นความจริงของสงครามมากขึ้นว่าเป็นอย่างไร มีเหตุผลเพียงพอหรือไม่ ขอบธรรมเพียงใดในการทำสงครามครั้งนี้ และที่สำคัญคือทำให้เราเห็นอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในจิตใจว่าเป็นอย่างไร รู้สึกดีใจ หดหู่ใจ เศร้าใจ สงสาร เกลียดแค้นชิงชังหรือว่าเฉย ๆ กับข่าวที่เราได้รับ และยังเห็นภาพคนตาย เห็นภาพเด็กและผู้หญิงชาวอิรักบาดเจ็บและร้องไห้ เห็นภาพผู้หญิงผู้ชายคนแก่ชาวจุงมือลูกลานหนีภัยสงครามออกจากเมืองเดินมาตามถนน เห็นภาพพระเปิดถ่มกรุงแบกแดด เห็นภาพอาคารตีกรามบ้านช่องพังพินาศ และเห็นภาพรถถังดาหน้าเข้ากรุงแบกแดด ความรู้สึกเกลียดชัง สลดใจ หรือว่าสะใจไม่ยิงปะทุรุนแรงกระนั้นหรือ

ในทางตรงกันข้าม ถ้าเราไม่ประมาท มีสติรู้เท่าทันอารมณ์ที่เข้ามากระทบตีพอก ก็จะไม่หวั่นไหว ไม่คล้อยตามข่าวสงครามที่เข้ามาทุกวัน และภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ของสงคราม ก็จะกลายเป็นปริศนาธรรมที่ประทับไว้ให้แก่ชาวโลกอย่างไม่มีวันลืม เพื่อให้เราได้ตื่นรู้ถึงความประมาทตื่นรู้ถึงพิษภัยสงคราม ตื่นรู้ถึงความโง่เขลาของมนุษยชาติ เห็นความผิดพลาดของผู้ที่ซอซออำนาจ และเห็นความประมาทของสังคมที่ปล่อยให้คนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดมีอำนาจ

ทำอะไรได้ตามอำเภอใจ จนเป็นเหตุให้เกิดสงครามและปัญหาต่าง ๆ ขึ้นได้

ความไม่ประมาทที่กล่าวมาข้างต้นนี้แหละครับ สำหรับชาวพุทธ ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินชีวิตเลยทีเดียว พระพุทธองค์ทรงเปรียบเทียบไว้ว่า ความไม่ประมาท เป็นเหมือนกับรอยเท้าช้างที่ครอบรอยเท้าสัตว์ต่าง ๆ ไว้ทั้งหมด คนที่ประมาทก็เหมือนกับคนที่ตายแล้วเท่านั้น ไม่คิดทำอะไรจนกว่าภัยจะมาถึงตัว เรื่องนี้จริงไม่จริงอย่างไรก็ดูได้จากกรณีทหารอังกฤษและอเมริกาที่ถูกจับและเสียชีวิตในสงครามครั้งนี้ หรือเฮลิคอปเตอร์ที่ทันสมัยอย่างอาปาเช่ถูกสอยร่วง รถถังถูกทำลาย การรบต้องยืดเยื้อออกไปและต้องพักรบชั่วคราว ก็เพราะความประมาทนี้ไม่ใช่หรือ

เพื่อความไม่ประมาทในสถานการณ์ดังเคียดเช่นนี้แล้ว ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาก็ดี หรือว่าเป็นศาสนิกของศาสนาอื่นก็ดี ควรถือเอาสงครามครั้งนี้เป็นเสมือนคัมภีร์ธรรมที่คอยเตือนสติเรา ไม่ให้มัวเมากับอำนาจและกิเลสตัณหา พลิกจิตใจที่ตกต่ำในยามสงครามให้สูงกว่าเทวดาให้ได้ เพื่อสงครามและการรบราฆ่าฟันจะไม่เกิดขึ้นอีก

แต่การพลิกจากร้ายเป็นดีในทางพระพุทธศาสนานั้น ไม่ได้หมายความว่า เมื่อยกระดับจิตใจของตนได้ สังคมและโลกจะเป็นอยู่อย่างไรก็ไม่สน ก็ไม่ใช่ อย่างนั้นก็กลายเป็นความเห็นแก่ตัวอีก เมื่อจิตใจของตนพัฒนาจนเป็นเทวดาหรืออยู่เหนือเทวดาแล้ว ก็ต้องยกระดับจิตใจของสังคมและโลกตามไปด้วย จึงจะถูกต้องตามหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา กล่าวคือ ต้องนำความรักความเมตตา มาเบียดบังความเกลียดชังที่อยู่ในจิตใจของตนและสังคมให้มีพื้นที่น้อยลง จนกระทั่งไม่เหลือพื้นที่ให้ความเกลียดชังเข้ามาอาศัยได้อีก เพียงเท่านี้ เราก็มีชีวิตอยู่ด้วยความไม่ประมาท และไม่รู้สึกเกลียดอเมริกาและพันธมิตรหรือว่าอิรัก ทั้งยังแสดงออกต่อสงครามได้อย่างสร้างสรรค์และเหมาะสมอีกด้วย.

ถือสิทธิ์อะไร ?

๗ ต่อจากหน้า ๖๐

ในวันนั้น เส้นแบ่งผู้คนเป็นฝักฝ่าย เปลี่ยน “ฝ่ายตรงข้าม” ให้กลายเป็นศัตรูแห่ง ความเกลียดชังกันและกันได้มลายหายไป ราเชล คอร์ริ์ต่อกับความเกลียดชังด้วยความกล้าหาญ เรื่องราวการต่อสู้เพื่อสันติภาพโดยมิได้ทำร้ายหรือเกลียดชังผู้อื่นของคนอเมริกันอย่างราเชลและผู้คนอื่น ๆ

อีกมากในโลก ควรต้องถูกบอกกล่าวให้รับรู้กันทั่วไป เพื่อจะได้ตั้งคำถามกันว่า

ระหว่างการคว่ำชีวิตผู้อื่นโดยจักรวรรดิกับการอุทิศชีวิตตนเองด้วยสันติวิธีของหญิงสาวเล็ก ๆ คนหนึ่งเช่นนี้หนทางอย่างใดกันที่จะนำพาโลกและสังคมอเมริกันไปสู่ความมั่นคงที่ยั่งยืนและสันติภาพอันถาวร

มหา'ลัย ทางวัฒนธรรม ที่ลานหอยเสียบ

เมื่อสามัญชนพี่น้องชายหญิง คนเฒ่า คนแก่ ลูกเล็ก
เด็กอ่อนจำนวน ๘ หมู่บ้าน ในต.สะกอมและต.ตลิ่งชัน อ.ชะนะ
จ.สงขลา ออกมายื่นเรียงหน้ากระดาน ณ ชายหาดลานหอยเสียบ
เพื่อขี้ออกผู้นำประเทศของตนว่า พวกเขาไม่ต้องการให้ชุมชน
แผ่นดิน และท้องทะเลของพวกเขาถูกทำลายภายใต้โครงการท่อส่ง
ก๊าซ โรงแยกก๊าซธรรมชาติ ไทย - มาเลเซีย ปรากฏการณ์นี้ต้อง
นับเป็นเรื่องชอบด้วยธรรมอย่างยิ่ง

ชอบด้วยธรรมทั้งในแง่กฎหมายรัฐธรรมนูญ และในแง่
ศาสนธรรม

ในแง่กฎหมาย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธ-
ศักราช ๒๕๕๐ ได้บัญญัติรับรองว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และ
สิทธิเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง ชุมชนต้องมีสิทธิ
ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ มีสิทธิร่วมกับรัฐและชุมชน
ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประชาชนต้องมี
สิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ มีสิทธิได้รับข้อมูล
คำชี้แจง และเหตุผลในการดำเนินโครงการ และมีสิทธิในการ
นำเสนอความคิดต่อโครงการ

ในแง่ศาสนธรรม สามารถมองได้หลายแง่มุม ในที่นี้ขอมอง

บทความนี้สืบเนื่องจากงาน "ภาวนาระหว่างศาสนิก" ซึ่งเป็นการภาวนาร่วมกันระหว่าง
ศาสนิกชนชาวพุทธ คริสต์ อิสลาม ระหว่างวันที่ ๒๐-๒๔ ม.ค. ๒๕๔๖ ณ ลานหอยเสียบ
บ้านโคกสัก ต.สะกอม อ.ชะนะ จ. สงขลา จัดโดยกลุ่มเสขีธรรม กลุ่มศาสนิกชนชาวไทยเพื่อ
สันติภาพ และมูลนิธิโกลิมลิมทอง

ผ่านกรอบคิดทางฝ่ายพุทธ ผู้เขียนเห็นว่าพี่น้องมุสลิมที่มหาวิทยาลัยชาวบ้านลานหอยเสียบกำลังต่อสู้ด้วยความจริง (สัจจะ) ๔ ประการ กล่าวคือ ๑. การทำความเข้าใจกับวิถีชีวิตและปัญหาที่กำลังประสบอยู่ (ทุกข์) ๒. การศึกษา/ตีแผ่มูลเหตุของปัญหา (สมุทัย) ๓. การมองเห็นเป้าหมายของชีวิตในระดับสังคมอย่างชัดเจนว่า ชุมชนจะอยู่รอดได้ก็ด้วยวิธีการผลิตแบบพออยู่พอกิน (นิโรธ) ๔. การออกมาคัดค้านโครงการก่อสร้างใดๆ โดยสันติวิธีตามหลักศาสนาของตัวเอง และการดำรงชีพอย่างพออยู่พอกินบนฐานการพึ่งตัวเองภายในชุมชน (มรรค) โดยความจริงทั้ง ๔ ประการนี้วางอยู่บนการประจักษ์ชัดว่าชีวิตต้องอยู่ร่วมกับธรรมชาติ มิใช่ทำลายธรรมชาติ

นับถึงวันนี้เป็นเวลากว่า ๕ ปีแล้ว เป็นห้าปีแห่งการสั่งสมภูมิปัญญาและกระบวนการเรียนรู้อย่างมากมายมหาศาล ขณะเดียวกันก็เป็นห้าปีแห่งความบอบช้ำอย่างสาหัสจากการบิดเบือนความจริงและการใช้ความรุนแรงจากฝ่ายรัฐ กรณีล่าสุด คือเหตุการณ์สลายผู้ชุมนุม เมื่อวันที่ ๒๐ ธ.ค. ๒๕๔๕ ที่รู้จักกันในชื่อ “ธันวาคมพื”

“ธันวาคมพื” มิได้เป็นการขนานนามอันเกินเลยความจริง

เนื่องเพราะ การชุมนุมของพี่น้องมุสลิมในวันนั้นเป็นการชุมนุมอย่างสงบ โดยมีเป้าหมายเพื่อยื่นหนังสือให้กับตัวแทนฝ่ายรัฐบาลโดยมิได้มีเจตนาแอบแฝงใดๆ

เนื่องเพราะ การสลายการชุมนุมในวันนั้น เป็นการใช้ความรุนแรงของฝ่ายตำรวจที่กระทำต่อพี่น้องมุสลิมขณะช่วงพักระหว่างการทำนาซ (ละหมาด) และบ้างก็กำลังทานอาหาร เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ประเทศไทยที่มีการใช้ความรุนแรงกับศาสนิกชนขณะประกอบพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์

เนื่องเพราะ หลังจากปฏิบัติการสลายการชุมนุมอย่างโหดเหี้ยมนั้นแล้ว ฝ่ายรัฐยังบิดเบือนความเป็นจริงและตามจ้องล้างจอบผลาญผู้ชุมนุมด้วยการออกหมายจับกดดันแกนนำชาวบ้าน และสร้างความแตกแยกขึ้นในชุมชนอย่างรุนแรง

สังขะ ๔ ประการ บนลานหอยเสียบ :

■ การทำความเข้าใจกับวิถีชีวิตและปัญหา

เหตุผลสำคัญอันหนึ่งที่ฝ่ายรัฐนำมาอ้างในการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกบริเวณ ต.ตลิ่งชัน และ ต.สะกอม ก็คือ พื้นที่ในบริเวณนี้ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่ำมาก การยกเอาเหตุผลนี้มาบีบบังคับให้พี่น้องมุสลิมและพี่น้องชาวพุทธบางส่วนต้องเสียดสละผืนแผ่นดินที่เคยอยู่อาศัยมาแต่บรรพบุรุษ โดยยกเอาเหตุผลทางตัวเลขรายได้มาพิจารณาเป็นหลักนับเป็นเรื่องอ่อนเยาว์ทางปัญญาอย่างยิ่ง เพราะไม่เคยมีทฤษฎีสังคมศาสตร์ที่เห็นในโลกวิเคราะห์ความสำคัญของชุมชนโดยละเอียดมิติทางด้านวัฒนธรรม วิธีการผลิต และความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน

ด้านการผลิต ชาวบ้านแถบนี้มีอาชีพประมงเก็บหอยเสียบ ทำการเกษตร ปลูกข้าว ยางพารา แตงโม สวนมะพร้าว มะม่วงหิมพานต์ เลี้ยงนกเขา-ชวาและอาชีพที่เกี่ยวข้อง กระทั่งการหาเห็ด หาของป่าในป่าพรุ ฯลฯ สำหรับอาชีพประมงที่ถูกเรียกว่าเป็นประมงพื้นบ้านนั้นที่จริงควรเรียกว่าเป็นประมงแบบยั่งยืนถึงจะถูก ชาวบ้านที่นั่นเล่าว่าเมื่อ ๔๐-๕๐ ปีที่ผ่านมา สมัยที่ยังไม่มีเทคโนโลยี ไม่มีเรืออวนขนาดใหญ่อย่างปัจจุบัน มีปลาอุดมสมบูรณ์ถึงขนาดนำปลาที่ได้มาใส่ที่นาแทนปุ๋ย แม้แต่ปัจจุบันจะเต็มไปด้วยเรืออวนมากมาย แต่ชาวบ้านก็ยังพอหาปูหาปลาได้พอกินพอขายเลี้ยงครอบครัว

ช่วงที่ผู้เขียนไปยังลานหอยเสียบได้ลองไปเดินเล่นตามชายหาด ลองใช้เท้าชูดทรายดูปรากฏว่าพบหอยเสียบหลายสิบตัวอยู่ใต้ผืนทรายจากผลของการคุ้ยทรายปริมาณน้ำทะเลเพียงครั้งเดียว ชาวบ้านบอกว่าหอยเสียบจะเยอะที่สุดในช่วงเดือนสาม พวกเขาบอกว่าการที่ผืนทะเลไม่สามารถนำมาตัดแบ่งซื้อขายเป็นเจ้าของ และยังคงความอุดมสมบูรณ์ไว้ได้พอประมาณจนถึงวันนี้ เปรียบไปก็เหมือน “หม้อแกง” ของชุมชน ในขณะที่ “หม้อข้าว” อันหมายถึงที่นานั้น ถูกทุบทิ้งไปแล้ว เนื่องจากมีโรงงานปล่อยน้ำเสียจน

ณ ลานหอยเสียบ อ.จะนะ จ.สงขลา
วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๖ เวลา ๑๐.๕๐ น.

● **เหตุผลที่ชาวบ้านรวมกลุ่มกันคัดค้านโครงการ
ท่อก๊าซเพราะเหตุใด**

เมื่อเราได้เห็นโครงการที่จะเข้ามาทำลายวิถีชีวิตที่บ้านเรา เราจำเป็นต้องเข้าคัดค้านโครงการนี้ แต่ทั้งนี้ที่เราคัดค้านมาตลอด ๕ ปี ที่พยายามบอกเพื่อนทั้งหมดให้คัดค้านด้วยความสงบ เนื่องจากศาสตราจารย์สมัยก่อนออกไปกู้ศาสนา พวกที่ตรงกันข้ามได้ป่าด้วยลูกหินบ้าง ไม้บ้าง แต่ศสาก็สันติไม่ได้ คำ ไม่ได้ว่า ไม่ได้ทำอะไรเลยเพื่อให้พี่น้องเห็นว่า การที่จะเผยแพร่ศาสนาถึงเจ็บนานาโตก็ต้องทน นี่แหละเราอยากจะเอาตัวอย่างศาสตราจารย์

ถ้าหากโครงการนี้จะเกิดขึ้นจริง ๆ จะทำให้พวกเราแตกแยก ทำให้ศาสนาอิสลามพัฒนาได้ลำบาก เนื่องจากศาสนาเราให้ชุมชนมีโรงเหล็ก มีบาร์ มีคลับได้ยาก และกังวลใจว่าคนจะมีจิตใจต่ำลงเพราะมีสิ่งยั่วยุเข้ามา ถ้ามีคนเข้ามาจากหลายที่หลายแห่งก็จะทำให้วัฒนธรรมเปลี่ยนไป อีกทั้งถ้าคนเพิ่มขึ้นเป็นพัน ๆ คน ก็จะทำให้พัฒนาหรือสิ่งสอนยากขึ้น นอกจากนี้ในศาสนาอิสลามมีมัสยิด มีหลุมฝังศพ ถ้าจะให้คนในอิสลามโยกย้ายที่อยู่ก็เป็นไปได้ยาก เนื่องจากในวันศุกร์ คนจะกลับไปเยี่ยมหลุมฝังศพเพื่อขอพรพระเจ้าให้บิดามารดาที่ตายไป ดังนั้นทุกคนจึงไม่อยากจะย้ายไป

● **เริ่มแรกชาวบ้านมีการเคลื่อนไหวและเรียนรู้ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากโครงการท่อก๊าซอย่างไร**

เริ่มแรกที่จะมาคัดค้านโครงการนี้ ทางปตท.ได้มาประชาสัมพันธ์ ในเบื้องต้นผมก็คิดว่าน่าจะดี เนื่องจากเค็บอกว่าถ้าโครงการนี้เข้ามาพี่น้องบ้านตลิ่งชันหรือบ้านปากบั้งทั้งหมด ๗

ไม่สามารถปลูกข้าวได้เหมือนในอดีต

วิธีการผลิตเช่นนี้ย่อมเกี่ยวข้องกับอย่างลึกซึ้งกับวิถีวัฒนธรรมและศาสนา เฉพาะชาวสะกอมนั้นถือได้ว่ามีภาษาเป็นเอกลักษณ์ของตนเองและถูกกล่าวถึงด้วยความภาคภูมิใจ เมื่อชาวสะกอมีสักคนหนึ่งแนะนำตัวเองกับเพื่อนต่างถิ่นเขาจะประกาศอย่างเปิดเผยว่า เขานี้แหละเป็นตัวแทนของภาษาแบบ “ชะมื่อ” (หรือสะหมื่อเป็นตัวตลกตัวหนึ่งในหนังตลกที่มีบุคลิก น้ำเสียง วิถีคิดเป็นของตัวเองซึ่งมีประวัติมายาวนาน)

ปัญหาใหญ่หลวงของพี่น้องไทยมุสลิมและไทยพุทธในอำเภอจะนะก็คือ เมื่อใดที่ท่อก๊าซพาดลงบนหาดไม่ว่าจะเป็นที่จุดกำหนดเดิม หรือห่างออกไป ๘๐๐ เมตร หรือ ๕.๘ ก.ม. ทันทินั้นก็หมายถึงภาพวิถีการผลิตแบบพออยู่พอกินและสังคมอันเกื้อกูลเช่นนี้จักไม่มีอีกต่อไป และเป็นที่แน่ใจได้ว่าภายใต้โครงการท่อส่งก๊าซฯ นี้ รัฐได้ลบภาพชุมชนที่ประกอบด้วยกูโบร์ มัสยิด ทุ่งไปเรื่อยร้อยแล้ว นี่ยังไม่ต้องพูดถึงสันทราย (Sand Dunes) ป่าสันทราย และป่าพรุที่ไม่มีใครเห็นความสำคัญ

■ **การศึกษา/ตีแผ่มูลเหตุของปัญหา
(สรุป)**

ในช่วงปีแรก ๆ ทุกคนจะมีชาวบ้านออกมาคัดค้านโครงการฯ คนส่วนใหญ่ก็เห็นดีเห็นงามไปกับคำบอกเล่าของทางเจ้าหน้าที่ที่เข้ามาในหมู่บ้าน มาแจกหยูกยาตามมัสยิด ตามโรงเรียน ใครได้รับแจกหยูกยาก็ก็นึกดีความเป็นผู้สนับสนุนเห็นด้วยกับโครงการ การปิดหูปิดตาประชาชน การหลอกลวงอันเป็นไม้ตายเก่า ๆ บนฐานคิดเดิม ๆ ว่าชาวบ้านโง่ นำไปสู่การจับกลุ่มพูดคุยกัน ในหมู่บ้าน การหาข้อมูล การไปศึกษาดูงาน กระทั่งก่อเกิดเป็นมหาวิทยาลัยชาวบ้านลานหอยเสียบ

การประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม (EIA) ที่เจ้าของโครงการและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องทำนั้น เป็นที่ทราบกันดีว่าการดำเนินการเป็นไปเพื่อสร้างความชอบธรรมให้แก่โครงการ แต่หาได้สร้าง

ความเป็นธรรมหรือดีแต่ความเป็นจริงให้เกิดขึ้นไม่ ผู้ประเมินเหล่านี้ไม่เคยถามชาวบ้านซึ่งเคยออกเรือหา ปลาทะเลตั้งแต่อายุ ๑๒ ขวบยัน ๖๕ ปี ตั้งแต่สมัย กางใบเรือรับลมกระทั่งเปลี่ยนเป็นเครื่องยนต์พลังขับเคลื่อนหลายแรงม้า ผู้รู้จักทะเลหลวงเหมือนนิ้วในมือตนเอง ผู้เคยดำน้ำฟังเสียงปลาและสามารถระบุชนิด ปริมาณ และตำแหน่งของฝูงปลา

นอกจากรู้จักธรรมชาติแวดล้อมตัวเองดี ยัง สามารถวิเคราะห์แยกแยะปัญหาเชิงโครงสร้าง ระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองได้อย่างทะลุปรุโปร่ง ทีมหัตถกรรมพวกเขา รู้ว่ามีแต่ศาสนธรรม เท่านั้นที่สามารถหยุดโครงสร้างเหล่านี้ได้ มีแต่ต้องเอาสภาพจิตใจในขณะทำละหมาด มาใช้ในกิจกรรม นอกละหมาดอันเป็นชีวิตประจำวันเท่านั้น จึงจะหยุดระบบอำนาจแห่งความโลภ ความรุนแรง และความ ลุ่มหลงมัวเมาในสังคม

■ กำหนดทางรอดของชุมชน /วิถีการพลัดพ้ออยู่พอกัน (บิรฺร)

วิถีพ้ออยู่พอกันอันช่วยให้เกิดการเกื้อกูลต่อกัน ทั้งในทางวัตถุและจิตวิญญาณ เป็นที่ทราบกันดีว่า ฟีน้องมุสลิมนั้นจักต้องทำละหมาดวันละ ๕ ครั้ง ในเรื่องละหมาดนี้ ท่านนบี มุฮัมมัด เคยกล่าวอุปมาไว้ว่า เปรียบเสมือนการที่คนผู้หนึ่งสร้างบ้านอยู่ใกล้ ลำธาร ในแต่ละวันที่เขาอยู่ในบ้านหลังนั้นเขาได้ลง แชน้ำในลำธารวันละ ๕ ครั้ง ร่างกายของเขาย่อม สะอาดบริสุทธิ์ฉนั้นใด การทำละหมาดวันละ ๕ ครั้ง ก็ทำให้ใจของเขาบริสุทธิ์ฉนั้น

จำต้องจารึกไว้ในหน้าประวัติศาสตร์มหาวิทยาลัยลานหอยเสียด้วยว่า มัสยิดของที่นี่สร้าง เสร็จได้อย่างรวดเร็ว และได้รับทุนร่วมสร้างทั้งจาก ฟีน้องชาวพุทธและมุสลิมอย่างท่วมท้น แม้จะถูกห้าม สร้างจากคณะกรรมการมุสลิมก็ตาม

และที่ชนชาวโลกในอนาคตจักต้องขอบคุณ หรือถึงกับสร้างอนุสาวรีย์ให้ก็คือ ฟีน้องมุสลิมที่นี้กล้า กำหนดชะตากรรมของชุมชนของตนเอง ไม่ต่าง มนุษย์ตัวน้อย ๆ กำลังยืนต้านพญายักษ์หน้ามิด

หมู่บ้านจะมีงานทำ และในเวลานั้นมีเปิดโรงงานเกิดขึ้น ๕ - ๖ โรงงาน ก็มีคนเข้าไปทำงานประมาณ ๑๐ - ๑๕ เปอร์เซนต์ ผมก็ เลยนึกว่าถ้ามีโครงการเยอะ ๆ อย่างนี้ น่าจะดี แต่หลังจากนั้น เมื่อรู้ว่าทางฝ่าย ปตท.กับสภาพัฒน์ตั้งแผนไว้ว่าจะมีโรงแยก ก๊าซและท่อส่งก๊าซมาที่ตำบลลิ้งชัน และจะมีอุตสาหกรรม ต่อเนื่อง เนื้อที่หมื่นกว่าไร่ ผมจึงคิดว่าถ้าเป็นอย่างนั้นน่าจะทน ไม่ไหว ในช่วงนั้นเองทางสภาพัฒน์ประมงพื้นบ้านจึงได้ชวนกลุ่ม ชาวบ้านไปดูงานที่มาบตาพุด จ.ระยอง ผมก็ได้ไปพักตาม หมูบ้าน ไปดูว่าชาวบ้านที่นั่นอยู่กันอย่างใด และได้ไปริมทะเล ไปเห็นที่ตักลูกกุ้ง จึงถามคนที่นี่ว่าบริเวณนี้มีลูกกุ้งที่ทำการปี เหมือนกันหรือ คำตอบว่าแต่ก่อนมีเยอะเหมือนกัน แต่หลังจาก มีโครงการอุตสาหกรรมมา ๓ - ๔ ปี ลูกกุ้งไม่มีอีกเลย ผมก็ถาม มันเป็นเพราะอะไร คำบอกว่สมัยก่อนบริเวณนี้มีริมฝั่งทะเล เป็นน้ำตื้นเหมือนกับที่บ้านตักลิ้งชันนี้ อยู่มา ๆ เมื่อมีโครงการก็ ตั้งแบบเขื่อนและก็ดูดทรายขึ้นมาริมฝั่ง ๆ ทะเลจึงลึกลงไปทันที แล้วลูกกุ้งถ้าไม่มีสันดอนที่ริมฝั่งมันก็ไม่อยู่ นอกจากนี้ น้ำที่นั่นก็ เป็นสีแดงไม่ได้เป็นสีเขียวที่สะอาด ผมก็ขึ้นไปด้านบนฝั่งก็มีสาย คลองมีน้ำดำขีบบเลย และน้ำสกปรกนั้นแหละที่ปล่อยลงทะเลไป บนกับน้ำสีเขียว จึงเกิดเป็นสีแดง และถามคนละแวกนั้นว่าสมัย ก่อนบริเวณนี้อยู่กันอย่างไรร่าง สมัยก่อนเค้าออกหาปลา หาปู หากุ้ง บอกซื้อน้ำมันแค่กลลอนเดียวก็พอแล้ว แต่เวลานี้แค่จะ ออกไป น้ำมัน ๒ กลลอนก็ไปไม่ถึงแล้ว เนื่องจากสมัยก่อนปลา กุ้งเข้ามาอยู่ริมฝั่ง แต่เมื่อน้ำสกปรกปลามันก็ถอยออกไปอยู่ด้าน นอก ๆ และยังคงบอกว่าที่ริมฝั่ง ปู ปลา ก็ไม่กล้ากิน ยิ่งหอยยิ่งไม่ กล้ากิน

ดังนั้นเมื่อผมกลับมาผมก็บอกฟีน้องและชักชวนคนอื่น ๆ ไปดูงาน ส่วนคนที่สนับสนุนโครงการ เมื่อเราไปตามดูว่าเขาเห็น ด้วยเพราะอะไร คำก็ตอบไม่ได้ และที่เห็นด้วยก็อาจจะเป็น เพราะเงินนิด ๆ หน่อย ๆ หรือเนื่องจากเขาของเค้ามาเสียก่อน เท่ากับ ปตท.เอาเงินมาให้ เขาทำมัสยิดบ้าง มาทำโรงเรียนบ้าง หรือแท็งค์น้ำ เค้าของมาแจกให้หลายอย่าง เขาหมอมารักษา แต่ว่าก่อนที่จะช่วยต้องมีบัตรประชาชนมาให้เรียบร้อย และก่อนที่รักษาต้องเอาบัตรประชาชนไปให้เข็นตักก่อนถึงจะ รับยาได้ ไม่อย่างนั้นรับยาไม่ได้ เมื่อเอาเงินหรือเอาของเค้ามา แล้วก็ไม่กล้าจะออกมาคัดค้าน สุดท้ายเมื่อมีการคัดค้านจึงไม่ กล้ามาแจก

● ทางกลุ่มได้มีการเผยแพร่ความเข้าใจ และมีวิธีการอย่างไรให้ชาวบ้านมารวมตัวกัน

เรามีเครื่องเสียงหนึ่งลูกเก่า ๆ และมีรถหนึ่งคัน ฝ่าย ประชาสัมพันธ์ของเราจัดไปทำเวทีสัญจร โดยมากก็ไปกลางคืน รู้สึกว่าทำกันอยู่หลายเดือนจึงถูกขึ้นบัญชีดำหลายคน แต่ก่อน คิดว่าจะประชาสัมพันธ์ให้หมดทุกมัสยิดในอำเภอจะนะ จน

มีเหตุการณ์ประจักษ์ประชนขึ้น ซึ่งหลังจากนั้นกลุ่มคัดค้านก็ขยายตัวมากขึ้น หลังจากนั้นกลางกลางคืนบ้าง กลางวันบ้าง ได้มีการเวียนไปประชุมทุกบ้านใน ๘ หมู่บ้าน ให้ได้รับมีการรับรู้ข่าวสารและไปกระจายบอกต่อ และหลังจากนั้นทาง ปตท.ได้ส่งสภาพัฒน์เข้ามาศึกษา EIA เมื่อมีการศึกษา EIA แล้ว มีการให้คนในหมู่บ้านละเวลานี้ ๔-๘ คนไปลงป่าเพื่อตั้งกล้องวางแนวท่อ ทางกลุ่มชาวบ้านจึงได้เข้าไปสกัด จึงนำมาสู่การจัดเวทีสัมมนาใหญ่ขึ้นที่บ้านสวรรคค้ำบ้าง ที่บ้านตลิ่งชันบ้าง และได้เชิญฝ่าย ปตท.มาร่วม รวมไปถึงได้เชิญเพื่อน ๆ จากปลวกแดงและระยองมาด้วย ซึ่งข้อมูลทั้งทาง ปตท. นำเสนอถือว่าขัดกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงทั้งหมด ทางผมยังได้ถามว่าก่อนทำโครงการต้องศึกษา EIA ก่อน เค้าบอกว่าศึกษาแล้ว ผมก็บอกว่าศึกษาอย่างไร ผมจึงถามเรื่องในทะเลเค้าก็ตอบไม่ได้ เมื่อไม่สามารถตอบคำถามชาวบ้านได้ ทาง ปตท.ก็ไปเอาทหารเข้ามาระหว่างนั้น จึงน่ากลัวมาก ผมก็ถามว่าทำไมถึงเอาทหารลงมาเค้าก็บอกว่าคนอื่นลงมาไม่ได้ และที่จริงก็ลงมาเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการปะทะของฝ่ายสนับสนุนกับฝ่ายคัดค้าน ผมก็บอกว่าไม่ได้เพราะชาวบ้านรู้สึกกลัวจึงไปขอให้ทหารถอนกำลังกลับ จากนั้นการเคลื่อนไหวของชาวบ้านก็ผ่านมาก็ได้ทุกครั้ง ซึ่งเราจะทำอะไรเราจะส่งหนังสือให้ทุก ๆ หน่วยงานเสมอ ทั้งนายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด ส่งประธานกรรมการจุฬาราชมนตรี สว. เป็นต้น

● **เรามีการจัดการองค์กรหรือประสานงานกันอย่างไร**

ส่วนมากก็เป็นการประสานกันด้วยการพูดคุยในวงน้ำชา โดยเราเลี่ยงการใช้เงินในการตั้งคนเข้ามา และพวกเราจะหาเพื่อนมาชักชวนก็ลำบาก เพราะพวกเขาไม่มีเงิน ทุกคนทำด้วยความสมัครใจ และเชื่อว่าการที่เราเอาความจริงไปพูด ความจริงก็จะค่อย ๆ ปรากฏออกมาเอง

● **ทำไมจึงเกิดภาพที่รุนแรงออกไปข้างนอก ทั้งที่คนที่เคลื่อนไหวเป็นผู้นำทางศาสนา คนที่เข้าร่วมมักก็เป็นคนที่ศรัทธาในศาสนา แต่ภาพที่ออกมามันเป็นความรุนแรง เช่น ประชาพิจารณ์ควรวางท่อ**

เราชุมนุมกันด้วยสันติวิธี แต่มีหลายครั้งที่ทางฝ่าย ปตท. และรัฐบาลใช้ความรุนแรงกับเราก่อน เช่น บุกเข้ามาอาละวาดในบ้าน และภาพที่ออกไปก็เสนอเพียงด้านเดียว

● **มีอะไรที่ต้องการสื่อกับคนภายนอกไหม**

ความจริงจะพิสูจน์ว่าอะไรถูก - ผิด พิสูจน์ว่าเราไม่ได้ใช้ความรุนแรง และเรามีสิทธิตามรัฐธรรมนูญในการเรียกร้องหรือคัดค้านโครงการที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนที่อยู่อาศัยอยู่ ก่อนที่จะเชื่อสิ่งใด ฟังพิจารณาและวิเคราะห์ข่าว เพราะหลายครั้งสื่อก็ปิดข่าวและเสนอความจริงออกไปไม่หมด

มุทะลุจุดตัน และมูมามามในนามทุนนิยมเสรี และด้วยการชี้หน้าจากอัลเลาะห์พวกเขากล้าขีดเส้นให้พญายักษ์เดิน

■ **การเคลื่อนไหวคัดค้านโครงการฯ โดยสันติวิธีบนฐานการพึ่งตนเอง (USSK)**

สิ่งที่พี่น้องมุสลิมและพี่น้องพุทธบริษัททำอยู่ในปัจจุบัน ด้วยการยืนอยู่บนความจริง ยืนอยู่บนสันทรายซึ่งมีบ่อน้ำจิตสนิหน่างจากหาดทะเลไม่เกิน ๕๐ เมตร ยืนอยู่บนวิถีชีวิต กิริยา ยาก ออกเรือหาปลา ละหมาดเมื่อถึงเวลา ตกบ่ามาประชุมสอบถามความคืบหน้า แลกเปลี่ยนข่าวสาร จำเรียนจนจะท่านนบี ตลอดจนถึงจัดเปลี่ยนเวรยามกันตรวจตราบริเวณลานหอยเสียบ ฯลฯ การกระทำเหล่านี้ไม่ควรถูกนิยามว่าเป็นการคัดค้าน คัดจ้าง ชัดขวางโครงการของรัฐ เพราะการให้นิยามเช่นนี้สะท้อนให้เห็นฐานคิดของการยึดเอาโครงการของรัฐเป็นศูนย์กลาง ทั้ง ๆ ที่แท้สิ่งที่ชาวบ้านทำอยู่ทุกวันเหล่านี้ ก็คือ วิถีแห่งการประกาศสัจจะให้ชาวโลกรับรู้ว่าอะไรเกิดขึ้นที่ลานหอยเสียบ

จากการได้รับฟังจากปากผู้ชุมนุมในเหตุการณ์ "ธันวาทิมิพี" ได้ชมภาพวีดิทัศน์เหตุการณ์ทั้งหมดอย่างละเอียด และได้ใช้ชีวิตสัมผัสกับพี่น้องมุสลิมและพุทธบริษัทบางส่วน ณ ลานหอยเสียบทั้ง ๔ วัน ๔ คืน ผู้เขียนเชื่อว่า ใครก็ตามที่ยังคงเป็นคนปรกติดี อยู่ย่อมรู้ได้เองว่าฝ่ายรัฐเป็นชนวนยั่วให้เกิดความรุนแรงและเป็นผู้กระทำความรุนแรงใส่ประชาชนผู้บริสุทธิ์ โดยส่วนตัวผู้เขียนเห็นว่าประสบการณ์การร่วมภาวนาระหว่างศาสนิกซึ่งจัดขึ้นเป็นเวลาสั้น ๆ ได้ช่วยขยายความรู้ทั้งทางด้านข้อมูลและความรู้สึกภายในอย่างไม่มีใดเปรียบ เส้นแบ่งระหว่างศาสนาและความเชื่อที่เรียกขานกันด้วยชื่อที่แตกต่างกันได้ถูกยกเลิกไปอย่างสิ้นเชิง

ในยุคสมัยที่มนุษย์ถูกกดทอนให้เป็นเพียงผู้บริโภคอย่างเสมอหน้ากันอยู่ในปัจจุบัน

พี่น้องที่ลานหอยเสียบยังคงวิถีชีวิตอันเรียบง่ายอบอุ่นไปด้วยกลิ่นอายแห่งความเกื้อกูลต่อกัน จิตวิญญาณของชุมชนที่รักความสงบหวงแหนในบ้านเกิดยิ่งเต็มไปด้วยความสุขและร่ำรวยอารมณ์ขัน อาจกล่าวได้ว่า ไม่มีวันใดเลยที่หมู่บ้านแห่งนี้ปราศจากเสียงสวดมนต์สรรเสริญพระเจ้า ภาพเหล่านี้คือภาพของมนุษย์ที่เต็มไปด้วยศักดิ์ศรี สูงไปด้วยคุณค่าและความงาม คนเหล่านี้เป็นคนจริง ทั้งทางร่างกายและจิตวิญญาณ จริงอย่างที่ไม่ต้องมีตัวเลขทางสถิติมารองรับ

การที่เจ้าของโครงการทอส่งก๊าซและโรงแยกก๊าซธรรมชาติไทย-มาเลเซีย ไม่ว่าจะเป็น ปตท. หรือเจ้าหน้าที่ราชการ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดทั้งหมดสามารถทำให้ชุมชนเกิดการศึกษาศึกษาอย่างเป็นระบบ เกิดการรวมคน รวมใจ ใช้พลังทางปัญญาที่กำหนดวิถีชีวิตของชุมชนเองได้ถึงเพียงนี้ หากไม่นับเป็นมหาวิทยาลัยทางวิญญาณแล้วจะให้นับเป็นอะไร

เสมสิกขาลัย

www.semsikka.org

หลักสูตรอุดมศึกษา สาขาศิลปศาสตร์แนวพุทธ สำหรับพระภิกษุสงฆ์ และฆราวาสชาย ทุกสาขาอาชีพ หรือนักเรียน นักศึกษา ที่สนใจเรียนรู้ในสาขาศิลปศาสตร์แนวพุทธ ซึ่งประกอบด้วย ๖ หมวด วิชาที่ว่าด้วยเรื่อง

๑. ความเข้าใจเรื่องชีวิตอย่างเป็นองค์รวมตามแนวพุทธธรรม
๒. ความเข้าใจเรื่องสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
๓. ความเข้าใจเรื่องสังคม
๔. ความเข้าใจเรื่องธรรมชาติแวดล้อมหรือนิเวศวิทยาแนวโลก
๕. ความเข้าใจเรื่องความงามหรือสุนทรียภาพ
๖. ความเข้าใจเรื่องการแสวงหาความรู้

และวิชาเฉพาะด้านในสาขาศิลปศาสตร์แนวพุทธ

สามารถสมัครเข้า ร่วมอบรมได้กับเสมสิกขาลัย หลักสูตรอุดมศึกษา ท่านจะได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการแบบมีส่วนร่วมหลากหลายรูปแบบ เพื่อเข้าถึงการฝึกฝนตนเองในทุกด้านของชีวิต ตั้งแต่ทัศนคติการมองโลก ความมี จันตะ ความเข้าใจในเรื่องความเป็นธรรมทางสังคม ความรักความเข้าใจต่อ ระบบนิเวศน์ ความสามารถผสมผสานความรู้ทางสมองและหัวใจเข้าด้วยกัน เพื่อแสวงหาความดี ความงาม ความจริง โดยคุณาจารย์ผู้สอนและวิทยากรที่เป็นนักวิชาการ ปรารภผู้ชาวบ้านและผู้เชี่ยวชาญแต่ละวิชา

- โดยเรียน ๔ ปี ๆ ละ ๒ ภาคเรียน ๆ ละ ๑ เดือนครึ่ง และเข้าอบรมภาวนาอีกปีละ ๑ เดือน
- เปิดรับสมัครและสมัครเรียน ตั้งแต่บัดนี้ถึง ๑ เมษายน ๒๕๔๖
- ประกาศผล ๑๕ เมษายน ๒๕๔๖
- เปิดภาคเรียนแรก ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๔๖

สนใจติดต่อสอบถามได้ที่

เสมสิกขาลัย สำนักงานกลาง

นายปรีดา เรืองวิชาธร หรือ นายพรชัย บริบูรณ์ตระกูล

๒๙/๑๕ ซอยรามคำแหง ๒๑ ถนนรามคำแหง

แขวง/เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐

โทรศัพท์/โทรสาร ๐๒-๓๑๑๔-๗๓๙๕ ถึง ๖

เสมสิกขาลัย

(Spirit in Education Movement – SEM)

ก่อตั้งเมื่อ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๘

“การศึกษาเพื่อชีวิต สังคม และธรรมะ”

ฟ้าป่าเสขยธรรมาครั้งที่ ๒

บุญทางสังคม ทำอย่างไรให้ได้บุญ

เมื่อเคยคำว่า “บุญ” ขึ้นมาดูเหมือนว่าคำนี้จะมีปัญหาในเรื่องความหมายในทางปฏิบัติ คือ พุศกัน ได้ แต่ความหมายในทางปฏิบัติไม่แน่ชัดว่าทำอะไร? และทำอย่างไร?

ความไม่แน่ชัดอยู่ที่ว่า ทำบุญหมายถึงทำอะไร และทำอย่างไรจึงจะได้บุญ ความไม่ชัดของความหมายเรื่องบุญนี้เป็นเรื่องน่าสนใจ เพราะคนไทยนิยมทำบุญกันเป็นปกติ จนกลายเป็นประเพณีที่ทำตาม ๆ กันไปด้วยความเคยชิน การอธิบายความหมายของการทำบุญ ดูเหมือนจะหาคำอธิบายลงทุกที จนระยะหลัง ๆ นี้การทำบุญดูจะมีความหมายทางปฏิบัติเพียงคำว่า เสียสละสวดคำให้กับวัดหรือถวายสิ่งของแก่พระภิกษุสงฆ์เท่านั้น

เมื่อกลุ่มเสขยธรรม ได้จัดงานทอดผ้าป่าเสขยธรรมครั้งที่ ๒ ขึ้น เมื่อวันที่อาทิตย์ที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๖ ณ วัดสวนแก้ว จ.นนทบุรี และมีช่วงการเสวนาเรื่อง “บุญทางสังคม” : ทำอย่างไรให้ได้บุญ? เสวนาโดย พระพิศาลธรรมพาทิ (พระพยอม กัลยาโณ) / อาจารย์ประมวล เพ็งจันทร์ / คุณปริยานุช ปานประดับ และดำเนินรายการโดย คุณสุเมธ ไสพศ นั้น ประเด็นเรื่องบุญจึงถูกนำมาพิจารณากันบนเวทีเสวนา

เพื่อเตือนความจำจึงมีการทบทวนความจำร่วมกันว่า คำว่า “บุญ” ตามตัวหนังสือแปลว่า “ฟู” ที่มีความหมายตรงกันข้ามกับคำว่า “แฟบ” บุญที่แปลว่า ฟู นั้น หมายถึงลักษณะอาการของจิตที่ฟูขึ้น ปรากฏออกมาเป็นความปิติเบิกบาน ความปิติเบิกบานอันเป็นอาการของจิตนี้รู้จักกันโดยชื่อว่า ความสุข ด้วยเหตุแห่งความหมายเช่นนี้ พระพุทธองค์จึงได้ตรัสกับพระภิกษุกลุ่มหนึ่งว่า “บุญเป็นชื่อของความสุขา”

สภาวะแห่งจิตที่เป็นบุญนี้ตรงกับข้ามกับสภาวะที่เป็นบาป อันมีลักษณะเป็นอาการห่อเหี่ยวเศร้าหมอง ที่เรียกกันว่า ความทุกข์ สภาวะที่เรียกว่า บุญ จะต้องเป็นไปภายใน

จิตที่ประกอบด้วยกุศลกรรม นั่นคือจิตที่มีจาคะ เมตตา และปัญญาเป็นเจ้าเรือน จิตที่เป็นกุศลนี้จะรับรู้และปรุงแต่งตัวตนให้ดังงามทั้งกาย – วาจา และใจ ดังที่พระพุทธองค์ทรงเปรียบผู้มีจิตประกอบด้วยกุศลว่า เป็นเหมือนช่างร้อยพวงมาลัย ที่เลือกหยิบเอาดอกไม้ที่หลากหลายต่างรูปมาร้อยรวมกันเรียงกันให้เป็นพวงมาลัยที่ดังงาม ผู้มีจิตเป็นกุศลก็ย่อมจะเลือกทำกรรมทั้งทางกาย วาจา และใจ ให้เป็นตัวตนบุคคลที่ดังงาม บุญและกุศลนี้ต่างก็เป็นเหตุ เป็นปัจจัยของกันและกันอย่างแยกออกจากกันไม่ได้ ชาวไทยเราจึงนิยมเรียกรวม ๆ กันว่า ทำบุญ ทำกุศล

ความหมายของบุญที่นำมาปรารภเพื่อเตือนความจำนี้ ไม่มีปัญหาในการทำความเข้าใจ เพราะเป็นความรู้พื้นฐาน ๆ ระดับความจำที่เมื่อปรารภขึ้นก็พอนึกได้ แต่ยังไม่เพียงพอต่อการทำความเข้าใจในความหมายเชิงปฏิบัติ เพราะเพียงแต่แปลความหมายตามตัวอักษรได้ ยังไม่ได้หมายความว่าปฏิบัติได้ถูกต้องเหมาะสม ในครั้งพุทธกาล พระพุทธองค์ทรงแสดงให้เห็นว่า การประพฤติปฏิบัติในลักษณะใดบ้างที่ก่อให้เกิดบุญขึ้นมาได้ เพื่อแสดงตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม พระพุทธองค์ทรงแสดงบุญกิริยาวัตถุ ๑๐ ประการไว้ดังนี้

๑. การเอื้อเฟื้อแบ่งปันแก่กันและกัน (ทาน)
๒. การฝึกอบรมให้เกิดปกติสุขด้วยการไม่เบียดเบียนต่อกันและกัน (ศีล)

บรรยากาศการเสวนา “บุญทางสังคม” : ทำอย่างไรให้ได้บุญ

๓. การบำเพ็ญภาวนาให้ประจักษ์แจ้งในความเป็นไปต่าง ๆ อย่างรู้เท่าทัน (ภาวนา)

๔. การอ่อนน้อมถ่อมตนด้วยความคารวะต่อกันและกัน (อปเจยมน)

๕. การเอาใจใส่ชวนช่วยเหลือกิจกรรมอันเป็นสาธารณประโยชน์ (เวทย์ยาวัจจ)

๖. การทำหน้าที่ (ปฏิบัติธรรม) เพื่อให้เกิดเป็นความดี ความงาม ของส่วนรวม (ปัตติทาน)

๗. การชื่นชมยินดีกับความดี ความงาม ที่เพื่อนร่วมชุมชน / สังคมได้บำเพ็ญให้เกิดขึ้น (ปัตตานุโมทนา)

๘. การน้อมจิตรับฟังข้อปฏิบัติที่ผู้รู้แนะนำ (ธัมมัสสวน)

๙. การแสดง / เปิดเผยข้อพึงปฏิบัติที่ตนเองรู้แล้วให้เพื่อร่วมชุมชน / สังคมได้รู้และปฏิบัติ (ธัมมเทศนา)

๑๐. ทำความเห็น / ทศนคติ / ค่านิยม ของชุมชน / สังคม ให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง (ทิฏฐุชกรรม)

การประพฤติปฏิบัติอันก่อให้เกิดบุญ (บุญกิริยาวัตถุ) ทั้ง ๑๐ ประการนี้ คือตัวอย่างแห่งการกระทำที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ จากตัวอย่างแห่งบุญที่แสดงไว้ในคัมภีร์ทางพุทธศาสนา ทำให้เกิดข้อควรพิจารณาว่า แล้วทำไมสังคมไทยจึงยังไม่เข้าใจวิถีทำบุญ เท่าที่ลองนึกดูและพอจะนึกได้ในช่วงขณะนี้ คิดว่าน่าจะเป็นเพราะ มีความเข้าใจผิดพลาดคลาดเคลื่อนต่อการทำบุญอยู่ในส่วนต่อไปนี้คือ

๑. ความเข้าใจที่มองเห็นบุญเป็นกิจส่วนตัว เป็นเรื่องของปัจเจกชน

การมองเห็นนี้ทำให้บุญเป็นเรื่องของบุคคลเป็นคน ๆ เป็นกิจส่วนตัวเหมือนการอาบน้ำ การขับถ่าย ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว บุญในพุทธศาสนาเป็นเรื่องของชุมชน / สังคม ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนส่วนนี้ น่าจะเกิดมาจากกระบวนการเรียนรู้ในปัจจุบันที่ทำให้มนุษย์แยกเป็นบุคคลเป็นคน ๆ แล้วความหมายของมนุษย์ก็กลายเป็นความหมายของปัจเจกบุคคล ความสำเร็จก็เป็นความสำเร็จของบุคคลเป็นคน ๆ ความดีก็เป็นความดีของคนเป็นคน ๆ ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบนี้จึงทำให้ แม้กระทั่งบุญก็เป็นบุญของปัจเจกบุคคล การมองบุญเป็นทรัพย์สินส่วนบุคคลนี้ เป็นเหมือนที่สังคมปัจจุบันมอง “ความร่ำ” เป็นทรัพย์สินส่วนบุคคล จนถึงจะต้องตรากฎหมายว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ส่วนบุคคล บุญเองก็มีลักษณะเป็นเช่นนั้นในปัจจุบันนี้

๒. ความเข้าใจที่มองเห็นบุญเป็นการกระทำเฉพาะ

ช่วงขณะ คือมองเห็นบุญเป็นกิจกรรมแยกเป็นส่วน ๆ ทำสำเร็จแล้วก็เสร็จเลย

ความเข้าใจนี้สัมพันธ์อยู่กับการมองโลกและชีวิตแยกเป็นส่วน ๆ เป็นเรื่อง ๆ แบบหยุดนิ่ง ทั้งที่ความเป็นจริงแล้ว บุญเป็นกิจกรรมต่อเนื่องตลอดไป ภาษาทางศาสนาใช้คำว่า “สังสม” นั่นคือต้องสังสมตลอดไป ไม่หยุดนิ่ง

บุญเป็นกระแสสัมพันธ์เชิงอิงอาศัยเกื้อกูลต่อกันและกัน ในขณะที่บาปเป็นความสัมพันธ์เชิงเบียดเบียนต่อกันและกัน การทำบุญจึงหมายถึงการสร้างเหตุปัจจัยที่เอื้อให้เกิดการอยู่ร่วมกันในเชิงอิงอาศัย การบำเพ็ญบุญจึงต้องบำเพ็ญอยู่ตลอดเวลา เหมือนที่เราจะต้องหายใจเอาอากาศไปหล่อเลี้ยงกระบวนการดำรงอยู่ของชีวิต

๓. ความเข้าใจว่าบุญเป็นเรื่องของวัตถุและปริมาณ ความเข้าใจข้อนี้สัมพันธ์อยู่กับการมีชีวิตอยู่ในสังคมเทคโนโลยี ที่คุณค่าและความหมายของสิ่งต่าง ๆ ถูกกำหนดไว้ที่สื่อกลางคือวัตถุ เครื่องมือ เครื่องใช้ และทำให้เกิดความหมายเชิงปริมาณ เช่น การทำบุญ ๑๐๐ บาท ได้บุญมากกว่า การทำบุญ ๑๐ บาท

ในสังคมเทคโนโลยี เช่นปัจจุบันความหมายและคุณค่าของมนุษย์ถูกทำให้ปรากฏผ่านอุปกรณ์เครื่องใช้จนกลายเป็นว่า ความสัมพันธ์ต่อกันและกันของมนุษย์ขึ้นอยู่กับวัตถุ รวมทั้งเรื่องบุญก็ถูกตีค่าผ่านวัตถุ ทำให้ความเข้าใจผิดไปว่า บุญมาก บุญน้อย ขึ้นอยู่กับวัตถุ สังคมจะต้องปรับเปลี่ยนความเข้าใจเสียใหม่ เพราะเนื้อแท้ของบุญอยู่ที่จิตใจ ความเปิดเบิกบาน อันเป็นอาการแห่งบุญอยู่ที่การเอื้อเพื่อเอื้ออาทรต่อกัน ความมากความน้อยของบุญไม่ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนหรือปริมาณของวัตถุ หากแต่อยู่ที่คุณภาพของจิตคนที่ได้บุญมากคือคนที่ม่มีจิตใจเอื้อเพื่อมากและมีปัญญา

ความเข้าใจคลาดเคลื่อนทั้ง ๓ ประการนี้ทำให้การทำบุญขาดมิติทางสังคม จนดูเหมือนกับการทำบุญก็เป็นเหมือนการทำประกันชีวิตกับบริษัทขายประกัน ที่บริษัทขายประกันจะจ่ายค่าชดเชยให้เฉพาะกับบุคคลผู้เอาประกันเท่านั้น การทำบุญในปัจจุบันถูกเข้าใจและมองเห็นเป็นเพียงแค่ว่าการให้วัตถุอะไรไป ก็จะได้วัตถุชิ้นคืนมา ให้ไปมาก ได้คืนมาก ให้ไปน้อย ได้คืนน้อย

การเข้าใจแบบนี้ไม่ได้เป็นไปตามแบบอย่างของบุญกิริยาวัตถุ ที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้เลย ที่สำคัญคือการทำบุญแบบมุ่งวัตถุ มุ่งปริมาณ โดยมีบุคคลเป็นคน ๆ เป็น

๑ อ่านต่อหน้า ๘๓

พระชาย วรรมโม

มะเร็ง ความเศร้า ความสุข และ ความสงบ

ย ำ ได้ดีถึงคำพูดของ
อาจารย์เซ็น โจน ฮาลี-
แพกซ์ ที่พูดถึงภาวะใกล้

ตายของมนุษย์ไว้ว่า “คนใกล้ตายถูก
ผลักดันให้อยู่ในกลุ่มของคนชายขอบใน
สังคม เพราะคนหนุ่มสาวที่ยังมีสุขภาพ
ดีไม่ได้มองความตายด้วยความเคารพ
พวกเขาไม่ได้มองความตายหรือภาวะ
ใกล้ตายว่าเป็นโอกาสสำคัญของการมี
อิสรภาพ แต่ทุกคนกลับมองดูความ
ตายหรือภาวะใกล้ตายว่าเป็นภาวะแห่ง
ความล้มเหลว เป็นสิ่งที่น่าหวาดกลัว
นั่นจึงเป็นสาเหตุให้คนใกล้ตายถูก
เลือกปฏิบัติอย่างขี้ข้อนลงไปอย่าง
หลีกเลี่ยงไม่ได้”

ดังนั้นกิจกรรมแรกของการอบรม
ผู้ป่วยมะเร็งในโครงการพัฒนาตนเอง
ตามแนวพุทธ ของสถาบันมะเร็งแห่ง
ชาติ ธีบุญรี จ.ปทุมธานี เราจึงจัดให้
ผู้ป่วยจับคู่เล่าประสบการณ์หัวเลี้ยว
หัวต่อของชีวิตว่าเกิดอะไรขึ้นเมื่อรู้ตัว
ว่าเป็นมะเร็ง ทั้งสภาพความรู้สึก จิตใจ

ด้านในมีอะไรเกิดขึ้นบ้าง เพราะการรับรู้ว่าเป็นมะเร็งนั้นเป็นเหมือนกับ
ประกาศิตจากชะตากรรมว่าเราจะมีชีวิตอยู่ได้อีกไม่นาน นั่นทำให้
ประสบการณ์ที่ยิ่งใหญ่ของพวกเรามีได้ถูกมองข้ามไป เหมือนอย่างที่คุณ
อื่นพยายามกลบเกลื่อน

เมื่อผลัดกันเล่าจนจบ **จอห์น แมคคอบแนล** วิทยากรชาวอังกฤษ
ผู้ร่วมงานของเราอีกคนสรุปให้ฟัง (โดยมี**คุณสุรภี ชูตระกูล** เป็นผู้แปล)
ว่า ความทุกข์ยากจากการเจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็งนั้นเปรียบเหมือนเรา
กำลังถูกลูกศรแทงลงบนร่างกายพร้อม ๆ กันที่เดียวสองลูก ลูกศรลูกที่
หนึ่ง คือ ความทุกข์จากความเจ็บปวดอันเนื่องมาจากโรคมะเร็งเอง ส่วน
ลูกศรลูกที่สอง คือ ความทุกข์ใจอันเนื่องมาจากความวิตกกังวลต่อโรค
ร้ายนี้ วิธีการทางวิทยาศาสตร์บอกให้เราดูแลแค่เพียงลูกดอกลูกแรก
เท่านั้น แต่วิธีการทางพุทธบอกกับเราว่าเราต้องดูแลลูกศรทั้งสองลูก และ
เมื่อเราถูกลูกศรปักที่เดียวพร้อมกันสองลูก เราไม่สามารถดึงออกมาที่
เดียวพร้อมกันทั้งสองลูกได้ แต่เราต้องพินิจพิจารณาแล้วดึงมันออกมาที่
ละลูก

จากประสบการณ์ของ**จอห์น**บอกว่าวิธีการเยียวยาประการแรก
คือต้องสร้างจินตภาพ (visualization) ที่ดีต่อโรคภัยไข้เจ็บของเราเสียก่อน
นั่นคือให้ผู้ป่วยวาดภาพอวัยวะหรือส่วนของร่างกายที่บาดเจ็บที่เราคาด
หวังให้อยู่ในสภาพที่ดีกว่าที่เป็นอยู่ไปจนถึงดีที่สุด จะวาดให้เป็น
สัญลักษณ์หรือวาดจากลักษณะที่ปรากฏอยู่ก็ได้แล้วให้เกิดความเปลี่ยนแปลง
ไปในทิศทางที่ดีให้เห็นเป็นภาพจินตนาการในใจ

ภาพที่แต่ละคนวาดออกมาบนกระดาษจึงเป็นบันไดขั้นแรกของ
การฝึกมโนภาพหรือจินตภาพเกี่ยวกับมะเร็งให้เกิดความเปลี่ยนแปลงไป
ในทิศทางที่ดีขึ้น จากนั้นเป็นการฝึกให้ผู้ป่วยจินตภาพให้เนื้อร้ายนั้น
ค่อย ๆ จางหายไปผ่านการทำสมาธิ นี้เรียกว่ากำลังฝึก**มโนมยทธิ**ตาม
แนวพุทธจริง ๆ ซึ่งดูออกจะง่ายเกินไป แต่ขอบอกว่าวิธีการนี้มีผลต่อ
กำลังใจผู้ป่วยไม่น้อย เช่นเดียวกับการสวดมนต์ในตอนที่ช่วยให้นัก
ป่วยรู้สึกสงบไปกับการสวดมนต์มากขึ้น

การเยียวยาในเวลาถัดมาก็คือให้นักป่วยทบทวนตัวเองเกี่ยวกับ
โลก โกรธ หลง ผ่านโรคภัยไข้เจ็บของตนเองว่า แท้จริงแล้วความอยาก
หายก็คือภาพปรากฏของ **‘ตัวโลก’** นั่นเอง เมื่อเราพบว่าอาการของโรค
เลวร้ายลง เราก็เริ่มวิตกกังวลไปจนถึงโมโหตัวเองแล้วโทษตัวเองในที่สุด
นั่นก็คือ **‘โทษ’** ที่แปรหน้าตาตัวเองไปในรูปแบบอารมณ์อื่น ๆ ด้วยอาการ
หม่นม่นอยู่กับอารมณ์และทุกข์โศกภายในใจเช่นนี้ก็คือ **‘โมหะ’** ที่ละเอียด
อ่อนซึ่งคอยเคลือบจิตของเราอย่างแนบเนียนมิให้หลุดพ้นออกมาจาก
ความทุกข์ใจนี้ได้ ซึ่งนี่แหละคือ **โลก โกรธ หลง** ที่แฝงตัวอยู่ในคนป่วย
ทุกคนไม่ว่าวันแม้แตวันที่ไม่ป่วยก็มีกิเลสสามตัวนี้อยู่ เพียงแต่หน้าตาอาจ
จะเปลี่ยนไปตามสัจฐาน บุคลิกและสุขภาพของบุคคล ถึงตรงนั้นคนป่วย
หลายคนเริ่มรู้จักและค้นพบตัวเองมากขึ้น นั่นเองที่การทำจิตให้สงบผ่าน
การทำสมาธิภาวนาเป็นหนทางในการเยียวยาขั้นถัดมา

ช่วงบ่ายของทุกวันเราวิทยากรสามคนจะว่างเพราะคนป่วย ต้องเข้ารับการรักษาแกลงไปจนถึง ๕ โมงเย็น ช่วงนี้เราจึงปลีกเวลาไปเยี่ยมคนป่วยระยะสุดท้ายที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้สักทีหนึ่ง บางคนยังมีสติตั้งพูดคุยรู้เรื่องบ้าง แต่บางคน (หรือหลายคน) ต่างก็ตกอยู่ในอาการขั้นสุดท้ายจริงๆ คือตาเหม่อลอย พูดไม่ได้ ร้องไห้ครวญครางไม่เป็นภาษามีสคนใช้ชายคนหนึ่งนอกจากจะมีอาการดังกล่าวแล้ว มือที่เราสัมผัสก็ยังเย็นเฉียบเหมือนกับแช่อยู่ในตู้เย็น วันรุ่งขึ้นเราไปเยี่ยมอีกครั้งถึงได้รู้ว่าเขาเสียชีวิตไปตอน ๓ ทุ่มของเมื่อคืนทำให้เราเข้าใจมากขึ้นว่านั่นเป็นอีกลักษณะของภาวะใกล้ตาย...

กิจกรรมสุดท้ายของการอบรมเรายังคงใช้วิธีการของโจน ฮาลิแพทซ์ คือ ให้ผู้ปวยนอนราบไปกับพื้น ดับไฟให้มืดแล้วให้คนป่วยจินตนาการว่าหากเหลือเวลาอีกเพียง ๑๐ วันที่จะมีชีวิตอยู่จะทำอะไรเป็นอย่างแรก อย่างที่สองและสามจากนั้นให้ตอบคำถามว่าสถานที่ที่เราจะเสียชีวิตนั้นคือที่ไหน บริเวณนั้นมีรายละเอียดอย่างไร... เวลาที่เราจะเสียชีวิตคือเวลาไหนใน ๒๔ ชั่วโมงของวัน... มีใครอยู่ใกล้ๆ เราบ้างเมื่อเรากำลังจะสิ้นชีวิต... และในที่สุดวาระสุดท้ายของชีวิตที่กำลังจะมาถึงจริง ๆ เราจะจินตนาการให้ตัวเราหมดลมหายใจไปในลักษณะอาการอย่างไร... กิจกรรมนี้ทำเอาหลายคนค้นหาคำตอบให้กับตัวเองอยู่นาน เพราะเป็นคำถามที่แต่ละคนต่างไม่เคยเจอมาก่อน และดูเหมือนจะเป็นคำถามที่ท้าทายไม่ใช่น้อย เพราะเป็นเรื่องราวของความตายที่เลือกได้ หากแต่มาสนใจตรงคำตอบที่คล้าย ๆ กันจากสองคำถามว่าจะเลือกตายสถานที่ใด หลายคนเลือกที่จะตายที่บ้าน นั่นเพราะบ้านเป็นสถานที่ที่เราคุ้นเคยและเติบโตมาแต่เด็ก ๆ ซึ่งเราต่างมีความผูกพันอยู่ ส่วนอีกคำตอบว่าด้วยวาระสุดท้ายของชีวิตที่ให้เลือกว่าจะจากโลกนี้ไปอย่างไรถ้าไม่ใช่การนอนหลับอย่างสงบนั้นเพราะขณะที่มีชีวิตอยู่นั้นแต่ละคนเจ็บปวดมามากพอแล้ว...

ในที่สุดรายการอบรม ๓ วันในโรงพยาบาลก็จบลงด้วยดี ผ่านคราบน้ำตาที่ซาบซึ้งจากผู้ป่วยอันเนื่องมาจากความอบอุ่นที่ได้รับระหว่างอบรม บางทีความเจ็บป่วยที่ร้ายแรงก็มีได้นำพามาซึ่งความโศกเศร้าเพียงอย่างเดียวเท่านั้นหากแต่ยังมีความสุข... ความสงบ... และความจริงที่คอยหนุนเวียนเข้ามา และเราจะพบว่าโลกไม่ได้มีแค่ด้านเดียวเหมือนกับที่โรดเกย์ใช้เจ็บก็ไม่ได้มีแต่ความทุกข์เท่านั้นแต่ยังมีด้านอื่น ๆ ให้ได้ค้นหาอีกมากมาย

บุญทางสังคมฯ...

• ต่อจากหน้า ๘๑

ผู้รับผล ไม่ได้เกิดขึ้นจากจิตที่ประกอบด้วยกุศล กลับตรงกันข้ามเป็นการกระทำที่ประกอบด้วยอกุศล เพราะจิตยังมีความโลภ ความโกรธ ความหลง เป็นเจ้าเรือน

การทำบุญที่ถูกต้องนั้น ผลที่บังเกิดขึ้นสามารถมองเห็นได้ใน ๒ ทางคือ

๑. จากทางฝ่ายผู้กระทำ ผลของการทำบุญจะทำให้จิตเบิกบานด้วยความองอกงามแห่งกุศลธรรม คือ ความไม่โลภ (จาคะ) ความไม่โกรธ (เมตตา) และความไม่หลง (ปัญญา) กุศลธรรมที่องอกงามในจิตของผู้บำเพ็ญบุญนี้คืออาการแห่งบุญที่มองเห็นได้จากฝ่ายผู้กระทำ

๒. จากทางฝ่ายผู้รับ ผลของบุญนั้น แม้จะเริ่มต้นจากภายในจิต แต่เมื่อกระทำให้ปรากฏออกมาเป็นกายกรรม วจรกรรม และเมโนกรรมแล้ว ผลย่อมปรากฏในบุคคล / ชุมชน / สังคม เป็นความเอื้อเฟื้อ เอื้ออาทร มีมิตรไมตรีต่อกันและกัน

การบำเพ็ญบุญในทุก ๆ ลักษณะจึงเป็นไปเพื่อยังผลทั้ง ๒ ทางนี้ให้เกิดขึ้น ในการพรรณาอันประสงค์ของการบำเพ็ญบุญ พระพุทธองค์ทรงแสดงให้เห็นว่าการทำบุญที่มุ่งชุมชน มีอันประสงค์มากกว่าบุญที่ทำโดยมุ่งบุคคล ดังกรณีของการบำเพ็ญทานที่สังฆทาน มีอันประสงค์มากกว่าปฏิญญาคิลิกทาน ดังนั้นเพื่อทำความเข้าใจเรื่องบุญให้ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา สังคมไทยต้องรีบกันบำเพ็ญบุญตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ข้อที่ ๑๐ ให้มากคือต้องช่วยกันทำความเห็นของสังคมให้ถูกต้องว่าการทำบุญแท้จริงนั้นหัวใจสำคัญคือ สร้างสรรค์สังคมให้เป็นสังคมที่เอื้ออาทรด้วยมิตรไมตรีต่อกันและกัน

สังคมจะเป็นสังคมแห่งมิตรไมตรีที่มีความเอื้ออาทรต่อกันและกันได้ ก็ด้วยการทำให้สังคมขับเคลื่อนไปตามวิถีแห่งกุศลคือ พวกเราจะต้องมีจิตที่ปีติ เบิกบาน ด้วยการให้ แบ่งปันแก่กันและกัน มีความสัมพันธ์กันด้วยไมตรีจิต และรับรู้ความเป็นไปต่าง ๆ ด้วยจิตที่รู้เท่าทัน

การทำบุญทางสังคม ก็คือ การบำเพ็ญตามแนวทางแห่งพระพุทธศาสนา ที่มุ่งประโยชน์สุขของพหุชน (ชุมชน – สังคม) บนวิถีแห่งการบำเพ็ญบุญแบบพุทธ ความดี ความงาม ความสุข ไม่ใช่เป็นของใครคนใดคนหนึ่งเพียงผู้เดียวแต่เป็นความดี ความงาม ความสุข ของทุก ๆ คนในสังคมร่วมกัน

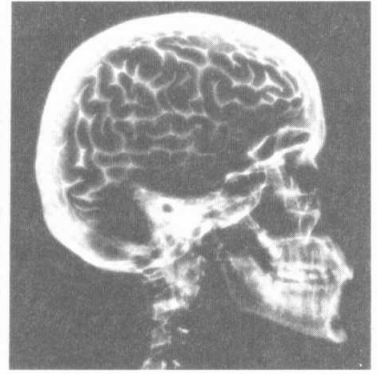

โลก ที่ทับซ้อนกัน

วิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ต่างเอื้อประโยชน์ต่อกันได้หรือไม่

ตามทัศนะของ B. Alan Wallace ซึ่งเป็นนักวิทยาศาสตร์และผู้เขียน เขาเห็นว่าเป็นไปได้อยู่บ้าง เช่นเดียวกับวิทยาศาสตร์ หลักธรรมของพุทธศาสนาแสดงออกมาในรูปขององค์รวมความรู้ซึ่งเป็นระบบเกี่ยวกับโลกธรรมชาติ พุทธศาสนาเสนอสมมติฐานและทฤษฎีที่ทดสอบได้หลายประการเกี่ยวกับธรรมชาติของจิตและความสัมพันธ์ระหว่างจิตกับสิ่งแวดล้อมภายนอก ทฤษฎีเหล่านี้ได้ถูกทดสอบและทดลองเพื่อยืนยันความถูกต้องมานับครั้งไม่ถ้วนในช่วง ๒,๕๐๐ ปีที่ผ่านมา โดยผ่านวิธีปฏิบัติสมาธิภาวนาที่เราสามารถจำลองนำไปใช้ได้เช่นนี้เอง เราอาจกล่าวได้ว่าคุณลักษณะของพุทธศาสนาอย่างหนึ่งสอดคล้องกับหลักการทดลองเชิงประจักษ์ (Empiricism) มากกว่าจะเป็นลัทธิความเชื่อที่ช่วยให้หลุดพ้นอย่างลึกลับ แน่หนอนว่ามีการตีความพุทธศาสนาอย่างหลากหลายเกี่ยวกับคุณลักษณะและความสำคัญของหลักธรรมบางประการ ในทำนองเดียวกันก็มีทฤษฎีและการค้นพบด้านวิทยาศาสตร์มากมายที่เปิดกว้างสำหรับการตีความที่แตกต่างกันเมื่อผ่านช่วง

เวลาหนึ่ง ความแตกต่างที่สำคัญระหว่างวิทยาศาสตร์และพุทธศาสนาได้แก่นักวิทยาศาสตร์มักจะแยกแยะประสบการณ์เชิงอัตวิสัยออกจากโลกธรรมชาติ และใช้หลักเหตุปัจจัยเฉพาะกับปรากฏการณ์ภายนอกเท่านั้น ในทางตรงข้าม พุทธศาสนาให้ความสำคัญกับปรากฏการณ์ของจิตอย่างเป็นอัตวิสัยพอ ๆ กับปรากฏการณ์ภายนอกในเชิงภววิสัย และชี้แจงแสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงในเชิงเหตุปัจจัยซึ่งกันและกันระหว่างทั้งสองปรากฏการณ์

พุทธศาสนายังได้ให้คำอธิบายมากกว่าหลักจิตวิทยาสมัยใหม่มากถึงวิธีการที่มีองค์ความรู้รองรับชัดเจนเพื่อสำรวจถึงเหตุแห่งทุกข์และสุข โดยไม่เพียงมุ่งบำบัดทุกข์เมื่อเกิดขึ้นแล้ว หากยังมุ่งสำรวจและหาทางบำบัดเหตุแห่งทุกข์ก่อนที่ทุกข์นั้นจะเกิดขึ้น ทั้งนี้โดยเห็นว่าปรากฏการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นตามเหตุปัจจัยที่ทับซ้อนกันหลายประการ และแก่นของพุทธธรรมก็มุ่งจะสำรวจปัจจัยภายในที่ทำให้เกิดความสุขและความเศร้าเพราะพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับปัจจัยภายในมากกว่าปัจจัยภายนอก นี่อาจเป็นสิ่งที่แสดงความเป็นวิทยาศาสตร์ของพุทธศาสนามากที่สุด โดยพุทธธรรมให้คำตอบกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงของมนุษย์ และในเรื่องของจิตซึ่งมักจะถูกมองข้ามไปโดยวิทยาศาสตร์สมัยใหม่

ข้อแตกต่างประการหนึ่งระหว่างวิทยาศาสตร์กับแนวปฏิบัติด้านภาวนาซึ่งเรามักเชื่อกันว่าได้แก่วิทยาศาสตร์นำไปสู่องค์ความรู้ซึ่งเป็นสากล ในขณะที่ปัญญาญาณอันเกิดจากการภาวนาเป็นองค์ความรู้ของปัจเจกและไม่อาจแบ่งปันให้ใครอื่นได้ ดังที่นักสังคมชีววิทยานาย Edward O. Wilson ชี้ให้เห็นว่า "ข้อกำหนดสำคัญ

อย่างหนึ่งขององค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ได้แก่ การค้นพบใด ๆ จะไม่ถือว่ามีความ
จนกว่าจะมีการวิจารณ์ตรวจสอบ (review) และมีการตีพิมพ์อย่างชัดเจนแล้ว”
กล่าวอีกอย่างหนึ่ง ความรู้ที่ค้นพบจะเป็นที่ยอมรับในชุมชนวิทยาศาสตร์ตราบ
จนงานชิ้นนั้นได้รับการวิจารณ์ตรวจสอบและตีพิมพ์ แต่การค้นพบที่แท้จริงย่อมเกิด
ขึ้นแล้วก่อนที่ความรู้ชิ้นนั้นจะได้รับการตีพิมพ์เสียอีก และแม้จะมีการตีพิมพ์ความรู้จาก
การค้นพบนั้นแล้ว การได้ส่วนรับรองความถูกต้องขององค์ความรู้นั้นก็กระทำโดย
ผู้ชำนาญการเพียงจำนวนน้อยในวงการวิจัยเฉพาะทาง นักวิทยาศาสตร์คนอื่น ๆ
และสาธารณชนทั่วไปย่อมไม่อาจยอมรับความถูกต้องขององค์ความรู้ที่บนฐาน
ความศรัทธาที่มีต่อผู้ชำนาญการได้

สถานการณ์เช่นนี้ไม่แตกต่างมากนักจากความรู้จากการค้นพบในเชิง
วิปัสสนาของพุทธศาสนา ปัญญาญาณที่เกิดขึ้นเป็นประสบการณ์อันผู้ปฏิบัติสัมผัส
ได้ด้วยตนเอง ผลจากการปฏิบัตินั้นอาจมีการรายงานโดยทางวาจาหรือโดยตัว
อักษร และอาจได้รับการวิจารณ์ตรวจสอบจากผู้ร่วมปฏิบัติสมาธิภาวนา ซึ่งอาจ
อภิปรายถึงข้อดีและข้อบกพร่องของการค้นพบนั้น การวิจารณ์ของผู้ที่ไม่ได้ปฏิบัติ
สมาธิภาวนามาตลอดชีวิตย่อมไม่ได้รับความสำคัญ เจกเช่นเดียวกับการวิจารณ์
ทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์โดยผู้ที่ไม่ได้เป็นนักวิทยาศาสตร์

แต่การกล่าวว่าพุทธศาสนาเมืองค้ประกอบเป็นวิทยาศาสตร์ก็อาจเป็นการ
มองข้ามหรือเพิกเฉยต่อองค์ประกอบในทางศาสนาอย่างชัดเจนของแนวปฏิบัตินี้
ดังที่นาย Stephen J. Gould ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์จากซากฟอสซิลสัตว์โบราณ
และได้เสียชีวิตไปแล้วกล่าวถึงศาสนาว่า พุทธศาสนาทำให้ความสำคัญกับเป้า
หมาย ความหมาย และคุณค่าของความเป็นมนุษย์ แต่เช่นเดียวกับวิทยาศาสตร์
พุทธศาสนาพยายามทำความเข้าใจโลกของประสาทสัมผัสและประสบการณ์เชิง
จิต และให้คำตอบเกี่ยวกับข้อสงสัยว่าจักรวาลทั้งในส่วนตัวเป็นภาววิสัยและอัตวิสัย
มีองค์ประกอบอย่างไร และทำงานอย่างไร พุทธศาสนายังให้คำตอบกับข้อสงสัยต่อ
คุณค่าและเป้าหมายแห่งชีวิต การกำเนิดและจุดสุดท้ายแห่งชีวิต และประสบการณ์
เกี่ยวกับชีวิตด้านในของเรา แต่การที่พุทธศาสนาเมืองค้ประกอบในเชิงศาสนาไม่ได้
เป็นเหตุผลมากพอที่จะจัดพุทธศาสนาให้เป็นศาสนาอย่างหนึ่ง ในทำนองเดียวกับ
ที่เราที่ไม่อาจเรียกพุทธศาสนาได้ว่าเป็นวิทยาศาสตร์ การศึกษาพุทธศาสตร์อย่าง
เป็นภาววิสัยได้ย่อมหมายถึงเราต้องผ่านคลายความเชื่อในเชิงแนวคิดแบบเดิมที่เรา
คุ้นเคย และเตรียมพร้อมจะเผชิญกับแนวคิดบางอย่างที่ต่างจากแนวคิดในตะวันตก
อย่างลึกซึ้ง และอาจท้าทายสมมติฐานในเบื้องลึกสุดของเราบางประการ ใน
กระบวนการนี้เราอาจได้วิจารณ์ตรวจสอบสถานะของวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะหลัก
สัจพจน์ในทางอภิปรายอันเป็นรากฐานของวิทยาศาสตร์

อันที่จริงพุทธศาสนาไม่ได้นิยามตนเองว่าเป็นทั้งศาสนาหรือวิทยาศาสตร์
และโดยทั่วไปก็ไม่ได้แยกแยะความแตกต่างระหว่างสังขารในเชิงศาสนาและความ
จริงในทางวิทยาศาสตร์ องค์ทะไลลามะผู้มีบทบาทอย่างสำคัญในการเสวนาแลกเปลี่ยน
เรื่องพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์ได้ตรัสหลายครั้งแล้วว่า หากมีหลักฐาน
ด้านวิทยาศาสตร์ที่น่าเชื่อถือซึ่งปฏิเสธสังขารในทางพุทธ ถ้าเช่นนั้นชาวพุทธก็พึง
ละทิ้งซึ่งสังขารที่ถูกยืนยันเสีย ทศนะเช่นนี้น่าจะมาจากความเชื่อในทางพุทธว่า
สรรพชีวิตทั้งมวลล้วนตกอยู่ในห่วงแห่งทุกข์อันเป็นผลมาจากอวิชชาและตัณหา

และหนทางสู่อิสรภาพได้แก่การทำ
ความเข้าใจกับสภาพที่เป็นจริง

หากการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์
ขึ้นได้ซึ่งตั้งข้อบกพร่องในความเชื่อของ
พุทธศาสนา ถ้าเช่นนั้นพุทธศาสนิกก็
พึงขอคุณต่อความช่วยเหลือนั้นที่
เป็นกำลังช่วยให้พวกเขาเข้าสู่สังขาร
กล่าวอีกอย่างหนึ่ง องค์ทะไลลามะ
ปฏิเสธอย่างสิ้นเชิงกับแนวคิดที่ว่า
พุทธศาสนาและวิทยาศาสตร์เหมือน
กันอย่างกับแอปเปิ้ลและส้ม และใน
ทำนองเดียวกันทำนองปฏิเสธแนวคิดที่ว่า
หลักธรรมทางพุทธศาสนาไม่สามารถ
ตรวจสอบหรือแย้งได้

แนวทางต่อไปสำหรับพุทธ-
ศาสนาและวิทยาศาสตร์ได้แก่การมุ่ง
ให้เกิดการเสวนาแลกเปลี่ยนร่วมกัน
อย่างเคารพซึ่งกันและกัน และให้มี
ความร่วมมือกันทั้งการวิจัยในเชิง
ประจักษ์และเชิงทฤษฎี ซึ่งจะนำไปสู่
การสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างศาสตร์
และวัฒนธรรมทั้งสอง เป็นการเพิ่มพูน
ความเข้าใจต่อกันและมีเป้าหมายร่วม
กัน ในการสร้างความเข้าใจระหว่าง
พุทธศาสนาและวิทยาศาสตร์ เราจะ
ต้องปฏิบัติต่อสมมติฐานทางวิทยา-
ศาสตร์ที่เรานำมาใช้กับการศึกษาใน
ทางพุทธอย่างมีสติ ในทำนองเดียวกัน
เราควรเปิดรับต่อการศึกษเกี่ยวกับ
โลกจากหลักพุทธธรรม ไม่ใช่เพียงแค่
ศึกษาแนวปฏิบัติเช่นนี้เพื่อเป็นเพียง
หนทางที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนา
หลักพุทธธรรมในส่วนที่น่าทำการ
ศึกษาจากทั้งสองแนวทางได้แก่หลัก
ธรรมในส่วนที่ตรวจสอบได้ทั้งในเชิง
ประจักษ์และเชิงวิเคราะห์

ยิ่งไปกว่านั้น การวิจัยเช่นนั้น
ย่อมให้ความสำคัญอย่างเต็มที่กับ
ประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติในแนวทาง
พุทธทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยจะไม่

เน้นเฉพาะการศึกษาตามตัวบทเพียงอย่างเดียว ด้วยวิธีการนี้ เราอาจถือได้ว่าหลักพุทธธรรมเป็นรูปแบบหนึ่งของ "ปรัชญาด้านธรรมชาติ" (natural philosophy) ซึ่งเป็นคำที่เราใช้เรียกวิทยาศาสตร์ในยุคต้นของยุโรป และทำให้เราตั้งคำถามที่ลึกซึ้งที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ (ตามแนวทางศาสนา) และใช้การวิเคราะห์ตามหลักเหตุผลอย่างมั่นคง (ตามแนวทางปรัชญา) และใช้วิธีสอบสวนเชิงประจักษ์ (ตามแนวทางวิทยาศาสตร์) การปฏิบัติต่อคำสอนในพุทธศาสนาเช่นนี้มุ่งให้เกิดการตรวจสอบอย่างเป็นภววิสัย ไม่เพียงแต่กับคำสอนตามตัวบท หากยังรวมถึงการตรวจสอบปัญญาญาณที่เกิดจากการปฏิบัติ และการตรวจสอบอย่างเป็นภววิสัยถึงปัญญาญาณในเชิงปฏิบัตินี้อาจหมายถึงการที่ผู้ทำการตรวจสอบจะต้องเข้ามาทดลองปฏิบัติตามแนวทางพุทธด้วยตนเอง ในทำนองเดียวกับที่เขาคำการทดสอบทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ด้วยการทำการทดลองด้วยตนเอง

การนำองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์มาใช้กับพุทธศาสนาอาจช่วยให้เราเกิดความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับความเป็นอัตวิสัยของเราเอง ภาษาของเราเอง และสถานะของพุทธศาสนาในท่ามกลางองค์ความรู้ อย่างเช่นศาสนาวิทยาศาสตร์และปรัชญา ด้วยการตระหนักถึงบริบทที่พิเศษของทั้งพุทธศาสนาและวิทยาศาสตร์ ผู้เข้าร่วมในการเสวนาแลกเปลี่ยนเช่นนั้นย่อมเริ่มต้นที่จะไปพ้นจากนิสัยของการให้ความสำคัญต่อองค์ความรู้เบื้องต้นของตนเองว่าเหนือผู้อื่น เพียงแค่นี้ก็เป็นเหตุผลมากพอที่เราควรจะมีการเดินทางเพื่อให้เกิดความเข้าใจข้ามวัฒนธรรมและข้ามองค์ความรู้

เสนอยุบลีก “ร.๕” บุคคลสำคัญของโลก พ่วง “ดิเรก” – “ศรีบูรพา” นักเขียนสันติภาพ

เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ นายปองพล อดิเรกสาร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) ประธานคณะกรรมการแห่งชาติ ว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ เปิดเผยว่า ได้ทำเรื่องเสนอพระนามพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ นายดิเรก ชัยนาม อดีตคณบดีคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ นายกุหลาบ สายประดิษฐ์ หรือศรีบูรพา นักเขียนชื่อดัง ต่อคณะรัฐมนตรี (ครม.) เพื่อนำเสนอองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) พิจารณารับร่วไว้ในปฏิทินการเฉลิมฉลองบุคคลสำคัญและเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่จะจัดขึ้นในเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน

นายปองพลกล่าวว่า การเสนอพระนามรัชกาลที่ ๔ เพราะทรงเป็นพระบิดาแห่งวิทยาศาสตร์ไทยและเป็นที่รู้จักของต่างประเทศ เพราะเคยนำคณะชุดไปดูสุริยุปราคา ที่นวกอ จ.ประจวบคีรีขันธ์ ส่วนนายดิเรกเป็นผู้วางรากฐานการเรียนการสอนรัฐศาสตร์และการเมือง และขณะดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศอังกฤษ ในช่วงสงครามโลก ครั้งที่ ๒ ได้เป็นผู้แทนในการเจรจาไกล่เกลี่ยค่าเสียหายหลังสงคราม จนประเทศอังกฤษไม่เอาเรื่องกับประเทศไทย ส่วนนายกุหลาบเป็นนักเขียนและมีผลงานดีเด่นด้านวรรณกรรมส่งเสริมด้านสันติภาพ

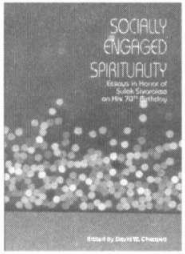
ที่มา : มติชนรายวัน ฉบับวันศุกร์ที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ หน้า ๑๐

หนังสือที่น่าสนใจ

Socially Engaged Spirituality

Edited by David Chappell 2003

This sizeable tome, which could be infinitely longer, compiled and edited by David Chappell, celebrates Sivaraksa's 70th birthday anniversary and honors his vast contributions and accomplishments. Ken Kraft's witty and warm poem entitled "Lovely" offers valuable glimpses into Sulak's life and highlights his vision of socially engaged Buddhism and commitment to truth, justice, and beauty—all of this in 16 stanzas. It sets the tone for the rest this festschrift.

Clear about his task, he takes each moment as it comes.
A sixteen-hour flight?
"Lovely"

Sulak is a tireless globetrotter, giving lectures or talks in every corner of the world, and in that process, expanding his companions, his *kalyanamitta*.

He divulges a secret: "All conferences are flops. But if you make a friend it's worth it."

This book is thus a by-product of Sulak's socially engaged Buddhism and lifelong activism. The scores of contributors to this volume are his friends, colleagues, and acquaintances. "Kalyanamitta means pal in Pali," Kraft reminds us. They include, and this is quite random : John Ralston Saul, Donald Swearer, John Seed, Johan Galtung, Christopher Queen, David Korten, Hans Kung, the late Maurice Ash, John Butt, Elise Boulding, Sallie King, David Loy, and James Wolfensohn.

The festschrift in divided into three main parts : Proposals for Action, Light for Understanding, and Values and Friendship. The first two parts are scholarly while the last part is personal. An appendix on the life and work of Sulak is attached at the end of the book.

ความรับ **ผิด-** **-ชอบ**

“**สร**

อไปเลย ๆ มีปัญหา กทม. รับผิดชอบเอง...” เสียงคุ่นหูของ นายสมัคร์ สุนทรเวช ผู้ว่าการกรุงเทพมหานคร นักการเมืองระดับชาติ อดีตรัฐมนตรีหลายกระทรวง ผู้ผันตัวเองมาเล่นการเมืองท้องถิ่น ประกาศก้องผ่านเครื่องขยายเสียง เพื่อสั่งการเจ้าหน้าที่เทศกิจนับพัน ที่ยกขบวนกันมา “รื้อ” หมู่บ้านคนจน ซึ่งปลูกสร้างอยู่ริมถนนนครปฐม ใกล้ทำเนียบรัฐบาล, สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ตลอดจนโรงเรียนฯ และวัดเบญจมบพิตร

น้ำเสียงของ “ท่านผู้ว่าฯ” แสดงอำนาจ และประกาศความรับผิดชอบตามตำแหน่งหน้าที่อยู่เป็นระยะ ไม่นับการให้สัมภาษณ์ยืนยันกับสื่อมวลชนก่อนหน้าและภายหลัง ว่า “ผู้ชุมนุม” กระทำการขัดต่อกฎหมายท้องถิ่นหลายข้อกระทงความ ต่างกรรมต่างวาระ อาทิ ปลูกสร้างเพิงพักอยู่อาศัยในที่สาธารณะ กีดขวางการจราจร ก่อความเดือดร้อนรบกวนทั้งผู้คน ข้าราชการ และพระสงฆ์องค์เจ้าซึ่งเป็น “เจ้าถิ่น” อยู่แถบนั้น

น่าสงสัยนัก ว่าในประวัติศาสตร์ “กรุงเทพมหานคร” ซึ่งหมายถึงหน่วยราชการ “ส่วนท้องถิ่น” ผู้รับผิดชอบบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับ “ชาวกรุงเทพฯ”

จำนวนหลายล้านคนแห่งนี้ เคยกระทำการอันอกอาจเอิกเกริกเช่นนี้มาบ้างแล้วหรือไม่ ไม่ว่ากับคนทุกซ์คนยาก หรือเศรษฐกิจมหาเศรษฐี ที่ถูกอ้างว่าประพฤติดีคิดมิชอบในลักษณะอาการเดียวกัน

หรือต้องมีนายกรัฐมนตรีชื่อ ทักษิณ ชินวัตร และผู้ว่าการกรุงเทพมหานครชื่อ นายสมัคร์ สุนทรเวช รัฐและอำนาจรัฐ จึงจะสามารถปฏิบัติภารกิจได้เยี่ยงเดียวกับ “จอมเผด็จการ” หรือ “มาเฟีย” ผู้ยกไพร่พลลี้ล้อไปรื้อถอนบาร์เบียร์แถบถนนสุขุมวิท ในห้วงเวลาก่อนหน้ากันไม่นานนัก

เช้าวันนั้นผู้เขียนกับพระสุพจน์ สุวโจ เดินทางไปสมทบกับพระภิกษุจากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจำนวน ๙ รูป นำโดยพระมหาบุญญ์ศิริวัชรโร เพื่อรับบิณฑบาตจากญาติโยมชาวปากมูนและราชสีไศล ตั้งแต่ ๗ โมงเช้า

๐๖.๐๐ น. ก่อนออกเดินทางไปยังสถานที่ชุมนุม ก็มีโทรศัพท์เข้ามาแจ้งว่า “เขาจะรื้อหมู่บ้านเข้านี้แน่นอนครับหลวงพี่ ช่วยดูแลให้การบวชชีพราหมณ์กับพิธีกรรมทางศาสนา ลุล่วงไปได้ด้วยนะครับ... ฯลฯ” ผู้เขียนได้แต่รับคำ ทั้งที่ยังตรงไม่ตก ว่าจะดำเนินการอะไรได้สักแค่ไหน ยิ่งเมื่อได้พูดคุยกับแกนนำสมัชชาคนจนบางคนในระหว่างทำกิจกรรม แล้วพบว่าผู้นำในที่นั้นยังไม่ทราบเรื่องว่าจะมีการรื้อถอนในช่วงเช้าด้วยแล้ว ก็ยิ่งสงสัยว่ากำลังจะเกิดอะไรขึ้นกันแน่ เพราะกำหนดการเดิม คือ รับบิณฑบาต ฉันทตอาหาร พิธีบวชเนกขัมมะ แสดงธรรม แลกขำวการยื่นหนังสือถึงนายกรัฐมนตรีจากตัวแทนศาสนา ๓ ศาสนา (พุทธ คริสต์ อิสลาม) ก่อนที่จะเดินทางไปยื่นหนังสือ และจัดการเสวนาระหว่างศาสนา เรื่อง “ศาสนธรรมกับการใช้ความรุนแรง” ในเวลา ๑๘.๐๐ น. ณ สถานที่ชุมนุมของชาวปากมูนและราชสีไศล บริเวณถนนนครปฐม

ท่ามกลางความสับสนของสถานการณ์ กิจกรรมยังคงดำเนินต่อไปตามเวลาที่กำหนดไว้ หลังเสร็จภัตติกะพระมหาบุญญ์ศิริวัชรโรจึงเริ่มพิธีอันเรียบง่าย เพื่อ “บวช” ให้กับ “ผู้ขอบวช” ซึ่งพากันมุ่งขำวหมขำวมาร่วมกิจกรรมแล้วตั้งแต่ต้น จากนั้นก็กล่าวให้โอวาทชี้แนะแนวทางการปฏิบัติธรรม

ระหว่างนั้นเอง ไกลออกไปที่ถนนใกล้ทำเนียบรัฐบาล เจ้าหน้าที่เทศกิจในเครื่องแบบ มีการเคลื่อนย้ายกำลังกันอย่างคึกคัก ขณะเดียวกับที่ฝ่ายรับเรื่องราวร้องทุกข์จากทำเนียบรัฐบาลหลายคนเริ่มเดินเข้ามาใกล้สถานที่ประกอบพิธีด้านหลัง

โอวาทแก่ผู้บวชบางตอนกล่าวถึงความเดือดร้อนของผู้ชุมนุม ที่ถูกตัดกระแสไฟและลดปริมาณน้ำใช้มาก่อนแล้วหลายวัน มีหน้าขำ ขำ เข้ามืดของวันนั้น (๒๙ มกราคม ๒๕๔๖) รอดูขาของทม. ก็ถูกสั่งการให้เคลื่อนย้ายออกไปจนหมดสิ้น ตั้งแต่เวลา ๔ นาฬิกา ถ้อยคำที่พระอาจารย์บุญญ์ศิริกล่าวว่า “ผู้ชุมนุมหลายคนมีอายุเท่ากับแม่ของท่านนายกฯ หรือแก่กว่า... น้ำที่ท่านนายกรัฐมนตรีจะให้ความเมตตา มากกว่าที่จะใช้อำนาจสั่งการเช่นนี้...” ยังอยู่ในความทรงจำของผู้เขียนเสมอ ด้วยว่าหลังจากนั้นไม่นานนัก “ปฏิบัติการรื้อถอนและขับไล่” อันรุนแรงและเลือดเย็น ก็ทำให้การ “ตัดน้ำตัดไฟย้ายส้วม” กลายเป็นเรื่องปลีกย่อยไปเสีย

๐๙.๑๐ น. เมื่อการให้โอวาทจบลง ผู้เขียนประกาศกับสื่อมวลชนว่าอีกสักครู่จะมีการแลกเปลี่ยน แล้วยื่นหนังสือ “ขอให้ระงับการใช้ความรุนแรงทุกรูปแบบต่อผู้ร่วมชุมนุม” จากตัวแทน ๓ ศาสนา ถึง ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี

ตากล้องโทรทัศน์หลายช่อง รวมทั้งนักข่าวจำนวนมากต่างทยอยกันเข้ามาเลือกมุมที่ตนเห็นว่าดีที่สุด ขณะที่ คุณพ่อวิชัย โภคทวี (ตัวแทนคริสตศาสนิกชน) และคุณเดช มะเก (ตัวแทนอิสลามิกชน) กำลังจัดที่นั่งบนแผ่นไม้อัดที่ปูไว้สูงจากพื้นถนนขึ้นมาเพียง ๒-๓ นิ้ว

แต่แล้ว... พร้อม ๆ กับการแลกเปลี่ยนเริ่มต้น “ผู้ว่ากรุงเทพมหานคร” ก็เข้ามาในบริเวณชุมนุม ห่างออกไปเพียง ๑๕ - ๒๐ เมตร นักข่าวแทบทั้งหมดรุกกันออกไปยัง “แหล่งข่าวใหม่” อย่างรวดเร็ว เหลือเพียงกล้องโทรทัศน์บนขาตั้ง ที่ยังทำหน้าที่ต่อไปโดยไม่ต้องมีคนบังคับ เวลาผ่านไปครู่ใหญ่ เมื่อแถวตอนเรียงสองของเจ้าหน้าที่เทศกิจจำนวนนับพันเดินตบเท้าเข้ามานั้น แลเห็นตากล้องจึงกลับมาเคลื่อนย้ายอุปกรณ์ของตนออกไปหาภาพแง่มุมใหม่ ๆ

ตัวแทนศาสนาทั้งสาม พร้อมกันบวชสงฆ์อีก ๑๐ รูป ยังนั่งอยู่อย่างเดิม เช่นเดียวกับผู้ผ่านการบวชเนกขัมมะ และอุบาสกอุบาสิกาไม่น้อยกว่า ๕๐ คน ผู้เขียนจึงเชิญชวนทุกคนร่วมภาวนาท่ามกลางความอลหม่านนั้น ...ฝ่ายหนึ่งอยู่ในความสงบรำงับ ขณะอีกฝ่ายเคลื่อนไหวไปมาอย่างคึกคัก... โดยมีเสียงสั่งการของนายสมัครตั้งขึ้นเป็นช่วง ๆ ระคนไปกับเสียงฝีเท้า และ

การรื้อถอน ซึ่งเริ่มจากห้วงถนนนครปฐมทั้งสองด้าน

เวลาผ่านไปพอสมควร เมื่อลี้มนักเขียนก็พบว่า ห่างออกไปเพียง ๒ - ๓ ฟุต คือทางแกวเครื่องแบบเจ้าหน้าที่เทศกิจ ที่ยืนแถวหน้ากระดานราวกับกำแพง ขยายแนวออกไปทั้งซ้ายขวายาวเหยียดปิดล้อมพื้นที่กิจกรรมทางศาสนาเอาไว้ ผู้ประสานงานบางคนเข้ามาเสนอให้ผู้นำศาสนาแยกตัวออกไปก่อน ด้วยเกรงว่าจะมีการจับกุมฐานขัดขวางการทำงานของเจ้าหน้าที่นำซึ่งนมที่คนพอวิชัย และคุณเดชต่างปฏิเสธที่จะออกจากที่ชุมนุม ด้วยเหตุผลว่า “ในเหตุการณ์นี้ พี่น้องปกาภูมิเดือดร้อนยิ่งกว่าพวกเรามากนัก”

พระจากมหาจุฬาฯ ท่านหนึ่งเสนอให้เจริญพุทธมนต์เป็นลำดับต่อไป ผู้เขียนจึงนิมนต์ให้พระมหาบุญถึงเป็นผู้นำ นำสนใจว่า ขณะพระภิกษุ ๑๑ รูปกำลังเจริญพุทธมนต์ โดยมีผู้นำศาสนาคริสต์ และตัวแทนศาสนาอิสลามร่วมฟังอย่างสงบ ร่วมกับอุบาสกอุบาสิกาหลายสิบคนที่นั่งพับเพียบพนมมือ เจ้าหน้าที่เทศกิจซึ่งเข้าแถวประจันหน้าอยู่กับพวกเรากลับต้องยืนตัวตรงนิ่งตามระเบียบ ...ระเบียบอันตราขึ้นด้วยอำนาจ ที่นับวันจะห่างไกลจาก “ความเป็นธรรม” ยิ่งขึ้นทุกที...

เมื่อการเจริญพุทธมนต์จบลง ผู้เขียนเชิญชวนให้ทุกคนอยู่ในอาคารสงบอีกครั้ง และเสนอให้พยายามใช้เหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นอุบายเฝ้าดูจิตของตน ดูแลไม่ให้สองสายปรุงแต่งไปกับผัสสะที่กำลังเกิดและรุกคืบใกล้เข้ามา พร้อมกับย้ำว่า “อย่าถือโทษเจ้าหน้าที่ชั้นผู้น้อยที่กำลังปฏิบัติหน้าที่ เพราะพวกเขาจำเป็นต้องมาตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา หาไม่แล้ว ในเหตุการณ์อย่างนี้ ลูกหลานคนยากคนจน คงไม่ยอมเข้าร่วมกับการข่มเหงรังแกผู้ร่วมฐานะของตนเป็นแน่...”

อาจจะเป็นด้วยถ้อยคำดังกล่าว หรือเพราะเหตุใดก็ไม่ทราบชัด ปฏิกริยาของเจ้าหน้าที่ตรงหน้าพวกเราจะคลี่คลายลงไปไม่ใช่น้อย เจ้าหน้าที่ระดับหัวหน้าบางคนถึงกับพูดสวนขึ้นว่า “ขอบคุณที่พระคุณเจ้ายังเข้าใจพวกผม...”

ต่อมา คุณพอวิชัยและคุณเดชได้ร่วมกล่าวให้กำลังใจผู้ร่วมชุมนุม ด้วยมุมมองและหลักการของแต่ละศาสนา รวมทั้งพระมหาบุญถึงที่ร่วมกล่าวด้วย ในฐานะนักบวชพุทธ ก่อนสวดสวดขยายกรณีเมตตสุตร และร่วมกันภาวนาอีกครั้ง

ลี้

ที่เกิเกิดขึ้น ดูเหมือนว่าจะสะเทือนใจผู้คนในบริเวณนั้นไม่ใช่น้อย หลายคนที่นั่งบนฟุตบาทพาดตรงข้ามพนมมือฟังสวดไปพร้อมกับการเช็ดหน้าตาเป็นระยะ ขณะเหล่านักบวชกับเพื่อนศาสนิกต่างศาสนา และพ่อแก่แม่เฒ่า ร่วมประกอบศาสนพิธี ที่ต้องประยุกต์ให้เข้ากับสถานการณ์ตรงหน้า โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐยืนหะมีนค้ำศิระจะเป็นแนวกำแพงมนุษย์

ช่างภาพหลายแขนงแย่งย้ายกันเก็บแง่มุมต่าง ๆ ภาพแล้วภาพเล่า บ้างจ่อกล้องเข้ามาใกล้ในมุมมองสูง เพื่อให้ติดทั้งพระและเจ้าหน้าที่เทศกิจ บ้างถ่ายมุมมองกว้างให้เห็นทั้งผู้ร่วมพิธีและผู้ที่กำลังรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างอย่างขมกั้เมื่อนเมื่อรถบรรทุกคันใหญ่และรถบัสดโดยสารของกทม.วิ่งฝ่าเข้ามา ก็ไปถ่ายเสียทีหนึ่ง กอนวิ่งกลับมาดูแม่เฒ่า ซึ่งร้องไห้ใหญ่ เมื่อผู้เขียนประกาศ

ยุติกิจกรรม และขอให้ทุกคนลุกขึ้น เพราะขณะนั้นการรื้อถอนขยายมาถึงเพิง “มหาวิทยาลัยสังคม” ซึ่งฝ้าด้านหนึ่งเป็นฉากหลังของลานพิธีแล้ว

เวลาเดียวกันนั่นเองที่นายวิญชัย โชคชนะ ผู้มาร่วมกำกับการรื้อถอนโดยที่หลายคนไม่ทราบชัด ว่ามีหน้าที่รับผิดชอบใด ก็เดินตรงเข้ามาที่ผู้เขียนพร้อมทั้งบอกว่า “ดีแล้วที่รีบเลิกเสีย จะได้ไม่ต้องมีปัญหา” หากปรับเปลี่ยนประเด็นหันไปดำเนินิกทม. เมื่อพบว่าเราต่างคุ่นหน้ากันอยู่บ้าง ด้วยเหตุที่ผ่านเวทีอื่น ๆ ร่วมเวลาและสถานที่เดียวกันมาแล้วหลายครั้ง

เกิดขึ้น

๑.๐๕ น. ผู้เฒ่าและเศษผงหน้าคาเฟ่เคยใช้มุ้งเพิงฟุ้งกระจายไปที่บริเวณ ผู้เขียนกับพระสุพจน์ สุวโจ เดินเลี้ยวออกมาด้านหน้าทำเนียบรัฐบาล เพื่อเดินทางกลับ เห็นอาจารย์ไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ กำลังให้สัมภาษณ์นักข่าวจำนวนหนึ่งถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ทราบภายหลังว่ามีผู้รักความเป็นธรรมหลายวงการเดินทางมาสังเกตการณ์ถึงที่ ทั้งยังร่วมให้คำแนะนำและให้กำลังใจผู้ร่วมชุมนุมอย่างใกล้ชิด

ระหว่างรอรถอยู่นั้น เจ้าหน้าที่ฝ่ายข่าวคนหนึ่งก็รีบเข้ามาถามยืนยันถึงชื่อ ฉายา และสังกัด ว่าผู้เขียนเป็นคนเดียวกับที่เขาเคยบันทึกไว้หรือไม่ พร้อม ๆ กับแม่สมปอง หนึ่งในแกนนำผู้ชุมนุม เดินมาหรือเรื่องผู้ที่บวชเนกขัมมะว่าจะให้ทำอย่างไรต่อไป และต้องปฏิบัติอย่างไรบ้างเพื่อไม่ให้ศีลขาด แล้วนำไปพบผู้ผ่านการบวช ที่นั่งรวมตัวกันอยู่ริมถนน ด้านตรงกันข้ามทำเนียบรัฐบาล

เมื่อพบกันผู้เขียนก็ได้แต่ให้กำลังใจสั้น ๆ พร้อมทั้งแนะนำวิธีปฏิบัติตัวที่น่าจะสอดคล้องกับความตั้งใจแต่เดิม ขณะที่ผู้บวชหลายคนยังสอบถามเรื่องศีลขาด - ไม่ขาด ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปซ้ำแล้วซ้ำอีก กระทั่งผู้เขียนกับพระสุพจน์ขอตัวกลับ ด้วยรถแท็กซี่ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้เรียกให้

ตลอดทาง ผู้เขียนอดไม่ได้ที่จะคิดถึงเหตุการณ์ทั้งหมดที่เพิ่งผ่านมา คิดถึงนายสมักร สุนทรเวช, เจ้าหน้าที่เทศกิจ, นักข่าวและตากล้อง ตลอดจนผู้ร่วมชุมนุมและผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ว่าอะไรกันเล่าที่ทำให้ “ผิดและชอบ” ซึ่งพวกเขากำลัง “รับ” อยู่นั้น ชัดแย้งและแตกต่างกันมากนัก

โดยเฉพาะอย่างยิ่งพ่อแก่แม่เฒ่าซึ่งบวชในเช้าวันนั้น ที่ยังพากันกังวลถึงศีลที่สมาทานไว้เสียยิ่งกว่าเพิงพัก ทรัพย์สิน หรือการชุมนุมเรียกร้อง ที่พวกตนตั้งเป้าหมายไว้แต่เดิม อุดคิดไม่ได้ว่า คนเช่นนี้หรือ ที่นายกรัฐมนตรีกล่าวว่าเป็นพวกพุดไม่รู้เรื่องมุ่งหวังผลส่วนตัวโดยไม่รู้จักผิดชอบชั่วดี และไม่มีการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม

ล ังคํานิทรายาม
 สubinไปในความฝัน
 ปรารถนาเข้าใจทุกสิ่งสรรพ

ใดก่อกำเนิดภพ
 ไตประกอบจักรวาล
 ทว่าข้ามิอาจ
 มิสามารถเข้าใจได้
 จับจักรวาลแยกเป็นส่วนก็มีได้
 แม้นจะเข้าใจเอกภพก็มีอาจ
 ผิดหวังสิ้นดี
 อรุณปลูกข้าตื่น
 เทพยดาไม่เข้าใจ
 แสงตะวันหยามข้า
 สู่อมตะแห่งชากนินรันตร์

ส.ศิวรักษ์

แปล ๒๓ มกราคม ๒๕๔๖

The old dream

As it was night, I slept;
 I dreamed that I wanted to understand totally
 and Instantly all things of which the universe is
 composed.

I could not, not even divided into categories;
 not even an Individual on.

Disappointed, at dawn I awoke to the undotted sprite that,
 disdaining light determines to immortalize itself in ruin.

Sor Juanna

(ซีขาวเมกซิกโก ผู้เป็นกวี)

๑๐๐ ปี
 พิษณุ
 ๒๕๓๖-๒๕๔๖

๙๗ ปีชวตกาล “พุทธกาลสิกขุ”

อังคารที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๔๖
 ณ อุบลรัตนสถาน ๑๔ ตุลา ๑๖ สี่แยกคอกวัว กรุงเทพฯ

๑๒.๓๐ น. ดนตรีภวานาโดย เมธี จันทรา

๑๓.๐๐ น. ปาฐกถา ศาสตรธรรมกับการสร้างสันติภาพโลก

โดย อ.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

๑๔.๐๐ น. เสวนา

ศาสตรธรรมกับการสร้างสันติภาพโลก (ยุคหลังสงครามอิรัก)

โดย บาทหลวงวิชัย โภคทวี และพระไพศาล วิสาโล

ดำเนินรายการโดย

อ.วิลาสินี พิพิธกุล คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บัญชา เฉล้มชัยกิจ

ชีวิต RSSM: และ การเมือง

สัมภาษณ์ คุณบัญชา เฉล้มชัยกิจ
เจ้าของและผู้จัดการสำนักพิมพ์สุภาพใจ
ที่สำนักพิมพ์สุภาพใจ
วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖
เวลา ๑๐.๑๕ - ๑๒.๓๐ น.

๑๐๐ ปี
พินอิม
๒๖ พฤษภาคม ๒๔๕๕-๒๕๕๕

กองบรรณาธิการ สัมภาษณ์ และถ่ายภาพ

๐ อะไรเป็นสาเหตุให้คุณบัญชาได้รู้จักท่าน อาจารย์พุทธทาส

ผมเป็นนักเรียนอำนวยการศิลป์ ช่วงเที่ยงหลัง
จากรับประทานอาหารแล้วก็มักจะไปนั่งในห้องสมุด
หนังสือวารสารพุทธศาสนา และหนังสือธรรมะอีก
หลาย ๆ เล่ม ก็จะเป็นที่สนใจด้วย มีอยู่วันหนึ่ง ได้อ่าน
พบข้อความเขียนไว้ว่า "กายคือฟองน้ำ จิตเหมือนลม
พุทธทาสภิกขุ"

คล้าย ๆ กับว่ามัน เฉลยปัญหาที่อยู่ในใจเด็ก
อายุ ๑๗ - ๑๘ ว่า เอ๊ะ...ไชนะ เพราะว่าเราดูหนังดู

ผมไม่ยอม ผมบอกว่าไม่ยอม เขาเลยแยกเด็ก คริสต์ ในห้องเรียนมีเด็กอยู่ ๓๐ กว่าคน เป็นเด็กคริสตต์ ไม่ถึง ๑๐ คน เป็นเด็กพุทธเสีย ๒๐ กว่า ก็ต้องให้เด็ก พุทธเรียนพุทธ เด็กคริสตต์ไปเรียนคริสตต์

● มาเริ่มแยกเอาช่วงนั้นหรือ

เขาทำอย่างนี้มาตลอด แต่ว่ามาเจอผม ก็ถึง จุดนั้นผมก็ประท้วงขึ้นมา ผมก็เลยกลายเป็นคนแบบ นี้ (หัวเราะเสียงดัง) แล้วช่วงอยู่มัธยมต้น ผมเห็น โปสเตอร์ของรัฐบาลสฤษดิ์ มีโปสเตอร์มาติดใน โรงเรียน ผมก็ไม่เห็นด้วย พ่อแม่ผมเป็นคนจีนแถว เขียวราช - เจริญกรุง คนจีนผู้เฒ่าผู้แก่ก็ล้วนแต่ใจดี ล้วนแต่สอนเรื่องคุณธรรม เรื่องกตัญญู เรื่องการ ทำงานหาเลี้ยงชีพที่สุจริต ทำไมโปสเตอร์บอกว่าที่ เมืองจีนเขาเอาคนแก่มาโกน ใครทำงานไม่ได้ก็ฆ่า ทิ้งเสีย ถ้าใครหมดแรงแล้วก็ถูกฆ่าทิ้ง

● หมายถึงโปสเตอร์ต่อต้านคอมมิวนิสต์

พิมพ์โปสเตอร์ต่อต้านคอมมิวนิสต์ ก็ของ อเมริกันมาทำให้นั้นแหละ ผมก็เขียนโปสเตอร์ของผม บ้าง ไปติดข้าง ๆ โปสเตอร์ใบนั้น (หัวเราะ)

● เขียนว่าอย่างไร ?

เขียนว่า..ไม่จริง ไม่น่าจะจริง เพราะว่า ข้าพเจ้า มีพ่อแม่เป็นจีน ปู่ย่าตาทวดเป็นจีน แล้วยากี่เป็น คนจีน ผมไม่เคยเห็นอย่างนี้ ผมฟังเขาเล่าก็ไม่ได้เป็น อย่างนี้ มีแต่ว่า พ่อของลูกจ้างผม ที่ร้านขายยาผม นี่เขาต้องหลบออกหลังร้าน เพราะว่ารัฐบาลเจียงไค เช็งมาจับคอมมิวนิสต์ เพราะพ่อเขาเป็นสมาชิกพรรค คอมมิวนิสต์ คอมมิวนิสต์มีแต่จะทำความดี แล้วต้อง หนีตาย ไม่ใช่คอมมิวนิสต์ไปเที่ยวฆ่าคนอื่น (หัวเราะ) เขียนโปสเตอร์ติด คุณครูรีบไปฉีกออก แล้วก็ว่า “บัญชา เตี้ยดำร่วจจับเธอไปแน่ถ้าเกิดเธอขึ้นทำ อย่างนี้”

● ตอนนั้นอายุเท่าไร ?

ก็คงสัก ๑๔ - ๑๕ ปี มัธยมต้น

● ในครอบครัวคุณปัญหามีความสนใจเรื่อง ศาสนาเพียงใด

มีครับ คุณพ่อเป็นสมาชิกโรงเจ กับมูลนิธิพุทธ- ธรรมการกุศลอยู่หลายแห่ง แล้วก็มักจะร่วมประชุม

อ่านหนังสือ "บรมธรรม" ขณะเป็นนักเรียนมัธยม

ไปร่วมสวดมนต์ และกับบริจาค เมื่อมีสิ่งที่ต้องบริจาค ก็พาผมไป แล้วก็ให้ผมเป็นสมาชิกด้วย คุณพ่อกลัว จะเสียก็สั่งผมไว้เลยว่า “มีอะไรก็มาประสานกับพวก ผู้ใหญ่คณะนี้ได้..”

● ได้ไปเจอตัวท่านอาจารย์พุทธทาสเมื่ออายุ เท่าใด ?

เมื่ออยู่วิทยาลัยกรุงเทพ ปี ๓ ผมเองติดตามท่าน อาจารย์ตลอด โดยการอ่านหนังสือ ผมจะเป็นลูกค้า ประจำของสุวิธานันท์ที่สามยอด ไปพบคุณสะอาดเป็น ประจำ แต่งตัวนักเรียนนะครับ มี ห้าบาท สิบบาท ยี่สิบบาท ก็ไปที่ร้านนั้นก่อนละ ไปหาซื้อหนังสือ เล่ม ที่ชื่อนิพพาน เล่มที่ชื่อตามรอยพระอรหันต์ ชื่อหลาย เล่มครับ

แล้วก็ต่อมาก็เป็นลูกค้าประจำของพีวีโรจน์ ศิริ- อัฐ ที่ธรรมนูชาก็ไปซื้อประจำ แล้วก็ไปลูกค้าประจำ ของครูไสว สุนทร ครูไสว สุนทรเปิดแผงโต๊ะพับขาย ในวัดมหาธาตุ ไปซื้อหนังสือหนึ่งเล่ม แล้วก็ยื่นดูคุณ ไสวพูดได้เป็นชั่วโมง (หัวเราะ)

● ขณะนั้น ที่วิทยาลัยกรุงเทพ มีชมรมเกี่ยวกับ ศาสนาบ้างหรือไม่ ?

เขามีแต่ชมรมจริยและประเพณี ผมอยู่ปี ๑ ก็เสนอเลยว่าจะขอให้ชมรมพุทธศาสตร์ เพราะว่ จริยและประเพณี ผมเข้าไปศึกษาดูแล้ว เขาไม่มีกร

สนทนารธรรม เขามีแต่พิธีรีตองต่าง ๆ เช่น จัดผ้าป่า สอนวิธีการบวชพระให้ถูกวิธี สอนวิธีการบวชผู้ใหญ่ใน ระดับต่าง ๆ ด้วยวิธีที่ถูกต้องตามประเพณี และเขา ไม่ได้สนใจที่จะสนทนารธรรม หรือค้นคว้าพุทธธรรม ถ้าเช่นนั้นให้บรรจุสิ่งเหล่านี้ลงไป หรือไม่เช่นนั้นต้องมีชมรมพุทธ

อาจารย์ที่ปรึกษาไม่เห็นด้วย เขาบอกว่าไม่ต้องหรอก มีแค่นี้พอแล้ว ผมก็เลยตั้งชมรมเดือนของผมขึ้นมา ที่โน่นเขาเรียกว่า “ชมรม” ชมรมจรรยาบรรณ ชมรมฟุตบอล ชมรมบาสเกตบอล ชมรมภาษาอังกฤษ ชมรมค่ายอาสาพัฒนา แต่ผมเรียกตัวเองว่าชมรมพุทธศาสตร์ และก็หาทุนรอนเอง ทำอะไรเอง ทำหนังสือเอง และก็จัดสนทนารธรรมที่ได้ต้นไม้

ตอนแรกท่านที่ปรึกษาก็บอกว่า “เออละ ทำไปก่อนเดี๋ยวเขาจะจัดงบประมาณให้” ก็ไม่จัดสักที “ทำไปก่อนเดี๋ยวจะหาห้อง หาโต๊ะ หาหมอนให้ที่สโมสร แล้วจะหางบประมาณให้” ก็ไม่ได้ทำสักที ผมก็ต้องไปขโมยโต๊ะพับที่โรงอาหาร ยกไปตั้งไว้ที่ได้ต้นहुกวางข้าง ๆ ห้องส้วม เพราะต้นहुกวางมีร่มเงา มาก และข้างห้องส้วมเป็นที่ ๆ คนเขาไม่สนใจ และไม่มีใครขวานใคร นั่งหลบหูหลบตาชาวบ้านไม่ไปสร้างจุดเด่น มีโต๊ะพับหนึ่งตัว มีตู้ไม้หนึ่งใบ มีกระดานไม้จำฉา ๑ แผ่น ใช้ปากกาเขียนไว้ว่า “ชมรมพุทธศาสตร์” และตู้ไม้ใบนั้นก็นำหนังสือของท่านอาจารย์ มาวางให้มาก แล้วก็ใช้แผนพลาสดึงคลุมไว้ เอาก้อนหินมาทับไว้ตอนที่ฝนตก

๑) ประมาณ พ.ศ. ?

ผมอยู่วิทยาลัยกรุงเทพ ปี ๒๕๐๙ - ๒๕๑๐

๑) ในขณะนั้นความสนใจของนักศึกษาเกี่ยวกับเรื่องศาสนาเป็นอย่างไร

น้อยครับ อย่างผมทำโปสเตอร์ติดที่วิทยาลัย แล้วก็บอกว่า วัน เวลา นั้น จะมีสนทนารธรรม โดยคุณครูไสว สุนทร จะมานั่งสนทนารธรรมที่ได้ต้นहुกวาง... ก็ตาม มีหนังสือของห้องสมุด ชมรมพุทธศาสตร์ ก็คือ กล่องไม้ใบเดียวนั้นแหละ ให้ยืม ก็ไม่มีใครมายืม สนทนารธรรมได้ต้นไม้ก็ไม่มีใครมา มีแต่พวกเพื่อน นักศึกษาหญิงที่เดินไปเดินมาแล้วก็มอง มองนาย

ปัญหานั่งอยู่ข้างสนามหญ้าแล้วก็ปิดปาก เอาผ้าเช็ดหน้าปิดหน้าแล้วก็หัวเราะ คงจะคิดอยู่ในใจว่าไอ้หมอนี่มันบ๊องส์ ๆ (หัวเราะ) แต่ก็มีเสียงลือลือออกมา อยู่เสียงหนึ่ง เขาบอกว่า “ไอ้นี้เป็นคอมมิวนิสต์ เอาศาสนาบังหน้า”

๑) ขณะนั้นสภาพการณ์ทางการเมือง เรื่องคอมมิวนิสต์เริ่มเป็นที่สนใจแล้วหรือ ?

ใช่ครับ เพราะว่า ๑๐, ๑๒ อะไรนี่นะครับ ช่วงนั้นผมจบ เรียกว่า จบ ปี ๑๔ เป็นรุ่น ๑๓ หรืออะไรนี่นะครับ ผมใช้คำว่าจบก็ไม่ถูก ผมเลิกเรียนนะซะ เพราะว่าผมตกอยู่วิชาหนึ่ง คือวิชาบัญชี แล้วก็ไปซ่อมหนึ่งครั้งก็ยังไม่ได้ ก็เลยเลิกไปเลย

๑) นอกเหนือจากชมรมพุทธคุณบัญชาเข้าร่วมกิจกรรมศึกษากับกลุ่มอื่น ๆ อีกบ้างหรือเปล่า

ผมจะสนใจเรื่องพวกหนังสือพิมพ์กับถ่ายภาพพอดีมีเพื่อนคนหนึ่ง บ้านเขามีฐานะ เขาไปเรียนได้หัววัน ก่อนที่จะมาเรียนที่กรุงเทพ เขาไปเรียนวิชาหนังสือพิมพ์ที่ได้หัววันและรู้ภาษาจีนดี พอมาคบกับคน ๆ นี้ก็รู้เรื่องทำหนังสือพิมพ์ เรื่องถ่ายภาพ มีชมรมถ่ายภาพและศิลปกรรม ผมเป็นรองประธาน รองประธานก็คือเบ็ชของประธานนั่นเอง (หัวเราะ เมา ๆ) คือประธานนี่จะสำคัญมาก แต่นายบัญชา นี่จะเป็นกรรมกร (หัวเราะ)

๑) เหตุผลที่ไปพบท่านอาจารย์เมื่อเรียนอยู่ปี ๓

เพราะว่ามีคน ๆ หนึ่ง คือ คุณสุพล โฉ่หิซติกุล ซึ่งหลังจากจบมัธยม ก็มาเข้าวิทยาลัยกรุงเทพ เป็นรุ่นน้อง ๑ ปี และเมื่ออยู่วิทยาลัยกรุงเทพ ๑ ปี เค้าก็ไปสอบเอ็นทรานซ์เข้าในเทศน์จุฬา ไปเป็นรุ่นน้องของ นายไพบูลย์ ดำรงชัยธรรม ๑ ปี แล้วเขาก็ไปเป็นประธานชมรมพุทธจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นประธานชมรมพุทธก็ความคิดตรงกันอยู่แล้ว ตอนที่ คุณสุพล อยู่วิทยาลัยกรุงเทพ เขาก็ฉายแววว่าเขา คือนักการศาสนาที่โดดเด่น ที่ขยันที่จะพูดคุยเรื่องพุทธศาสนาอยู่เนือง ๆ

มาจากคนละทิศคนละทาง อยู่กันคนละปี แต่ก็คบกันอย่างสนิทใจ จากบัดนั้นจนบัดนี้ เขาเป็นประธานชมรมพุทธฯ จุฬาฯ ผมเป็นผู้ก่อตั้งชมรม

ชมรมพุทธศาสตร์ วิทยาลัยกรุงเทพ พ.ศ. ๒๕๑๕

พุทธเถื่อน วิทยาลัยกรุงเทพ ก็ไปฟังชมรมพุทธจุฬาฯ

ผมประกาศจัดบวชไม่จำกัดจำนวนตอนซัมเมอร์กับเด็กวิทยาลัยกรุงเทพทุกคน มีนักศึกษาามาสมัคร ๗ ราย ผมไปปรึกษาท่านปัญญานันทะว่าจะต้องใช้งบประมาณยังไงบ้าง ท่านปัญญานันทะท่านบอกว่า “หวัละแปดร้อย ถ้าหากว่า หนูหาไม่ครบ อาตมาจะออกเอง” แต่ผมก็หาจนครบ...หาจนครบเลย ใช้จดหมายพันกว่าฉบับส่งไปถึงผู้ปกครองของนักศึกษาวิทยาลัยกรุงเทพ ผมไปชุ่มกับภารโรง บอกภารโรงว่าช่วยขโมยกระดาษ และขโมยของวิทยาลัยมาให้ผมพันกว่าใบ ผมจะทำารกุศล (หวัละเสียงดัง)

ก็ได้เงินมาก่อนหนึ่ง และผมก็ทำหนังสือเล่มหนึ่งชื่อ “วารสารชมรมพุทธศาสตร์เฉพาะกิจเพื่อบวชเพื่อนนักศึกษา” ใช้ภาพปริศนาธรรมต่าง ๆ และไปขอบทความนายแพทย์ต้นม่อเซียง ขอบทความท่านปัญญานันทะ แล้วผมก็เขียนบทความตัวเอง โดยปรับปรุงจากบทความของท่านอาจารย์พุทธทาส เช่น ฤกษ์ลวงเหย้า อ้ายชาติคน อะไรพวกนี้ ที่ผมอ่านแล้วชอบใจ ก็มาต่อเติมของตัวเอง (หวัละ) แล้วก็รวมเป็นเล่ม หาโฆษณา...ได้เงินมาจนครบบวชเพื่อน ๗ คน

● **ไปบวชที่ไหน**

บวชที่วัดชลประทานฯ แล้วก็เดินทางไปซัมเมอร์

กันที่สวนโมกข์ มีเงื่อนไขว่า “จะต้องบวชวัดชลประทานฯ นะ แล้วต้องเดินทางไปสวนโมกข์ จนกระทั่งใกล้ ๆ เปิดเทอมถึงจะสึกได้นะ” ซึ่งเขาก็รับเงื่อนไขกัน ๗ คน

● **คุณบัญชาบวชด้วยหรือเปล่า**

ไม่บวชครับ เป็นกรรมกรตลอด

● **ประมาณ พ.ศ. ?**

ก่อนจบสักปีหนึ่ง ก็ปี ๒๕๑๓ ประมาณนั้น

● **คุณบัญชาอยู่กับคณะตลอด เมื่อลงไปสวนโมกข์**

ครับ ขอแทรกนิดหนึ่ง ช่วงนั้น ผมเคยนิมนต์ท่านปัญญานันทะ ไปเทศน์ที่วิทยาลัยกรุงเทพนะครับ พอผมนิมนต์ได้สำเร็จ วิทยาลัยกรุงเทพถึงจะรีบยื่นมือออกมาจัดอะไรต่ออะไรให้พอสมควร ท่านก็ไปเทศน์ และไปบอกบุญ ว่า “เด็ก ๆ ทำกิจกรรมอย่างนี้มีประโยชน์ ผู้ใหญ่ก็ควรช่วยเหลือตามกำลัง” ช่วงนั้นไปโดยขบวนรถไฟเดินทางไปพร้อมกัน มีไฟโซ่แสง สุกใส บวชด้วย

● **คุณไชแสง สุกใส บวชแล้วไปสวนโมกข์ด้วย**

พอถึงที่นั่งพักสนทนาธรรม ตรงก่อนขึ้นเขาพุทธทองนะอะ หลังจากไปถึงสวนโมกข์แล้วนี่ ท่านอาจารย์ก็ปฐมนิเทศ ก็บอกว่า “คนที่พูดมาก พูดไม่เป็นกาลเทศะ พูดเพื่อเจ้า เป็นพวกคนโง่ชนิดหนึ่ง” ซึ่งตอนที่คุณพี่ไชแสงอยู่บนรถไฟ แก่พูดทั้งคืน (หวัละ)

● **นี่เป็นครั้งแรกที่คุณบัญชาได้พบท่านอาจารย์ไช่ครับ**

● **รู้สึกอย่างไรบ้าง**

ผมได้อ่านหนังสือท่านอาจารย์ “สัพเพ ธัมมานาลัง อภินิเวศายะ” และเกี่ยวกับเรื่องจิตว่า เรื่องอนัตตา เรื่องนิพพาน เรื่องตัวตนอะไรทั้งหลายนะครับ ล้วนแต่เป็นหลักคิดทางวิทยาศาสตร์ และเป็นหลักคิดที่เป็นตัวของตัวเองสูงมาก เป็น “อัตตา หิ อัตตโนนาโก” แบบภาษารธรรมทีเดียว ก็จะทำให้รู้สึกว่าคุณวิชาญก็คือความ ธรรมดา ความเรียบง่ายธรรมดานั้นแหละพิเศษ

● **ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในใจ เมื่อเจอท่าน..**

ก็ให้รู้สึกว่าเป็นแหละคือ พุทธศาสนา นี่แหละ คือสิ่งที่เป็นที่พึ่งของประชาชน แล้วก็เป็นแหละที่เราควร เจริญรอยตาม และจะต้องช่วยกันผลักดัน โดยเฉพาะ เครื่องหมายของธรรมทาน เขาเรียกว่าสัญลักษณ์ ของธรรมทาน ซึ่งเป็นกงล้อธรรมจักร และก็มี พุทธ-บริษัททั้ง ๔ ช่วยกันผลักดัน ผมก็รู้สึกว่าผมอยู่ใน กงล้อนั้นด้วย และก็พยายามอยู่ในกงล้อนั้น เพื่อ ผลักกงล้อนั้นไปเรื่อย ๆ นี่ก็ผลัดมาจนถึงอายุใกล้ ๖๐ แล้ว (ยิ้ม)

● **คุณไชแสงพูดถึงท่านอาจารย์ว่าอย่างไรบ้าง**

ไม่ได้มีโอกาสสนทนาละเอียดถี่ถ้วน แต่ที่ ไชแสงจะบรรยายบนรถไฟนะครับ ถึงหลักทางการ-เมืองเสียส่วนใหญ่ บรรยายถึงการต่อสู้ทางการเมือง ของท่านบ้าง และก็เทคนิคของการเอาตัวรอดใน สังคม หรืออะไรต่ออะไรนี่แหละ ช่วงนั้นมีพระจาก จุฬาฯ วิทยาลัยกรุงเทพ ถ้าจำไม่ผิดก็มีเกษตรด้วย ก่อนที่เกษตรจะถูกพวกกรรมกรเข้ายึดด้วยเงินนะ ฮะ ไปกันเยอะครับ จำไม่ผิดก็เกือบร้อย

มีนักศึกษามหาวิทยาลัยหลายสถาบัน รวมทั้ง พี่ไชแสง พอพระนิสิต นักศึกษา คอดก คอพับ พี่ไช แสงก็จะเจียบไปก่อน แต่พอพี่ไชแสงเห็นว่า มีหัวเวย ขึ้นมา พี่ไชแสงก็จะบรรยายต่อ สิ่งพี่ไชแสงบรรยาย มีประโยชน์ แต่ก็รู้สึกว่าเป็น “แหม.. มันเยอะ” (หัวเราะ ยิ้มกว้าง)

● **ช่วงนั้นคุณไชแสงเองสนใจแนวทางสังคมนิยม แล้ว**

ใช่ครับ

● **สภาพในสวนโมกข์ขณะนั้นเป็นอย่างไรบ้าง**

นอนพักกันที่โรงธรรม สิ่งปลูกสร้างมีน้อย ทำให้ รู้สึกดีมาก รู้สึกสิ่งปลูกสร้างยังมีน้อย ยิ่งใช่ เป็นสิ่งที่จะช่วยทางด้านจิตใจ

● **ท่านอาจารย์ได้จัดหลักสูตรพิเศษให้กับพระนิสิตนักศึกษาที่ไปหรือเปล่า**

ใช่ครับ จัดครับ ผมคิดว่าท่านอาจารย์คงเตรียมไว้เป็นอย่างดี สำหรับพระนิสิตนักศึกษา ก็ดีกันดีสามกว่า ผู้บวชขึ้นเพื่อไปเตรียมพร้อมทุกอย่าง ส่วนพวก ผมก็ไปร่วมฟังธรรม ไปร่วมสวดมนต์ ได้ฟังธรรมก่อน

ที่จะออกบิณฑบาต

● **การที่หลายสถาบันหันมาสนใจกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ทำให้เกิดเครือข่ายของนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาอย่างไรบ้าง**

ความชัดเจนในพุทธศาสนาที่เป็นวิทยาศาสตร์ อย่างนี้ ทำให้กล้าที่จะแสดงออก และพร้อมที่จะทำงานหนัก มีความเสียสละสูง ท่านอาจารย์จะสอนเรื่องละตัวตน ท่านใช้คำว่าจิตว่าง ทำงานด้วยจิตว่าง เมื่อละตัวตนได้ การทำงานส่วนรวมจึงจะได้ผล ถ้าตัวตนจัด การทำงานส่วนรวมก็จะเสีย ผมเชื่อว่า มีผลพวงต่อขบวนการประชาธิปไตยขณะนั้นด้วย

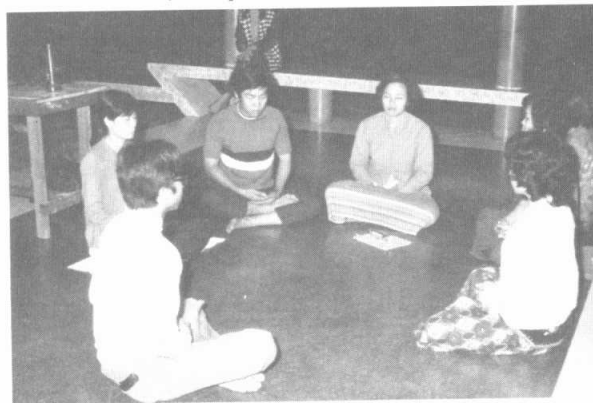
● **กระแสที่นักศึกษาศนใจพุทธศาสนากับความตื่นตัวทางการเมืองในขณะนั้นไปกันได้ หรือมีความขัดแย้ง**

ผมไม่รู้สึกว่ามีความขัดแย้ง ไปกันได้...แต่ก็มีเหมือนกัน อย่างเช่นกลุ่มนักทำกิจกรรมบางคนเขาก็ไม่รับหลักพระพุทธศาสนา เขาก็จะศึกษาแต่หลักสังคมนิยมของเขาล้วน ๆ เขาก็มองเห็นว่าหลักพระพุทธศาสนานั้นดี แต่ยังไม่สามารถแก้ปัญหา ถึงที่สุดได้

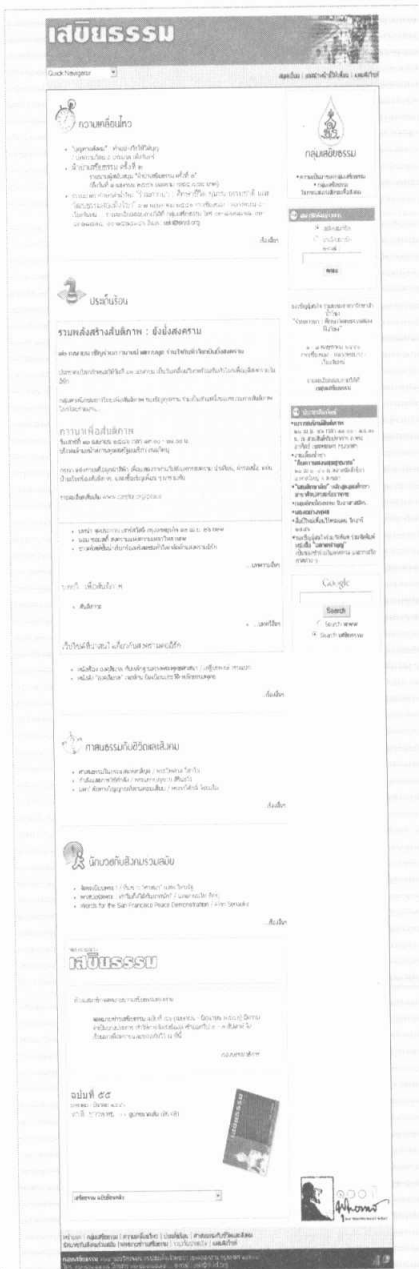
● **หลังจากที่พระนิสิต นักศึกษา ได้ไปฝึกตัวเองอยู่ที่สวนโมกข์ ยังมีการทำกิจกรรมร่วมกัน ต่อมาอีกหรือเปล่า**

ผมว่าหลวม ๆ นะครับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ใน

ฝึกสมาธิที่หน้าโรงหนังสือสวนโมกข์ หลังเหตุการณ์ ๖ ตุลา ๑๙ โดยมี พระวรศักดิ์ วรภูมิ เป็นผู้สอน

เว็บไซต์ เสขิยธรรม

สมัครสมาชิกเสขิยธรรมวันนี้

รับหนังสือเดือนละ **๒๐๐ บาท**
สำหรับสมาชิก **๑ ปี**
แถมมูลค่า **๕๐๐ บาท** เมื่อสมัคร **๒ ปี**

ตัวอย่างหนังสือ

นิทานภาพอโพนิน

นิทานภาพสำหรับเด็ก จัดทำโดยบริษัทอโพนิน อุตสาหกรรม จำกัด ซึ่งสามารถใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็กในด้านจินตนาการ และการแสดงออก มีหลากหลายสั้น หนึ่งชุดมี ๓ เรื่อง "สัตว์ประหลาดปล่องควัน" "แมลงอปลักษณ์" "สุนัขอยากเป็นหนัง"

หากพระสงฆ์ แม่ชี หรือบุคคลใดที่ทำงานเกี่ยวกับเด็ก มีความประสงค์จะรับนิทานภาพนี้ เขียนประวัติการทำงาน พร้อมชื่อที่อยู่ของท่าน ส่งมาได้

สำนักงานกลุ่มเสขิยธรรม
๑๒๕ ซอยวัดทองนพคุณ ถนนสมเด็จพระยา
เขตคลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๒๓๑๔-๗๓๕๕-๖

การประชุมใหญ่กลุ่มเสขิยธรรม ประจำปี ๒๕๕๖

ระหว่างวันที่ ๒๐ - ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๖
ณ วัดกุดชุมใน ต.กุดชุมใน อ.กุดชุม จ.ยโสธร

ร่วมกิจกรรมพบปะระหว่างสมาชิก สรุปรงานรอบปี ๒๕๕๕
ร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงาน
เลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน และกรรมการกองทุนกลุ่มเสขิยธรรม
ตลอดจนงานร่วมภาวนากับสมาชิกอาวุโส และสมาชิกกิตติมศักดิ์
สมาชิกท่านใดที่สนใจร่วมกิจกรรมสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่
ฝ่ายประสานงานกลุ่มเสขิยธรรม
โทรศัพท์ ๐๒-๘๖๓๑๑๑๔ โทรสาร ๐๒-๔๓๗๘๗๗๕ อีเมล seki@skyd.org

หมายเหตุ ผู้เข้าร่วมสามารถเดินทางถึงสถานที่ประชุมโดย รถประจำทางปรับอากาศ
ออกจากสถานีขนส่งสายตะวันออกเจียงเหนือ (หมอชิตใหม่) เส้นทาง กรุงเทพฯ -
ธาดูพนม ลงที่ตลาดกุดชุมอยู่ในตัวอำเภอกุดชุม แล้วนั่งรถสามล้อ หรือ
รถจักรยานยนต์ ไปที่วัดกุดชุมใน ซึ่งห่างจากตลาดกุดชุมประมาณ ๑ กิโลเมตร

<http://skyd.org>

ยอดเงินทำบุญ
“ฟ้าป่าเสขิยธรรม ครั้งที่ ๒”
ถึงวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๖
รวม ๔๔๔,๔๔๔ บาท

ข้าพเจ้า พระ แม่ชี นาย นาง น.ส.

ฉายา/นามสกุล

อายุ ปี พรรษา

การศึกษา นักรรรม บาลี เปรียญ

ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

มัธยมศึกษา, ปวช., ปวส.

อื่น ๆ (ระบุ)

อาชีพ รับราชการ, รัฐวิสาหกิจ ทำงานเอกชน

ธุรกิจส่วนตัว นักศึกษา

อื่น ๆ (ระบุ)

รายได้/เดือน งานอดิเรก

หนังสือที่ชอบอ่าน ๑.

๒.

สมัครเป็นสมาชิก หนังสือ "เสขยธรรม"

สมาชิกใหม่ ต่ออายุสมาชิก (เลขสมาชิกเดิม.....)

เป็นเวลา ปี (ปีละ ๒๐๐ บาท ๔ ฉบับ) เป็นเงิน บาท

เริ่มรับตั้งแต่ฉบับ

สถานที่ส่งหนังสือ

.....

.....

.....

.....

รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์

โดยได้แนบ ธนาณัติ ตัวแลกเงินไปรษณีย์ เช็คของขงவு

ส่งจ่ายในนาม นางสาวบัวทอง ทิมพลา (ปน.คลองสาน)

ส่งมาที่ สำนักงานกลุ่มเสขยธรรม

๑๒๔ ซอยวัดทองนพคุณ ถนนสมเด็จเจ้าพระยา

เขตคลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐

๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๕-๒๕๕๕

๑๐๐ ปีชาตกาลพุทธทาสภิกขุ

"ร่วมศึกษาเพื่อสืบสานปณิธานพุทธทาส"

รายชื่อผู้สมัครสมาชิกเสขยธรรม

- ๑. พระอนาวัติ โชติโก ๔๐๐
- ๒. คุณจงกล รักเขียน ๒๐๐
- ๓. พระเกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา ๒๐๐
- ๔. คุณรุ่งเรือง สุชาภิรมย์ ๒๐๐
- ๕. คุณสมศรี กิจชนะพานิชย์ ๒๐๐
- ๖. ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ๒๐๐
- ๗. แม่ชีมานิตย์ อินทรมีฏ ๒๐๐
- ๘. คุณญาณี รัชต์บริรักษ์ ๒๐๐
- ๙. แม่ชีสุดา ลาภสุวรรณสกุล ๒๐๐
- ๑๐. คุณชัยบดี ศิริบุญย์ ๔๐๐
- ๑๑. ห้องสมุด คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ๒๐๐
- ๑๒. คุณโสพิศ วงศ์โสมวรรณ ๖๐๐
- ๑๓. แม่ชีปัลลยา ปิยาภาณีกุล ๒๐๐
- ๑๔. คุณเชาว์ ดวงมณี ๒๐๐
- ๑๕. คุณวาสนา สัตยากุล ๒๐๐
- ๑๖. เจ้าอาวาส วัดป่าบึงเขากลาง ๒๐๐
- ๑๗. อุบาสิกาทิพวรรณ ทิพย์ทัศน์ ๒๐๐
- ๑๘. พระกฤษฏ์ อมโร ๒๐๐
- ๑๙. พระบุญสม กาญจนสถโก ๒๐๐
- ๒๐. พระชัชชัย สุานชโย ๒๐๐
- ๒๑. พระนครินทร์ ปรีปฎิโต ๒๐๐
- ๒๒. พระมหานครินทร์ นครินโท ๒๐๐
- ๒๓. คุณมานูวัฒน์ เขียมเจริญ ๒๐๐
- ๒๔. พระครูศาสนธรรมโกศล ๔๐๐
- ๒๕. คุณลาโรจ จันทรงามจิต ๔๐๐
- ๒๖. คุณสุวิทย์ คุณาธิคม ๔๐๐
- ๒๗. คุณธนากร แลงรักษาเกียรติ ๒๐๐
- ๒๘. คุณสมยศ ฝอยลอบ ๒๐๐
- ๒๙. คุณณัฐชานา ถาวรเศรษฐ ๒๐๐
- ๓๐. คุณนิศยา วิษณุะไพบุลย์ ๒๐๐
- ๓๑. คุณอรัชชัย ชวนะศิลป์ ๒๐๐
- ๓๒. คุณวิจิตรา ตันสุวรรณนนท์ ๔๐๐
- ๓๓. คุณยุบยงยุทธ ไรจนวรกิจวิติ ๖๐๐
- ๓๔. ชมรมศาสนาและวัฒนธรรมไทย ๔๐๐
- ๓๕. คุณไพโรจน์ ตันติเจริญสิน ๑๕๐
- ๓๖. คุณพัชรา สุนทรอุป ๒๐๐
- ๓๗. คุณสุรางค์ จันทร์วนิช ๑๕๐
- ๓๘. คุณ สุภัตยานี จงเกษมวงศ์ ๒๐๐
- ๓๙. คุณไกรฤกษ์ ฤกษ์จรรย์ ๑๕๐
- ๔๐. คุณสุภาพร วงศ์คงคาเทพ ๑๕๐
- ๔๑. คุณอังกศรัตน์ เจริญบเจริญวัฒน์ ๑๕๐
- ๔๒. คุณณัฐกานต์ สันต์สุรติกุล ๑๕๐
- ๔๓. คุณโคจิพรรณ เนตรรุ่ง ๑๕๐
- ๔๔. คุณมาลี พิทยโกศัย ๑๕๐
- ๔๕. คุณมานิตา เพชรรัตน์ ๑๕๐
- ๔๖. คุณสรรเพชร ศิริทรัพย์ ๑๕๐
- ๔๗. คุณปวีชา ทองสุภา ๑๕๐
- ๔๘. คุณผาณิต เจตนจิราวัฒน์ ๑๕๐
- ๔๙. คุณสนองศรี รุติศิษฐ์ ๒๐๐
- ๕๐. Ms.Venetia Walkey ๒๐๐
- ๕๑. พระอาจารย์รัตน์ รัตนญาใน ๒๐๐
- ๕๒. ห้องสมุดวัดคอดยถึง ๒๐๐
- ๕๓. พระประมุข สุภโท ๒๐๐
- ๕๔. คุณปวีชาดิ วลัยเสถียร ๒๐๐
- ๕๕. คุณบงกช ตูลานนท์ ๒๐๐
- ๕๖. คุณอุไรวรรณ สามาลัย ๒๐๐

รายชื่อผู้สมัครสมาชิกอุปกัณฑ์

- ๑. คุณจงกล รักเขียน ๔๐๐
- ๒. คุณพิภพทรา ธาตธานगर ๖๐๐

สมาชิกอุปกัณฑ์ (กรณีพิเศษ)
คุณสมเกียรติ อภิญาชาน
 สนับสนุนห้องสมุดวัดและโรงเรียน
 ในชนบท ๕๐ แห่ง
 เป็นสมาชิกเสขยธรรม ๑ ปี
 ผู้มีความประสงค์จะรับการอุปกัณฑ์
 กรุณาติดต่อผู้ประสานงานกลุ่มเสขยธรรม

ส

วัลดีศรี

หนอนแวน กลับมารายงานตัวเข้า ตู้หนังสือเช่นเคยนะครับ ไม่ทราบ ว่าหนังสือที่แนะนำไปในฉบับก่อนถูกใจกันบ้าง หรือเปล่าครับ แอปได้ยื่นมาว่ามีคนขอวรรณกรรมเยาวชนกันหลายคน อย่างนี้หนอนแวนก็นำบ้านไปหลายวันสิครับเนี่ย

สำหรับฉบับนี้ก็ยังคงมีหนังสือมาให้อ่านกัน อย่างหลายหลากเช่นเคย หนอนแวนหวังว่า ตู้หนังสือแห่งนี้จะกลายเป็นที่ชุมนุมของคนรักหนังสืออีกสักแห่ง ไม่แน่นอนครับ ถ้ามีผู้อ่านสนใจกันมาก ๆ ท่าน บก.อาจจะเปิดเนื้อหาให้มากขึ้นก็ได้ (อย่างนี้เขาเรียกว่าโยนก้อนหินถ้ามทางครับ อือ)

ว่าแล้วหนอนแวนก็ขออนิมิตพระคุณเจ้า และท่านแม่ชี รวมทั้งผู้อ่านท่านอื่น ๆ เขียนมาคุยกันนะครับ อ่านหนังสือที่แนะนำไปแล้วมีความคิดเห็นอย่างไรบ้าง หรืออยากอ่านหนังสือแนวไหนก็ลองแนะนำกันมา หนอนแวนยินดีรับใช้นะครับ เพราะหนอนแวนคิดว่าความสุขจากการอ่านเป็นความสุขที่หาได้ง่ายที่สุด เพียงแค่หาที่เหมาะสม ๆ นั่งลงแล้วเปิดหนังสือออกมา ให้สายตาของเราไล่เรียงไปตามตัวหนังสือที่อยู่ตรงหน้า เพียงเท่านั้นก็เป็นสุขได้ทันทีแล้วครับ แถมยังเป็นความสุขที่ให้ผลเป็นความรู้อีกต่างหาก

ฉบับนี้หนอนแวนจึงอยากจะจบลงด้วยคำเชิญชวนสั้น ๆ ว่า "มาอ่านหนังสือกันเถอะครับ" พบกันใหม่ฉบับหน้าครับ
หนอนแวน (เจ้าเก่า)

คริสต์มาสปริศนา

ไอส์ไตน์ กอร์เตอร์ เขียน

พรศิริ แผลและเรียบเรียง

สำนักพิมพ์โกมลคิมทอง พิมพ์ครั้งที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๕
กระดาษกรีนริต ๒๗๖ หน้า ราคา ๒๒๐ บาท

ใครที่เคยอ่านผลงานของไอส์ไตน์ กอร์เตอร์ คงจะไม่ปฏิเสธความสามารถของเขาในการผสมผสานจินตนาการให้เข้ากับข้อมูลและโลกแห่งความเป็นจริงได้อย่างน่าอัศจรรย์ เรื่อง คริสต์มาสปริศนา ก็เช่นกัน ปริศนาของเรื่องเริ่มต้นขึ้นในวันแรกของเดือนธันวาคม เมื่อยิวคิมเด็กชายชาวออร์เวย์เปิดปฏิทินเดือนพระคริสตสมภพของเขา ยิ่งวันเวลาเดินทางเข้าไปใกล้วันที่สี่สิบห้ามากเท่าใด ปริศนาต่าง ๆ เกี่ยวกับภารกิจร่ำทางประวัติศาสตร์ของคริสตศาสนาก็ยิ่งเผยรายละเอียดออกมามากขึ้นเรื่อย ๆ ไม่เพียงแต่ยิวคิมเองจะเฝ้ารอให้ถึงวันใหม่เร็ว ๆ เท่านั้น ผู้อ่านเองก็อดที่จะรู้สึกตื่นเต้นและคอยลุ้นตามไปด้วยไม่ได้

เรื่องราวการเดินทางของคณะผู้แสวงบุญที่ย้อนเวลาไปสู่เมืองเบธเลเฮม ในวันคริสตสมภพ ดำเนินสลับกันไปกับการคลี่คลายความน่าพิศวงของเนื้อหาบางส่วนของปฏิทินที่บังเอิญสอดคล้องกับการหายตัวไปของเด็กผู้หญิงคนหนึ่งเมื่อหลายสิบปีก่อน

ในขณะที่ครอบครัวชวยังยิวคิมได้ช่วยกันคลี่คลายปริศนาของปฏิทินนั้น พวกเขาก็ไม่มีส่วนในการแก้ปริศนาเกี่ยวกับเด็กผู้หญิงคนนั้นด้วยอย่างไม่ต้องสงสัย

แม้ว่าผู้อ่านหนังสือเล่มนี้จะไม่มีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของคริสตศาสนามาก่อน ก็เชื่อได้ว่าจะสามารถติดตามเรื่องราวได้อย่างเพลิดเพลิน

แต่สำหรับผู้ที่คุ้นเคยกับความเป็นมาของศาสนาคริสต์อยู่บ้างแล้ว หนังสือเล่มนี้จะทำให้ท่านรู้สึกตื่นตาตื่นใจกับการเรียงร้อยเหตุการณ์ต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างผสมกลมกลืน และเหนือสิ่งอื่นใด หนังสือเล่มนี้จะทำให้รู้สึกได้ว่า ระหว่างความอัศจรรย์ที่ยากจะบังเกิดกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เราพบเห็นในชีวิตประจำวันนั้น ไม่ได้อยู่ห่างไกลกันอย่างที่เรเคยคิด แต่มีเพียงแค่เส้นบาง ๆ ซิดคั่นเอาไว้เท่านั้น

การใช้บริการตู้หนังสือเลียบรรรม

- ๑) หากท่านมีความต้องการหนังสือเล่มใดที่กองบรรณาธิการได้แนะนำผ่านตู้หนังสือแล้ว ขอได้ส่งจดหมายหรือไปรษณียบัตรแจ้งความจำนงพร้อมระบุชื่อหนังสือที่ท่านต้องการ มาให้ทางเจ้าหน้าที่ทราบ ทั้งนี้โดยขอได้ครั้งละ ๑ เล่ม **แบบแสดมปี ดวงละ ๒ บาท ๕ ดวง**
- ๒) การให้บริการตู้หนังสือเสขียรธรรมนี้ เพื่อจุดประสงค์สนับสนุนการศึกษา ค้นคว้าของ **ภิกษุ สามเณร และแม่ชี** เป็นหลัก ดังนั้นภายหลังจากที่ผู้จัดทำได้ส่งหนังสือไปถวายแล้ว หากท่านมีความสนใจหนังสือเล่มอื่นอีก ขอให้แสดงความจำนงพร้อมระบุชื่อหนังสือที่ต้องการ มาให้เจ้าหน้าที่ได้ทราบ และเขียนวิจารณ์หรือเสนอความคิดเห็นที่ได้จากการอ่านหนังสือเล่มก่อนมาด้วย

สำหรับท่านผู้อ่านที่เป็นฆราวาสนั้น หากท่านสนใจหนังสือที่เราแนะนำก็สามารถสั่งซื้อในราคาพิเศษพิเศษ ๒๐% โดยส่งรายชื่อหนังสือที่ต้องการมาที่

ตู้หนังสือเสขียรธรรม

๑๒๔ ซอยวัดทองนพคุณ ถนนสมเด็จเจ้าพระยา

เขตคลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐

ธนาณัติสั่งจ่าย **นางสาวบัวล่อง พิมพ์ลา ปณ.คลองสาน**

แม่ลูกปลุกต้นไม้

ชัชยภร แสงกระจ่าง เขียน

สำนักพิมพ์คมบาง พิมพ์ครั้งที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๕

กระดาษกรีนริต ๑๙๒ หน้า ราคา ๑๕๐ บาท

ในโลกนี้มีต้นไม้อยู่มากมาย บางต้นเราก็มองข้าม แต่บางต้นก็ห่างไกลจากความคุ้นเคย บางต้นเราอาจนึกไม่ออกเลยด้วยซ้ำว่าชื่อของมันมีที่มาอย่างไร แต่ทั้งหมดนี้ "ไม่ได้ทำให้เรารู้ต้นไม้ไม่น้อยเลย" เพียงประโยคเกริ่นนำเท่านั้น ย่อม

จะบอกได้แล้วว่า หนังสือเล่มนี้เป็นผลงานของคนรักต้นไม้ โดยแท้

“แม่ลูกปลูกต้นไม้” เป็นผลงานที่เขียนโดยผู้เป็นแม่ และลูกสาวทำหน้าที่บรรณาธิการคัดสรรเรื่องต่าง ๆ ที่เธอชอบ จากบทความจำนวนมากที่ลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์แนวหน้า ฉบับวันอาทิตย์

คนรักต้นไม้ที่อยู่ในเมืองและไม่ว่าจะแก้ปัญหาการปลูกต้นไม้ของตนเองอย่างไร อาจจะลองหาแนวทางได้จากหนังสือเล่มนี้

เรื่องราวของต้นไม้ที่น่าพันธุโน “แม่ลูกปลูกต้นไม้” ทำให้ตระหนักได้ว่า ต้นไม้ไม่ได้เพียงแต่มีคุณประโยชน์ด้านการใช้สอยหรือแม้กระทั่งความสวยงามเท่านั้น หากยังมีคุณค่าในทางจิตใจอย่างลึกซึ้งด้วย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของต้นมะลิสามต้นที่เป็นเหมือนตัวแทนของลูกสาวสามคนที่แม่รัก หรือต้นผีเสื้อน้อย ๆ ที่เปลี่ยนแปลงหัวใจของชายหนุ่มผู้ไม่เคยปลูกต้นไม้ได้ในที่สุด

ใครที่ไม่เชื่อว่าการปลูกต้นไม้เป็นกิจกรรมที่มีคุณค่าและน่าเพลิดเพลินเพียงใดคงต้องอ่านหนังสือเล่มนี้ และลองทำตามคำแนะนำของผู้เขียนที่ว่า “ปลูกต้นไม้กันมั๊ย” แล้วเราคงจะได้คนรักต้นไม้เพิ่มขึ้นอย่างน้อยก็อีกหนึ่งคน

โกบ้านดูดาว

๓

นิพัทธ์พร เพ็งแก้ว เขียน

สำนักพิมพ์ศยาม พิมพ์ครั้งที่ ๑ เมษายน ๒๕๔๓

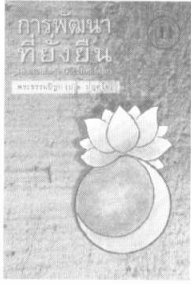
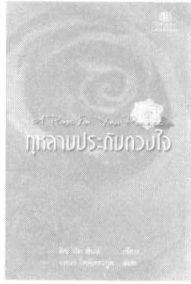
กระดาษปอนด์ ๘๖ หน้า ราคา ๙๕ บาท

เมื่อเราแหงนหน้ามองท้องฟ้าในคืนมืด หลายท่านคงเคยรู้สึกพิศวงกับดวงดาวที่ส่องประกายแวววาวอยู่บนฟ้านับแต่โบราณกาลเป็นต้นมาจนกระทั่งปัจจุบัน ดวงดาวเหล่านี้ก็ยังคงโคจรอยู่บนฟากฟ้า ชีวิตของผู้คนที่ผันเปลี่ยนไปตามกาลเวลาก็มีส่วนสัมพันธ์กับดวงดาวเบื้องบนหรือไม่

ในสารคดีเล่มเล็ก ๆ นี้ นิพัทธ์พร เพ็งแก้ว ได้ตามรอยภูมิปัญญาของคนไทยในแต่ละภาคว่ามีความคิดความเชื่อเกี่ยวกับดวงดาวอย่างไรบ้าง จากบทสัมภาษณ์พ่อแม่แม่เฒ่าและบรรดาผู้รู้จำนวนมาก ผู้เขียนได้นำมาเรียบเรียงให้หน้าติดตามโดยแยกคติความเชื่อออกเป็นแต่ละท้องถิ่นอย่างชัดเจน นับเป็นผลงานสารคดีชิ้นเยี่ยมของผู้เขียนท่านนี้ ซึ่งใช้เวลาในการเก็บข้อมูลอย่างทุ่มเทและยาวนานอย่างยากที่จะมีใครทำได้

และเป็นสารคดีที่ให้ทั้งความรู้อย่างกว้างขวางลึกซึ้ง และความเพลิดเพลินในการติดตามเรื่องราวเป็นอย่างดี

ในยุคสมัยที่การดูดาวกลายเป็นกิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจของคนเมือง โดยมีแผนที่ดาวแบบฝรั่งเป็นเครื่องกำกับ

ความรู้เช่นนี้ การย้อนรอยไปในภูมิปัญญาดั้งเดิม ในวันเวลาที่ความรู้อายุกับดวงดาวยังคงมีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีพนั้น

ถือเป็นเรื่องที่มีความหมายเป็นอย่างยิ่ง เพราะการเดินทางไปสู่อนาคตโดยปราศจากรากฐานของอดีตนั้น อาจทำให้เราหลุดลอยไปในห้วงเวลาของข้อมูลข่าวสาร และอาจทำให้เราเผชิญหน้ากับความทันสมัยโดยปราศจากความภาคภูมิใจ แม้กระทั่งต่อตัวของเราเอง

กุหลาบประดับดวงใจ

๑

ดิช นัท อันท์ เขียน

รสนา ไตสิทธิ์กุล แปล

สำนักพิมพ์โกลด์คิมทอง

พิมพ์ครั้งที่ ๓ มกราคม ๒๕๔๖

กระดาษกรีนรีด ๓๖ หน้า

ราคา ๕๕ บาท

เป็นที่ทราบกันดีว่า ท่านนัท อันท์นั้นไม่เพียงแต่จะเป็นผู้ที่ใช้วิธีการอันเรียบง่ายในการอธิบายธรรมะจากมุมมองของฝ่ายมหายานได้อย่างแจ่มแจ้งเท่านั้น หากท่านยังมีความเป็นกวีอยู่ในงานประพันธ์ของท่านด้วย ดังนั้น ไม่ว่าท่านจะเขียนหรือกล่าวถึงเรื่องราวใดก็ตาม สารที่ท่านสื่อออกมานั้นย่อมคงความไพเราะอยู่ด้วยเสมอ

สำหรับ “กุหลาบประดับดวงใจ” เล่มนี้ก็เช่นกัน ท่านกล่าวถึงความรักของผู้เป็นแม่ไว้อย่างไพเราะอ่อนโยน ทั้งยังมีความหมายลึกซึ้งชวนแก่การไตร่ตรองและใคร่ครวญเป็นอย่างยิ่ง

แม้ว่าสำนวนแปลในบางถ้อยคำอาจจะดูแปลกแปร่งและขัดเขินอยู่บ้าง แต่ก็มิภาคาภาษาอังกฤษให้คอยเทียบเคียงโดยตลอด หนังสือเล่มนี้จึงเหมาะกับการค่อย ๆ อ่านอย่างละเอียด เพื่อซึมซาบความหมายที่อยู่ภายใน ถือได้ว่าเป็นหนังสือที่เขียนโดยผู้ภาวนาเพื่อนำไปสู่การอ่านอย่างภาวนาโดยแท้

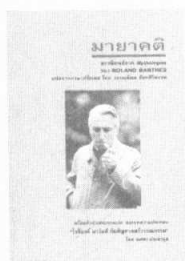
การพัฒนาที่ยั่งยืน &

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) เขียน
สำนักพิมพ์โกมลคีมทอง
พิมพ์ครั้งที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๔๓
กระดาษกรีนรีด ๒๘๐ หน้า
ราคา ๑๘๐ บาท

ในบรรยากาศที่บ้านเมืองของเราเต็มไปด้วยคำถามถึงทิศทางการพัฒนา เช่นนี้ การย้อนกลับไปอ่านผลงานของท่านผู้เป็นสดมภ์หลักทางปัญญาของสังคมอย่างท่านพระธรรมปิฎกนั้น ย่อมเป็นกิจกรรมทางปัญญาอย่างหนึ่ง ที่อาจทำให้เราเห็นทางออกของปัญหาที่กำลังรุมเร้าต่อสังคมได้พอสมควร

หนังสือเล่มนี้เป็นการเรียบเรียงจากปาฐกถาของท่านเจ้าคุณอาจารย์ที่แสดงเนื่องในมงคลวาระครบรอบอายุ ๖๐ ปีของอาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ โดยท่านได้อธิบายและให้ความเห็นเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างละเอียด

โดยมีทั้งแง่มุมจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมโลก อันสะท้อนให้เห็นความรอบรู้กว้างขวางของท่านผู้เรียบเรียงเป็นอย่างดี จำนวนการพิมพ์ในครั้งที่ ๗ ย่อมเป็นพยานอย่างดีต่อความนิยมในหนังสือเล่มนี้ หากท่านต้องการที่จะพิจารณาใคร่ครวญเกี่ยวกับทิศทางความเป็นไปของสังคมไทยอย่างลึกซึ้ง ท่านไม่ควรพลาดหนังสือเล่มนี้ด้วยประการทั้งปวง และแม้ผู้ที่เคยอ่านแล้วยังอาจกลับมาอ่านซ้ำอีก เพื่อค้นหาแง่มุมและมุมมองใหม่ ๆ ที่อาจจะมองข้ามไปจากการอ่านในเที่ยวก่อน ๆ

มายาคติ

สรรนิพนธ์ Mythologies ของ Roland Barthes
แปลจากภาษาฝรั่งเศสโดย : วรณวิมล อังคศิริสรรพ
นพพร ประชากุล บรรณาธิการ
จัดพิมพ์โดย โครงการจัดพิมพ์คบไฟ
พิมพ์ครั้งที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๔
กระดาษปอนด์ ๑๗๖ หน้า ราคา ๑๕๐ บาท

ไม่มีคำนำ. ไม่มีใครนำ

มีนา มีน เขียน
จัดพิมพ์โดย ธารเวลา
พิมพ์ครั้งแรก พฤศจิกายน ๒๕๔๕
กระดาษกรีนรีด ๒๐๘ หน้า ราคา ๑๕๐ บาท

ไม่มีคำนำ
โดยมีมีนา

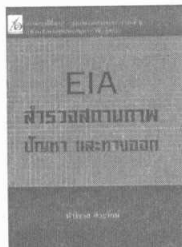

ฟ้าเดียวกัน

วารสารรายสี่เดือน
ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ มกราคม - เมษายน ๒๕๔๖
จัดทำโดย สำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน
ขนาด ๘ หน้ายก กระดาษกรีนรีด ๒๐๐ หน้า
ราคา ๘๐ บาท

งานวิจัยของคนหาปลา

พันธุ์ปลาหลังเปิดเขื่อนปากมูล
กระดาษปอนด์ ๑๕ หน้า แจกฟรี
สอบถามรายละเอียด :
เครือข่ายแม่น้ำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศไทย
๗๘ หมู่ ๑๐ ด.สุเทพ ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ๕๐๓๐๐
โทร. ๐๕๓-๒๕๓๓๓๓๔, ๒๕๐๗๑๒ FAX ๐๕๓-๒๕๓๖๐๙
www.searin.org

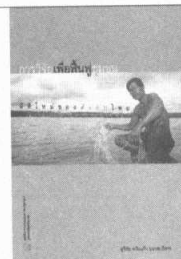

EIA

สำรวจสถานการณ์ ปัญหา และทางออก
ปาริชาติ ศิวรักษ์ เขียน
จัดพิมพ์โดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
กระดาษปอนด์ ๔๐ หน้า ราคา ๔๐ บาท

การวิจัยเพื่อฟื้นฟูชุมชน

: มิติใหม่ของสังคมไทย
สุริชัย หวันแก้ว บรรณาธิการ
จัดทำโดย ศูนย์การศึกษาการพัฒนาสังคม
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
www.csds.chula.ac.th
กระดาษกรีนรีด ๑๒๖ หน้า ราคา ๘๐ บาท

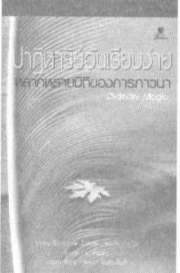
รุ่งอรุณที่สุคะโต

พระไพศาล วิสาโล เขียน
พิมพ์ครั้งที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๖
กระดาษกึ่งรีด ๑๒๘ หน้า
ราคา ๕๐ บาท

หัวใจแห่งโยคะ

ค้นหาท่วงท่าและมรรคาเฉพาะตัว
ที. เค. วี. เทสิกาจารย์ เขียน
ธีรเดช อุทัยวิทยารัตน์ แปล
พระไพศาล วิสาโล บรรณาธิการ
จัดพิมพ์โดย มูลนิธิโกลด์คิมทอง
พิมพ์ครั้งที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๖
กระดาษกึ่งรีด ๔๑๔ หน้า
ราคา ๓๐๐ บาท

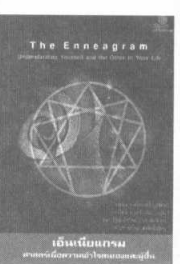
ปาฏิหาริย์อันเรียบง่าย

หลากหลายมิติของการภาวนา
บรรณาธิการภาษาไทย
: จอห์น เวลวู้ด
แปลโดย : ร. จันเสน
บรรณาธิการ : พจนา จันทรสันติ
สำนักพิมพ์ มูลนิธิโกลด์คิมทอง
พิมพ์ครั้งที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๖
กระดาษกึ่งรีด ๒๐๖ หน้า
ราคา ๑๙๐ บาท

ตะเกียงแก้วน้ำ

เรื่องและภาพพิมพ์แกะไม้
โดย เดล เดอฮามอนด์
แปลโดย พุทรมนต์ สิทธิโคธภาค
สำนักพิมพ์ มูลนิธิโกลด์คิมทอง
พิมพ์ครั้งที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖
กระดาษกึ่งรีด ๓๖ หน้า
ราคา ๕๐ บาท

เอ็นเนียแกรม

(The Enneagram)
ศาสตร์เพื่อความเข้าใจตนเอง
และผู้อื่น
เฮเลน พาล์มเมอร์ เขียน
วาจาสิทธิ์ ลอเสรวานิซ แปล
ธนา นิลชัยโกวิทย์ บรรณาธิการ
จัดพิมพ์โดย มูลนิธิโกลด์คิมทอง
พิมพ์ครั้งที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๖
กระดาษกึ่งรีด ๕๙๐ หน้า
ราคา ๔๕๐ บาท

จะไปที่ไกลถึงไหนกัน

ความเรียงและเรื่องราว
ว่าด้วยการเดินทาง
สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ เขียน
สำนักพิมพ์พิมพ์คำ
พิมพ์ครั้งที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖
กระดาษกึ่งรีด ๒๙๐ หน้า
ราคา ๑๕๐ บาท

ปิดม่านโลกาภิวัตน์

เปิดแนวคิดใหม่
เพื่อจัดการเศรษฐกิจโลก
วอลเดน เบลโล เขียน
ไพโรจน์ ภูมิประดิษฐ์ แปล
งามพรรณ เก้าธรรมสาร บรรณาธิการ
จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์สวนเงินมีมา
พิมพ์ครั้งที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๖
กระดาษกึ่งรีด ๓๓๖ หน้า
ราคา ๑๖๕ บาท

ชีวิตหลังทุนนิยม

: โลกยุคหลังบริษัท
เดวิด ซี. คอร์ฟตัน เขียน
เจษฎี สุขจิตติกาล แปล
จัดทำโดย สนพ.สวนเงินมีมา
กระดาษกึ่งรีด ๓๗๐ หน้า
ราคา ๓๒๐ บาท

ศตวรรษแห่งความหวัง

ขบวนการประชาชนในศตวรรษ
ใหม่กับทางออกจากโลกาภิวัตน์
ปาฐกถาเล่ม หวังพวงแก้ว ครั้งที่ ๔
พ.ศ. ๒๕๔๕ โดย พิภพ ธงไชย
จัดพิมพ์โดย สนพ.สวนเงินมีมา
เล่มลิขสิทธิ์ และอาศรมวงศ์สนิท
พิมพ์ครั้งที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๖
กระดาษกึ่งรีด ๙๒ หน้า
ราคา ๙๐ บาท

เมเน็กู้ลูกข้างน้อย

โศกนาฏกรรมของลูกข้างน้อย
ที่เกิดจากน้ำมือมนุษย์
แนนซี เกรช เขียน "น.พ.ศ." แปล
จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์เคล็ดไทย
พิมพ์ครั้งแรก มีนาคม ๒๕๔๖
กระดาษปอนด์ ๑๗๐ หน้า
ราคา ๑๕๐ บาท

แก่นนพลักษณ์

ที่มาและที่ไป

กรกฎาคม ๒๕๕๓

พระอาจารย์สันติกโรยีนหนังสือภาษาอังกฤษ "The Essential Enneagram : The Definitive Personality Tet and Self-Discovery Guide " พร้อมกับถามว่า "เอามั้ย" ข้าพเจ้าให้ไว้ขอบคุณพร้อมกับรับหนังสือพลางคิดในใจว่า "ทำไมจะไม่เอา" ความรู้สึกดีใจมีอยู่บ้างแต่ไม่มาก อาจเป็นเพราะความรู้สึกระแวงเกิดขึ้นชั่วแวบว่า "เฮ้ อาจารย์เต็มใจให้หรือเปล่า" นี่กลไกการทำงานตามบุคลิกภาพเริ่มออกฉายแล้ว

หลาย ๆ คืนต่อมา ข้าพเจ้าพลิกอ่านหนังสือด้วยความจดจ่อ "น่าสนใจมาก ๆ " ในหนังสือมีเนื้อหาส่วนที่เป็น การทดสอบว่าเรามีโอกาสอยู่ในลักษณะใดได้บ้างจากตัวเลือกทั้งหมด ๙ ตัวเลือก ส่วนที่ ๒ เป็นรายละเอียด ลักษณะบุคลิกภาพของแต่ละลักษณะ รวมถึงคำความน่าจะเป็นว่าเรามีโอกาสอยู่ในลักษณะใดได้บ้าง เมื่อเราเลือกลักษณะจากตัวเลือกหนึ่ง ๆ ส่วนนี้จะมีคำอธิบายลักษณะแต่ละลักษณะ ด้วยคำสำคัญของแต่ละลักษณะ เช่น

ความ เป็นหนึ่งเดียว พิเศษไม่เหมือนใครของลักษณะ ๔ ความลึกลับ สงสัยของลักษณะ ๖ ฯลฯ และส่วน ต่อมาคือ ข้อมูลที่แจ่มแจ้งว่าแต่ละ ลักษณะนั้นมีลักษณะร่วมหรือลักษณะที่แตกต่างของแต่ละลักษณะอย่างไรบ้าง เพื่อช่วยในการแยกแยะวินิจฉัยลักษณะ และส่วนสุดท้ายที่ดูน่าสนใจมากที่สุด สำหรับผู้ที่รู้ลักษณะของตนแล้วคือ ข้อเสนอแนะในเชิงการปฏิบัติว่า หากเรา อยู่ในลักษณะหนึ่ง ๆ เราควรมีหลัก ปฏิบัติอย่างไรบ้างเพื่อเข้าใจและ เท่าทันบุคลิกภาพในตัวเรา รวมถึงเพื่อ เป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อข้ามพ้นกิเลส ข้ามพ้นบุคลิกภาพที่ก่อความทุกข์แก่ ตัวเราได้

หนังสือคืออย่างนี้เอง ก็เลยทำให้ ข้าใจอาจารย์สันติกโรมากขึ้นมาว่า ถ้าเราจะให้หนังสือที่ดีและมีน้อยกว่าใคร ผู้ให้ก็คงคาดหวังว่าผู้รับจะได้และ ใช้ประโยชน์จากหนังสือนั้นเต็มที่

แก่นนพลักษณ์

คู่มือค้นหาและพัฒนาตนเอง

เดวิด แดเนียลส์ และ เวอร์จิเนีย ไพรซ์ เขียน
ยโสธรโรภิกขุ แปล
นุชจรีย์ ชลคุป บรรณาธิการ
สำนักพิมพ์โกมลคิมทอง จัดพิมพ์
กระดาษกาวรีนรีด ๑๖๒ หน้า
ราคา ๑๗๐ บาท

สิงหาคม ๒๕๔๓

สำนักพิมพ์โกมลคีมทองจัดกิจกรรมนพลักษณ์โดยเปิดให้คนทั่วไปเข้าร่วมรับฟังการบรรยายลักษณะของคนในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งยินดีมาบอกเล่าแบ่งปันประสบการณ์ชีวิตโดยใช้แนวทางนพลักษณ์ในการทำความเข้าใจตนเองและผู้อื่น รวมถึงสามารถสื่อสารเรื่องราว "ด้านใน" เพื่อเรียนรู้และเข้าใจได้ โดยมีผู้ดำเนินรายการคอยซักถามประเด็นต่าง ๆ ซึ่งเป็นแก่นเนื้อหาสาระของลักษณะนั้น ๆ จากบุคคลในลักษณะหนึ่ง ๆ ๓-๔ ท่านซึ่งต่างมีวิถีชีวิต วิถีรู้สึกที่ร่วม ๆ กัน

จุดเริ่มของการแปลเกิดขึ้นเมื่ออาจารย์สันติกโรริเริ่มแปล "ข้อควรปฏิบัติของคนในลักษณะต่าง ๆ" เพื่อนำไปใช้ประกอบการอบรม ข้าพเจ้าได้มีโอกาสเกี่ยวข้องข้องในการตรวจทานสำนวนแปลภาษาไทยของอาจารย์

แล้วจากนั้นเราก็เริ่มงานแปลของหนังสือเล่มนี้

การแปลหนังสือเล่มนี้ถือเป็นจุดเริ่มที่นำไปสู่การเรียนรู้ใน "ศาสตร์และศิลป์" ของการแปลมากขึ้น เมื่อเราอ่านภาษาอังกฤษ ความรู้ ความเข้าใจในศัพท์และไวยากรณ์ทำให้เราเข้าใจได้ว่าข้อความภาษาอังกฤษนั้น ๆ หมายความว่าอะไร ซึ่งก็พอเข้าใจได้ในความหมายของภาษานั้น ๆ แต่เมื่อต้องถ่ายทอดหรือบอกเล่าเนื้อความนั้นเป็นภาษาไทยซึ่งเป็นคนละภาษา การถ่ายทอดนี้ต้องอาศัยทักษะและความสามารถคนละอย่าง จะใช้ศัพท์หรือสำนวนภาษาไทยอย่างไรเพื่อถ่ายทอดความหมาย ความรู้สึกของภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่งได้อย่างเหมาะสม ถูกต้องและสื่อสารได้ง่าย ชัดเจน ไม่เยิ่นเย้อ

เวลาผ่านไปเรื่อย ๆ งานแปลขึ้น

นี้ถูกหยิบขึ้นมาทำบ้าง ไม่ทำบ้าง สลับกับการทำงานแปลเรื่องอื่น ๆ ข้าพเจ้าพบว่าความยากง่ายของการแปลขึ้นกับที่เราเข้าใจภาษาและวัฒนธรรมของภาษาที่เราจะถ่ายทอดได้ดีเพียงใด มีพื้นความรู้ต่อเนื้อหาสาระที่จะแปลมากน้อยเพียงใด พื้นฐานเหล่านี้มีความสำคัญมากที่ทำให้การแปลถูกต้อง แม่นยำและรวมถึงทักษะความรู้ความสามารถในการอ่าน การเขียนในการเลือกคำ เลือกสำนวนมาสื่อความหมายกับผู้อ่านสำนวนแปล

กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔

พระอาจารย์คุณฐิติ เมธงกูโร เจ้าอาวาสวัดทุ่งไผ่ได้ติดต่อขอให้เราช่วยจัดอบรมนพลักษณ์ให้กับคณะครูโรงเรียนรุ่งอรุณ โดยมีทีมงาน คือ เรา **อาจารย์คุณฐิติและคุณฐิติมา คุณติรานนท์** บรรณารักษ์การบริหารสำนักพิมพ์โกมลฯ เราบริปากทันทที ความลังเลไม่มีอยู่เลย ขณะนั้นกระบวนการอบรมจะอย่างไรก็ยังไม่ได้คิดนี่กว้างแผน แต่ก็มั่นใจว่าจะสามารถจัดการได้ในที่สุด

การอบรมจะมีในวันศุกร์ที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ ในช่วงเย็น ในที่สุดช่วงเช้าก็คิดได้ว่า เนื้อหาส่วนแรกที่เป็นแบบทดสอบตัวเลือกต่าง ๆ ๙ ตัวเลือก ข้าพเจ้าน่าที่จะนำมาใช้ประโยชน์ การแปลทำและเสร็จสิ้นภายใน ๒ ชั่วโมง สำนวนแปลดังกล่าวยังไม่ดีนัก แต่สถานการณ์ขณะนั้นก็ดีที่ที่สุดแล้ว การอบรมผ่านพ้นไปด้วยความพอใจของทุกฝ่าย ข้าพเจ้าเองก็ได้เรียนรู้อะไรมากขึ้นจากการทำงานอบรมครั้งนี้ แต่สำนวนแปลยังคงต้องมีการแก้ไขปรับปรุงต่อไป ซึ่งเมื่อมาตรวจสอบภายหลังก็พบว่ายังมีหลายข้อความ

สำนวนแปลที่ควรแก้ไข ตัวอย่างที่ชัดเจนเช่น “what you see is what you get” เราแปลครั้งแรกว่า “สิ่งที่คุณเห็นคือ สิ่งที่คุณต้องได้” เอ๊ะ ก็ดูสอดคล้องกับบุคลิกคน ๘ แต่มาพบภายหลังว่าผิดเต็มประตู เมื่อเหล่าบรรณาธิการช่วยไขความสว่างว่า สำนวนแปลนี้แปลตรง ๆ ไม่ได้ แต่ต้องผ่านการตีความเพื่อทำความเข้าใจก่อน รวมถึงต้องเข้าใจในความเป็นคน ๘ ด้วย สำนวนแปลนี้ต้องใช้ว่า “ฉันเป็นหรือคิดอย่างไร ก็แสดงออกอย่างนั้น ไม่มีการเสแสร้ง” ในภาษาอังกฤษมีสื่อความว่าคนทั่วไปจะรับรู้ความรู้สึก ความคิดของคน ๘ ได้จากสิ่งที่คน ๘ แสดงออกซึ่งตรงไปตรงมา แต่เพื่อความกระชับและถ่ายทอดความหมาย สำนวนแปลไทยใช้วิธีสื่อความจากความเป็นคน ๘ โดยตรงจะดีกว่า จึงได้สำนวนแปลข้างต้น

สำนวนแปลนี้รวมถึงสำนวนแปลอื่น ๆ ที่มีปัญหาทำนองเดียวกันว่าจะได้ข้อสรุปที่น่าพอใจ ก็หลงใช้สำนวนที่ไม่ถูกต้องมาเนิ่นนาน จนเมื่อปลายปี ๒๕๕๕ จึงได้ถูกแก้ไขและข้าพเจ้าก็ได้หายโง่เสียที ซึ่งทั้งหมดทั้งปวงต้องขอขอบคุณเหล่าบรรณาธิการที่เกี่ยวข้องทุกท่าน บทเรียนนี้ทำให้ตระหนักชัดถึง “ศาสตร์และศิลป์” ของการแปล และความสำคัญของการทำความเข้าใจ เนื้อความ และถ่ายทอดความหมาย การแปลตรง ๆ บางครั้งถูกต้องตามหลักภาษา แต่แปลแล้วอ่านไม่เข้าใจ ไม่ชัดเจน การแปลนั้นก็ถือว่าล้มเหลว

มีนาคม-มิถุนายน ๒๕๕๕

แวดวงนิตยสารมีการถามหาหนังสือนิตยสารภาษาไทยมากขึ้น

แต่ช่วงปี ๒๕๕๔ ไม่ปรากฏออกเลย ในที่สุดข้าพเจ้าต้องสัญญาในใจว่าถึงเวลาที่ควรเอาใจจริงเอาจังกับเล่มนี้เสียที ในที่สุดเนื้อหาของหนังสือถูกแปลเสร็จสิ้น ปัญหาที่ตามมาคืองานชิ้นนี้ต้องอาศัยบรรณาธิการเข้ามาช่วยตรวจสอบภาษา และความถูกต้อง ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่ายเพราะงาน บก. เป็นงานปิดทองหลังพระ และต้องพยายามรักษาสำนวนแปลของผู้แปล หากแก้ไขมากก็จะกลายเป็นสำนวนแปลของ บก. เอง ซึ่งก็อาจกระทบใจของผู้แปลได้ อีกทั้งการทำหน้าที่ บก. แปล เช่นนี้จึงอาจจะยากกว่าการทำงานแปลเองเสียอีก ข้าพเจ้าโชคดีที่กัลยาณมิตรคือ **นุชจรรย์ ชลคุป** เพื่อนร่วมคณะสมัยเมื่อศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยกัน ซึ่งเธอหันมาเอาดีและได้ติดกับงานแปลมาช่วยเหลือเป็นบรรณาธิการ นุชจรรย์ไม่มีความรู้เรื่องนิตยสารมากมายนัก แต่ความรู้ความสามารถภาษาอังกฤษและความชำนาญการด้านการแปลทำให้ข้าพเจ้าได้เรียนรู้ทักษะการแปลได้มากทีเดียว สำนวนแปลบางอย่าง ข้าพเจ้าในฐานะผู้แปลและนุชจรรย์ในฐานะบรรณาธิการแปลก็มีความเห็นไม่ตรงกัน แต่ก็พบว่าการถกเถียงแลกเปลี่ยนทำให้ได้ผลงานที่ดีขึ้นได้ เช่น intelligence เราแปลว่า “ความฉลาด” ขณะที่นุชจรรย์เห็นว่า “ปัญญา” น่าจะดีกว่า ซึ่งก็จะกระทบกับศัพท์อื่น ๆ เช่น emotional intelligence เราแปลว่า “ความฉลาดทางอารมณ์” ซึ่งเราจำคำนี้มาจากหนังสือเกี่ยวกับ EQ ที่ใช้ว่า ความฉลาดทางปัญญา แต่เมื่อไตร่ตรองหลาย ๆ ครั้งก็เห็นด้วยว่า “ปัญญาทางอารมณ์” น่าจะดีและเหมาะสมกว่า ในที่สุดก็ได้ศัพท์นี้ขึ้นมาในการอธิบายเรื่องศูนย์หัวใจ และกาย

ว่า “ปัญญาทางการคิดนึก ปัญญาทางอารมณ์ และปัญญาทางร่างกาย” หรือคำว่า mental และ mind ศัพท์ ๒ คำนี้แปลไทยได้ว่า จิต แต่คำนี้ก็จะมีพหุความหมายกับคำว่า “จิตใจ” ซึ่งเป็นเรื่องความรู้สึก ข้าพเจ้าตรวจสอบคำนี้กับพจนานุกรมภาษาอังกฤษก็ไม่ได้ ความเข้าใจที่น่าพอใจ จนเมื่อข้าพเจ้าได้อ่านงานของอาจารย์พุทธทาสจึงได้ความเข้าใจชัดเจนขึ้นว่าศัพท์นี้หมายถึงจิตที่ทำหน้าที่คิดนึก ไม่ได้หมายถึงจิตใจซึ่งจะตรงกับคำว่า heart มากกว่า ศัพท์ไทยที่เหมาะสมคือ “การคิดนึก” ซึ่งเหล่าบรรณาธิการใช้ว่า “ความคิดนึก” จนเมื่อแลกเปลี่ยนจึงเห็นคล้อยตาม

มกราคม ๒๕๕๖

หนังสือเล่มหนึ่ง ๆ หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการในส่วนของผู้แปลและบรรณาธิการแปลแล้ว ไขว่ว่าจะสามารถส่งโรงพิมพ์ได้ทันที ยังต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบของกองบรรณาธิการหนังสือของสำนักพิมพ์ ทั้งเรื่องภาษา ความถูกต้องทางภาษา พิสูจน์อักษร การออกแบบและจัดทำหน้าปก ขนาดตัวอักษร ประเมินราคา ที่จัดจำหน่าย รวมถึงค่าไปรษณีย์ต่าง ๆ จนในที่สุดจึงส่งต่อโรงพิมพ์เพื่อออกวางแผงต่อไป ข้าพเจ้าก็ได้เรียนรู้กระบวนการไปด้วยในการทำงานแปลครั้งนี้ รวมถึงการได้สัมผัสประสบการณ์ความสุข ความพอใจเมื่อได้เห็นผลงานออกมาเป็นรูปเล่มและให้ประโยชน์กับผู้อ่าน นี่กระมังที่เป็นมนต์ขลังของงานเขียนงานหนังสือ ซึ่งทำให้ข้าพเจ้าสนใจและริเริ่มที่จะทำงานแปลต่อไป ซึ่งคงได้มีโอกาสพบกับผู้อ่านในโอกาสต่อไป

ส.คิ่วรักษ์ ครู นักเขียน และ นักกิจกรรม เพื่อสังคม

สุลักษณ์ ศิวรักษ์ เป็นนักกิจกรรมเพื่อสังคม นักเขียนและครูของไทย เป็นผู้มีความสำคัญในการขับเคลื่อนกลุ่มประชาสังคมในประเทศไทย ในปี ๒๕๐๖ ท่านได้รื้อฟื้นนิตยสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์ ซึ่งในเวลาอันสั้นได้กลายเป็นนิตยสารที่ทรงอิทธิพลมากที่สุดในหมู่นิสิตนักศึกษาปัญญาชน และช่วยให้พวกเขาตื่นรับรู้เรื่องทางสังคม ซึ่งในที่สุดได้ช่วยนำไปสู่การโค่นล้มระบอบปกครองของทหารในปี ๒๕๑๔

อาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์เกิดในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ (ถ้านับแบบไทย ๒๔๗๕ ผู้แปล) อาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ได้รับการศึกษาจากประเทศอังกฤษ และกลับมาสอนหนังสือในมหาวิทยาลัยในเมืองไทยหลายแห่ง บทบาทด้านสังคมของอาจารย์สุลักษณ์ นำไปสู่ความขัดแย้งกับรัฐบาลหลายครั้ง ในปี ๒๕๑๙ เขาได้หลบหนีการจับกุมซึ่งเกิดขึ้นในช่วงรัฐประหารและในปี ๒๕๒๗ เขาได้ถูกคุมขังภายหลังตีพิมพ์หนังสือ *ลอกคราบสังคมไทย* หลังจากไต่สวนคดีและมีการรณรงค์ระดับนานาชาติอยู่ ๔ เดือน ทางทางจึงยอมถอนข้อหาดังกล่าว ในเวลาต่อมาได้มีการกล่าวหาเขาในข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพอีกครั้งในปี ๒๕๓๔ ภายหลังสุนทรพจน์ที่กล่าวกับนักศึกษาในมหาวิทยาลัย

ในปี ๒๕๓๖ เขาได้รับเสนอชื่อให้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ และในปี ๒๕๓๘ ศาลได้พิพากษาจำคุกตีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพในที่สุด ในระยะหลังเขายังได้ทำงานเพื่อช่วยเหลือผู้ลี้ภัยชาวพม่าในประเทศไทย โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษาจากพม่าที่หลบหนีเข้ามาอยู่ตามชายแดน ทั้งเขายังถือได้ว่าเป็นผู้ริเริ่มขบวนการองค์การพัฒนาเอกชนในประเทศไทยซึ่งได้ทำงานเพื่อผู้ด้อยโอกาสและคนยากจนในสังคมไทยจำนวนมาก

ในข้อเขียนและสุนทรพจน์ทั้งที่แสดงที่ประเทศตนเองและในต่างประเทศ อาจารย์สุลักษณ์ให้ความสำคัญกับมิติด้านจิตวิญญาณกับชีวิตมนุษย์ ทั้งท่าน

ยังได้ใช้ฐานความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมพื้นเมืองเพื่อเสนอทางเลือกออกจากลัทธิบริโภคนิยมตะวันตก อาจารย์สุลักษณ์ได้อยู่กับเราที่กรุงเมลเบิร์นในเดือนมีนาคมปี ๒๕๔๕ และได้กล่าวสุนทรพจน์ที่มหาวิทยาลัยแห่งเมลเบิร์นและที่สภาหอการค้า

■ **ช่วยกรุณาเล่าให้ฟังเกี่ยวกับพื้นฐานของท่านทั้งในด้านส่วนตัว พื้นเพในท้องถิ่น ในประเทศตนเอง และในระดับโลก ซึ่งมีอิทธิพลต่องานสอนและงานเขียนของท่าน รวมทั้งแง่มุมในด้านเศรษฐศาสตร์ สังคม การเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ช่วยกรุณาเล่าว่าเรื่องเหล่านี้สัมพันธ์กันอย่างไร**

ผมเติบโตมาในสายเถรวาท ดังนั้นผมจึงได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนาแบบเถรวาทมาก เมื่อผมต้องไปพูดตามสถาบันการศึกษาแบบมหาวิทยาลัย ผู้ฟังโดยทั่วไปมักประหลาดใจเพราะมักคิดว่านิกายเถรวาทนั้นมุ่งส่งเสริมการปฏิบัติเพื่อยานลึก (เพ็ญยาน) พวกเขาคิดว่าเรามุ่งปฏิบัติเพื่อตนเองเท่านั้น ซึ่งผมได้บอกพวกเขาว่ามันกลับตรงกันข้ามเพราะว่าในฐานะชาวพุทธ ถ้าเรามุ่งเพียงปฏิบัติเพื่อตนเองมันก็เป็นความเห็นแก่ตัวอย่างหนึ่ง แน่นอน

ว่าเราต้องเริ่มจากขั้นแรกด้วยการฝึกปฏิบัติตามหลักศีล ซึ่งไม่ใช่ศีลธรรมจรรยาในระดับบุคคลเท่านั้น แต่กว้างขวางครอบคลุมถึงความยุติธรรมในสังคม อันที่จริงคำว่า "ปรกติ" เป็นไวยากรณ์กับคำว่า "ศีล" ซึ่งหมายถึงความเป็นปรกติหรือความเป็นธรรมชาตินั่นเอง ดังนั้นท่านจะต้องหมั่นทำสมาธิภาวนาเพื่อให้มีจิตใจสงบเยือกเย็นและการพัฒนาด้านจิตก็จะช่วยให้ท่านพัฒนากายกรรมและวจีกรรม เพื่อพัฒนาเข้าสู่หนทางแห่งปัญญา

ผมคิดว่าเป็นแนวปฏิบัติหลักของผม แน่นนอนว่าในช่วง ๓๐ ปีหรือมากกว่าที่ผ่านมา ผมเองได้รับอิทธิพลจากองค์ทะไลลามะ และวิปัสสนาจารย์จากสายทิเบตหลายท่านรวมทั้งดิลก นัท ฮันท์ และยิ่งอาจารย์ในสายมหายานอีกจำนวนมาก ซึ่งผมคิดว่ามันได้ช่วยให้การปฏิบัติในแนวของผมลึกซึ้งกว้างขวางยิ่งขึ้น นี่ยังไม่ได้พูดถึงศาสนิกในศาสนาอื่นอย่างเช่นพวกควอกเกอร์ หรือเมโนไนต์ เพราะว่าคนเหล่านี้ได้ช่วยให้ผมปฏิบัติกับผู้ซึ่งไม่ใช่พุทธศาสนิกอย่างมีคุณค่า

■ **ดูเหมือนว่าในงานเขียนของท่าน ท่านพยายามนำแนวคิดแบบพุทธดั้งเดิมมาใช้ในบริบทร่วมสมัย**

“ ๕๐ ปีที่ผ่านมา เราได้ก้าวเดินตามพวกอเมริกันอย่างมีเดบอด เราเชื่อว่าเทคโนโลยีจะช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้กับเรา เราเชื่อว่าถ้ามีถนนมีเขื่อนมากขึ้น ชีวิตเราจะดีขึ้น โดยเราไม่ตระหนักเลยว่า ยังมีเทคโนโลยีดีขึ้นเท่าไร ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมก็จะมีมากขึ้นเท่านั้น ทั้งยังทำลายชุมชนท้องถิ่นสำหรับผมสิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาใหญ่ที่สุด ”

ใช่ครับ เพราะว่าโดยเฉพาะในแนวปฏิบัติของเถรวาทซึ่งแพร่หลายมากในเอเชียอาคเนย์ เดิมพวกเรามักใช้หลักของศีลกับสังคมแบบเดิมที่เรียบง่าย เรบอกกว่าเราจะไม่ฆ่า ไม่ขโมย ไม่ประพฤติผิดทางเพศ ไม่โกหก และไม่ดื่มสุรา ซึ่งสำหรับสังคมเรียบง่ายแบบเดิมนั้นก็นับเป็นเรื่องตรงตามอยู่แล้ว แต่ในปัจจุบัน ถึงเราไม่ฆ่า แต่พวกบริษัทข้ามชาติที่กำลังฆ่าคนแทนเรา รัฐบาลกำลังฆ่าคนในนามของเราโดยใช้เงินภาษีและรายได้จากเรา ธนาคารโลกและสถาบันการเงินอื่น ๆ กำลังขโมยจากเรา โดย

เฉพาะพวกเขาโดยจากคนจนมากกว่าเสียอีก ในทำนองเดียวกัน คุณไม่ต้องประพาศติผิดทางเพศ แต่แค่การชมโทรทัศน์และการโฆษณาซึ่งก็ล้วนเต็มไปด้วยคำโกหก แต่เรากลับถือเป็นเรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องปกติธรรมดา ด้วยเหตุนี้ผมจึงคิดว่า ถ้าเราจะปฏิบัติตามแนวทางของเรา เราจะต้องปรับให้แนวปฏิบัตินั้นสอดคล้องกับโลกสมัยใหม่

ในโลกสมัยใหม่เรายังไม่มีความเข้าใจถึงโครงสร้างของ ความรุนแรง แต่มีความจำเป็นที่ เราจะต้องเข้าใจความสัมพันธ์ เชื่อมโยงกันของสรรพสิ่งดังที่ พระพุทธองค์ได้ตระหนักถึง ซึ่งรวมไปถึงตัวเราเอง ประเทศของเรา บรรษัทข้ามชาติ ระเบียบด้าน เศรษฐกิจ เศรษฐกิจเสรี และอื่น ๆ ที่เชื่อมโยงกัน เราแต่ละคนต้องทำความเข้าใจในเรื่องนี้ด้วย

■ ดูเหมือนว่าคุณกำลังเตือน ชาวพุทธในเรื่องนี้ อย่างเช่น บางคนอาจบอกว่าในชีวิตประจำวันของเขา เขาไม่ได้ฆ่า ในขณะที่เขาเพิกเฉยต่อการกระทำของสถาบันที่เขาเป็นส่วนหนึ่งด้วย

ใช่เลยครับ ผมได้สนทนาอย่างน่าสนใจกับท่านสัมธง รินโปเจ ท่านบอกว่ากรรมนั้นมีทั้งกรรมของปัจเจกและกรรมร่วม ถ้าเราไม่ฆ่าแต่ปล่อยให้คนอื่นฆ่า ผมคิดว่าเราก็มีส่วนร่วมในการฆ่าด้วย ผมคิดว่าถ้าเราปฏิบัติตามหลัก

พุทธศาสนา และไม่ตระหนักถึงข้อเท็จจริงด้วย นั่นหมายถึงเรากำลังหลอกตัวเอง หรือปิดบังความจริงจากตัวเอง พระพุทธองค์ตรัสสอนหลักอริยสัจสี่ประการหลักอริยสัจข้อแรกได้แก่ทุกข์ เราจะต้องตระหนักถึงความทุกข์ ดังนั้นถ้าเพื่อนบ้านของเราต้องทนทุกข์ทรมานเพราะตัวเรา ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม ผมคิดว่าเราต้องทำอะไรบางอย่างด้วยเหตุนี้ ผมจึงทำงานเพื่อผู้ทุกข์ยากทั้งคนลาว คนเวียดนาม และโดยเฉพาะคนพม่า

■ มีประเด็นปัญหาอะไรใน ประเทศไทยที่ช่วยพัฒนาแนวคิดของท่านขึ้นมาบ้าง

ดังที่ผมได้กล่าวแล้ว เมื่อเราเผชิญกับความทุกข์ เราพยายามค้นหาเหตุแห่งทุกข์นั้นคือการปฏิบัติตามหลักอริยสัจสี่ ซึ่งไม่ใช่เพื่อความหลุดพ้นของตัวเองเท่านั้น หากเพื่อให้เกิดความยุติธรรมในสังคมด้วย ในประเทศของผมโดยเฉพาะในช่วง ๕๐ ปีที่ผ่านมา เราได้ก้าวเดินตามพวกอเมริกันอย่างมีขอบเขต เราเชื่อว่าเทคโนโลยีจะช่วยแก้ไขปัญหาดัง ๆ ให้กับเรา เราเชื่อว่าถ้ามีถนนมีเขื่อนมากขึ้นชีวิตเราจะดีขึ้น โดยเราไม่ตระหนักเลยว่ายังมีเทคโนโลยีดีขึ้นเท่าไร ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมก็จะมีมากขึ้นเท่านั้น ทั้งยังทำลายชุมชนท้องถิ่น สำหรับผมสิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาใหญ่ที่สุด ผมได้ทำงานในช่วง ๓๐

กว่าปีที่ผ่านมากับคนทุกข์ยาก และพยายามนำคำสอนของพระพุทธองค์มาใช้ เพื่อให้พวกเขาเผชิญหน้ากับความทุกข์อย่างมีสติและอย่างมีสาระ โดยไม่ให้บ่มเพาะความโกรธที่มีต่อผู้กดขี่

■ ท่านช่วยกรุณาพูดถึงหลักการ ไม่ใช้ความรุนแรงได้ไหม

สำหรับผมเรื่องนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง การไม่ใช้ความรุนแรงไม่ได้หมายถึงการไม่ทำอะไรเลย แต่หมายถึงการทำอะไรบางอย่าง เป็นการกระทำด้วยความสงบและความชัดเจนในจิตใจ และก่อปรด้วยเมตตา นี้เองเราจะเอาชนะความโกรธได้ เราไม่อาจปฏิเสธได้ว่าเรามีความโกรธ เพราะเรายังไม่ใช้ผู้ซึ่งบรรลุนิพพานหมดสิ้นแล้ว ดังนั้นเมื่อเกิดความโกรธขึ้นเราควรพิจารณาความโกรธ และพยายามบ่มเพาะความโกรธให้เติบโตเป็นความเมตตา สำหรับผม อันนี้จะเป็นพลังอย่างสำคัญเพื่อให้เกิดโลกที่ปราศจากความรุนแรง และเมื่อท่านต่อสู้ ท่านจะต้องต่อสู้อย่างมีสาระและด้วยความเมตตา ซึ่งเป็นประโยชน์มาก จากนั้นท่านก็จะสามารถเชื่อมโยงพรรคพวกเพื่อนฝูงเข้าหากัน เพราะในบางครั้งเราก็ต่อสู้ในหมู่พวกเดียวกันเองด้วย ในบางครั้งเราอาจรู้สึกว่าการศัตรูของเรายิ่งใหญ่เกินไป อย่างเช่นเป็นบรรษัทข้ามชาติ แต่ในขณะเดียวกันไม่ว่าเราจะชนะหรือไม่ ทุกก้าวอย่างที่เรากำลังเป็น

เรื่องมหัศจรรย์ การคิดเช่นนี้จะช่วยให้เรารู้สึกว่าสิ่งที่เราทำล้วนมีคุณค่าความหมาย

■ งานอันหนึ่งที่ท่านทำคือการทำงานอาสาสมัครที่เป็นทางเลือก

ใช้เลยครับ และการเสนอทางเลือกในบางครั้งเราต้องมองย้อนกลับไปในอดีต ไม่ใช่ไปหลงใหลกับอดีต แต่เราควรนำสิ่งที่ดีหรือเป็นประโยชน์มาสู่ปัจจุบัน อย่างเช่นว่า ในประเทศของผม เราเคยมีความภูมิใจว่าเราไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้นของใคร ซึ่งผมคิดว่าความภูมิใจนั้นเป็นสิ่งแรกที่เราควรมีอยู่ และความภูมิใจนั้นเองที่ทำให้เรารู้สึกอยากจะทำปฏิบัติตามอย่างชาติตะวันตก เราเลยคิดไปว่ามาจากตะวันตกเท่านั้นที่เป็นยาที่แท้จริง สำหรับผมเราควรจะหันกลับมาหายาพื้นบ้าน ผมอยากให้คนของเรามองหาทางเลือกจากรากเหง้าของเราเอง และเรียนรู้จากเพื่อนบ้านของเรา ซึ่งไม่ใช่แค่เรื่องทางจิตวิญญาณ แต่เราสามารถนำมาปรับใช้เพื่อให้เกิดเศรษฐกิจแบบพุทธ การเมืองแบบพุทธ และการศึกษาแบบพุทธ

การสร้างสรรค์ชุมชนเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งหมายถึงการที่เราต้องปมเพาะสันติภาวะภายใน และมีกัลยาณมิตร ซึ่งเป็นหลักสำคัญตามแนวปฏิบัติของผมสำหรับชาวพุทธในหลายนิยานั้น ชุมชนสงฆ์มีความสำคัญยิ่งโดยเฉพาะในนิกายเถรวาท ชุมชน

สงฆ์ประกอบด้วยพระภิกษุและพระภิกษุณีผู้เป็นตัวอย่างของชีวิตอันเรียบง่ายและบรรสานสอดคล้อง ทั้งต่อตัวท่านเอง และสิ่งแวดล้อมภายนอก ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อเราผู้เป็นฆราวาสซึ่งเพียรปฏิบัติให้ได้เช่นเดียวกับท่านเหล่านั้น แม้เราจะไม่สามารถถือบวชได้ แต่เราก็อาจจะลองปฏิบัติอย่างเคร่งครัดในวันพระ อย่างเช่น การละเว้นกามกิจ การไม่มุ่งหม่อมารมณ์รุกรหาและอื่น ๆ ในวันดังกล่าว ผมคิดว่าเรื่องนี้ไม่ใช่ความเชื่อที่คร่ำครึ แต่เราสามารถนำมาใช้ได้ในปัจจุบันได้ เพียงแต่เราเอามาใช้แบบเดิมไม่ได้ จะต้องมีการปรับให้เข้ากับบริบทในสมัยใหม่

นั่นหมายถึงว่า ถ้าเราต้องการมีชุมชนที่ยั่งยืน เราจะต้องไม่มุ่งไปในทางความรุกรหาฟุ่มเฟือย เราจะต้องไม่มุ่งไปในทางอยากมีอยากได้ในขณะที่คนอื่น ๆ มีน้อยลงไปเรื่อย ๆ เราจะต้องมุ่งไปที่การแบ่งปัน การให้ทาน ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญมากโดยเฉพาะการปฏิบัติตามหลักศีล ซึ่งจะเชื่อมโยงไปถึงหลักเศรษฐศาสตร์แบบพุทธและอื่น ๆ เพราะว่าเศรษฐศาสตร์สมัยใหม่เป็นเศรษฐศาสตร์แห่งความโลภ ซึ่งเชื่อว่ายิ่งมีมากยิ่งดีขึ้น ในขณะที่หลักสำคัญของเศรษฐศาสตร์แบบพุทธคือการทำให้อำนาจสำคัญกับมนุษย์ไม่ใช่เงินทุน ในทำนองเดียวกัน การเมืองโดยทั่วไปมักเกี่ยวข้องกับอำนาจ และอำนาจในปัจจุบันก็โยงไปถึงความ

โลก การเมืองแบบพุทธจะต้องมุ่งให้อำนาจเชิงง ทำให้ความโกรธเคือง และทำให้ความโลภเคือง ในทำนองเดียวกัน การศึกษาในปัจจุบันมักจะเบี่ยงเบนเป็นมิชฌาติฐิมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยมุ่งส่งเสริมความลุ่มหลงในตนเอง ยิ่งเราศึกษามากเท่าไร เราก็ยิ่งดูถูกดูแคลนคนอื่นและมุ่งเอาประโยชน์จากคนอื่น ดังนั้น การศึกษาจะต้องมีมิติด้านจิตวิญญาณและศีลธรรมมากขึ้น การศึกษาควรเป็นไปเพื่อให้ผู้เรียนรู้เกิดความอ่อนน้อมถ่อมตน และเรียนรู้ที่จะอยู่อย่างบรรสานสอดคล้องกับคนอื่น ๆ

■ ดูเหมือนว่าคุณได้บรรยายถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นประเด็นหลักในสังคมสมัยใหม่และพยายามนำเสนอแนวคิดอันเป็นทางเลือก ทั้งยังพิจารณาถึงแนวปฏิบัติที่จะสนับสนุนทางเลือกเหล่านี้

ใช้เลยครับ ในแง่หนึ่งเราทำงานเพื่อผู้ทุกข์ยาก และเรียนรู้จากพวกเขา และพวกเขาก็เรียนรู้จากเรา ในขณะเดียวกันเราก็ต้องทำงานกับผู้กดขี่เราด้วย ตอนนี้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่นำโดยคุณ Wilkinson ของธนาคารโลก และพระราชกณะแห่งแคนเตอร์เบอร์รี่ ซึ่งเรียกว่ากลุ่ม “เสวนาวิสาสะระหว่างศาสนาว่าด้วยพัฒนา” และเราพบกันทุกปีเพื่อให้เกิดการเสวนากับคนเหล่านั้น สำหรับผม ถ้าเราจะแก้ปัญหาในระดับโลก

เราจะต้องมีทั้งใจและมีทั้งสมองในชั่วสามหรือสี่ศตวรรษที่ผ่านมาพวกเราใช้สมองเป็นส่วนใหญ่ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องที่เยื่อหุ้มกินไปเพราะเราอาจจะกลายเป็นฝ่ายผิดก็ได้ ผมไม่คิดว่าศัตรูนั้นอยู่ภายนอกหากศัตรูนั้นอยู่ภายใน

■ **ท่านจะช่วยกรุณาเล่าถึงเส้นทางการชีวิตของท่านเอง และมันพัฒนาขึ้นอย่างไร**

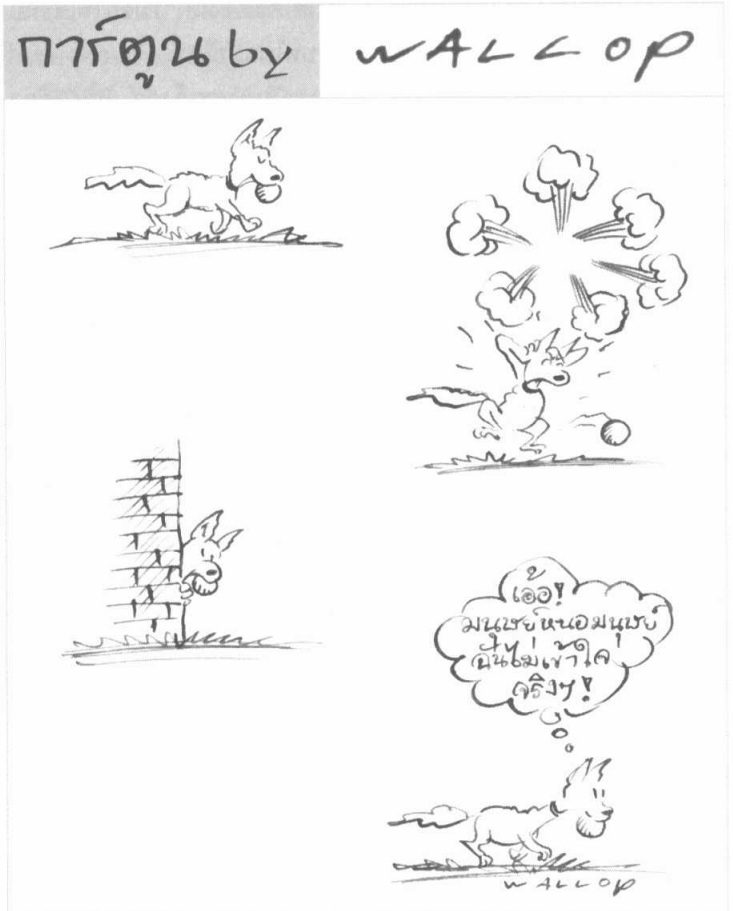
เหมือนที่ผมได้กล่าวมาแล้ว ผมได้ปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนาในนิยายของผม จากนั้นผมได้เดินทางไปยังประเทศอังกฤษเมื่อ ๔๐ ปีที่แล้ว และได้เข้าร่วมกับพุทธสมาคมที่นั่น ซึ่งผมเองก็ประหลาดในกับงานของสมาคมในตอนนั้น แม้ในปัจจุบันเขาก็ยังบอกว่าการจะเป็นชาวพุทธได้เราก็จะต้องทำสมาธิเท่านั้น โดยเราไม่ต้องไปเกี่ยวข้องกับสังคัมเลย คริสต์มาส ฮัมฟรีย์ พูดอย่างชัดเจนเลยว่า “ปล่อยให้พวกคริสต์ทำไปเถอะ” ซึ่งผมคิดว่าเป็นเรื่องผิดเพราะว่าตามหลักพุทธศาสนาในแนวของผมนั้น หลักศีลไม่ใช่มีผลเฉพาะจริยธรรมระดับบุคคล หากโยงไปถึงความยุติธรรมในสังคัม เมื่อผมกลับมาเมืองไทยผมเห็นว่าคนทั่วไปปฏิบัติตามหลักศีลอย่างพื้น ๆ พวกเขาพยายามทำตัวเป็นคนดี แต่ผมเห็นว่าแม้พวกเขาจะไม่ขโมยอย่างซึ่ง ๆ หน้า แต่พวกเขาก็ขโมยโดยใช้หลักกฎหมาย อย่างเช่น การซื้อที่ดินในราคาถูกและอื่น ๆ ผมจึงพยายามนำหลักศีลมา

ปรับใช้ในโลกสมัยใหม่ตามแก่นของพุทธธรรม และมันก็ได้พัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ ผมเห็นว่ามันเป็นวิธีเดียวที่เราจะเผชิญกับความทุกข์และแบ่งปันช่วยเหลือผู้ทุกข์ยาก เพื่อให้ค้นพบสาเหตุแห่งทุกข์ ผมพยายามนำหลักอริยสัจจมาใช้ไม่เฉพาะกับส่วนบุคคลหากเพื่อสังคมด้วย

■ **ซึ่งการทำอย่างนั้นทำให้ท่านต้องเผชิญกับปัญหาหลายครั้ง**

ใช่เลยครับ ซึ่งผมคิดว่าเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ถ้าเราจะยืนอยู่ข้างผู้ทุกข์ยากอย่างจริงจัง ถ้าอย่างนั้นเราก็อาจจะต้องทุกข์

ยากเหมือนพวกเขาด้วย แต่กระนั้นตัวผมเองมาจากครอบครัวชั้นสูง ได้รับการศึกษาชั้นสูง ซึ่งทำให้ผมทุกข์ยากน้อยกว่าและตัวผมเองก็เป็นเหมือนอภิสิทธิ์ชน เป็นเหตุให้ผมต้องออกไปหาพวกเขา และเรียนรู้ที่จะมีทุกข์ร่วมกับคนเหล่านั้น และในขณะที่เดียวกันผมก็สอนตัวเองและคนอื่น ๆ ที่ทำงานร่วมกับผมไม่ให้เกลียดผู้กดขี่ ซึ่งตรงนี้เองที่ผมเห็นว่าหลักธรรมของพระพุทธองค์มีส่วนช่วยหนุนเสริมมาก และช่วยให้ผมเติบโตขึ้น ถ้าเราเกลียดผู้กดขี่เราก็จะเกิดความกดดัน และจะหันไปใช้ความรุนแรงในที่สุด

สำนักพิมพ์สุขภาพใจ

แนะนำหนังสือคุณภาพ

สุขภาพใจ

- ศาสนาและปรัชญา
- อาหารและสุขภาพ
- ภาษา
- วรรณกรรม
- ศิลปะและดนตรี
- ประวัติศาสตร์และชีวประวัติ
- เด็กและเยาวชน
- เสริมความรู้
- สารคดี
- สังคมและการเมือง
- จิตวิทยาธุรกิจ
- ภูมิปัญญาตะวันออก
- ปกิณกะ

ปฏิจาสมุปก
จากพระโศภย์

คู่มือบุษย์

อภิปิชายต

สิทธิมนุษยชนกับ
หลักการแห่ง
พุทธศาสนา

วิธีป้องกันอาชกรรมเป็นพิษ

ประวัติศาสตร์จีน

เหตุการณ์สำคัญ
ในศตวรรษที่ 20

กวดมือง & โท้ รักษาสุขภาพ

เล่นเกมจากเสียง

2 ลัทธิในรอบ 100 ปี

คำตอบของชีวิต
ปฏิจาสมุปปก

จดหมายจากปักกิ่ง

คิมด็อนเพ็ญ

ศัพท์แสงประเภท ไทย - จีน

คู่มือรักอาชกรรมเจ็บเต้า

ชุดญี่ปุ่น 3

ชุดญี่ปุ่น 2

ชุดญี่ปุ่น 1

สุขภาพใจ

14/349-350 หมู่ 10 ถ.พระราม 2 (ซอย 38)
แขวงบางมด เขตจอมทอง กทม. 10150
โทรศัพท์ 0-2415-2621, 0-2415-6797 โทรสาร 0-2416-7744

โลกวิทยาศาสตร์เพื่อนเด็ก

นิทานนานาชาติ

สุขภาพใจ เพื่อชีวิตและจิตใจ

“ สุตสฺสํ วชฺชมนฺวเนตฺ
 อตุตฺตโน ปน ทฺททสฺ
 ปเรตฺสํ ทิ โส วชฺชานิ
 โอบุณาติ ยถาภุสฺ
 อตุตฺตโน ปน ชาเทติ
 กลิวํ กิตฺวา สจฺเจ ๖ ๒๕๒๒ ๖ ”

โทษคนอื่นเห็นได้ง่าย
 โทษตนเห็นได้ยาก
 คนเรามักเปิดเผยโทษคนอื่น
 เหมือนโปรยแกลบ
 แต่ปิดบังโทษของตน
 เหมือนนักเลงเต๋าทิ้งซ่อนลูกเต๋าคู่

Easy to perceive are others' faults,
 One's own, however, are hard to see.
 Like chaff one winnows others' faults,
 But conceals one's own
 Just as a cheating gambler hides
 An ill - thrown dice.

“พุทธวจนะในธรรมบท”
 เสฐียรพงษ์ วรรณปก แปล หน้า ๒๘๘
 ภาพโดย WALLOP